

**Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji
w Lublinie**

**Autorskie programy rozwijania
kompetencji kluczowych w zakresie**

**POROZUMIEWANIA SIĘ
W JĘZYKACH OBCYCH**

WOJEWÓDZTWO PODKARPACKIE

*Koordinator merytoryczny kompetencji kluczowej w zakresie
porozumiewania się w językach obcych*

Anna Pado

Lublin 2009

Projekt: SZKOŁA KLUCZOWYCH KOMPETENCJI. Program rozwijania umiejętności uczniów szkół Polski Wschodniej” jest finansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego i Budżetu Państwa w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki: Priorytet II. Wysoka jakość systemu oświaty: Działanie 3.3 Poprawa jakości kształcenia: Poddziałanie 3.3.4 Modernizacja treści i metod kształcenia.

Biuro Projektu:

Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie, ul. Mełgiewska 7-9, 20-209 Lublin

Filie Biura Projektu:

Podkarpackie Centrum Edukacji Nauczycieli w Rzeszowie, ul. Partyzantów 10a, 35-234 Rzeszów

Wyższa Szkoła Biznesu im. bp. Jana Chrapka w Radomiu, ul. Kolejowa 22, 26-600 Radom

Wyższa Szkoła Humanistyczno-Przyrodnicza w Sandomierzu, ul. Krakowska 26, 27-600 Sandomierz

Wyższa Szkoła Administracji Publicznej im. Stanisława Staszica w Białymstoku, ul. Dojlidy Fabryczne 26, 15-555 Białystok

© Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie

*Koordynator merytoryczny kompetencji kluczowej
w zakresie porozumiewania się w językach obcych*
Anna Pado

Wydawca:

Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie

20-209 Lublin, ul. Mełgiewska 7-9

Tel./fax +48817491777

e-mail: sekretariat@wsei.lublin.pl

Publikacja dystrybuowana bezpłatnie

Człowiek – najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Wykaz Autorskich programów rozwijania kompetencji kluczowych w zakresie porozumiewania się w językach obcych

Województwo podkarpackie

- I. Zespół Szkół w Sokołowie Małopolskim
Autor: Agnieszka Batut
- II. Zespół Szkół Zawodowych Nr 1 im. Jana Pawła II w Dębicy
Autor: Barbara Porzuczek
- III. Zespół Szkół Nr 2 w Rzeszowie
Autor: Barbara Rząsa
- IV. Zespół Szkół Nr 2 w Stalowej Woli
Autor: Elżbieta Berezicka
- V. Zespół Szkół Ekonomicznych w Jarosławiu
Autor: Grażyna Głąb
- VI. Zespół Szkół Technicznych w Łańcucie
Autor: Jacek Trzyna
- VII. Zespół Szkół Technicznych w Mielcu
Autor: Małgorzata Buś
- VIII. Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 1 im. Jana Szczepanika w Krośnie
Autor: Monika Leczek
- IX. Zespół Szkół Technicznych w Rzeszowie
Autor: Dominika Szalacha
- X. Zespół Szkół Nr 4 im. Pułk. S. Dąbka w Stalowej Woli
Autorzy: Elżbieta Tokarczyk, Renata Wojtala-Lamplugh

Autor

Agnieszka Bałut

JĘZYK ANGIELSKI

AUTORSKI PROGRAM KSZTAŁTOWANIA KOMPETENCJI KLUCZOWYCH

**Zespół Szkół
w Sokołowie Małopolskim**

*Koordinator merytoryczny kompetencji kluczowej w zakresie
porozumiewania się w językach obcych*

Anna Pado

Lublin 2009

Spis treści

Wstęp.....	5
1 Cele nauczania.....	7
1.1 Ogólne cele nauczania	7
1.2 Szczegółowe cele nauczania	8
2 Treści nauczania	9
2.1 Kręgi tematyczne i słownictwo.....	9
2.2 Funkcje komunikacyjne	10
2.3 Kategorie gramatyczne	11
3 Procedury osiągania celów	15
3.1 Indywidualizacja nauczania.....	15
3.2 Metody nauczania	15
3.3 Nauczanie komunikowania się	15
3.4 Formy pracy na lekcji	16
3.5 Techniki nauczania sprawności językowych oraz rozwijania wiedzy lingwistycznej.....	17
3.6 Inne techniki	20
4 Opis założonych osiągnięć ucznia.....	21
4.1 Słuchanie.....	21
4.2 Mówienie	21
4.3 Czytanie	22
4.4 Pisanie	23
4.5 Gramatyka i leksyka	23
4.6 Inne umiejętności	24
5 Kontrola i ocena osiągnięć ucznia.....	25
5.1 Techniki kontroli poszczególnych umiejętności.....	26
6 Projekt ewaluacji programu.....	27
Bibliografia.....	29

Wstęp

Program napisany został w ramach uczestnictwa Zespołu Szkół w Sokołowie Małopolskim w projekcie „Szkoła Kluczowych Kompetencji”, czyli programu rozwijania umiejętności uczniów szkół Polski Wschodniej. Liderem programu jest Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie. Jego celem głównym jest rozwiązanie problemu nierówności szans edukacyjnych poprzez zwiększenie dostępności do rozwoju kompetencji kluczowych wśród uczniów 50 szkół, ze wskazaniem na szkoły z obszarów wiejskich województw: lubelskiego, podkarpackiego, podlaskiego, świętokrzyskiego oraz wschodnich regionów województwa mazowieckiego. Projekt opiera się na *Zaleceniu Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (2006/962/WE)*.

Rozwój kompetencji kluczowych, czyli kompetencji związanych z nabywaniem wiedzy, umiejętności oraz postaw, odnoszący się tutaj do języka obcego, pozwoli na prawidłowe funkcjonowanie ucznia w nowoczesnym społeczeństwie, a zwłaszcza na nowoczesnym rynku pracy. Na szczególną uwagę zasługują tu treści języka zawodowego, a dokładnie języka obcego używanego w gastronomii, które będą uzupełnieniem treści języka ogólnego.

Program przeznaczony jest do nauczania języka w technikum kształcącym w zawodzie kucharz dla uczniów, którzy rozpoczęli naukę przynajmniej w gimnazjum (lub już w szkole podstawowej), a teraz będą ją kontynuować w wymiarze dwóch godzin lekcyjnych w tygodniu.

Przy pisaniu programu wzięto pod uwagę diagnozę środowiskową oraz wyniki testów kompetencji przeprowadzanych na początku nauki w technikum. Pokazują one, że umiejętności językowe prezentowane przez uczniów rozpoczynających naukę w technikum są na niskim poziomie, a większość z nich można określić jako „fałszywy początkujący”. Program opiera się na *Podstawie Programowej (Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2007r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół)* i zakłada, iż po jego realizacji uczniowie przystąpią do egzaminu maturalnego na poziomie podstawowym. Dla uczniów, którzy będą wykazywać się dobrą lub bardzo dobrą znajomością języka i pragnących przystąpić do egzaminu maturalnego na poziomie rozszerzonym, dodatkowe treści nauczania będą realizowane indywidualnie na dodatkowych lekcjach organizowanych przez nauczyciela.

Program jest zgodny ze standardami wymagań egzaminacyjnych. Adresatem programu jest głównie uczeń kończący gimnazjum i rozpoczynający naukę w technikum.

Ponieważ dużym problemem dla nauczyciela może okazać się bardzo zróżnicowany poziom uczniów, zadaniem nauczyciela będzie taka modyfikacja materiału, dobór podręcznika, metod oraz technik pracy, aby zapewnić optymalny rozwój umiejętności wszystkich uczniów oraz wyrównanie poziomu.

Na uwagę zasługuje tu interdyscyplinarność, czyli powiązanie tematyczne języka obcego z innymi przedmiotami szkolnymi. Poprzez takie działanie uczeń będzie miał szansę zademonstrować oraz pogłębić swoje indywidualne zainteresowania.

Kolejność realizacji kręgów leksykalnych oraz struktur gramatycznych jest dowolna. Istotne jest natomiast, aby pojawiały się one spiralnie na przestrzeni wszystkich lat nauki w technikum. Program zakłada zarówno wprowadzenie, jak i pogłębienie tematyki, wzbogacenie jej o aspekty bardziej złożone i zawodowe.

1 Cele nauczania

1.1 Ogólne cele nauczania

1.1.1 Cele nauczania wynikające z kompetencji kluczowych

- nabycie umiejętności rozumienia, wyrażania i interpretowania pojęć, myśli, uczuć, faktów i opinii w mowie i piśmie (rozumienie ze słuchu, mówienie, czytanie i pisanie) w odpowiednim zakresie kontekstów społecznych i kulturalnych;
- nabycie kompetencji interkulturowej, czyli postawy ciekawości i otwarcia wobec innych kultur, umiejętności dostrzegania podobieństw i różnic między kulturą rodzimą i obcą poprzez prezentowanie faktów z tradycji i zwyczajów życia codziennego mieszkańców innych krajów, zwłaszcza krajów angielskiego obszaru językowego.

1.1.2 Cele nauczania wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty

- wyrównanie poziomu wiedzy i umiejętności językowych wśród uczniów;
- kształtowanie umiejętności poruszania się na rynku pracy;
- wdrażanie do gotowości zmiany specjalizacji;
- rozbudzanie poczucia własnej wartości i motywacji do pogłębiania wiedzy i umiejętności.

1.1.3 Cele nauczania wynikające z profilu zawodowego

- nabycie umiejętności swobodnego posługiwania się językiem obcym w praktyce zawodowej;
- rozwijanie kompetencji w zakresie korzystania z nowoczesnych źródeł informacji.

1.1.4 Cele nauczania wynikające z podstaw programowych

- nabycie umiejętności językowych zapewniających w miarę sprawną komunikację w odniesieniu do spraw życia codziennego;
- uzyskanie wiedzy i umiejętności umożliwiających zdanie egzaminu maturalnego.

Dla osiągnięcia w/w celów niezbędne jest wyposażenie ucznia w umiejętności i postawy o charakterze bardziej uniwersalnym, które warunkują sprawne funkcjonowanie w realiach nowoczesnego europejskiego społeczeństwa, takie jak:

- kształtowanie u ucznia właściwej samooceny oraz postawy gotowości do samodzielnego uczenia się, gdyż uczeń opuszczający szkołę ponadgimnazjalną

powinien być przygotowany do poszerzania sprawności językowych na własną rękę, osiągnąć autonomię w procesie zdobywania wiedzy;

- rozwijanie świadomości własnej tożsamości kulturowej i narodowej, a jednocześnie okazywanie tolerancji wobec innych kultur;
- wdrażanie do działania w zespole.

Są to bardzo ważne umiejętności w dobie jednoczącej się Europy i powszechnej globalizacji, które pozwalają na prawidłowe funkcjonowanie w całym dalszym życiu, w kontaktach towarzyskich oraz zawodowych, zarówno z Polakami, jak i obcokrajowcami.

1.2 Szczegółowe cele nauczania

1.2.1 Poszerzanie znajomości środków językowych oraz rozwijanie i integracja sprawności językowych

Program zakłada dalsze poszerzanie znajomości środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych, fonetycznych) oraz dalszy rozwój czterech sprawności językowych (słuchania, mówienia, czytania i pisania) oraz ich integrację, umożliwiającą uczniom w miarę swobodne posługiwanie się językiem angielskim w mowie i piśmie:

- w kontaktach z użytkownikami języka w krajach anglojęzycznych oraz w innych krajach;
- w życiu codziennym przy korzystaniu z różnych źródeł informacji, m.in. rozkładów jazdy, przewodników, ulotek reklamowych, jadłospisów, broszur, ogłoszeń, prasy anglojęzycznej, telewizji, radia, Internetu.

1.2.2 Przygotowanie do egzaminu maturalnego

W celu przygotowania uczniów do matury ustnej i pisemnej na poziomie podstawowym należy zwrócić uwagę na następujące umiejętności:

- prowadzenie rozmów sterowanych (uzyskiwanie i udzielanie informacji, relacjonowanie wydarzeń, negocjowanie);
- rozmowa na podstawie materiału stymulującego;
- rozumienie ze słuchu;
- rozumienie tekstu czytanego;
- tworzenie krótkiej formy użytkowej (ogłoszenie, notatka, pocztówka, zaproszenie);
- tworzenie dłuższej formy użytkowej (list nieformalny i formalny).

1.2.3 Zapoznanie z treściami języka zawodowego

Program zakłada:

- zapoznanie uczniów z podstawową terminologią pojawiającą się w zawodzie kucharza i kelnera;
- ćwiczenie sprawności mówienia w kontekstach zawodowych;
- ćwiczenie umiejętności rozumienia tekstów czytanych oraz słuchanych związanych z żywieniem lub wykonywaniem zawodu kucharza;
- ćwiczenie sprawności redagowania krótkich tekstów użytkowych związanych z tematyką żywienia i wykonywania zawodu kucharza.

2 Treści nauczania

2.1 Kręgi tematyczne i słownictwo

Zawartość leksykalna programu zdeterminowana jest zakresem treści wymaganych na egzaminie maturalnym określonych w standardach wymagań egzaminacyjnych. Dodatkowo wzbogacona została o podstawowy język zawodowy.

- **człowiek** – dane personalne (nazwisko, imię, data i miejsce urodzenia, narodowość, stan cywilny, wykształcenie itp.), wygląd zewnętrzny, części ciała, cechy charakteru, uczucia i emocje, nawyki żywieniowe, zainteresowania i hobby, głód;
- **dom** – rodzaje domów, opis domu, pomieszczeń domu i ich wyposażenia, nazwy urządzeń i naczyń kuchennych, poszukiwanie i wynajmowanie mieszkania, bezdomność, ubóstwo;
- **szkoła** – przedmioty nauczania, oceny i wymagania, życie szkoły, stołówka szkolna, kształcenie pozaszkolne;
- **praca** – popularne zawody i związane z nimi czynności, zawód kucharza, kelnerki oraz związane z nimi czynności, warunki pracy i zatrudnienia, praca dorywcza, bezrobocie;
- **życie rodzinne i towarzyskie** – **okresy życia, członkowie rodziny, miłość, małżeństwo, zakładanie rodziny**, rozwód, rodzicielstwo, konflikty i problemy, czynności życia codziennego, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości, styl życia, ubranie (nazwy części garderoby, kolory, wzory, moda), przyjęcia i zabawy;
- **żywienie** – artykuły spożywcze (mięso, ryby, owoce morza, produkty mleczne, produkty zbożowe, słodczyce, owoce, warzywa, przyprawy, dodatki, napoje), rodzaje produktów spożywczych (opisywanie smaku i właściwości), zdrowa żywność, żywność genetycznie modyfikowana, wegetarianie i weganie, przygotowanie potraw (czasowniki określające sposoby przygotowywania potraw i gotowania), posiłki, lokale gastronomiczne (restauracja, kawiarnia, bar), diety, nawyki żywieniowe, opakowania i pojemniki (słowa określające ilości produktów używane z rzeczownikami niepoliczalnymi), zamawianie posiłków w barze, restauracji lub kawiarni;
- **zakupy i usługi** – rodzaje sklepów, lista zakupów, pieniądze w krajach anglosaskich, karty kredytowe, *online shopping*, rodzaje sklepów spożywczych, produkty żywnościowe kupowane w różnych sklepach spożywczych, składanie reklamacji, towary, sprzedawanie i kupowanie, reklama, korzystanie z usług;
- **podróżowanie i turystyka** – środki transportu, wakacje, biuro podróży, rezerwacja i kupowanie biletów, baza noclegowa (hotel, pensjonat, schronisko, informacja turystyczna, dworzec, lotnisko, wycieczki, zwiedzanie, wypadki i awarie, różne rodzaje lokali gastronomicznych);
- **kultura** – podstawowe dziedziny kultury, twórcy i ich dzieła, uczestnictwo w kulturze, rodzaje muzyki, nazwy instrumentów, rodzaje sztuki, muzea, galerie, kino i telewizja: gatunki filmowe, nazwy programów;

- **sport** – popularne dyscypliny sportu, podstawowy sprzęt sportowy, imprezy sportowe, fitness;
- **zdrowie** – higieniczny tryb życia, podstawowe schorzenia, ich objawy i leczenie, wypadki i okaleczenia, niepełnosprawni, uzależnienia, zdrowa żywność i zdrowy styl życia, diety, uzależnienia (alkoholizm, narkomania);
- **nauka, technika** – odkrycia naukowe, wynalazki, obsługa i korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych, obsługa i korzystanie z podstawowych urządzeń kuchennych;
- **świat przyrody** – klimat, świat roślin i zwierząt, krajobraz, zagrożenie i ochrona środowiska naturalnego, klęski żywiołowe;
- **państwo i społeczeństwo** – struktura państwa, urzędy, organizacje międzynarodowe, konflikty wewnętrzne i międzynarodowe, przestępczość;
- **elementy wiedzy o krajach obszaru językowego, którego język jest zdawany:** szkoła w krajach anglojęzycznych, życie codzienne w różnych krajach: zwyczaje, moda, praca, kuchnia itp.).

2.2 Funkcje komunikacyjne

Zwroty grzecznościowe:

- powitanie, pozdrawianie, żegnanie;
- przedstawianie siebie i innych;
- podziękowanie;
- przeprosiny;
- życzenia;
- pytanie o drogę.

Prowadzenie i podtrzymywanie rozmowy:

- literowanie;
- rozpoczynanie, prowadzenie oraz kończenie rozmowy;
- sygnalizowanie niezrozumienia i prośba o powtórzenie lub wyjaśnienie, przerywanie czyjejś rozmowy, wahanie.

Wyrażanie postaw wobec rozmówcy i zdarzeń, pytanie o informacje oraz ich udzielanie:

- wyrażanie upodobań i preferencji (w tym: w odniesieniu do smaku, rodzaju potraw, rodzaju napojów);
- składanie propozycji, zapraszanie (np. do restauracji, na pizzę, na kawę, na grilla);
- wyrażanie prośby, życzenia (odnośnie przygotowywanych potraw, napojów)
- udzielanie instrukcji (np. przepis kulinarny);
- wyrażanie sugestii, udzielanie rad (odnoszących się do przygotowywania posiłków, diet);
- gratulowanie;
- wyrażanie skarg (np. skargi klienta restauracji dotyczące zamówionego posiłku);
- wyrażanie zakazu (np. dotykania pewnych urządzeń kuchennych);
- wyrażanie nakazu (np. wykonania pewnych czynności w kuchni);
- udzielanie pozwolenia;
- wyrażanie opinii (np. dotyczącej posiłków);
- negocjowanie, wyrażanie zgody i braku zgody z czyjąś opinią (np. negocjowanie w przypadku ustalania rodzaju restauracji, do której rozmówcy się udadzą);

- wyrażanie domysłów i przypuszczeń;
- pytanie o radę, pozwolenie;
- pytanie o informację (np. pytanie o czyjeś nawyki żywieniowe);
- udzielanie informacji (np. o nawykach żywieniowych);
- opisywanie osób, przedmiotów, miejsc, zdarzeń (np. opisywanie potraw);
- opowiadanie (np. zdarzenia, filmu);
- mówienie o czynnościach dnia codziennego;
- umawianie się na spotkanie (np. na spotkanie w restauracji);
- opis czynności i sytuacji mających miejsce w przeszłości;
- wyrażanie możliwości, umiejętności (np. związanych z przygotowywaniem potraw);
- wyrażanie posiadania i przynależności;
- opisywanie i porównywanie cech osób i przedmiotów (np. porównywanie potaw i napojów);
- wyrażanie uczuć (zgoda, niezgoda, radość, zadowolenie, złość, zdziwienie, obawa, strach, zakłopotanie, współczucie, ból);
- określanie czasu, pogody;
- określanie ilości.

2.3 Kategorie gramatyczne

Kolejność realizacji poniższych kategorii gramatycznych jest dowolna. Istotne jest natomiast, aby pojawiały się one spiralnie na przestrzeni wszystkich lat nauki w technikum. Program zakłada zarówno wprowadzenie, jak i pogłębienie tematyki, wzbogacenie jej o aspekty bardziej złożone.

Składnia

- zdania oznajmujące i pytające w czasach:
 - ✓ Present Simple;
 - ✓ Present Continuous;
 - ✓ Present Perfect;
 - ✓ Present Perfect Continuous;
 - ✓ Simple Past;
 - ✓ Past Continuous;
 - ✓ Future Simple.
- zdania rozkazujące.
- zdania z podmiotem *it*:
 - ✓ dla określania czasu, pogody, temperatury i odległości;
 - ✓ w konstrukcji z *for/of* + dopełnienie + bezokolicznik;
 - ✓ w konstrukcji z bezokolicznikiem (np. *It's time to go.*).
- zdania z podmiotem *there* ograniczone do: *there is/are, was/were, will be*;
- pytania typu question tags;
- zdania z dwoma dopełnieniami;
- zdania w stronie biernej w czasach: *simple present, simple past, present perfect, simple future, past perfect*;
- pytania pośrednie;

- zdania w mowie zależnej (twierdzenia, pytania i rozkazy) z czasownikami typu say, tell, ask i następstwo czasów;
- zdania współrzędnie złożone;
- zdania podrzędnie złożone:
 - ✓ podmiotowe,
 - ✓ dopełnieniowe,
 - ✓ przydawkowe ograniczające i opisujące,
 - ✓ okolicznikowe,
 - ✓ celu,
 - ✓ czasu,
 - ✓ miejsca,
 - ✓ porównawcze,
 - ✓ przyczyny,
 - ✓ przyzwolenia,
 - ✓ skutku,
 - ✓ warunku (typu 0, I, II).
- konstrukcje bezokolicznikowe i gerundialne:
 - ✓ czasownik + bezokolicznik (w tym used to),
 - ✓ czasownik + rzeczownik odsłowny,
 - ✓ czasownik + dopełnienie + bezokolicznik,
 - ✓ czasownik + dopełnienie + bezokolicznik bez to,
 - ✓ konstrukcje typu : I'm glad to see you., too + przymiotnik + bezokolicznik (np. too old to work),
 - ✓ wyrażenie *to be going to*.
- zdania wykrzyknikowe.

Czasowniki

- bezokolicznik i formy osobowe;
- czasowniki posiłkowe;
- czasowniki modalne z bezokolicznikiem zwykłym:
 - ✓ Can,
 - ✓ Could,
 - ✓ May,
 - ✓ Might,
 - ✓ Must,
 - ✓ Have to,
 - ✓ Mustn't,
 - ✓ Will,
 - ✓ Shall,
 - ✓ Would,
 - ✓ Would like,
 - ✓ Should i ought to.
- tryb rozkazujący;
- czasowniki regularne i nieregularne;
- imiesłów czynny i bierny;
- czasowniki wyrażające stany i czynności – różnice w użyciu czasów;
- czasowniki złożone;
- budowa słowotwórcza czasownika;

- czasy gramatyczne:
 - ✓ Present Simple,
 - ✓ Present Continuous,
 - ✓ Present Perfect
 - ✓ Present Perfect Continuous
 - ✓ Past Simple
 - ✓ Past Continuous
 - ✓ Future Simple
 - ✓ Future Simple in the Past w mowie zależnej oraz zdaniach warunkowych II typu.

Rzeczowniki

- rzeczowniki określające nazwy rzeczy i pojęć, tzw. „policzalne” i „niepoliczalne”;
- liczba mnoga regularna i nieregularna;
- forma dzierżawcza (*-of* i *saxon genitive*);
- rodzaj;
- rzeczowniki złożone;
- rzeczowniki użyte przymiotnikowo;
- budowa słowotwórcza rzeczownika.

Przedimki

- przedimek nieokreślony, określony i zerowy.

Przymiotniki

- stopniowanie regularne i nieregularne używane do porównań w stopniu równym, wyższym i najwyższym;
- użycie przymiotników z *so*, *such*, *how* i *what*;
- przymiotnik dzierżawczy;
- budowa słowotwórcza przymiotnika.

Przysłówki

- stopniowanie regularne i nieregularne;
- przysłówek *too* i *enough*;
- miejsce przysłówka w zdaniu.

Zaimki

- zaimek osobowy;
- zaimek dzierżawczy;
- zaimek zwrotny i emfatyczny;
- zaimek wskazujący;
- zaimek pytający;
- zaimek względny;
- zaimek wzajemny;
- zaimek nieokreślony:
 - ✓ some, any, no, every i złożenia z nimi,
 - ✓ none, either, neither,
 - ✓ many, much, few, a fewer, little, a little,
 - ✓ another, other, others, the other, the others,

- ✓ every, each,
- ✓ enough,
- ✓ both, all.
- zaimek bezosobowy *you*.

Liczebniki

- liczebniki główne i porządkowe.

Przymyki

- przymyki określające miejsce, kierunek, odległość;
- przymyki określające czas;
- przymyki przyczyny;
- przymyki sposobu;
- przymyki po niektórych czasownikach i przymiotnikach.

Spójniki

- spójniki: and, or, but, if, unless, that, till, until, when, where, while, after, before, because, (al)though, so.

3 Procedury osiągnięcia celów

3.1 Indywidualizacja nauczania

Chcąc dostosować metody nauczania, techniki oraz formy pracy do założeń programu, nauczyciel powinien być świadomy wielu różnic występujących wśród uczniów. Z doświadczenia wiadomo, że uczniowie bardzo różnią się poziomem umiejętności językowych, stopniem motywacji, zainteresowaniami oraz osobowością. Stąd też *Program* przewiduje indywidualizację nauczania, a więc dostosowanie technik, form pracy, typów zadań i treści nauczania do danej grupy uczniów. Dostosowanie procedur do preferencji uczniów ułatwi rozwój umiejętności komunikowania się. Jeżeli tematyka lekcji oraz sposób ich prowadzenia będzie uwzględniała zainteresowania uczniów, będą oni bardziej aktywni na lekcji, a przez to łatwiej będzie ćwiczyć w nich umiejętność komunikowania się.

Uczniowie będą się różnili również stylami poznawczymi i odmiennymi stylami uczenia się. Dlatego należy zwrócić uwagę na np. słuchowców czy wzrokowców przy planowaniu metod pracy na lekcji. Należy dotrzeć do możliwie największej liczby uczniów poprzez stosowanie różnorodnych technik podczas lekcji.

3.2 Metody nauczania

Ponieważ głównym i najważniejszym celem nauczania jest rozwój kompetencji komunikacyjnej ucznia, jako podstawową proponuje się metodę komunikacyjną. Zgodnie z założeniami tej metody wszystkie sytuacje występujące na lekcjach są pretekstem do komunikowania się.

Oprócz metody komunikacyjnej wykorzystywane będą też elementy innych metod, np. metody audiolingwalnej lub tłumaczeniowej. Metoda audiolingwalna będzie przydatna w przypadku np. ćwiczenia nowego słownictwa, struktur gramatycznych, czy też poprawnej wymowy.

3.3 Nauczanie komunikowania się

Zawsze należy zwracać uwagę na to, aby komunikacja w klasie była, w miarę możliwości, autentyczna. Uczniowie wykonując oraz nauczyciel dobierając ćwiczenia muszą mieć świadomość przydatności w życiu umiejętności w nich ćwiczonych. Modele autentycznej komunikacji należy przedstawić uczniom za pomocą kaset audio wideo i dialogów, w których występują rodzimi użytkownicy języka oraz osoby, które używają języka w celu porozumienia się z przedstawicielami innych narodowości. Naśladując naturalną komunikację, w której sprawności językowe występują łącznie, należy integrować wszystkie cztery umiejętności językowe w ćwiczeniach komunikacyjnych mających miejsce w klasie. Ważne jest, aby planując komunikację w klasie stosować zasadę luki informacyjnej, tak jak to ma miejsce w naturalnych warunkach, aby uczniowie

dowiedzieli się czegoś nowego o partnerze i podzielili się z nim swoimi wiadomościami. Należy jak najczęściej bazować na sytuacjach z życia codziennego uczniów poprzez angażowanie ich w ćwiczenia, w których wypowiadają się na temat ich prawdziwych przeżyć lub zainteresowań.

Bardzo ważną kwestią w rozwoju umiejętności komunikacyjnych są błędy i ich poprawianie. Nauczyciel nie powinien ich poprawiać w trakcie wykonywania przez uczniów ćwiczeń komunikacyjnych, gdyż uwaga jest w nich skupiona na przekazaniu i otrzymaniu określonych informacji. Nauczyciel oczywiście powinien monitorować błędy popełniane przez uczniów i wykorzystywać to do planowania dalszej pracy.

W celu sprawnego komunikowania się w języku obcym uczeń musi również nauczyć się, jak radzić sobie z ograniczonym zasobem posiadanej wiedzy. Możliwe jest to poprzez rozwijanie strategii, które pomogą im zrekompensować to, czego nie wiedzą, wykorzystując gesty oraz inne słowa, lub unikać tego, czego nie wiedzą, jak wyrazić.

3.4 Formy pracy na lekcji

Nauczyciel powinien wykorzystywać różne formy pracy w procesie nauczania:

- praca całą klasą;
- praca indywidualna (na lekcji oraz w domu);
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca projektowa wykonywana w szkole i w domu.

W dążeniu do osiągnięcia celów zawartych w programie najlepszymi formami pracy na lekcji są praca w parach i praca indywidualna. Praca w parach pozwala na ćwiczenie umiejętności komunikacyjnych, gdyż rozmowa najbardziej przypomina autentyczną sytuację i duża liczba uczniów może aktywnie uczestniczyć w komunikacji. Najlepszym ćwiczeniem na pracę w parach jest ćwiczenie z luką informacyjną. Zaletą pracy indywidualnej jest danie uczniom szansy pracy we własnym tempie. Formą pracy, która również umożliwi interakcję jest praca w grupach, stosowana w ćwiczeniach, w których trzeba rozwiązać jakiś problem, jak również w projektach. Praca w grupach i w parach pozwala uczniom na większą swobodę oraz na wzajemne uczenie się od siebie. Należy jednak w takich formach dobrze zaplanować podział ról oraz podział na grupy, aby uczniowie jak najwięcej nauczyli się od siebie.

Praca nad projektami daje uczniom możliwość ich rozwoju samodzielności, odpowiedzialności za określone zadanie oraz uczy pracy w większych zespołach.

Każda z opisanych form interakcji ma swoje zalety i zastosowanie w różnych sytuacjach i etapach lekcji. W celu indywidualizacji nauczania oraz stosownie do nauczanego materiału powinny się one przeplatać w zrównoważony sposób. Jednak aby zapewnić maksymalny udział uczniów na lekcji, należy jak najczęściej stosować pracę w parach i grupach oraz pracę indywidualną.

3.5 Techniki nauczania sprawności językowych oraz rozwijania wiedzy lingwistycznej

3.5.1 Rozwój sprawności rozumienia ze słuchu oraz rozumienia tekstu czytanego

W celu urozmaicenia lekcji należy w miarę możliwości korzystać z materiałów pochodzących z autentycznych źródeł, takich jak gazety, czasopisma, broszury informacyjne, menu, ulotki, Internet, filmy, programy telewizyjne itd. Aby zainteresować uczących się tekstem oraz zaktywizować wiedzę uczniów dotyczącą tematyki tekstu, należy wykonać odpowiednie ćwiczenia przed czytaniem i słuchaniem. Po zakończeniu słuchania lub czytania należy również przeprowadzić ćwiczenia, aby połączyć tekst z innymi sprawnościami oraz powiązać tematykę i zawartość tekstu z doświadczeniami oraz wiedzą ogólną uczniów.

Techniki poprzedzające słuchanie i czytanie :

- rozmowa na temat poruszony w tekście;
- zwrócenie uwagi na tytuł nagrania lub tekstu czytanego;
- opis ilustracji do tekstu;
- odgadywanie tematu na podstawie tytułu, ilustracji czy słów kluczowych.

Techniki stosowane w trakcie słuchania i czytania oraz następujące po danych czynnościach:

- słuchanie/czytanie pobieżne w celu określenia głównego tematu tekstu;
- odpowiedzi na pytania do usłyszanego/przeczytanego tekstu;
- technika prawda-falsz;
- pytania wielokrotnego wyboru;
- dopasowywanie mówiącego do tematu/wypowiedzi;
- dopasowywanie nagłówków/zdjęć do tekstu;
- wybór streszczenia przeczytanego lub usłyszanego tekstu;
- określanie rodzaju i funkcji tekstu;
- odnalezienie szczegółowych informacji w tekście;
- szeregowanie ilustracji czy informacji w odpowiedniej kolejności, według tego, o czym mowa w tekście;
- zaznaczanie elementów, które pojawiają się w tekście;
- uzupełnianie tabeli, map, wykresów, luk w zdaniach na podstawie informacji w przeczytanym lub usłyszanym tekście;
- słuchanie lub czytanie fragmentów tekstu (każda grupa dostaje inny fragment, następnie wspólnie odtwarzają treść całego tekstu);
- poprawianie błędnych informacji;
- układanie fragmentów tekstu/wydarzeń w odpowiedniej kolejności;
- dyskusja na tematy pojawiające się w tekstach;
- pisanie krótkiej lub dłuższej formy użytkowej związanej z tematem pojawiającym się w tekstach.

3.5.2 Rozwój sprawności mówienia

Rozwijanie sprawności mówienia jest kluczowym elementem kompetencji komunikacyjnej. Ważne jest, aby ćwiczenia w miarę możliwości odzwierciedlały prawdziwą komunikację i zawierały lukę informacyjną. Ćwiczenia rozwijające sprawność

mówienia powinny się opierać na uprzednio wprowadzonych i ćwiczonych strukturach gramatycznych i leksykalnych. Rozwijając sprawność mówienia, należy zwrócić uwagę na cechy charakterystyczne dla języka potocznego, aby formułowane przez uczniów wypowiedzi brzmiały naturalnie.

Techniki rozwijania sprawności mówienia:

- krótkie odpowiedzi na pytania do tekstu lub ilustracji;
- zadawanie pytań do sytuacji lub tekstu;
- opisywanie osoby, miejsca, ilustracji;
- streszczanie tekstów;
- luka informacyjna (np. dialog, znajdowanie różnic w obrazkach);
- reagowanie/rozmowa na podstawie materiału stymulującego (rysunek, seria zdjęć, usłyszany tekst);
- odgrywanie ról;
- symulacje;
- relacjonowanie wydarzeń;
- rozwiązywanie zagadek i problemów;
- przeprowadzanie wywiadu;
- uczestnictwo w dyskusji (wymiana oraz obrona opinii na dany temat);
- poszukiwanie rozwiązań (wymiana zdań oraz negocjacja stanowisk w celu osiągnięcia kompromisu);
- ułożenie zdań/opowiadań zawierających dane słowa;
- wypowiedź ustna na wcześniej przygotowany temat w celu jego prezentacji.

Techniki rozwijania poprawnej wymowy

Rozróżnianie dźwięków:

- zastosowanie par minimalnych;
- dopasowywanie wyrazu usłyszanego do napisanego;
- dopasowywanie obrazka do usłyszanego wyrazu;
- znajdowanie wyrazu, który nie pasuje do grupy pod względem konkretnego dźwięku.

Produkowanie dźwięków:

- imitacja (chórem, grupą, indywidualnie);
- technika bodźca obrazkowego;
- głośne czytanie.

Nauczanie akcentu i intonacji:

- zaznaczanie sylaby akcentowanej w wyrazach;
- wyszukiwanie i zaznaczanie akcentowanych wyrazów w zdaniach;
- zaznaczanie linii melodycznej zdania;
- imitacja.

3.5.3 Rozwój sprawności pisania

W procesie rozwijania sprawności pisania ważną rzeczą jest, aby uświadomić uczniom jaką jest funkcja wypowiedzi i sytuacja, w której się to odbywa, czyli do kogo pisać i dlaczego.

Techniki nauczania pisowni

- przepisywanie wyrazów i zdań;
- dyktando (fonetyczne i cząstkowe);
- uzupełnianie luk pojedynczymi wyrazami.

Techniki nauczania pisania jako samodzielnej sprawności

- opisywanie przedmiotów, ludzi, sytuacji, miejsc, zdarzeń;
- wypełnianie formularzy i ankiet;
- redagowanie krótkich tekstów użytkowych (notatek, zaproszeń, pocztówek, ogłoszeń, ankiet, e-maili);
- redagowanie dłuższych form użytkowych (listy prywatne i formalne);

3.5.4 Rozwój słownictwa

W nauczaniu słownictwa bardzo ważne jest podanie, w jakim kontekście i w jakich kolokacjach ono występuje. Będzie to sprzyjało szybszemu zapamiętaniu słownictwa przez ucznia. Należy również pamiętać o systematycznym powtarzaniu słownictwa oraz o tym, aby najpierw podać formę mówioną a następnie pisaną, w przeciwnym razie uczniowie mogą próbować wymawiać słowa w taki sposób w jakim są zapisane.

Techniki wprowadzania oraz powtarzania i utrwalania słownictwa:

- prezentacja za pomocą prostych rysunków na tablicy, plansz, kart, rekwizytów, gestu i mimiki;
- odgadywanie znaczenia słów z kontekstu;
- podawanie synonimów, antonimów, przykładów użycia;
- użycie definicji;
- użycie słownika;
- użycie języka ojczystego do wyjaśnienia znaczenia;
- grupowanie słów według wspólnego pola semantycznego;
- wybór słowa odpowiadającego definicji;
- łączenie wyrazów w wyrażenia i zwroty;
- dobieranie synonimów lub antonimów do wyrazów;
- uzupełnianie zdań odpowiednią formą utworzoną od podanej formy wyjściowej;
- stosowanie wyrazów w kontekście (luki, historyjki, zdania z wyrazami);
- dopasowywanie wyrazów do przedmiotów na obrazku;
- wskazywanie wyrazu nie pasującego do pozostałych;
- uzupełnianie tabel;
- uzupełnianie luk odpowiednim zwrotem lub słowem;
- rozwiązywanie krzyżówek;
- szubienica (odgadywanie zaszyfrowanego słowa).

3.5.5 Rozwój struktur gramatycznych

Istotą komunikacyjnego nauczania gramatyki jest stworzenie sytuacji, w których użycie języka staje się naturalne. Wprowadzając nowe struktury gramatyczne, należy zawsze pamiętać o kontekście ich użycia, w celu ułatwienia uczniom jej zrozumienia oraz zapamiętania. Prezentacja nowej struktury nie powinna zawierać skomplikowanego języka ani trudnego słownictwa, w przeciwnym razie trudniej będzie uczniowi zrozumieć jej formę, znaczenie oraz zasady użycia.

Techniki ćwiczenia użycia struktur gramatycznych:

- dryl językowy (transformacja, substytucja, rozwijanie, uzupełnianie zdań wymuszonymi strukturami);
- budowa zdań na podstawie modelu;

- pisanie parafraz podanych zdań (np. z użyciem słowa kluczowego);
- ćwiczenia wielokrotnego wyboru;
- rozpoznawanie i poprawianie błędnych struktur;
- wstawianie podanych wyrazów w odpowiedniej formie w zdaniach;
- układanie dialogów, historyjek z zastosowaniem danej struktury gramatycznej;
- analizowanie zagadnień gramatycznych, podobieństw między językiem polskim i angielskim, formułowanie reguł.

3.6 Inne techniki

Innymi technikami nauczania poszczególnych umiejętności językowych będą: gry i zabawy językowe (motywujące uczniów poprzez element rywalizacji oraz pomagające stworzyć kontekst, w którym język jest znaczący i potrzebny), piosenki (pozytywnie wpływające na zaangażowanie uczniów, zwłaszcza kiedy mogą sami wybrać piosenkę) oraz prace projektowe (rozwijające umiejętność współpracy w grupie i uczenia się od innych, odpowiedzialność oraz samodzielność).

4 Opis założonych osiągnięć ucznia

4.1 Słuchanie

W zakresie sprawności rozumienia ze słuchu uczeń potrafi:

- zrozumieć polecenia nauczyciela;
- zrozumieć ogólny sens prostych wypowiedzi rodzimych użytkowników języka;
- zrozumieć ogólny sens prostych autentycznych wypowiedzi w różnych warunkach odbioru (np. komunikat na dworcu);
- określić rodzaj tekstu i intencję mówiącego;
- wskazać, wyselekcjonować i porządkować informacje szczegółowe w różnego rodzaju przekazach słownych;
- określić kontekst wypowiedzi (np. czas, miejsce, sytuację, uczestników);
- rozróżnić formalny i nieformalny styl wypowiedzi.

4.2 Mówienie

W zakresie sprawności mówienia uczeń podejmuje różne role w procesie komunikacyjnym używając odpowiednich środków językowych, wymowy i intonacji, a więc:

- rozpoczyna i kończy rozmowę korzystając z odpowiednich form grzecznościowych;
- uczestniczy w przewidywalnych sytuacjach i krótkich rozmowach (np. prowadzi dialog w sklepie spożywczym wcielając się w rolę sprzedawcy lub klienta);
- opowiada o wydarzeniach z życia codziennego;
- wyraża prośbę o wyjaśnienie, powtórzenie, opinie;
- wyraża i uzasadnia swoje opinie, intencje, preferencje i życzenia, pyta o opinie, preferencje i życzenia innych, wyjaśnia, dlaczego coś się mu podoba lub nie podoba (wyraża swoje preferencje dotyczące posiłków i napojów);
- wyraża skargę (wyraża skargę wcielając się w rolę klienta restauracji);
- przeprosza (przeprosza wcielając się w rolę kelnera);
- zaprasza (do restauracji, na piknik, na grilla);
- wyraża prośbę, żądanie, podziękowanie, gratulacje itp.,
- relacjonuje wydarzenia z przeszłości i swoje przeszłe doświadczenia, opisując swoje reakcje i odczucia;
- przedstawia i uzasadnia własne opinie, plany i czynności (wyraża opinie dotyczące różnych potraw);
- wyraża swoje poglądy;
- przedstawia opinie innych osób;

- uzyskuje informacje i wskazówki oraz ich udziela, (uzyskuje informacje oraz udziela informacji dotyczących posiłków i ich przygotowywania, udziela rad dla wegetarianina oraz osoby na diecie);
- negocjuje w sytuacjach życia codziennego;
- wyraża swoje stany emocjonalne i reaguje na wyrażane przez rozmówcę uczucia, takie jak zdziwienie, zadowolenie, smutek, zainteresowanie, obojętność;
- proponuje i reaguje na propozycje, (składa, przyjmuje oraz odrzuca propozycje dotyczące rodzaju dań, które mają być spożyte lub rodzaju restauracji, do której rozmówcy się udadzą w celu spożycia posiłku, proponuje wyjście do restauracji, na grilla);
- opisuje ludzi, warunki mieszkaniowe, warunki pracy, codzienne zajęcia, upodobania, zjawiska, przedmioty (opowiada o swoich nawykach żywieniowych, co zazwyczaj jada w domu, szkole, na pikniku czy w restauracji);
- prosi o radę i udziela rady;
- wyraża prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby;
- prosi o pozwolenie;
- udziela i odmawia pozwolenia;
- uzyskuje i udziela informacji dotyczące dnia codziennego;
- potrafi opisać ilustrację i odpowiedzieć na pytania dotyczące tej ilustracji, wyrażając własną opinię na ten temat (potrafi opisać ilustrację, na której osoby spożywają lub przygotowują posiłek i odpowiedzieć na pytania dotyczące tej ilustracji);
- wykorzystuje strategie kompensacyjne, w przypadku gdy nie zna lub nie pamięta wyrazu;
- wykorzystuje strategie komunikacyjne, takie jak np. prośba o powtórzenie;
- stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi w zależności od sytuacji.

4.3 Czytanie

W ramach sprawności rozumienia tekstu czytanego uczeń potrafi:

- zrozumieć ogólny sens powszechnie spotykanych autentycznych dokumentów (menu, rozkład jazdy, ogłoszenia, reklamy, listy, instrukcje itp.);
- zrozumieć ogólny sens oraz główne myśli tekstu zawierającego fragmenty niezrozumiałe;
- rozpoznać związki pomiędzy głównymi częściami tekstu;
- określić rodzaj i funkcję tekstu;
- wyszukać, selekcjonować i porządkować informacje w tekście, nawet jeśli tekst jest częściowo niezrozumiały;
- domyślić się znaczenia nieznanych słów na podstawie kontekstu;
- rozróżnić formalny i nieformalny styl wypowiedzi.

4.4 Pisanie

W zakresie sprawności pisania uczeń potrafi wypełnić formularze i ankiety różnych typów, napisać krótki tekst użytkowy (ogłoszenie, pocztówkę, notatkę, ankietę, zaproszenie) oraz dłuższy tekst użytkowy (list formalny i nieformalny). W wyżej wymienionych tekstach uczeń:

- tworzy spójną i logiczną wypowiedź na dany temat;
- stosuje przyjęte formy wypowiedzi pisemnych i ich przestrzega;
- opisuje aspekty życia codziennego, bezpośredniego otoczenia: ludzi, przedmioty, miejsca, zjawiska, czynności, zawody, zdarzenia, procesy;
- opisuje prawdziwe lub wymyślone zdarzenia, przeżycia;
- uzyskuje informacje, wyjaśnienia, pozwolenia i ich udziela;
- reaguje na wyrażane uczucia;
- formułuje i uzasadnia własne opinie;
- używa utartych związków frazeologicznych charakterystycznych dla określonego rodzaju tekstu;
- stosuje odpowiednie środki językowe adekwatne do ich funkcji komunikacyjnych oraz wyrażenia stanów emocjonalnych;
- dziękuje, gratuluje, prosi, żąda, ostrzega, doradza, przekonuje;
- wyraża swoje emocje, takie jak np. zdziwienie, zadowolenie, zainteresowanie, smutek;
- prowadzi proste negocjacje w typowych sytuacjach życia codziennego (np. uzgadnianie formy spędzania czasu);
- proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje i sugestie;
- prosi o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
- wyraża swoje opinie, intencje, preferencje i życzenia, pyta o opinie, preferencje i życzenia innych osób,
- zgadza się, sprzeciwia się;
- prosi o radę i udziela rady;
- wyraża prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby;
- zaprasza;
- wyraża skargę, przeprasza, przyjmuje przeprosiny;
- stosuje zasady ortografii i interpunkcji.

Wszystkie wymienione wyżej umiejętności ucznia odnoszą się do tekstów o różnej tematyce, w tym również związanych z żywieniem. Na szczególną uwagę zasługują tu takie wypowiedzi pisemne jak przepisy, reklamy restauracji czy karty menu.

4.5 Gramatyka i leksyka

W ramach kompetencji gramatycznej i leksykalnej uczeń potrafi:

- stosować odpowiednie leksemy i struktury leksykalne zgodnie z celem i stylem tworzonej wypowiedzi ustnej lub pisemnej; i gramatyczne niezbędne do skutecznej komunikacji;
- używać poznane formy i struktury gramatyczne tworząc poprawne komunikaty;
- integrować w użyciu kompetencję gramatyczną i leksykalną.

4.6 Inne umiejętności

Uczeń potrafi:

- wybrać, uporządkować i zaprezentować fakty i informacje;
- samodzielnie korzystać ze słownika;
- samodzielnie szukać informacji w różnych źródłach (w tym anglojęzycznych);
- stosować pomocne mu strategie uczenia się słownictwa, gramatyki, wymowy i pozostałych sprawności językowych;
- ocenić swoje silne i słabe strony oraz poczyniony postęp;
- poprawić błędy swoje i innych w zakresie poznanego materiału językowego;
- współpracować z innymi w grupach i zespołach.

5 Kontrola i ocena osiągnięć ucznia

Systematyczne ocenianie postępów ucznia jest jedną z najważniejszych ról nauczyciela w procesie nauczania. Dostarcza ono informacji na temat efektów jego pracy, ale jest również bardzo ważne dla samego ucznia. Dzięki ocenom uczniowie mogą oszacować poziom swojej wiedzy oraz poznać swoje mocne i słabe strony. Informacja o postępach ucznia jest również bardzo ważna dla rodzica lub opiekuna ucznia. Doświadczenie pokazuje, że ocenianie ucznia pełni funkcję motywującą. Dlatego można wykorzystywać oceny, aby zachęcić uczniów do większego zaangażowania i aktywności. Należy oceniać nie tylko wiedzę, ale również ich inicjatywę. Pochwały i nagradzanie to nieodzowny element każdej lekcji, dlatego nauczyciel powinien jak najczęściej chwalić uczniów i nagradzać nie tylko za ich postępy ale, przede wszystkim, za aktywny udział w zajęciach oraz dodatkowe prace w postaci obowiązkowych i nieobowiązkowych projektów. W ten sposób zwiększymy ich motywację oraz poczucie sukcesu i własnej wartości.

Kontrolując i oceniając pracę uczniów nauczyciel powinien zadbać o to, aby uczniowie brali w tym procesie maksymalny udział. W tym celu należy ustalać wspólnie z uczniami daty sprawdzianów, materiał oraz typy zadań. Można w niektórych sytuacjach pozwolić uczniom na sprawdzanie testów napisanych przez kolegów. Należy włączyć uczniów w ocenę własnych postępów poprzez wypełnienie krótkiej ankiety przeprowadzonej na końcu lekcji lub po przerobieniu pewnej partii materiału. Pytania w takiej ankiecie powinny dotyczyć tego, czego uczniowie nauczyli się na lekcji, czy po przerobieniu danego rozdziału podręcznika, co powinni jeszcze powtórzyć i przećwiczyć. Udzielanie odpowiedzi na takie pytania skłoni uczniów do refleksji nad własnym procesem uczenia się i pomoże ocenić swój postęp. Nie należy w procesie oceniania postępów ucznia zapominać o przyzwyczajaniu uczniów do sposobu oceniania, który będzie obowiązywał na egzaminie maturalnym.

Podczas systematycznej oceny postępów uczniów nauczyciel powinien stosować następujące formy kontroli:

Kontrola bieżąca – dostarcza informacji o tym, do jakiego stopnia uczniowie opanowali aktualnie przerobiony materiał. Może przybierać formę:

- obserwacji uczniów w czasie lekcji;
- odpytywania ustnego;
- kartkówek lub sprawdzianów;
- pisemnego zadania domowego.

Kontrola okresowa – informuje o ogólnym poziomie opanowania języka w dłuższym czasie (semestr, rok szkolny), sprawdza większe partie materiału, ma zazwyczaj postać testu.

Ponieważ głównym celem w procesie nauczania języka jest rozwój kompetencji komunikacyjnej, podczas kontroli osiągnięć uczniów sprawdzenie właśnie tej umiejętności powinno być głównym elementem. Dlatego oprócz kontroli znajomości słownictwa, gramatyki, sprawności czytania, rozumienia ze słuchu oraz pisania należy przeprowadzić kontrolę ustną, najlepiej w postaci rozmów sterowanych. Podczas oceniania rozmów sterowanych można brać pod uwagę wymowę, bogactwo językowe czy poprawność gramatyczną, ale należy się tu skupić na przekazie informacji.

Program proponuje następujące przeliczanie procentów uzyskanych punktów na oceny:

40%-49%	ocena dopuszczający
50%-59%	ocena dopuszczający+
60%-69%	ocena dostateczny
70%-79%	ocena dostateczny +
80%-84%	ocena dobry
85%-89%	ocena dobry +
90%-100%	ocena bardzo dobry

Poniżej 40%, to znaczy od 39% w dół, uczeń nie otrzymuje zaliczenia za dany sprawdzian czy inną pisemną formę kontroli.

Ocenę celującą można przyznać za wykonanie zadań nadobowiązkowych lub za wykazywanie szczególnego zainteresowania przedmiotem, samodzielnego i twórczego rozwijania umiejętności językowych, wykazania się wiadomościami wykraczającymi poza program nauczania.

5.1 Techniki kontroli poszczególnych umiejętności

Do testowania sprawności **czytania i słuchania** możemy stosować zadania typu:

- wielokrotny wybór;
- przyporządkowywanie;
- prawda-fałsz;
- uzupełnianie luk;
- parafrazowanie.

Do testowania sprawności **mówienia** możemy stosować:

- rozmowy sterowane w typowych sytuacjach życia codziennego;
- rozmowy na temat materiału stymulującego;
- krótkie wypowiedzi na zadany temat.

Do testowania sprawności **pisania** możemy stosować:

- zadania na uzupełnianie luk za pomocą jednego słowa, wyrażenia, zdania lub całego akapitu;
- zadania na pisanie sterowane, czyli takie, których zawartość treściowa określona jest w poleceniu;
- zadania na pisanie kreatywne w określonej formie i o określonej długości.

Do testowania **gramatyki i leksyki** możemy stosować zadania typu:

- wielokrotny wybór;
- dobieranie;
- uzupełnianie luk;
- poprawianie błędów;
- korekta tekstu;
- tłumaczenie wyrazów, części zdań lub całych zdań.

W **pracy projektowej** ocenie może podlegać:

- sposób prezentacji (treść i forma);
- przygotowanie materiałów wizualnych;
- zebrane informacje (umiejętność korzystania z różnych źródeł);
- temat projektu, jego przydatność i atrakcyjność;
- współpraca w zespole.

6 Projekt ewaluacji programu

Ewaluacja programu ma za zadanie dostarczyć rzetelnych informacji i opinii na temat tego czy i dlaczego w wyniku realizacji programu zostały osiągnięte zamierzone rezultaty. Będzie ona służyła dwóm celom:

- określeniu rzeczywistych efektów realizacji programu;
- ocenie wartości programu w aspekcie celów i założeń projektu i kompetencji kluczowych.

Aby ocenić efekty programu należy zadać następujące pytania kluczowe:

- jakie wymierne efekty program przyniósł dla uczniów, szkoły, środowiska;
- jaką wartość przyniósł program w aspekcie projektu i kompetencji kluczowych.

Dokonując ewaluacji programu można zastosować następujące metody badawcze:

- ankietowanie;
- wywiad;
- rozmowy;
- analiza dokumentów;
- pomiar dydaktyczny.

Przedmiotem ewaluacji będą wszystkie te aspekty programu, które decydują o jego jakości jako narzędzia służącego realizacji celów edukacyjnych, dotyczące w szczególności:

- dokumentu programowego; obszarem zainteresowania będzie wówczas koncepcja programu, jego założenia, struktura, cele, dobór i układ treści, zadań, ćwiczeń, proponowane sposoby realizacji: metody, formy organizacyjne i zgodność z koncepcją pracy szkoły; zgodność z podstawą programową oraz standardami egzaminów maturalnych i zawodowych; adekwatność wobec kompetencji kluczowych oraz projektu, spójność z celami projektu Szkoła Kluczowych Kompetencji;
- realizacji programu, czyli tego, jak program sprawdza się w praktyce, jaki ma wpływ na organizację i przebieg procesu nauczania i uczenia się, czy i na ile zaspokajają zróżnicowane potrzeby uczących się, czy ich motywuje, aktywizuje, przyczynia się do wielostronnego rozwoju, na ile treści programowe są przydatne i atrakcyjne dla uczniów, zgodne z ich oczekiwaniami;
- osiągnięć edukacyjnych uczniów, przyrost ich umiejętności językowych, które są ostatecznym kryterium efektywności programu, pozwalają bowiem ocenić, czy cele pozostają w związku z efektami, czy dzięki zastosowanym środkom uczeń osiąga cele kształcenia.

Aby śledzić postępy uczniów, na początku klasy pierwszej zostanie przeprowadzony test kompetencji w celu zdiagnozowania ich umiejętności językowych na początku nauki w technikum.

Źródłem informacji o programie będą oczywiście jego odbiorcy i realizatorzy: nauczyciele, uczniowie i rodzice; cenne będą zarówno formułowane przez nich opinie o programie, jego skuteczności, użyteczności i atrakcyjności, jak i fakty przejawiające się w osiągnięciach uczniów, czynionych przez nich postępach, jakości wykonywanych prac.

Ze względu na organizację pracy szkoły, cele i związany z nimi czas oceniania, ewaluację programu można podzielić na:

- ewaluację bieżącą, w toku której dokonuje się systematycznej weryfikacji jakości programu w trakcie jego realizacji oraz na tej podstawie modyfikuje się program; (program może ulec modyfikacji w zależności od warunków czasowych (liczba godzin w tygodniu), możliwości uczniów, używanych materiałów dydaktycznych oraz liczebności klas (podział na grupy);
- ewaluację końcową, której istotą jest analiza danych jakościowych zebranych w procesie realizacji programu oraz wydanie opinii o programie.

Wyniki ewaluacji zostaną przedstawione w formie raportu. Dodatkowo istnieje możliwość przedstawienia danych w formie prezentacji multimedialnej.

Bibliografia

- [1] Ellis Melanie, Niesobska Marianna, *Program nauczania języka angielskiego. Kurs kontynuacyjny dla klas 1-3 gimnazjum*, Oxford University Press, 2009.
- [2] Jachowicz Kamila, Nowak Wanda, Wasilewska Teresa, Wiśniewska Jadwiga, *Program nauczania. Kucharz*, Warszawa 2004.
- [3] Komorowska Hanna, *O programach prawie wszystko*, WSiP, 1999.
- [4] Lewandowska Ewa, Czarnecka-Cicha Barbara, Maciszewska Barbara, *Program nauczania języka angielskiego, Typ szkoły: GIMNAZJUM, klasy I-III*, Pearson Education, 2009.
- [5] Szempruch Jolanta, Uberman Agnieszka, *Założenia, zasady opracowania i modyfikacji programu kształcenia kompetencji kluczowych w zakresie języków obcych*, Lublin 2009.
- [6] *Informator o egzaminie maturalnym. Język angielski*, CKE, Warszawa 2007.
- [7] *Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (2006/962/WE)*.

Autor
Barbara Porzuczek

JĘZYK ANGIELSKI

AUTORSKI PROGRAM KSZTAŁTOWANIA KOMPETENCJI KLUCZOWYCH

**Zespół Szkół Zawodowych Nr 1 im. Jana Pawła II
w Dębicy**

*Koordinator merytoryczny kompetencji kluczowej w zakresie
porozumiewania się w językach obcych*

Anna Pado

Lublin 2009

Spis treści

Opis programu	5
Wstęp	7
1 Cele edukacyjne.....	9
1.1 Cele ogólne	9
1.2 Cele szczegółowe.....	9
2 Treści nauczania	11
2.1 Kręgi tematyczne	11
2.2 Struktury gramatyczne i funkcje komunikacyjne	11
2.3 Materiał leksykalny z uwzględnieniem słownictwa zawodowego	13
2.4 Przykładowy układ treści programowych.....	14
3 Realizacja programu – procedury osiągnięcia celów	26
3.1 Ogólne założenia metodyczne	26
4 Metody i techniki pracy na lekcji	27
4.1 Podejście komunikacyjne.....	27
4.2 Nauczanie sprawności językowych	28
4.3 Przygotowanie do egzaminu maturalnego	36
4.4 Indywidualizacja nauczania	37
4.5 Materiały dydaktyczne i techniczne środki nauczania.....	39
5 Przewidywane efekty.....	41
6 Ocenianie	43
6.1 Ocena założonych osiągnięć	43
6.2 Sposoby sprawdzania.....	43
7 Projekt ewaluacji programu.....	46
8 Aneks	48
8.1 Przykładowe scenariusze lekcji	48
8.2 Narzędzia ewaluacji	53
Bibliografia.....	62

Opis programu

Informacja o autorze. Założenia programu

Poniższy program nauczania jest programem autorskim. Został napisany przez Barbarę Porzuczek – nauczycielkę języka angielskiego w Zespole Szkół Zawodowych Nr 1 im. Jana Pawła II w Dębicy oraz w prywatnej szkole językowej „Brytania School of English”. Autorka programu jest absolwentką Uniwersytetu Rzeszowskiego. Oprócz wymaganych kwalifikacji do nauczania języka angielskiego posiada również dodatkowe kwalifikacje metodyczne w postaci certyfikatu CELTA, który uznawany jest w większości krajów jako uprawniający do nauczania angielskiego. Ma czternastoletnie doświadczenie w pracy dydaktycznej zarówno z młodzieżą jak i z dorosłymi. Jest także doświadczonym egzaminatorem maturalnym i pełni funkcję przewodniczącej Zespołu Egzaminatorów w Ośrodku Koordynacji Oceniania w Dębicy.

Koncepcja pedagogiczna programu opiera się na założeniu, że podmiotem procesu nauczania i bezpośrednim odbiorcą działań dydaktycznych jest uczeń, a nauczyciel jest przewodnikiem i doradcą uczniów, który pomaga rozwijać sprawności i umiejętności językowe oraz zdobywać wiedzę praktyczną mającą zastosowanie w konkretnych sytuacjach życia codziennego. Zadaniem nauczyciela jest motywowanie uczniów do pracy i przygotowanie ich do egzaminu maturalnego z języka angielskiego na poziomie co najmniej podstawowym, a jednocześnie wyposażenie ich w kluczowe kompetencje językowe mające zastosowanie w studiach lub przyszłej karierze zawodowej. Założeniem programu jest również, że uczeń, który rozpoczyna naukę w szkole średniej, posiada w pewnym stopniu wykształcony styl uczenia się, ponieważ uczył się języka angielskiego w gimnazjum, a będąc osobą w miarę samodzielnie myślącą, będzie doskonalił i pogłębiał strategię efektywnego uczenia się i stopniowo przejmie odpowiedzialność za własną edukację. Po zakończeniu nauki w technikum skutecznie wykorzysta zdobytą wiedzę i kompetencje kluczowe w dalszym pogłębianiu wiedzy lub aktywnym poszukiwaniu pracy.

Program uwzględnia także język specjalistyczny i został napisany w oparciu o następujące dokumenty:

- Podstawa programowa dla języka obcego nowożytnego (Rozporządzenie z dnia 23 sierpnia 2007 r.);
- „Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie” (2006/962/WE);
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 stycznia 2009 w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego programów wychowania przedszkolnego, programów nauczania i podręczników oraz cofania dopuszczenia;
- Standardy wymagań egzaminacyjnych zawarte w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 kwietnia 2003 roku i rozporządzeniu MEN z dnia 28 sierpnia 2007 roku;
- „Diagnoza regionalna implementacji Kompetencji Kluczowych w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnych, regionalnych, oświaty oraz rynku pracy w województwie podkarpackim”, oprac.: Andrzej Bajorski.

Adresaci/ użytkownicy programu

Program skierowany jest do uczniów technikum o profilu mechatronicznym rozpoczynających naukę w roku szkolnym 2009/2010 i jest realizowany w ciągu czterech lat nauki. Może zostać zaprezentowany rodzicom uczniów klasy biorącej udział w projekcie Szkoła Kluczowych Kompetencji.

Warunki realizacji programu

Program, który zakłada kształcenie kompetencji kluczowych jako integralną część procesu nauczania, powinien mieć zapewnione następujące warunki jego realizacji:

- Nowoczesny podręcznik do nauki języka angielskiego zatwierdzony przez Ministerstwo Edukacji Narodowej. Wykorzystywany podręcznik powinien być dostosowany do standardów egzaminacyjnych i obejmować wszystkie zagadnienia przez nie określone. Powinien również być dostosowany do wieku i zainteresowań uczniów oraz ich poziomu znajomości języka angielskiego. (*Proponowany podręcznik został przedstawiony w rozdziale 5 -Treści nauczania, podpunkt 5.4 – Przykładowy układ treści programowych, a pełny pakiet edukacyjny jest opisany w rozdziale 6.4. – Materiały dydaktyczne i techniczne środki nauczania*);
- Swobodny dostęp do materiałów niezbędnych do wprowadzania treści służących kształceniu kompetencji kluczowych, z których nauczyciel tworzy bank materiałów do wykorzystania na lekcji. W ich skład mogą wchodzić mapy, plansze, artykuły zamieszczone w Internecie lub prasie anglojęzycznej, inne podręczniki przeznaczone do nauczania języka zawodowego. Nauczyciel powinien także mieć zapewnioną możliwość kopiowania przygotowanych przez siebie materiałów, które będzie wykorzystywał w realizacji projektu implementacji kompetencji kluczowych;
- Odpowiednio wyposażona i dostosowana do potrzeb uczniów pracownia językowa. Niezbędnym wyposażeniem pracowni służącej do realizacji programu jest odtwarzacz płyt CD, komputer-laptop podłączony do Internetu, rzutnik pisma, foliogramy. Zalecany jest również rzutnik multimedialny, jako znaczące ułatwienie dla nauczyciela;
- Właściwie wyposażona biblioteka szkolna, która zapewnia uczniom możliwość korzystania ze słowników jedno- i dwujęzycznych oraz ze słowników technicznych;
- Podział klasy na mniej liczne grupy. Optymalna liczebność grupy powinna wynosić 12 – 15 osób, co zapewnia odpowiednie warunki dla prowadzenia procesu nauczania.

Wstęp

Geneza programu

Niniejszy program nauczania nosi tytuł: „Autorski program nauczania języka angielskiego oraz kształcenia kompetencji kluczowych. Przeznaczony dla klas technikum o profilu mechatronicznym. IV etap edukacyjny”.

Pojęcie kompetencji kluczowych

Program nauczania powstał w ramach projektu Szkoła Kluczowych Kompetencji, czyli programu rozwijania umiejętności uczniów szkół Polski wschodniej. Zawiera zarówno cele i treści nauczania określone w Podstawie Programowej oraz standardach wymagań egzaminacyjnych, jak również określa cele, metody i treści nauczania, które służą do kształcenia kompetencji kluczowych w zakresie języka obcego.

Kompetencje kluczowe według Parlamentu Europejskiego to połączenie wiedzy, umiejętności i postaw odpowiednich do sytuacji. Kompetencje kluczowe to te, których wszystkie osoby potrzebują do samorealizacji i rozwoju osobistego, bycia aktywnym obywatelem, integracji społecznej i zatrudnienia. W ramach odniesienia ustanowiono osiem kompetencji kluczowych, z których cztery zostały ujęte w projekcie Szkoła Kluczowych Kompetencji. Jedną z nich jest porozumiewanie się w językach obcych, które opiera się na zdolności do rozumienia, wyrażania i interpretowania pojęć, myśli, uczuć, faktów i opinii w mowie i piśmie (rozumienie ze słuchu, mówienie, czytanie i pisanie) w odpowiednim zakresie kontekstów społecznych i kulturalnych (w edukacji i szkoleniu, w pracy, w domu i w czasie wolnym). Porozumiewanie się w obcych językach obejmuje również takie umiejętności, jak mediacja i rozumienie różnic kulturowych. Kompetencja ta wymaga znajomości słownictwa i gramatyki funkcjonalnej oraz świadomości głównych typów interakcji słownej i rejestrów języka. Jest ona niezbędna w kontekście wielokulturowych i wielojęzycznych społeczeństw Europy, gdzie język ojczysty może nie być językiem urzędowym, a znajomość tego ostatniego jest wstępnym warunkiem zapewnienia pełnego uczestnictwa jednostki w społeczeństwie.

Podstawowymi umiejętnościami w zakresie komunikacji w językach obcych są: zdolność rozumienia komunikatów słownych, inicjowania, podtrzymywania i kończenia rozmowy oraz czytania, pisanie i rozumienia tekstów, odpowiednio do potrzeb danej osoby. Jednostki powinny także być w stanie właściwie korzystać z pomocy oraz uczyć się języków również w nieformalny sposób w ramach uczenia się przez całe życie.

Diagnoza regionalna

W procesie tworzenia tego programu nauczania został wzięty pod uwagę dokument określający obecną sytuację oraz prognozy na przyszłość dotyczące uwarunkowań, potrzeb uczniów, rynku pracy i oświaty w całym województwie oraz w Zespole Szkół Zawodowych Nr 1 im. Jana Pawła II w Dębicy. Tytuł tej publikacji to: „Diagnoza regionalna implementacji Kompetencji Kluczowych w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnych, regionalnych, oświaty oraz rynku pracy w województwie podkarpackim”. Omówiono w niej kilka kluczowych zagadnień, między innymi kierunki przyszłościowe dla województwa podkarpackiego związane z jego rozwojem, uczniowie i kadra pedagogiczna oraz przykładowe efekty kształcenia konkretnych kompetencji kluczowych (mocne strony i problemy).

Charakterystyka uczniów

Program powstał w ZSZ Nr 1 im. Jana Pawła II w Dębicy i został dostosowany do specyfiki tej szkoły, do której obecnie uczęszcza 1440 uczniów (44% stanowią uczniowie technikum). Większość z nich pochodzi z obszarów wiejskich oraz rodzin w trudnej sytuacji materialnej, co jest przyczyną problemów już na początku kolejnego etapu edukacyjnego i może znacznie ograniczyć perspektywy rozwoju w przyszłej karierze zawodowej. Analiza dokumentów uczniów przyjętych do klas pierwszych pokazała, że około 50% z nich na egzaminach gimnazjalnych uzyskało wyniki zaledwie przeciętne lub poniżej przeciętnej. Skutkiem tego są poważne trudności w dalszej nauce i niektórzy stają w obliczu realnego zagrożenia wykluczeniem z życia zawodowego i społecznego lub dziedziczeniem bezrobocia i biedy. Kilkuletnie doświadczenie z klasami technikum pokazuje, że tworzą je uczniowie przeciętnie uzdolnieni, którzy bardzo często mają bardzo duże zaległości w nauce języka angielskiego. Przyczyn takiej sytuacji może być kilka. Do niedawna wiejskie gimnazja borykały się z problemem braku wykwalifikowanych nauczycieli anglistów, co negatywnie odbijało się na liczbie lekcji i jakości nauczania. Brak motywacji i nieświadomość przydatności języka angielskiego w funkcjonowaniu w dorosłym życiu i w pracy sprawiała, że uczniowie wkładali tylko niezbędne minimum wysiłku w naukę przedmiotu, wystarczające do uzyskania pozytywnej oceny. Bardzo często uczniowie rozpoczynający naukę w technikum są jeszcze niedojrzali pod względem psychicznym i emocjonalnym, więc lekceważąco podchodzą do przyszłych szans na rynku pracy.

Przeznaczenie zakresu treści programowych

Przy doborze treści bardzo ważną rolę odgrywają kompetencje kluczowe, których każdy człowiek potrzebuje do samorealizacji oraz rozwoju osobistego, dlatego zostały one dobrane w taki sposób, aby umożliwić uczniom dobre funkcjonowanie zarówno w społeczeństwie, jak i na rynku pracy. Zastosowane zostało kryterium przydatności oraz kryterium potrzeb osób uczących się.

Treści programowe przeznaczone są do realizacji w klasie technikum o profilu technik mechatronik. Jest to IV etap edukacyjny kończący się maturą, więc treści kształcenia obejmują tematy i sprawności językowe określone w wymaganiach egzaminacyjnych i wzbogacone są o umiejętności z zakresu kompetencji kluczowych dla tego konkretnego profilu.

Czas realizacji programu

Program jest przeznaczony do realizacji w klasie technikum przez cztery lata nauki, w ciągu minimum 280 godzin lekcyjnych, czyli dwóch godzin tygodniowo w każdym roku, które są przewidziane w siatce godzin. W przypadku, gdy ta liczba ulega zwiększeniu (np. decyzją dyrektora szkoły), zakres treści programu może być pogłębiany i poszerzany, co zapewni pełniejszą realizację celów, ale nie powinien być redukowany.

1 Cele edukacyjne

1.1 Cele ogólne

Zadania wskazane w podstawie programowej pozwalają określić jeden nadrzędny cel nauczania, którym jest wszechstronny rozwój ucznia. Z dążenia do realizacji tego celu, czyli wspomagania rozwoju, wynikają cele ogólne:

- osiągnięcie umiejętności językowych zapewniających swobodne porozumiewanie się w języku angielskim;
- zdobycie wiedzy i umiejętności umożliwiających zdanie egzaminu maturalnego oraz kontynuowanie nauki na studiach wyższych;
- zdolność postrzegania własnej kultury narodowej w perspektywie kultury europejskiej;
- kształcenie i ostateczne zdobycie kompetencji kluczowych w ramach języków obcych (cel wynikający z projektu);
- rozwinięcie kompetencji językowych i lingwistycznych zapewniających swobodne poruszanie się w codziennych sytuacjach związanych z pracą zawodową (cel wynikający ze specjalizacji);
- wzmocnienie motywacji i świadomości znaczenia swobodnego posługiwania się językiem obcym w budowaniu kariery zawodowej (cel wynikający z diagnozy regionalnej).

Program formułuje również ogólne cele wychowawcze takie jak kształtowanie właściwej samooceny i poczucia własnej wartości.

1.2 Cele szczegółowe

Szczegółowe cele edukacyjne wynikają z celu nadrzędnego, celów ogólnych i wychowawczych. Są one rozwinięciem powyższych, ogólnych założeń i determinują dobór treści kształcenia. Program określa następujące cele szczegółowe:

- nabywanie i rozwój sprawności językowych oraz ich integrację, umożliwiającą uczniom swobodne posługiwanie się językiem angielskim w mowie i w piśmie w kontaktach z użytkownikami języka w krajach anglojęzycznych i innych, a także w pracy i życiu codziennym przy korzystaniu z różnych źródeł informacji;
- wykorzystywanie języka obcego jako narzędzia poznania i komunikacji;
- zapoznanie się z formą egzaminu maturalnego pisemnego i ustnego oraz z wymaganiami egzaminacyjnymi;
- poznanie zakresu tematyki maturalnej i zdobycie koniecznej wiedzy i umiejętności w poszczególnych obszarach tematycznych;
- poznawanie strategii rozwiązywania różnych typów zadań językowych, w tym maturalnych;

- rozwijanie kompetencji komunikacyjnej i socjokulturowej;
- poszerzanie wiedzy ogólnej uczniów na temat obyczajów i norm życia codziennego w krajach anglojęzycznych;
- zapoznanie uczniów z elementami geografii, historii, kultury i sztuki krajów anglojęzycznych i innych krajów europejskich;
- integracja na lekcjach języka angielskiego wiedzy i umiejętności nabytych w trakcie nauki innych przedmiotów i wykorzystywanie jej do wykonywania projektów;
- nabycie umiejętności samokształcenia i rozwijanie potrzeby własnego rozwoju;
- rozwijanie umiejętności działania w zespole, komunikacji interpersonalnej i twórczego rozwiązywania problemów;
- osiągnięcie umiejętności odpowiadania na wyzwania współczesnego świata (globalizacja, wzrost znaczenia wiedzy i wymiany informacji, szybki postęp naukowo-techniczny) i nadążania za dynamicznymi zmianami na rynku pracy;
- kształtowanie postawy otwartości i tolerancji wobec różnic kulturowych;
- doskonalenie umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji, w tym autentycznych;
- rozwijanie zainteresowania językiem angielskim oraz świadomości znaczenia ustawicznego poszerzania wiedzy i doskonalenia umiejętności.

2 Treści nauczania

2.1 Kręgi tematyczne

Zakres tematyczny programu obejmuje 15 bloków tematycznych, które odzwierciedlają różne sfery życia. Tematy te pochodzą z aktualnego informatora maturalnego i są identyczne z zakresem tematycznym wymaganym na maturze oraz zostały rozszerzone o tematykę związaną ze specjalizacją zawodową (*związana z nimi leksyka, struktury gramatyczne i funkcje komunikacyjne zostały wyróżnione kursywą*).

- dom;
- szkoła;
- praca;
- żywienie;
- zakupy i usługi;
- człowiek;
- życie rodzinne i towarzyskie;
- podróżowanie i turystyka;
- zdrowie;
- nauka i technika;
- kultura;
- sport;
- świat przyrody;
- państwo i społeczeństwo;
- elementy wiedzy o krajach anglojęzycznych.

Kręgi tematyczne z zakresu specjalizacji

- *technologia komputerowa i Internet;*
- *podstawowe zagadnienia z zakresu elektroniki;*
- *urządzenia i systemy mechatroniczne.*

2.2 Struktury gramatyczne i funkcje komunikacyjne

Proponowany zakres materiału gramatycznego opiera się na założeniu, że uczniowie kontynuują naukę języka angielskiego po gimnazjum i część tematów przeznaczona jest tylko do utrwalenia i poszerzenia. Niemniej jednak istnieje realna możliwość, że niektórzy nadal są na poziomie „*beginner/elementary*”, zwłaszcza biorąc pod uwagę przedstawioną w rozdziale 2.1. charakterystykę uczniów. W takiej sytuacji zadaniem nauczyciela jest wprowadzanie materiału zgodnie z potrzebami uczniów. Na początku nauki w klasie pierwszej nauczyciel diagnozuje poziom wiedzy i umiejętności, z którymi uczniowie przyszli z gimnazjum, przeprowadzając „*Placement test*” pozwalający określić poziom zaawansowania danej osoby w międzynarodowej skali – Common European Framework. Kilkuletnie doświadczenie pokazuje, że poza małymi wyjątkami, jest to dolny obszar A1, czyli *beginner/ false beginner/ elementary*. Zazwyczaj konieczny jest wybór niższego

poziomu podręcznika w stosunku do tego, który teoretycznie powinien być realizowany w grupach kontynuacyjnych, w celu wyrównania zaległości i stworzenia możliwości dalszej nauki.

2.2.1 Struktury gramatyczne

- zdania twierdzące, przeczące i pytające w następujących czasach: present simple, present continuous, present perfect, present perfect continuous, past simple, past continuous, past perfect, future simple, wyrażenie “going to”;
- zdania rozkazujące i wykrzyknikowe;
- okresy warunkowe – 0, 1, 2;
- nierealna przeszłość – konstrukcja “I wish”;
- mowa zależna;
- strona bierna;
- stopniowanie przymiotników, porównania – „than, as...as, enough”;
- zdania z podmiotem „it” i „there”;
- rzeczownik – liczba i rodzaj, policzalne/ niepoliczalne;
- rzeczowniki złożone;
- czasownik – formy, konstrukcje „verb+ inf/-ing form”;
- czasowniki modalne – must/mustn’t, can/ could, should;
- *czasowniki z partykułą (phrasal verbs)*;
- przedimek określony i nieokreślony;
- przymiotnik – stopniowanie, tworzenie porównań (than, as...as, enough), przymiotniki ekstremalne;
- przysłówki częstotliwości, czasu;
- przyimki miejsca i ruchu;
- liczebniki główne i porządkowe;
- wyrażenia określające ilość;
- wyrażenia „there is/are, used to”;
- spójniki i wyrazy łączące zdania złożone;
- związki frazeologiczne i idiomy;
- *wyrażenia dwu- i trzywyrazowe związane z technologią komputerową*;
- *rzeczowniki, przymiotniki i czasowniki o znaczeniu przeciwstawnym*;
- *słowotwórstwo – tworzenie rzeczowników i czasowników*.

2.2.2 Funkcje komunikacyjne

- przedstawianie się, przedstawianie innych;
- wyrażanie preferencji i opinii;
- pytanie o drogę, udzielanie wskazówek;
- umawianie się na spotkanie;
- uzyskiwanie informacji przez telefon;
- rozmowy telefoniczne, zostawianie wiadomości;

- wyrażanie współczucia;
- gratulowanie;
- zgłaszanie kradzieży;
- zamawianie jedzenia;
- kupowanie biletów, ubrań, książek;
- udzielanie rad;
- wyrażanie obowiązku, zakazu, braku przymusu;
- zapraszanie;
- wyrażanie propozycji, zgody, odmowy;
- uzyskiwanie i udzielanie różnych informacji i wskazówek;
- relacjonowanie wydarzeń;
- negocjowanie;
- *odbywanie rozmowy kwalifikacyjnej;*
- *zgłaszanie wątpliwości;*
- *udzielanie instrukcji.*

2.3 Materiał leksykalny z uwzględnieniem słownictwa zawodowego

Szczegółowy zakres słownictwa jest zgodny z propozycją dla poziomu podstawowego przedstawioną w aktualnym informatorze maturalnym. Został rozszerzony o słownictwo związane ogólnie z karierą zawodową oraz typowe dla profilu mechatronicznego (*zaznaczone pochylą czcionką*).

- **dom:** miejsce zamieszkania, opis domu, pomieszczeń w domu i ich wyposażenia, wynajmowanie mieszkania, *sprzęty zawierające części elektroniczne, alarmy antywłamaniowe, urządzenia wykrywające;*
- **szkoła:** przedmioty nauczania, oceny i wymagania, życie szkoły, kształcenie pozaszkolne, *studia techniczne w Wielkiej Brytanii, przedmioty specjalistyczne na uczelni technicznej, rodzaje kursów;*
- **praca:** popularne zawody i związane z nimi czynności, warunki pracy i zatrudnienia, praca dorywcza, *praca inżyniera dźwięku, podanie o pracę, CV, oferty pracy, obszary zatrudnienia;*
- **żywienie:** artykuły spożywcze, przygotowanie potraw, posiłki, lokale gastronomiczne, *budowa i zasada działania kuchenki mikrofalowej;*
- **zakupy i usługi:** rodzaje sklepów, towary, sprzedawanie i kupowanie, reklama, korzystanie z usług, *usterki sprzętu elektronicznego - punkt usługowy;*
- **człowiek:** dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, uczucia, emocje, *cechy charakteru wymagane w przykładowych zawodach, formularz podania o pracę z danymi osobowymi;*
- **życie rodzinne i towarzyskie:** okresy życia, członkowie rodziny, czynności życia codziennego, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości, styl życia, *telefon komórkowy – opis budowy, nazwy części;*

- **podróżowanie i turystyka:** środki transportu, baza noclegowa, informacja turystyczna, wycieczki, zwiedzanie, wypadki i awarie, *miejsca na lotnisku*;
- **zdrowie:** higieniczny tryb życia, podstawowe schorzenia, ich objawy i leczenie, niepełnosprawni, uzależnienia, *zasady BHP, nazwy odzieży ochronnej*;
- **nauka i technika:** odkrycia naukowe, wynalazki, obsługa i korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych, *układy scalone jako najważniejszy wynalazek XX wieku*;
- **kultura:** podstawowe dziedziny kultury, twórcy i ich dzieła, uczestnictwo w kulturze, *elektroniczne instrumenty muzyczne*;
- **sport:** popularne dyscypliny sportu, podstawowy sprzęt sportowy, imprezy sportowe, *rola elektroniki w sporcie, urządzenia pomiarowe, elektroniczne tablice wyników*;
- **świat przyrody:** klimat, świat roślin i zwierząt, krajobraz, zagrożenie i ochrona środowiska naturalnego, kłęski żywiołowe;
- **państwo i społeczeństwo:** struktura państwa, urzędy, organizacje międzynarodowe, konflikty wewnętrzne i międzynarodowe, przestępczość, *przestępstwa komputerowe, rzeczowniki i czasowniki związane z technologią informacyjną*;
- **elementy wiedzy o krajach anglojęzycznych:** elementy wiedzy o Wielkiej Brytanii, Stanach Zjednoczonych i Australii, tradycje i obrzędy narodowe, system polityczny, *główne ośrodki naukowo-badawcze w tych krajach*;
- **technologia komputerowa i Internet:** *potoczne wyrażenia używane przez programistów, skróty i powszechne wyrażenia używane w informatyce, przetwarzanie danych, części komputera, system operacyjny, technika cyfrowa, funkcje logiczne*;
- **podstawowe zagadnienia z zakresu elektroniki:** *Prąd elektryczny, obwody elektryczne, opór i przewodnictwo, zagrożenia związane z prądem elektrycznym, kondensatory, pole magnetyczne, diody i półprzewodniki, filtry, systemy trójfazowe, układy prostownicze, elementy aparatury kontrolno-pomiarowej, technika mikroprocesorowa*;
- **urządzenia i systemy mechatroniczne:** *nazwy części urządzeń mechatronicznych, słownictwo związane z wykonywaniem zawodu technika mechatronika w zakresie projektowania, montażu, użytkowania i napraw urządzeń i systemów mechatronicznych.*

2.4 Przykładowy układ treści programowych

Biorąc pod uwagę konieczne do zrealizowania cele oraz uwarunkowania pozajęzykowe uczniów sugerowanymi podstawowymi podręcznikami dla potrzeb realizacji programu są:

- **klasa 1-3:** „Matura Solutions”, część I (elementary) i część II (pre-intermediate), Falla T., Davies P. A., Wieruszewska M., wydawnictwo: Oxford University Press 2007;

- **klasa 4:** „Matura Repetytorium z testami. Poziom podstawowy”, Rosińska Marta, Modela Arkadiusz, wydawnictwo: Macmillan 2008.

Podręczniki i materiały dodatkowe przeznaczone do wprowadzania treści związanych ze specjalizacją i kształceniem kompetencji kluczowych:

- „Terminologia, Komputery i Internet”, Riley D., Greasby L., Śpiewak G., Peter Collins Publishing Ltd. & Wydawnictwo Wilga 2000;
- „Oxford English for Electronics”, Glendinning E. H., McEwan J., wydawnictwo: Oxford University Press; 2000
- „Podstawy elektroniki”, Behler E., Grimm B., wydawnictwo: REA

Poniższe tabele nie uwzględniają treści zawartych w *Repetytorium*, ponieważ podręcznik ten jest ułożony zgodnie z obszarami tematycznymi i każdy dział zawiera słownictwo oraz wszystkie cztery sprawności językowe.

Proponowany wariant rozpisania treści programowych na podstawie podręczników „Matura Solutions” (elementary i pre-intermediate)

MATURA SOLUTIONS ELEMENTARY

Roz-dział/ jednostka metod.	Tematyka	Sprawności językowe	Gramatyka/ funkcje komunikacyjne	Słownictwo
Unit 1 MY NET- WORK 1A, 1B, 1C, 1D, 1E, 1F, 1G	Życie rodzinne i towarzyskie Elementy wiedzy o krajach anglojęzycznych Szkoła	Słuchanie – opis członków rodziny i przyjaciół, uzupełnianie brakujących informacji. Czytanie – rodzina królewska, dobieranie nagłówków, wyszukiwanie informacji (T/F). Słuchanie – opinie o rodzinie królewskiej, dobieranie osób do opinii. Słuchanie – podstawowe inf. o dwóch osobach, uzyskanie konkretnych inf. (T/F) Czytanie – opis wielodzietnej rodziny, ogólne rozumienie i uzyskanie konkretnych inf. (multiple choice). Słuchanie – rozmowy na szkolnym korytarzu, ogólne rozumienie. Mówienie – przedstawianie się, przedstawianie innych Pisanie – list nieformalny	<ul style="list-style-type: none"> ▪ forma dopełniacza z ‘s, liczba mnoga rzeczowników; ▪ Present Simple formy twierdz.; ▪ Present Simple formy przecz.; ▪ liczebniki główne i porządkowe, zapis i wymowa dat. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ członkowie rodziny, rzeczowniki nieregularne; ▪ słownictwo związane z dworem królowej; ▪ codzienne czynności.
GET READY FOR MATURA 1 & 2	Życie rodzinne i towarzyskie	Słuchanie – zapis z matury ustnej, ogólne rozumienie Mówienie – rozmowa sterowana A opisywanie ilustracji. Czytanie – strony towarzyskie w Internecie, rozumienie głównej myśli fragmentów, dobieranie nagłówków.		Przymiotniki opisujące charakter

<p>Unit 2 FREE TIME</p> <p>2A, 2B, 2C, 2D, 2E, 2F, 2G</p>	<p>Sport</p> <p>Życie rodzinne i towarzyskie</p> <p>Człowiek</p> <p>Kultura</p>	<p>Słuchanie – różne osoby o swoich hobby, ogólne rozumienie, wyszukiwanie informacji (dobieranie). Mówienie – moje preferencje w czasie wolnym. Słuchanie – inf. o pływaku australijskim, wyszukiwanie inf. Czytanie – raport o popularności różnych dyscyplin sportowych, ogólne rozumienie. Czytanie – wywiad z karateką, ogólne rozumienie. Słuchanie – piosenka „Kung fu fighting”. Mówienie – wyrażanie opinii o muzyce i muzykach. Pisanie – krótka forma, ogłoszenie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Present Simple – zdania pytające; ▪ pytania ogólne i szczegółowe; ▪ przysłówki częstotliwości. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nazwy dyscyplin sportowych, zajęcia w czasie wolnym; ▪ części ciała.
<p>Unit 3 SCHOOL LIFE</p> <p>3A, 3B, 3C, 3D, 3E, 3F, 3G</p>	<p>Szkoła</p> <p>Podróżowanie i turystyka</p>	<p>Słuchanie – podział godzin, uzupełnienie brakujących inf. Czytanie – system edukacyjny w Anglii, ogólne rozumienie, wyszukiwanie informacji. Słuchanie – opis dwóch szkół, uzupełnienie brakujących inf. Czytanie – szkoła on-line w Australii, wyszukiwanie informacji (multiple choice). Mówienie – zalety i wady szkoły on-line. Mówienie – udzielanie wskazówek na temat drogi. Słuchanie – wskazywanie drogi, ogólne rozumienie. Pisanie – krótka forma, wiadomość/ notatka.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przyimki miejsca; ▪ konstrukcje „there is/ there are (+, -, ?); ▪ określniki “some, any, a”; ▪ wyrażanie przymusu i braku konieczności (have to/ don’t have to). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedmioty szkolne; ▪ meblowanie i wyposażenie pracowni szkolnej; ▪ pomieszczenia w szkole i wokół niej.
<p>GET READY FOR MATU- RA 3 & 4</p>	<p>Sport</p> <p>Państwo i społeczeństwo</p> <p>Szkoła</p>	<p>Słuchanie – wywiad z surferem, ogólne rozumienie, wyszukiwanie inf. (multiple choice). Mówienie – rozmowa sterowana C, A (negocjowanie, uzyskiwanie inf.). Czytanie – obóz poprawczy dla trudnej młodzieży, wyszukiwanie inf. (multiple choice).</p>		<p>Typy szkół w Polsce</p>

<p>Unit 4 TIME TO PARTY</p> <p>4A, 4B, 4C, 4D, 4E, 4F, 4G</p>	<p>Człowiek</p> <p>Życie rodzinne i towarzyskie</p> <p>Kultura</p> <p>Praca</p>	<p>Słuchanie – wypowiedzi na temat stylu ubierania, ogólne rozumienie (uzupełnianie inf.).</p> <p>Czytanie – opis znanych festiwali muzyki pop i folk, ogólne rozumienie, wyszukiwanie inf. (odpowiedzi na pytania)</p> <p>Słuchanie – piosenka „Sailing”.</p> <p>Słuchanie – wywiad na temat umiejętności, ogólne rozumienie.</p> <p>Czytanie – wywiad z organizatorką przyjęć, ogólne rozumienie, wyszukiwanie inf. (multiple choice).</p> <p>Mówienie – umawianie się na spotkanie.</p> <p>Słuchanie – ustalenia spotkań, ogólne rozumienie.</p> <p>Pisanie – krótka forma (zaproszenie).</p>	<ul style="list-style-type: none">▪ Present Continuous (+, -, ?);▪ zasady pisowni końcówek –Ing;▪ czasownik „can” z przysłówkami sposobu;▪ przyimki czasu.	<ul style="list-style-type: none">▪ części ubrania;▪ przymiotniki przeciwstawne▪ słownictwo związane z koncertem muzyki pop;▪ instrumenty muzyczne.
<p>Unit 5 WILD</p> <p>5A, 5B, 5C, 5D, 5E, 5F, 5G</p>	<p>Świat przyrody</p> <p>Podróżowanie i turystyka</p>	<p>Słuchanie – quiz radiowy, ogólne rozumienie.</p> <p>Czytanie – parki narodowe, ogólne rozumienie, wyszukiwanie inf. (T/F).</p> <p>Słuchanie – informacja o parkach, wyszukiwanie inf. (uzupełnianie luk).</p> <p>Mówienie – wyrażanie opinii o miejscach w Polsce.</p> <p>Czytanie – najbardziej niebezpieczne zwierzęta, wyszukiwanie inf. (uzupełnianie luk)</p> <p>Mówienie – uzyskiwanie informacji przez telefon na temat godzin otwarcia i cen biletów.</p> <p>Słuchanie – telefon do muzeum po inf., ogólne rozumienie.</p> <p>Pisanie – krótka forma (pocztówka).</p>	<ul style="list-style-type: none">▪ przedimek określony;▪ przymiotniki określające miary;▪ stopień wyższy przymiotników, porównania z „than”;▪ stopień najwyższy przymiotników;▪ wyrażenie „would like”.	<ul style="list-style-type: none">▪ elementy krajobrazu;▪ nazwy kontynentów;▪ aktywne spędzanie czasu;▪ nazwy dzikich zwierząt.
<p>GET READY FOR MATURA 5 & 6</p>	<p>Kultura</p> <p>Podróżowanie i turystyka</p>	<p>Słuchanie – style ubierania się, wyszukiwanie inf. (dobieranie).</p> <p>Mówienie – rozmowa sterowana C (negocjowanie), opisywanie zdjęcia.</p> <p>Czytanie – artykuł o wielorybach, wyszukiwanie inf. (dobieranie).</p>		<ul style="list-style-type: none">▪ przymiotniki opisujące krajobraz;▪ elementy krajobrazu;▪ przyimki dla pozycji na zdjęciu.

Unit 6 OUT AND ABOUT 6A, 6B, 6C, 6D, 6E, 6F, 6G	Podróżowanie i turystyka Zakupy i usługi	Słuchanie – rozpoznawanie miejsc, ogólne rozumienie. Czytanie – informacja o Londynie dla turystów, ogólne rozumienie, wyszukiwanie inf. Słuchanie – reklamy radiowe, ogólne rozumienie. Czytanie – nocna wyprawa braci, ogólne rozumienie, wyszukiwanie inf. (T/F). Mówienie – opowiadanie odtwórcze. Mówienie – rozmowy telefoniczne, zostawianie wiadomości. Pisanie – krótka forma (wiadomość, notatka).	<ul style="list-style-type: none">▪ przyimki miejsca;▪ związki czasownika z rzeczownikiem (verb phrases);▪ Past Simple: be, can;▪ Past Simple: formy twierdzące, czasowniki regularne.	<ul style="list-style-type: none">▪ miejsca i budynki w mieście;▪ atrakcje turystyczne;▪ wyrażenia określające kolejność wydarzeń.
Unit 7 WORLD FAMOUS 7A, 7B, 7C, 7D, 7E, 7F, 7G	Kultura Państwo i społeczeństwo Nauka i technika	Słuchanie – informacje o sławnych ludziach, wyszukiwanie inf. (T/F). Mówienie – odgadywanie postaci, tworzenie pytań ogólnych. Czytanie – Martin Luther King, ogólne rozumienie, wyszukiwanie inf. (multiple choice). Słuchanie – sławne postacie, ogólne rozumienie. Mówienie – opisywanie zeszłego weekendu. Czytanie – Maria Skłodowska-Curie, wyszukiwanie inf. (odpowiedzi na pytania). Słuchanie – rozmowa o zeszłym weekendzie, ogólne rozumienie, wyszukiwanie inf. (multiple choice). Pisanie – krótka forma (e-mail).	<ul style="list-style-type: none">▪ Past Simple: czasowniki nieregularne, formy twierdzące;▪ Past Simple: formy przeczące i pytające.	<ul style="list-style-type: none">▪ nazwy krajów i narodowości;▪ odkrycia naukowe i wynalazki.
GET READY FOR MATURA 7 & 8	Podróżowanie i turystyka Człowiek	Słuchanie – wypowiedzi na temat różnych miast, ogólne rozumienie intencji mówiącego (dobieranie). Mówienie – rozmowy sterowane C, B; opisywanie zdjęcia. Czytanie – artykuł o Paris Hilton, wyszukiwanie informacji (multiple choice).		

<p>Unit 8 ON THE MENU</p> <p>8A, 8B, 8C, 8D, 8E, 8F, 8G</p>	<p>Żywnienie</p> <p>Elementy wiedzy o krajach Anglojęzycznych</p>	<p>Słuchanie – zamówienia w hotelowej restauracji, wyszukiwanie informacji. Mówienie – śniadaniowe menu. Czytanie – tradycyjne angielskie potrawy, wyszukiwanie odpowiedzi na pytania. Słuchanie – tradycyjne potrawy z różnych części Wielkiej Brytanii. Czytanie – zawody w jedzeniu, wyszukiwanie konkretnych informacji (multiple choice). Słuchanie – piosenka „Junk food junkie”. Słuchanie – dialog w restauracji. Mówienie – odgrywanie scenek zamawiania jedzenia w restauracji. Pisanie – krótka forma (ankieta).</p>	<ul style="list-style-type: none">▪ rzeczowniki policzalne i niepoliczalne;▪ wyrażenia określające ilość;▪ przedimek określony i nieokreślony.	<ul style="list-style-type: none">▪ produkty żywnościowe z podziałem na kategorie;▪ słownictwo związane z jedzeniem i gotowaniem;▪ ceny w obcej walucie.
<p>Unit 9 JOURNEY</p> <p>9A, 9B, 9C, 9D, 9E, 9F, 9G</p>	<p>Podróżowanie i turystyka</p> <p>Zdrowie</p> <p>Człowiek</p> <p>Świat przyrody</p>	<p>Słuchanie – opis drogi do szkoły (uzupełnianie luk). Mówienie – moja droga do szkoły. Czytanie – wielokulturowa Wielka Brytania, wyszukiwanie inf. (T/F). Słuchanie – imigranci o życiu w UK, wyszukiwanie inf. (multiple choice). Czytanie – niepełnosprawna żeglarka, ogólne rozumienie (porządkowanie wydarzeń). Mówienie – pogoda. Mówienie – kupowanie biletu na pociąg. Pisanie – dłuższa forma (list nieformalny).</p>	<ul style="list-style-type: none">▪ Present perfect: zdania twierdzące, użycie czasu;▪ Present Perfect: zdania przeczące i pytające.	<ul style="list-style-type: none">▪ środki transportu;▪ czasowniki złożone (Phrasal verbs);▪ przymiotniki opisujące pogodę;▪ godziny w rozkładach jazdy.
<p>GET READY FOR MATURA 9 & 10</p>		<p>Słuchanie – komunikaty na dworcu, ogólne rozumienie (T/F). Mówienie – opisywanie zdjęcia, rozmowy sterowane A, B. Czytanie – zagubieni w dżungli, ogólne rozumienie (dobieranie – uzupełnianie luk).</p>		

<p>Unit 10 JOBS AND WORK</p> <p>10A, 10B, 10C, 10D, 10E, 10F, 10G,</p>	<p>Praca</p> <p>Szkoła</p> <p>Człowiek</p>	<p>Mówienie – wyrażanie opinii o zawodach.</p> <p>Czytanie – praca nastolatków, wyszukiwanie inf. (odp. na pytania).</p> <p>Słuchanie – nastolatki o swojej pracy dorywczej, ogólne rozumienie (dobieranie).</p> <p>Czytanie – rok przerwy w nauce, ogólne rozumienie.</p> <p>Słuchanie – piosenka, uzupełnianie luk.</p> <p>Mówienie – udzielanie rad.</p> <p>Pisanie – dłuższa forma (list formalny: podanie o pracę).</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ słowotwórstwo – tworzenie nazw zawodów; ▪ wyrażanie planów na przyszłość: „going to”; ▪ wyrażanie przyszłości: „will”; ▪ czasownik modalny „should”: udzielanie rad. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nazwy zawodów; ▪ miejsc pracy ▪ wyrażenia czasownikowe
---	--	---	---	--

MATURA SOLUTIONS PRE-INTERMEDIATE

Rozdział/ jednostka metod.	Tematyka	Sprawności językowe	Gramatyka/ funkcje komunikacyjne	Słownictwo
<p>Unit 1 THE REAL YOU</p> <p>1A, 1B, 1C, 1D, 1E, 1F, 1G</p>	<p>Człowiek</p> <p>Życie rodzinne i towarzyskie</p> <p>Elementy wiedzy o krajach anglojęz.</p> <p>Zdrowie</p>	<p>Słuchanie – dobieranie cech do osób, ogólne rozumienie tekstu.</p> <p>Czytanie – czas wolny brytyjskich nastolatków, odpowiedzi na pytania.</p> <p>Słuchanie – dobieranie hobby do osób, ogólne rozumienie tekstu.</p> <p>Mówienie – fobie.</p> <p>Czytanie – moda nastolatków, wyszukiwanie inf. (multiple choice).</p> <p>Mówienie – zajęcia w czasie wolnym.</p> <p>Pisanie – wiadomość (własna charakterystyka).</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Present Simple vs. Present Continuous – powtórka; ▪ czasownik + bezokolicznik /forma –ing; ▪ wyrażanie opinii i zainteresowania. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przymiotniki (przeciwstawne) nazywające cechy charakteru; ▪ słowotwórstwo – prefiksy dla przym. negatywnych; ▪ czasowniki nazywające czynności i stany; ▪ fobie; ▪ przysłówki modyfikujące znaczenie.
<p>GET READY FOR MATURA 1 & 2</p>		<p>Słuchanie – uzupełnianie luk, ogólne rozumienie.</p> <p>Mówienie – rozmowa sterowana A, opis zdjęcia.</p> <p>Czytanie – wyrażanie uczuć, ogólne rozumienie (dobieranie).</p>		
<p>Unit 2 WIN- NING AND LOSING</p> <p>2A, 2B, 2C, 2D,</p>	<p>Sport</p> <p>Zdrowie</p> <p>Człowiek</p>	<p>Słuchanie – rozpoznawanie sportu z komentarza, ogólne rozumienie.</p> <p>Czytanie – wyścigi kajakarskie na Tamizie, ogólne rozumienie (odp.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Past Simple – forma i użycie; ▪ Past continuous; ▪ porównanie Past Simple i Continuous; ▪ zadawanie pytań 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nazwy sportów; ▪ czasowniki “play, go, do” z nazwami sportów; ▪ wyrażenia czasownikowe

2E, 2F, 2G		na pytania). Słuchanie – historia rywalizacji pomiędzy uniwersytetami, wyszukiwanie inf. (uzupełnianie luk). Czytanie – niepełnosprawna surferka, wyszukiwanie inf. Mówienie – opowiadanie o zeszłym weekendzie. Pisanie – wiadomość.	o dodatkowe szczegóły; ▪ wyrażanie współczucia, gratulowanie.	związane ze sportem.
Unit 3 TOWN AND COUNT- RY 3A, 3B, 3C, 3D, 3E, 3F, 3G,	Świat przyrody Podróżowanie i turystyka Elementy wiedzy o krajach anglojęz. Dom	Słuchanie – odtwarzanie na mapce opisywanej trasy. Mówienie – opisywanie trasy i znaków rozpoznawczych. Czytanie – północna Walia, ogólne rozumienie (T/F). Słuchanie – nastolatki ożyciu na wsi, wyszukiwanie inf. (odp. na pytania). Mówienie – wady i zalety mieszkania na wsi i w mieście. Czytanie – miasteczko z jednym obywatelem, ogólne rozumienie (T/F). Mówienie – moja miejscowość. Mówienie – wskazywanie drogi. Pisanie – pocztówka.	▪ rzeczowniki policzalne i niepoliczalne, wyrażenia określające ilość (some, any, much, many, a lot of); ▪ przedimki określone i nieokreślone; ▪ pytanie o drogę/ wskazywanie drogi.	▪ elementy krajobrazu wsi i miasta; ▪ rzeczowniki złożone (compound nouns); ▪ przymyki ruchu.
GET READY FOR MATURA 3 & 4		Mówienie – rozmowa sterowana B, opisywanie zdjęcia. Czytanie – cheerleaderki, ogólne rozumienie (dobieranie). Słuchanie – poszukiwanie mieszkania do wynajęcia, wyszukiwanie inf. (multiple choice).		
Unit 4 IN THE SPOT- LIGHT 4A, 4B, 4C, 4D, 4E, 4F, 4G	Kultura Element wiedzy o krajach anglojęz.	Słuchanie – rozpoznawanie gat. filmowych, ogólne rozumienie (dobieranie). Mówienie – opinie o filmach. Czytanie – James Bond, ogólne rozumienie (dobieranie). Słuchanie – piosenka z filmu. Czytanie – brytyjski reżyser polskiego	▪ imiesłowy przymiotnikowe czynne i bierne (-ed/ -ing); ▪ stopień wyższy i najwyższy przymiotników; ▪ tworzenie porównań: than/ not as ...as; ▪ wyrażenia “too/ enough”; ▪ tworzenie pytań	▪ gatunki filmowe; ▪ przymiotniki recenzujące film; ▪ przemysł filmowy.

		<p>pochodzenia, wyszukiwanie inf. (multiple choice). Mówienie – kupowanie biletów do kina, telefoniczne rezerwowanie biletów. Słuchanie – rezerwacja biletów na koncert, ogólne rozumienie. Pisanie – ankieta.</p>	<p>szczegółowych z czasownikiem posiłkowym.</p>	
<p>Unit 5 GIFTS 5A, 5B, 5C, 5D, 5E, 5F, 5G</p>	<p>Zakupy i usługi Życie rodzinne i towarzyskie Człowiek</p>	<p>Słuchanie – rozpoznawanie sklepów, ogólne rozumienie (dobieranie). Mówienie – opinie o sklepach. Czytanie – okazje do dawania prezentów. Mówienie – komu i kiedy dajemy prezenty. Czytanie – monumentalne prezenty, wyszukiwanie inf. (multiple choice). Słuchanie – w sklepie odzieżowym, ogólne rozumienie (dobieranie). Mówienie – mierzenie/ kupowanie ubrań. Pisanie – list nieformalny.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Present Perfect – forma i użycie; ▪ określenia „for/ since” ▪ Present perfect vs. Past simple. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rodzaje sklepów, towary w nich sprzedawane; ▪ obce waluty; ▪ czasowniki związane z pieniędzmi; ▪ budynki publiczne w mieście; ▪ nazwy ubrań.
<p>GET READY FOR MATURA 5 & 6</p>		<p>Czytanie – koncert U2 w Polsce, wyszukiwanie inf. (multiple choice). Mówienie – rozmowa sterowana C, opis zdjęcia. Słuchanie – zakupy jako hobby, wyszukiwanie inf. (dobieranie).</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ proponowanie, akceptowanie, odmawianie. 	
<p>Unit 6 TECHNO LOGY 6A, 6B, 6C, 6D, 6E, 6F, 6G</p>	<p>Nauka i technika Życie rodzinne i towarzyskie</p>	<p>Słuchanie – reklamy gadżetów, ogólne rozumienie (dobieranie). Mówienie – najpożyteczniejsze wynalazki. Czytanie – wysyłanie SMSów, ogólne rozumienie (dobieranie). Słuchanie – nastolatki i telefony komórkowe. Czytanie – nanotechnologia, wyszukiwanie inf. (T/F). Mówienie – wpływ wynalazków na nasze życie. Słuchanie – umawianie się na spotkanie, ogólne rozumienie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ czasowniki z partykułą rozdzielne i nierozdzielne; ▪ wyrażanie przyszłości: „will/ going to”; ▪ okres warunkowy – typ 0; ▪ czasowniki modalne: may, might, could; ▪ proponowanie, sugerowanie. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wynalazki; ▪ urządzenia elektroniczne i ich zastosowanie; ▪ telefony komórkowe; ▪ nowoczesna technologia.

		<p>Mówienie – umawianie się. Pisanie – list formalny (reklamacja).</p>		
<p>Unit 7 CULTURES AND CUSTOMS 7A, 7B, 7C, 7D, 7E, 7F, 7G</p>	<p>Człowiek Życie rodzinne i towarzyskie Elementy wiedzy o krajach anglojęz.</p>	<p>Słuchanie – obyczaje społeczne w różnych krajach, ogólne rozumienie. Mówienie – zasady zachowania w Polsce. Czytanie – Święto Dziękczynienia w USA, wyszukiwanie inf. (odp. na pytania). Słuchanie – geneza Święta Dziękczynienia, ogólne rozumienie. Czytanie – niezwykle święta, ogólne rozumienie (dobieranie). Mówienie – Lany Poniedziałek. Słuchanie – zaproszenia, ogólne rozumienie. Mówienie – zapraszanie na imprezę. Pisanie – notatka z zaproszeniem.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyrażanie nakazu, zakazu i braku przymusu: must, mustn't, needn't; ▪ okres warunkowy: typ 1; ▪ zapraszanie, akceptowanie, odmowa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ język ciała – gesty, postawy; ▪ czasowniki z partykułą; ▪ przesady; ▪ zajęcia w czasie wolnym.
<p>GET READY FOR MATURA 7 & 8</p>	<p>Żywnienie</p>	<p>Czytanie – sławni wynalazcy, wyszukiwanie inf. (T/F). Słuchanie – radiowy program kulinarny, ogólne rozumienie (T/F). Mówienie – rozmowy sterowane A, B, C, opis zdjęcia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ prośby. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ urządzenia gospodarstwa domowego; ▪ czasowniki związane z gotowaniem.
<p>Unit 8 WHAT IF...? 8A, 8B, 8C, 8D, 8E, 8F, 8G</p>	<p>Świat przyrody Państwo i społeczeństwo Życie rodzinne i towarzyskie</p>	<p>Słuchanie – zagrożenia społeczne i dla środowiska, ogólne rozumienie (dobieranie). Mówienie – najpoważniejsze problemy Słuchanie/ czytanie – quiz na temat ochrony środowiska, inicjatywy nastolatków, ogólne rozumienie (odp. na pytania), wyszukiwanie inf. (uzupełnianie luk). Słuchanie – piosenka. Mówienie – ochrona środowiska w okolicy. Czytanie – skutki wybuchu wulkanu, wyszukiwanie inf. (odp. na pytania). Słuchanie – problem, udzielanie rad, ogólne</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ słowotwórstwo – tworzenie rzeczowników za pomocą przyrostków; ▪ okres warunkowy: typ 2; ▪ konstrukcja „I wish”; ▪ zdania rozkazujące; ▪ czasowniki modalne: „should, ought to” (dawanie rad). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ problemy społeczne; ▪ zagrożenia dla środowiska; ▪ kłeski żywiołowe.

		rozumienie. Mówienie – dawanie rad. Pisanie – ogłoszenie.		
Unit 9 CRIME SCENE 9A, 9B, 9C, 9D, 9E, 9F, 9G	Państwo i społeczeństwo	Słuchanie – wypowiedzi na temat przestępstw, ogólne rozumienie (dobieranie). Mówienie – opinie na temat wagi wykroczeń, rozwijanie zdań pojedynczych. Czytanie – Sherlock Holmes i jego twórca, wyszukiwanie inf. (T/F). Słuchanie – fragment opowiadania, ogólne rozumienie. Czytanie – przestępstwa komputerowe, wyszukiwanie inf. (multiple choice). Mówienie – przyczyny przestępstw komputerowych. Słuchanie – zgłaszanie kradzieży, wyszukiwanie inf. (multiple choice). Mówienie – zgłaszanie kradzieży, opisywanie rzeczy. Pisanie – list nieformalny (e-mail).	<ul style="list-style-type: none">▪ słowotwórstwo – tworzenie nazw czynności i wykonawców;▪ Past Perfect – forma i użycie;▪ mowa zależna.	<ul style="list-style-type: none">▪ przestępstwa;▪ prawo karne;▪ przymiotniki opisujące rzeczy.
GET READY FOR MATURA 9 & 10	Świat przyrody Państwo i społeczeństwo	Słuchanie – klęski żywiołowe, ogólne rozumienie (T/F). Czytanie – organizacje humanitarne, ogólne rozumienie (uzupełnianie luk). Mówienie – rozmowy sterowane A, B.		<ul style="list-style-type: none">▪ nazwy dzikich zwierząt;▪ ukształtowanie terenu.
Unit 10 THE WRIT- TEN WORD 10A, 10B, 10C, 10D, 10E, 10F, 10G	Kultura Elementy wiedzy o krajach anglojęz.	Słuchanie – nastolatki o czytaniu książek. Mówienie – opinie na temat czytelnictwa. Czytanie – William Shakespeare, wyszukiwanie inf. (T/F). Słuchanie – recenzje sztuk, ogólne rozumienie (dobieranie). Mówienie – quiz z treści podręcznika. Czytanie – wywiad z nastoletnim pisarzem, wyszukiwanie inf. (multiple choice). Słuchanie – piosenka. Mówienie – rozmowa	<ul style="list-style-type: none">▪ strona bierna: czas teraźniejszy;▪ strona bierna: inne czasy.	<ul style="list-style-type: none">▪ rodzaje publikacji;▪ gatunki literackie;▪ części książki;▪ znaki interpunkcyjne.

		między wydawcą i pisarzem. Słuchanie – zakupy w księgarni, ogólne rozumienie. Mówienie – kupowanie książek. Pisanie – list nieformalny.		
--	--	---	--	--

3 Realizacja programu – procedury osiągnięcia celów

3.1 Ogólne założenia metodyczne

Wytyczone dla tego programu cele ogólne zakładają przede wszystkim pomoc uczniowi w osiągnięciu umiejętności językowych zapewniających swobodne porozumiewanie się w języku angielskim oraz wyposażenie go w wiedzę i umiejętności pozwalające na zdanie egzaminu maturalnego i kontynuowanie nauki na studiach wyższych. Wobec tego priorytetowym zadaniem nauczyciela jest wspieranie uczniów w opanowaniu wiedzy i umiejętności, odpowiednie motywowanie i kształtowanie systematyczności. Celem nie jest osiągnięcie bezwzględnej poprawności gramatycznej, ale wykształcenie kompetencji językowych i poszerzenie zasobu słownictwa. Proces dydaktyczny powinien być organizowany w taki sposób, aby uczniowie mogli poszerzać i skutecznie doskonalić opanowane wiadomości i umiejętności językowe. Nauczyciel powinien pełnić rolę przewodnika w świecie związanym z obcojęzyczną tematyką zawodową. Uczeń ma być przygotowany do samodzielnego zdobywania i wykorzystywania wiedzy, planowania i organizowania własnej pracy, twórczego rozwiązywania problemów, rozwijania zainteresowań i sprawności.

Absolwent szkoły kształcącej w zawodzie technik mechatronik będzie w przyszłości specjalistą w interdyscyplinarnej dziedzinie nauki i techniki, łączącej w sobie zagadnienia mechaniki, elektroniki i informatyki. Jednym z bodźców do pogłębiania znajomości języka angielskiego może być chęć sprostania wzrastającym wymaganiom stawianym przez przyszłych pracodawców. Dla wielu uczniów znajomość języka obcego to także okno na świat, narzędzie poznania innych kultur i poszerzenia wiedzy o świecie. Zakres treści programu nauczania ma na celu zdobycie podstaw do takiego wielokierunkowego wykształcenia. Przewidziane w nim zajęcia bazują na umiejętnościach językowych w zakresie ogólnym oraz na umiejętnościach i wiadomościach z zakresu mechatroniki.

Różne procedury realizacji celów opisane poniżej cechuje elastyczność umożliwiająca dopasowanie metod i form pracy do różnych stylów poznawczych oraz potrzeb uczniów. Nauczyciel powinien więc dysponować szerokim wachlarzem środków pozwalających na sprostanie tym potrzebom. Jednymi z najważniejszych są przede wszystkim stworzenie pozytywnej relacji nauczyciel – uczeń oraz pozytywna informacja zwrotna od nauczyciela na temat czynionych przez ucznia postępów. Taka informacja powinna określać mocne strony ucznia, jak również wymieniać te aspekty jego pracy, które wymagają poprawy wraz ze wskazówkami, w jaki sposób może owej poprawy dokonać.

4 Metody i techniki pracy na lekcji

4.1 Podejście komunikacyjne

Program zakłada różnorodność form pracy na lekcji ze szczególnym naciskiem na ograniczenie roli nauczyciela do funkcji przewodnika i obserwatora w procesie zdobywania wiedzy przez uczniów. Główna idea to zmiana ukierunkowania popularnego wcześniej modelu lekcji ze skoncentrowanego na nauczycielu (teacher-centred) na nowoczesny skoncentrowany na uczniu (student-centred). Formy pracy zależą od rodzaju zadania i warunków pracy, a ich różnorodność pobudza zainteresowanie i służy zaspokajaniu potrzeb uczniów o różnych stylach uczenia się. Program zakłada następujące formy pracy na lekcji:

- praca w grupach;
- praca w parach (samodzielna lub pod kierunkiem nauczyciela);
- praca indywidualna (samodzielna lub pod kierunkiem nauczyciela);
- praca z całą klasą.

Sugerowane formy interakcji nauczyciel - uczeń:

- U – U
- UU – UU
- N – U/ U – N
- N – UU/ UU – N

Metoda nauczania jest to najprościej mówiąc sposób w jaki prowadzony jest proces nauczania. Wybór metody zależy od podejścia nauczyciela, czyli od jego poglądów na to, czym jest język obcy, jakie są style uczenia się i w jaki sposób można pomóc uczniowi w procesie uczenia się. Opierając się na powyższych opiniach nauczyciel podejmuje decyzje dotyczące celów kursu, zakresu treści, technik pracy, typów ćwiczeń, budowania relacji z uczniami oraz sposobów oceniania osiągnięć.

Nauczyciel realizujący program ma do wyboru całą gamę metod nauczania, począwszy od tych tradycyjnych (gramatyczno-tłumaczeniowa, audiolingwalna) do bardziej nowoczesnych (kognitywna, słownikowo-zadaniowa). Odpowiednio przygotowany i doświadczony nauczyciel będzie potrafił wybrać z każdej metody to, co w niej najlepsze, tworząc metodę eklektyczną, czyli łączącą w sobie różne elementy, która najlepiej sprawdzi się w pracy z określoną grupą uczniów. Najważniejszą sprawą jest natomiast skupienie się na podejściu komunikacyjnym do nauki języka obcego. Podkreśla ono rolę ucznia, a centralne miejsce zarezerwowane jest dla jednej z kompetencji kluczowych, tj. kompetencji komunikacyjnej polegającej na możliwości użycia języka adekwatnie do sytuacji celem efektywnego zakomunikowania odpowiednich treści. Zwrócenie uwagi na znaczenie wypowiedzi wyposażyło uczących się w szeroką gamę zachowań, opcji językowych oraz paralingwistycznych (gesty, dźwięki, postawa ciała) do przekazywania wiadomości. Komunikacyjne nauczanie języka obcego skupia się na praktycznych sytuacjach życia codziennego, gdzie języka używa się jako narzędzia komunikacji, które umożliwia istnienie w danym środowisku językowym.

Podejście komunikacyjne w międzynarodowej metodyce nauczania języka angielskiego ma nazwę *Communicative Language Teaching (CLT)* lub *Communicative Approach (CA)*. Jest to metoda najczęściej wybierana przez współczesnych nauczycieli angielskiego, chociaż bywa ona często mylnie pojmowana i niewłaściwie stosowana. CLT jest oparte na założeniu, że uczniowie najlepiej przyswajają język obcy, gdy uczestniczą w praktycznej komunikacji. Jim Scrivener za pomocne uważa rozróżnienie pomiędzy „mocną” i „słabszą” wersją podejścia komunikacyjnego. „Mocne CLT” znaczy, że uczniowie uczą się wyłącznie przez komunikację, więc wykonują typowe dla niej zadania przy bardzo ograniczonym udziale tradycyjnych ćwiczeń praktycznych. „Słabsze CLT” polega na tym, że uczniowie przy pomocy nauczyciela wykonują różnorodne ćwiczenia, przy czym główny nacisk położony jest na doskonalenie rozumienia ze słuchu i mówienie. Większość obecnie stosowanych podręczników odzwierciedla „słabszą” wersję podejścia komunikacyjnego. Jest ona również korzystniejsza dla uczniów technikum, którzy wymagają intensywniejszych ćwiczeń w zakresie poszczególnych umiejętności.

Z powyższego opisu wynika jak ważna jest rola podejścia komunikacyjnego w procesie kształcenia kompetencji językowej jako jednej z kompetencji kluczowych. Wyposażenie ucznia w narzędzie niezbędne do efektywnego komunikowania się w społeczności obcojęzycznej, czyli wiedzę dotyczącą doboru formy i treści wypowiedzi adekwatnych do sytuacji i miejsca przy użyciu właściwych jednostek leksykalno-gramatycznych (kompetencja komunikacyjna), zapewnione będzie poprzez zastosowanie podejścia komunikacyjnego w procesie nauczania języków obcych.

4.2 Nauczanie sprawności językowych

Planując lekcje należy starać się tak dobierać zadania, aby dawały one możliwość ćwiczenia sprawności językowych w sposób zintegrowany. Jest to bowiem odzwierciedleniem zjawisk zachodzących w naszym życiu codziennym, kiedy np. tekst o obchodzeniu Święta Dziękczynienia w USA (czytanie) jest bodźcem do poznania jego genezy (słuchanie) i rozmowy na temat swojego ulubionego święta i zwyczajów (mówienie) oraz napisania notatki-zaproszenia na imprezę z okazji tego święta (pisanie). [Patrz: Rozdział 4.4. *Proponowany wariant rozpisania treści programowych, Matura Solutions pre-intermediate, unit 7*]. Powielenie takiego i podobnych przykładów, gdzie ten sam temat prowadzi do użycia różnych sprawności, jest wskazaną formą pracy nad językiem na tym etapie nauki.

Wymienione poniżej techniki nauczania podzielone są na indywidualne sprawności, gdyż taka forma ich prezentacji jest najbardziej czytelna. Poza tym ćwiczenie poszczególnych umiejętności będzie wymuszone koniecznością przygotowania uczniów do egzaminu maturalnego, na którym są one testowane indywidualnie.

4.2.1 Słuchanie

Teksty przeznaczone do słuchania powinny służyć następującym celom:

- wprowadzeniu nowego materiału językowego;
- rozwijaniu sprawności słuchania różnych rodzajów tekstów odbieranych za pośrednictwem mediów (np. wywiadów, reklam, audycji, rozmów);
- nauce rozpoznawania standardowych odmian języka;
- nauce rozwiązywania zadań typowych dla egzaminu maturalnego.

Większość nowoczesnych podręczników, wprowadzając nowy materiał i rozwijając sprawność rozumienia ze słuchu, wykorzystuje teksty nagrane specjalnie z myślą

o uczniach na określonym poziomie językowym. Na tym etapie kształcenia zaleca się jednak wykorzystanie tekstów pochodzących z autentycznych źródeł (np. radio, telewizja, video, nagrania muzyczne), gdzie można znaleźć przykłady nagrań tekstów o różnym stylu. Można je wykorzystać w pracy z uczniami na różnych poziomach zaawansowania, dopasowując rodzaj zadania do umiejętności językowych uczniów.

Ucząc słuchania, należy rozwijać następujące umiejętności:

- słuchanie w celu zrozumienia ogólnego sensu;
- słuchanie w celu znalezienia szczegółowych informacji;
- słuchanie w celu rozpoznania słów i wyrażeń;
- słuchanie w celu zrozumienia intencji rozmówcy.

Do ćwiczenia sprawności rozumienia ze słuchu przeznaczone są następujące techniki:

- udzielanie odpowiedzi na pytania ogólne;
- udzielanie odpowiedzi na pytania szczegółowe;
- wskazywanie określonych informacji;
- uzupełnianie brakującej informacji;
- układanie informacji we wskazanej kolejności;
- układanie części tekstu w odpowiedniej kolejności.

W celu przygotowania uczniów do egzaminu maturalnego należy ćwiczyć następujące typy zadań:

- pytania prawda – fałsz;
- pytania wielokrotnego wyboru;
- przyporządkowywanie/ dobieranie;
- uzupełnianie luk.

Pracę z tekstem rozwijającym sprawność słuchania i rozumienia ze słuchu możemy podzielić na trzy zasadnicze etapy: ćwiczenia poprzedzające słuchanie, ćwiczenia wykonywane w jego trakcie oraz te następujące po wysłuchaniu tekstu. Ćwiczenia poprzedzające słuchanie mają na celu przybliżenie tematyki tekstu i wzbudzenie u uczniów zainteresowania, skupienie uwagi na znanych elementach języka związanych z tą tematyką, wprowadzenie nowych jednostek leksykalnych lub strukturalnych, które wystąpią w tekście i są niezbędne do jego zrozumienia. Ćwiczenia wykonywane w trakcie słuchania mają za zadanie pobudzić aktywność i koncentrację. Uczniowie muszą mieć świadomość celu, w jakim wykonują dane ćwiczenie oraz muszą znać zadanie, które mają wykonać. Tekst nie powinien być za długi ani za trudny i powinien nawiązywać tematyką do wiedzy i zainteresowań uczniów. Ćwiczenia po wysłuchaniu tekstu najczęściej łączą informacje zdobyte w trakcie słuchania i są wykorzystywane razem z pozostałymi sprawnościami językowymi. Dotyczą zarówno ogólnego sensu i treści wysłuchanego tekstu (gist task), jak i konkretnych szczegółów (detailed task). Przykładowe etapy pracy z tekstem do słuchania przedstawia poniższa tabela:

Procedura	Cel ćwiczenia
Ogólna dyskusja związana z tematyką tekstu	Uczniowie skupiają się na temacie i zagadnieniach, które pojawią się później w nagraniu. Takie przygotowanie może pomóc im lepiej rozpoznać je w nagraniu.
Przewidywanie treści nagrania	Uczniowie próbują przewidzieć, o czym może być tekst.
Przewidywanie struktury tekstu	Uczniowie rozważają możliwą strukturę (kto mówi/ jakie pytania/ typowe zwroty). To może im pomóc lepiej zrozumieć treść.
Słuchanie w celu ogólnego zrozumienia treści	Uczniowie zyskują ogólne pojęcie o treści, nie martwiąc się o szczegóły albo pojedyncze słowa.
Słuchanie w celu zrozumienia intencji mówiącego	Uczniowie interpretują intonację i cechy pozajęzykowe wypowiedzi
Uważne słuchanie – rozumienie złożonych znaczeń	Wychwytywanie i interpretacja mniejszych części tekstu pozwala uczniom lepiej rozumieć treść.
Słuchanie – znajdowanie szczegółowych informacji	Ten rodzaj zadania, skupiający uwagę na szczegółach podnosi świadomość językową uczniów i pozwala doskonalić umiejętność rozumienia ze słuchu.

4.2.2 Mówienie

Sprawność mówienia wykorzystywana jest przy:

- ćwiczeniu nowego materiału językowego;
- rozwijaniu umiejętności swobodnej komunikacji w języku angielskim;
- ćwiczeniu wymowy, rytmu i intonacji;
- nauce rozwiązywania zadań typowych dla egzaminu maturalnego.

Zadania przeznaczone do ćwiczenia nowego materiału językowego powinny dawać możliwość użycia języka nie tylko w rozmowach sterowanych, ale przede wszystkim stwarzać okoliczności, w których dana struktura będzie mogła pojawić się spontanicznie i w naturalnym dla niej kontekście. Rozwijając umiejętność swobodnej komunikacji w języku angielskim, powinno się tak dobierać zadania, aby odzwierciedlały sytuacje autentyczne, a ich temat był bliski doświadczeniom, potrzebom i zainteresowaniom młodego człowieka. Można w tym celu wykorzystać następujące ćwiczenia:

- dialogi/ dyskusje;
- ćwiczenia z luką informacyjną;
- symulacje i odgrywanie ról;
- prezentacje;
- gry i zabawy komunikacyjne.

Do ćwiczenia wymowy można wykorzystać dryle, chóralne i indywidualne powtarzanie dźwięków, słów, wyrażeń i całych zdań. Rozwijając sprawność mówienia, należy zwrócić uwagę uczniów na cechy charakterystyczne dla języka potocznego, aby formułowane przez nich wypowiedzi brzmiały naturalnie. Cechy te dotyczą takich obszarów jak gramatyka, słownictwo, składnia.

W celu przygotowania uczniów do egzaminu ustnego należy ćwiczyć zadania typowe dla matury, a mianowicie:

- udzielanie i uzyskiwanie informacji i wskazówek;
- relacjonowanie wydarzeń;
- negocjowanie;
- opisywanie zdjęć i formułowanie opinii.

4.2.3 Czytanie

Czytanie, podobnie jak słuchanie, jest sprawnością receptywną, dlatego teksty, techniki i rodzaje ćwiczeń są bardzo podobne. Jest to jedyna sprawność językowa, którą uczeń może ćwiczyć i rozwijać samodzielnie. Teksty przeznaczone do czytania są wykorzystywane do:

- wprowadzenia nowego materiału językowego;
- rozwijania sprawności czytania różnego rodzaju tekstów użytkowych, literackich i publicystycznych;
- nauki rozpoznawania standardowych odmian języka;
- nauki rozwiązywania zadań typowych dla egzaminu maturalnego.

Większość nowoczesnych podręczników zawiera różnorodne teksty wraz z różnymi rodzajami ćwiczeń służącymi rozwijaniu sprawności rozumienia tekstu czytanego. W celu urozmaicenia lekcji, nawiązania do aktualnych wydarzeń oraz wprowadzania tematyki specjalistycznej, polecane jest również korzystanie z materiałów pochodzących z autentycznych źródeł, takich jak gazety, czasopisma, listy, broszury, ulotki informacyjne, instrukcje, opowiadania, Internet itd. Należy oczywiście pamiętać o dopasowaniu poziomu trudności ćwiczeń do poziomu znajomości języka uczniów.

Ucząc czytania, należy rozwijać następujące sprawności:

- czytanie w celu ogólnego zrozumienia;
- czytanie w celu zrozumienia szczegółowych informacji;
- czytanie w celu określenia intencji autora;
- czytanie w celu określenia funkcji i rodzaju tekstu;

Poniższa lista przedstawia **techniki służące doskonaleniu sprawności czytania:**

- udzielanie odpowiedzi na pytania ogólne lub szczegółowe;
- wskazywanie określonych informacji w tekście;
- uzupełnianie brakujących informacji;
- układanie informacji we wskazanej kolejności;
- układanie części tekstu we wskazanej kolejności.

Oczywistym jest, że jednym z celów nauki czytania jest między innymi przygotowanie do egzaminu maturalnego, dlatego konieczne jest uwzględnienie zadań typowych dla testu maturalnego:

- zadania typu prawda-fałsz;
- pytania wielokrotnego wyboru;
- przyporządkowywanie/ dobieranie;
- uzupełnianie luk.

Podobnie jak w przypadku rozwijania umiejętności słuchania, również w procesie kształcenia sprawności czytania można wyróżnić trzy etapy pracy z tekstem: ćwiczenia wykonywane przed czytaniem, w trakcie czytania oraz po jego zakończeniu.

Ćwiczenia wykonywane przed czytaniem mają na celu wzbudzenie zainteresowania tekstem u uczniów, nadanie celu czytaniu i aktywizację wiedzy uczniów dotyczącą tematyki tekstu. Ćwiczenia wykonywane w trakcie czytania związane są z umiejętnościami, które uczeń ma opanować w toku nauki języka obcego, czyli rozumieniem ogólnego sensu tekstu, szczegółów podanych w tekście, jego wewnętrznej organizacji oraz zdolnością odnalezienia, wydobycia i użycia zdobytych informacji. Ćwiczenia na tym etapie wykorzystują odpowiednie techniki pracy z danym typem tekstu. Ćwiczenia wykonywane po zakończeniu czytania dają uczniom szansę przeanalizowania tekstu bardziej szczegółowo i pozwalają połączyć sprawność czytania z innymi

umiejętnościami językowymi. Umożliwiają też powiązanie tematyki i zawartości tekstu z doświadczeniami lub wiedzą ogólną uczniów.

4.2.4 Pisanie

Rozwijanie umiejętności pisania na lekcjach języka angielskiego podporządkowane jest trzem głównym celom:

- nauka pisania tekstów użytkowych (np. pocztówki, ogłoszenia, notatki, zaproszenia, listu formalnego i nieformalnego) z zachowaniem zasad danej formy;
- nauka stosowania właściwego słownictwa, struktur morfosyntaktycznych oraz zasad ortografii i interpunkcji;
- nauka pisania zadań typowych dla egzaminu maturalnego.

Ucząc pisania należy położyć nacisk i uświadomić uczniom konieczność planowania treści wypowiedzi pisemnej tak, aby była ona spójna, logiczna i na temat oraz sporządzania planu pracy. Należy także zapoznać uczniów z wymogami poszczególnych form, np. pocztówki, listu, podania, jak również zwrócić uwagę na poprawność gramatyczną i zróżnicowanie używanych struktur i słownictwa (bogactwo językowe). Zadaniem nauczyciela jest wskazanie uczniom sposobów sprawdzania własnej pracy pod kątem treści, spójności, poprawności gramatycznej i ortograficznej oraz nauczyć ich korzystania ze słownika jednojęzycznego podczas pisania i sprawdzania własnej pracy.

Dobrze jest, jeśli zadanie odnosi się do rzeczywistości bliskiej uczniowi, gdyż znany kontekst ułatwia zrozumienie i wykonanie zadania. Powinno też nosić znamiona prawdopodobieństwa i być tak sformułowane, aby uzasadniało użycie języka angielskiego (np. list ze skargą do menadżera hotelu za granicą, gdzie uczeń spędzał wakacje lub ogłoszenie na tablicę ogłoszeń w szkole językowej za granicą podczas wakacyjnego kursu językowego). Oczywiście jest, że uczeń pisze takie zadania samodzielnie, najczęściej jako pracę domową, ale zanim do tego dojdzie, wykonuje na lekcji szereg ćwiczeń, które go do tej pracy przygotowują. Proponowane rodzaje zadań to:

- praca nad tzw. tekstem modelowym w postaci ćwiczeń na uzupełnianie, wybór poprawnej formy lub słowa, zastępowanie wyrazów w tekście synonimami;
- wspólne tworzenie planu wypowiedzi;
- pisanie części tekstu (np. akapitu, wstępu i zakończenia listu);
- pisanie kompletnych tekstów (w parach/ grupach) pod kierunkiem nauczyciela;
- ocenianie pracy kolegi/ koleżanki z zastosowaniem kryteriów;
- ocenianie własnej pracy.

Sprawność pisania jest kolejną umiejętnością testowaną na egzaminie maturalnym. Przygotowując uczniów do matury, należy przeznaczyć część lekcji na ćwiczenia w pisaniu krótkich i dłuższych tekstów użytkowych.

4.2.5 Integracja sprawności językowych

Ze specyfiki umiejętności językowych wynika, że rzadko zdarzają się sytuacje, kiedy poszczególne sprawności ćwiczone są oddzielnie. Zazwyczaj pojedyncza lekcja zakłada integrację co najmniej dwóch z nich. Może to być dyskusja na podstawie przeczytanego artykułu lub napisanie listu z prośbą o informacje na podstawie ogłoszenia – reklamy. Najczęściej stosowanymi tutaj technikami są streszczanie i przetwarzanie wcześniej usłyszanych i przeczytanych tekstów.

Szczególnym przypadkiem integracji sprawności językowych jest praca nad projektem z uwzględnieniem jego prezentacji. Jest to rodzaj zadania, które daje uczniom możliwość wykorzystania i zintegrowania zdobytej dotychczas wiedzy i umiejętności oraz szansę ich

pogłębienia. Dotyczy to zarówno języka angielskiego, jak i szeroko rozumianej ogólnej wiedzy i umiejętności zdobytych w szkole i poza nią. Praca nad projektem jest zadaniem autentycznym w odróżnieniu od większości zadań na lekcji będących jedynie symulacją rzeczywistości. Autentyczne jest także doświadczenie językowe, które uczniowie zdobywają wykonując zadanie, ponieważ w fazie przygotowania projektu korzystają z autentycznych źródeł informacji (Internet, prasa, encyklopedie). Aby osiągnąć cel, muszą wyszukać, wybrać, uporządkować i przedstawić zebrane materiały jako spójną i logiczną całość. Praca nad projektem jest zatem rodzajem zadania, w którym uczniowie przejmują odpowiedzialność za własną naukę (*patrz: szczegółowe cele nauczania, cel 8 i 11*).

Planując pracę nad projektem, należy dać uczniom jak najwięcej swobody w wyborze tematu i środków, o ile dany temat lub treści poruszane w projekcie nie są drażliwe lub nie zraniłyby uczuć innych uczniów w klasie, ale nie należy ograniczać ani narzucać tematów. Motywacja potrzebna do wykonania zadania pochodzi bowiem od wewnątrz, czyli od uczniów, a nie z zewnątrz od nauczyciela, który jedynie koordynuje, wskazuje sposoby korzystania z różnych źródeł i jest konsultantem językowym.

4.2.6 Nauczanie gramatyki

Celem nauczania gramatyki jest pomoc uczniowi w rozumieniu komunikatów słownych i pisemnych, poprawnym wyrażaniu myśli w mowie i piśmie oraz nauka rozwiązywania zadań typowych dla egzaminu maturalnego. Wprowadzając nową strukturę gramatyczną, można stosować dwie metody:

- dedukcyjną (od reguły do przykładów i ćwiczeń);
- indukcyjną (od przykładów do reguły).

Większość programów nauczania sugeruje używanie metody indukcyjnej przy prostych zagadnieniach, natomiast przy wprowadzaniu bardziej zaawansowanych konstrukcji polecana jest metoda dedukcyjna. Powszechne jest też przekonanie, że niski poziom zaawansowania uczniów uniemożliwia używanie języka angielskiego do przekazywania wyjaśnień i dopuszczane jest posługiwanie się w tym celu językiem polskim.

Niemniej jednak innowacyjność tego konkretnego programu polega nie tylko na włączeniu dodatkowych treści i położeniu nacisku na kształcenie kompetencji kluczowych, ale też na zmianie podejścia do niektórych, tradycyjnych technik nauczania stosowanych w polskich szkołach, zwłaszcza w przypadku systemów językowych (gramatyka, leksyka, fonetyka, funkcje językowe). Gramatyka jest wciąż tym systemem, który jest najbardziej widoczny w podręcznikach i nawet uczący się języka (szczególnie na niższych poziomach) deklarują, że ten aspekt chcą opanować bardzo dokładnie. Z drugiej jednak strony można odczuć coraz silniejszą skłonność do zmiany w kierunku sprawności językowych i leksyki. Widać to w doborze materiałów i rodzajów zadań w najnowszych podręcznikach do nauki angielskiego. Ponieważ kwestia wpasowania się w ramy *Common European Framework* staje się coraz ważniejsza, skuteczna komunikacja w sytuacjach autentycznych nabiera większego znaczenia niż pełna poprawność językowa. W ramach podejścia komunikacyjnego do nauki języków obcych nie została określona jedna zasadnicza metoda nauczania gramatyki. Natomiast panuje przekonanie, że jest ona jednym z elementów wykorzystywanych przez użytkowników języka do przekazywania treści i znaczeń. Wobec tego należy uczyć gramatyki w sposób, który zwraca uwagę na znaczenie wypowiedzi, zamiast mechanicznego powtarzania form lub zapamiętywania abstrakcyjnych zasad. Istotne elementy to kontekst, znaczenie i właściwy dobór słów, a drobne błędy i nieprawidłowości gramatyczne mogą być tolerowane, oczywiście jeżeli nie zakłócają komunikacji.

Planując lekcję poświęconą zagadnieniu gramatycznemu, należy wziąć pod uwagę kontekst, w jakim będzie ono zaprezentowane. Powinny to być teksty przeznaczone do słuchania lub czytania, tematycznie odpowiadające danej strukturze, gdzie pojawia się ona w sposób naturalny (text-based approach). Najefektywniejszą techniką wydaje się być schemat „test – teach – test”, kiedy uczniowie odnajdują w tekście nowe struktury, które mają poznać w trakcie lekcji i wykonują zadania wymagające instynktownego ich zastosowania (np. uzupełnianie luk w zdaniach wyjętych z tekstu). Następnie nauczyciel prezentuje przykłady, pozwalając uczniom samodzielnie odkryć zasady budowania tej struktury i zasady jej stosowania, zadając tzw. „concept questions” naprowadzające na właściwą odpowiedź. Kolejny etap to kontrolowane ćwiczenia, pomagające utrwalić nowe wiadomości. Na koniec mogą pojawić się zadania wymagające większej samodzielności w użyciu właśnie poznanych konstrukcji.

Przykładowy scenariusz lekcji wprowadzającej zagadnienie gramatyczne w taki sposób znajduje się w rozdziale 10.

Proponowane techniki pracy nad gramatyką to np.:

- ustne dryle;
- układanie dialogów;
- pisemne ćwiczenia gramatyczne (uzupełnianie zdań, wypełnianie luk w różnych rodzajach tekstów, wybór prawidłowej formy, podanie prawidłowej formy, parafrazy);
- ćwiczenia z luką informacyjną;
- ćwiczenia wielokrotnego wyboru;
- gry gramatyczne.

Role nauczyciela jest stymulowanie użycia języka tak, aby uczeń mówiąc i pisząc miał jak najwięcej okazji do stosowania określonych struktur. Zadania powinny być tak dobrane lub konstruowane, by prowokowały użycie danej struktury w naturalnym kontekście. Nie należy też zapominać o bardzo istotnej rzeczy, jaką jest nauczanie funkcji językowych w taki sposób, by przez użycie określonych struktur przekazywać czytelne komunikaty, np. zapraszanie, przepraszenie, aprobatę, sugerowanie, itp. Nauczanie form gramatycznych powinno zatem prowadzić do ich użycia w realnych sytuacjach językowych.

Na egzaminie maturalnym poprawność gramatyczna podlega ocenie w zadaniach sprawdzających umiejętność mówienia i pisanie i jest składową częścią ostatecznej oceny. Ponadto rozumienie funkcji i znaczenia struktur gramatycznych niezbędne jest w pracy nad tekstem czytany i słuchany, nie jest jednak sprawdzane bezpośrednio na poziomie podstawowym przez określone zadanie gramatyczne.

4.2.7 Nauczanie słownictwa i struktur leksykalnych

Przez uczenie słownictwa i struktur leksykalnych rozumiemy tu pomoc uczniowi w następujących obszarach:

- zrozumieniu i zapamiętaniu słownictwa;
- prawidłowym użyciu wyrazów w kontekście i związkach frazeologicznych;
- utrwaleniu słownictwa i struktur leksykalnych;
- poszerzaniu zakresu słownictwa i struktur leksykalnych;
- przygotowaniu do rozwiązywania zadań typowych dla egzaminu maturalnego,

Wprowadzając nowe słownictwo i struktury leksykalne przy okazji pracy nad sprawnościami językowymi, można posłużyć się następującymi technikami semantyzacji nowej leksyki:

- wykorzystanie kontekstu do prezentacji znaczenia;
- podanie synonimu lub definicji;
- wykorzystanie pomocy wizualnych (zdjęć, rysunków, plakatów);
- wykorzystanie nagrań dźwiękowych;
- odegranie scenki, użycie gestów i mimiki;
- w ostateczności podanie polskiego odpowiednika.

Możliwe do wykonania jest wspomaganie procesu rozumienia znaczenia nowego słownictwa, ale bardzo trudno jest nauczyć nowych słów. To, czy uczeń zapamięta nowe wyrazy, zależy wyłącznie od niego samego. Rola nauczyciela ogranicza się do wskazywania technik zapamiętywania słownictwa i zachęcania do ich użycia w samodzielnej pracy. Warto najpierw nakłonić uczniów do refleksji nad własnym stylem uczenia się i do skorzystania z doświadczeń kolegów. Najczęściej popełnianym przez uczniów błędem jest zapisywanie nowych słów lub wyrażeń w zeszytach lub własnych słowniczkach w kolejności ich poznawania. Tego typu długie listy słówek są chaotyczne, poszczególne wyrazy nie mają ze sobą związku i nie zachęcają do przeglądania ich po zapisaniu. Jeżeli nauczymy uczniów zapisywać słownictwo w bardziej efektywny sposób, wydatnie przyczyni się to do ich szybkich postępów. Zwykły zapis: „słowo – tłumaczenie” może być zastąpiony przez zapis w tabeli, np.:

Lexical item	Grammar	Definition	Translation	Collocations	Example
Battery (-ies)	Noun [C]	A small thing used in electronic devices which makes them work; used to store power	bateria	dead/flat/ rechargeable/ disposable/ car/ alkaline/ lithium battery battery power/ life/ failure/ charger charge/ replace/ run on/ connect a battery	The car won't start – the battery is flat. This is a battery charger.

Inne użyteczne techniki, wspomagające zapamiętywanie słownictwa i struktur leksykalnych, które można zaproponować uczniom, to:

- zapisywanie wyrazów i wyrażeń na planszach lub kartkach i umieszczanie ich w widocznym miejscu;
- łączenie wyrazów w grupy znaczeniowe, które wydają się uczniom logiczne;
- częste powtarzanie na głos, nawet w formie wiersza lub piosenki;
- kojarzenie wyrazów i wyrażeń z dźwiękiem, obrazem, przedmiotem;
- układanie zdań z nowymi wyrazami i wyrażeniami;
- graficzne zapisywanie zależności między wyrazami (mapy umysłowe).

Należy zapoznać uczniów także z technikami służącymi do utrwalania i poszerzania zakresu słownictwa i struktur leksykalnych, a więc zachęcić ich do wykonywania powtórkowych ćwiczeń leksykalnych (uzupełnianie luk, dopasowywanie, wybór/podawanie poprawnej formy). Inne pomocne techniki to podawanie synonimów i antonimów lub ćwiczenia w zakresie słowotwórstwa. Pracując nad rozwijaniem i utrwalaniem słownictwa uczniowie powinni korzystać ze słownika jednojęzycznego, słowników tematycznych, leksykonów.

Bogactwo i właściwe użycie słownictwa jest częścią składową ogólnej oceny na egzaminie maturalnym w zadaniach sprawdzających umiejętność słuchania i pisania. Nie jest jednak bezpośrednio sprawdzane na poziomie podstawowym.

4.3 Przygotowanie do egzaminu maturalnego

Ponieważ przygotowanie do egzaminu maturalnego jest jednym z celów programu, odpowiednio dużo czasu należy poświęcić technikom egzaminacyjnym. Należy jednak pamiętać, że nie jest jedyny ani najważniejszy cel w całym cyklu kształcenia na tym etapie edukacji. Pomyślny wynik egzaminu maturalnego z języka angielskiego zależy bowiem od skutecznego opanowania języka, a nie wyłącznie od znajomości technik egzaminacyjnych. Niemniej jednak uczniowie muszą wiedzieć, co i jak jest testowane. Wiedza na temat treści egzaminu i technik egzaminacyjnych daje im poczucie bezpieczeństwa i zwiększa szanse na pozytywny wynik. Program zakłada, że to przygotowanie do matury jest procesem długofalowym i trwa od pierwszego do ostatniego roku nauki w szkole średniej.

Aby zrealizować ten cel, nauczyciel powinien zapoznać uczniów z formą i wymaganiami egzaminu maturalnego, zaznajomić ich z typowymi zadaniami egzaminacyjnymi oraz pomóc w opanowaniu przydatnych technik. Forma egzaminu i wymagania egzaminacyjne to informacje na temat struktury części ustnej i pisemnej, kryteriów oceniania, wymagań dla poszczególnych poziomów oraz źródeł informacji na ten temat. Uczniowie powinni stopniowo oswajać się z typami zadań stosowanymi na maturze ustnej i pisemnej, najlepiej podczas pracy nad sprawnościami językowymi, gramatyką i słownictwem, ponieważ wtedy nauczyciel może wykorzystać techniki typowe dla testowania danego zagadnienia. Doskonałą okazją sprawdzenia stopnia opanowania materiału i technik jest próbna matura, corocznie organizowana przez Centralną Komisję Egzaminacyjną. Jest to również dla zdających szansa oswojenia się z formą egzaminu i nauki efektywnego planowania czasu przeznaczanego na poszczególne zadania. Bardzo ważne jest zapoznanie uczniów ze strategiami zdawania egzaminu. Dla części pisemnej są to:

- efektywne rozplanowanie czasu przeznaczanego na wykonanie poszczególnych zadań;
- wnikliwa analiza treści polecenia i zadania;
- planowanie dłuższej wypowiedzi pisemnej (z uwzględnieniem cech charakterystycznych dla danej formy);
- zawarcie treści zadania w określonym limicie słów;
- wypracowanie efektywnych sposobów rozwiązywania zadań testowych (prawda-falsz, wielokrotny wybór, dobieranie).

Ćwiczenie powyższych strategii podczas lekcji można uzupełnić o wskazówki – opracowane przez nauczyciela lub dostępne w podręcznikach – które uczniowie mogą wykorzystać do samodzielnej pracy w domu, np.:

Wskazówka maturalna

1. Przeczytaj szybko tekst, aby zorientować się, o czym jest.
2. Przeczytaj uważnie zdania w zadaniu i zaznacz w tekście fragmenty zawierające odpowiedzi.
3. Przeczytaj tekst ponownie, zaznaczając odpowiedzi „Matura Solutions elementary” (str.37)

Przygotowując uczniów do egzaminu ustnego, należy również zwrócić uwagę na przydatne strategie. Nauczyciel powinien udzielić uczniom wskazówek, które pozwolą im zredukować stres, nieodmiennie towarzyszący maturze ustnej. Bardzo skuteczne na pewno okaże się:

- uważne słuchanie poleceń i pytań egzaminatora;
- podtrzymywanie kontaktu wzrokowego z egzaminującym;
- głośne i wyraźne mówienie tak, aby egzaminator mógł bez trudu zrozumieć wypowiedź;
- odwoływanie się do własnych skojarzeń i doświadczeń przy udzielaniu odpowiedzi.

Ważne jest też uświadomienie uczniom, że ich szanse na zdanie egzaminu znacząco wzrosną, gdy będą wykonywać dodatkowe ćwiczenia i testy w domu. Podręcznik wykorzystywany na lekcji pełen jest dodatkowych wskazówek, ułatwiających to zadanie, np.:

Poniższe zadanie to trzeci typ rozmowy sterowanej: negocjowanie. Twoim zadaniem jest przekazanie informacji określonych w poleceniu oraz wykazanie się umiejętnością prowadzenia prostych negocjacji w sytuacjach życia codziennego. „Matura Solutions pre-intermediate” (str. 52)
Aby prawidłowo wykonać poniższe zadanie, musisz wyczerpująco opisać ilustrację tzn. powiedzieć, kogo widzisz, gdzie i co ta osoba lub ludzie robią. Następnie odpowiesz na dwa pytania egzaminującego. Pytań tych nie będzie w twoim zestawie. „Matura Solutions pre-intermediate” (str. 13)

4.4 Indywidualizacja nauczania

Każda grupa uczniowska jest zróżnicowana pod kilkoma względami. Dwie najczęściej występujące różnice między uczniami dotyczą ich stylów poznawczych oraz poziomu językowego. Nauczyciel powinien od początku pracy z daną grupą prowadzić obserwację uczniów, aby móc szybko zdiagnozować ich style poznawcze oraz poziom językowy, a w konsekwencji – odpowiednio zareagować.

Style poznawcze to sposoby postrzegania, organizowania i odtwarzania informacji, które generalnie nie ulegają wpływom nauczyciela. Jednym z nich jest tzw. modalność. Uczniowie o dominującej modalności **wzrokowej** dobrze reagują na wszelkie pomoce wizualne (rysunki, zdjęcia, plansze, filmy, tablice) i lepiej zapamiętują pisząc i czytając. Przydatne dla nich techniki nauczania to robienie notatek, opisywanie i interpretacja

ilustracji, diagramów, pisanie opowiadań na podstawie obrazków, dopasowywanie tekstu do ilustracji, praca z tekstem czytany itp. **Słuchowcy** uczą się najlepiej słuchając nauczyciela, nagrań czy innych uczniów, dlatego korzystne dla nich słuchanie i opowiadanie tekstów, uczenie się na pamięć wierszy i piosenek, powtarzanie za lektorem w nagraniu i nauczycielem. Najwięcej kłopotów przysporzyć mogą uczniowie **kinestetyczni**, którzy w celu zapamiętania muszą zaktywizować całe ciało i pobudzić ośrodki ruchowe, dlatego kręcą się, stukają, wstają z miejsc. Uczą się przez działanie i dotyk, a więc odpowiednie dla nich techniki to pantomima i metoda reagowania całym ciałem (Total Physical Response), czy odgrywanie ról z użyciem rekwizytów, których mogą dotknąć.

Należy pamiętać, że przeciętny uczeń charakteryzuje się mieszanką powyższych stylów, chociaż zwykle jeden z nich dominuje. Zatem, aby dotrzeć do możliwie największej liczby uczniów, należy indywidualizować nauczanie stosując różnorodne zadania i techniki w czasie lekcji oraz dając uczniom wybór. Można na przykład pozwolić uczniom zdecydować, czy chcą mieć książki otwarte czy zamknięte słuchając tekstu, aby dotrzeć do słuchowców i wzrokowców. Jednocześnie nie można pominąć ważnego elementu uświadamiania uczniom korzyści płynących z wyboru danego zadania, techniki czy formy pracy. W przeciwnym razie indywidualizacja stanie się okazją do wybierania jedynie tego, co dla uczniów najłatwiejsze, a nie najbardziej wartościowe i korzystne.

Grupy uczniowskie o zróżnicowanym **poziomie znajomości języka** to zjawisko bardzo częste, zwłaszcza w szkołach publicznych. Ponieważ nie zawsze istnieje możliwość podziału uczniów na grupy według ich poziomu kompetencji językowej, zachodzi wówczas potrzeba indywidualnej pracy na lekcji. Pierwszym krokiem powinna być rzetelna diagnoza znajomości języka wśród uczniów danej grupy, dlatego na początku nauki w klasie pierwszej przeprowadza się test diagnostyczny (placement test), który określa poziom zaawansowania. Na podstawie jego wyników nauczyciel podejmuje decyzję o indywidualizacji. „Matura Solutions”, podobnie jak większość podręczników, posiada w swojej obudowie metodycznej gotowy test diagnostyczny. W przypadku uczniów na znacznie niższym niż u większości poziomie językowym można zastosować okres przejściowy, aby dać im czas na dopasowanie się do poziomu grupy i wymagań. Nauczyciel może zlecać im indywidualne zadania domowe, zasugerować pomoc kolegi/koleżanki z klasy na lekcji w trakcie pracy w parach/ grupach lub nawet okresowo dopasować system sprawdzania i oceniania osiągnięć do możliwości takiego ucznia. Indywidualna nauka obejmować też może uczniów, których poziom znajomości języka znacznie wykracza poza ramy określone programem nauczania dla danej grupy. Wtedy ci wyróżniający się uczniowie mogą:

- pomóc uczniom słabszym podczas pracy na lekcji i w domu;
- otrzymywać dodatkowe, trudniejsze zadania do pracy na lekcji i w domu (np. lektury, artykuły prasowe, ćwiczenia leksykalne i gramatyczne);
- przygotowywać specjalne prezentacje na podstawie materiałów autentycznych, będące uzupełnieniem lekcji.

Takie zadania są zadaniami dodatkowymi i tak powinny być traktowane przy ocenianiu. Nie należy zawyżać poziomu wymagań w stosunku do uczniów bardziej zaawansowanych. Powinno się nagradzać ich dobrą oceną za wywiązanie się z zadania, a nie karać, stosując np. wyższe wymagania.

4.5 Materiały dydaktyczne i techniczne środki nauczania

W celu realizacji programu niezbędne będą następujące pomoce naukowe, zaplecze techniczne oraz literatura:

- odpowiednio wyposażona sala lekcyjna:
 - ✓ rzutnik multimedialny;
 - ✓ odtwarzacz płyt CD z możliwością odtwarzania nagrań z przenośnego dysku (pendrive);
 - ✓ przenośny komputer (laptop);
 - ✓ duża tablica, najlepiej typu whiteboard, zestaw kolorowych markerów, magnesy;
 - ✓ rzutnik pisma i foliogramy;
 - ✓ opcjonalnie: telewizor i odtwarzacz DVD.
- pomoce wizualne – plansze, zdjęcia, rekwizyty;
- słowniki jedno- i dwujęzyczne oraz słowniki techniczne;
- główny podręcznik wraz z zeszytem ćwiczeń dla każdego ucznia (patrz: rozdział 5.4.);
- główny zestaw dla nauczyciela: podręcznik, zeszyt ćwiczeń, książka nauczyciela, płyty CD;
- dodatkowe podręczniki dla nauczyciela zawierające treści z zakresu specjalizacji (patrz: rozdział 5.4.);
- dostęp do potrzebnych materiałów biurowych niezbędnych do wykonywania pomocy naukowych.

Ponadto nauczyciel powinien mieć możliwość wykonywania dowolnej, zgodnej z potrzebami, ilości kserokopii materiałów przeznaczonych do kopiowania i opatrzonych zgodą wydawnictwa oraz materiałów wspomagających i urozmaicających proces nauczania, przygotowanych przez siebie.

Program może być realizowany przy pomocy wielu dostępnych na rynku wydawniczym podręczników przeznaczonych dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Przykładem takiego podręcznika jest „Matura Solutions” wydany przez OUP (wymieniony w rozdziale 5.4). Podręcznik ten posiada niewątpliwe zalety predestynujące go do użycia w procesie nauczania. Jest elastyczny, można go dostosować do różnej ilości godzin tygodniowo i wykorzystywać w klasach o różnym tempie pracy. Jest skuteczny, ponieważ posiada przejrzysty układ, który ułatwia zachowanie odpowiedniego tempa nauki, a każda lekcja przynosi widoczne efekty. Ponadto, jest sprawdzony, bo został stworzony w ścisłej współpracy z polskimi nauczycielami i ekspertem maturalnym i był pilotowany z uczniami szkół ponadgimnazjalnych w całej Polsce. Dodatkowo, wydawnictwo zapewniło nauczycielom korzystającym z „Matura Solutions” pełną obudowę metodyczną, zawierającą zestawy testów (2 grupy) do każdego rozdziału, testy z słuchania i czytania, gotowe kartkówki, nagrania i dodatkowe ćwiczenia. Wszystkie te materiały dostępne są na stronie internetowej wydawnictwa po wpisaniu specjalnego hasła, indywidualnego dla każdego nauczyciela.

Podręcznik ten jest uniwersalny i funkcjonalny, ponieważ zawarte w nim treści i ćwiczenia służą nie tylko przygotowaniu do matury, ale kształtują umiejętności niezbędne w sytuacjach życia codziennego, czyli kompetencje kluczowe.

Treści/ sprawności językowe	Przygotowanie do matury	Sytuacje życia codziennego/ kompetencje kluczowe
Słownictwo	Wszystkie tematy maturalne, utrwalone i poszerzone w dziale „Vocabulary Builder”	Uczniowie potrafią komunikować się we wszystkich tematach życia codziennego
Gramatyka	Wszystkie zagadnienia określone w standardach wymagań maturalnych	Gramatyka wprowadzana i ćwiczona w naturalnych kontekstach
Słuchanie i czytanie	Wszystkie typy zadań maturalnych i wszystkie rodzaje tekstów, praktyczne rady	Uczniowie rozumieją różne odmiany języka angielskiego i różne rodzaje przekazów
Mówienie i pisanie	Wszystkie typy zadań maturalnych stopniowo wprowadzane i wielokrotnie ćwiczone, praktyczne rady	Uczniowie potrafią swobodnie wypowiadać się we wszystkich sytuacjach życia codziennego oraz pisać teksty użytkowe
Powtórki	Powtórki wraz z informacjami o egzaminie na stronach „Get ready for Matura”	Powtórki kumulatywne w podręczniku i w zeszytach ćwiczeń oraz na Multi-ROMie

Pełny pakiet edukacyjny zawiera: Książkę ucznia, Zeszyt ćwiczeń z płytą MULTI-ROM, 3 płyty CD dla nauczyciela, Książkę nauczyciela

5 Przewidywane efekty

Program zakłada, że uczniowie pod koniec nauki w szkole średniej zdobędą wiedzę i umiejętności, będące realizacją celów edukacyjnych opisanych na początku i wynikających z Podstawy Programowej, projektu SKK, specjalizacji zawodowej i diagnozy regionalnej. Biorąc pod uwagę wytyczone cele, efektem procesu nauczania powinno być zdobycie przez uczniów umiejętności językowych zapewniających swobodne porozumiewanie się w języku angielskim oraz wyćwiczenie technik pozwalających na zdanie egzaminu maturalnego.

Wobec tego w zakresie wiedzy, sprawności językowych i technik egzaminacyjnych, **uczeń potrafi:**

5.1.1 Słuchanie

- zrozumieć polecenia nauczyciela;
- zrozumieć ogólny sens autentycznych przekazów słownych odbieranych przez media;
- zrozumieć główne myśli usłyszanego tekstu i dialogu rodzimych użytkowników języka angielskiego;
- określić intencję mówiącego i potencjalnego odbiorcę;
- wyszukać szczegółowe informacje w usłyszanych tekstach;
- określić rodzaj i funkcję tekstu oraz styl użytego języka;
- stosować różne techniki słuchania w zależności od celu zadania.

5.1.2 Mówienie

- odpowiednio wymawiać dźwięki i wyrazy w języku angielskim oraz stosować struktury leksykalno-gramatyczne tak, aby być zrozumianym przez rodzimych użytkowników języka;
- prowadzić rozmowę w sytuacjach życia codziennego, stosując odpowiednie funkcje komunikacyjne oraz wykorzystując wiedzę o obyczajach i kulturze krajów europejskich;
- odpowiednio reagować na wypowiedź rozmówcy;
- wyrażać i uzasadniać swoje opinie oraz komentować opinie innych;
- uzyskiwać i udzielać informacji i wskazówek;
- opisywać ludzi, zdarzenia, zjawiska, czynności i procesy w dłuższych wypowiedziach;
- używać strategii komunikacyjnych takich jak: prośba o powtórzenie i wyjaśnienie, parafraza, itp.

5.1.3 Czytanie

- zrozumieć autentyczne przekazy tekstowe (prasa, literatura) oraz teksty użytkowe (reklama, list, menu, itp.);
- zrozumieć ogólny sens oraz główne myśli tekstu zawierającego fragmenty niezrozumiałe;
- znaleźć odpowiednie informacje i szczegóły w tekście;
- domyślić się znaczenia nieznanych słów na podstawie kontekstu;
- określić intencję autora i potencjalnego odbiorcę tekstu;
- określić rodzaj i funkcję tekstu oraz styl użytego języka;
- stosować różne techniki czytania w zależności od celu zadania;
- czytać samodzielnie z użyciem słownika.

5.1.4 Pisanie

- zaplanować swoją wypowiedź pisemną;
- napisać formalne i nieformalne teksty użytkowe;
- formułować i uzasadniać na piśmie swoje opinie oraz ich bronić;
- stosować odpowiednie środki językowe (leksyka, składnia, gramatyka, styl, rejestr) w zakresie danego typu wypowiedzi pisemnej;
- stosować zasady ortografii i podstawy interpunkcji.

Cele wynikające z projektu, specjalizacji i diagnozy regionalnej definiują dodatkowe umiejętności, które są wyposażeni uczniowie kończący naukę po IV etapie edukacyjnym. Program zakłada, że **uczeń potrafi:**

- zintegrować sprawności językowe w sytuacjach życia codziennego lub pracy zawodowej, czyli:
 - ✓ streścić ustnie lub pisemnie usłyszany przekaz słowny;
 - ✓ streścić ustnie lub pisemnie przeczytany tekst;
 - ✓ dokonać ustnej lub pisemnej prezentacji projektu;
 - ✓ stosować słownictwo specjalistyczne związane z zawodem.
- dostosować sposób uczenia się do swoich możliwości;
- korzystać z różnorodnych źródeł informacji;
- organizować sobie pracę, zachowując systematyczność i samodyscyplinę;
- dokonać obiektywnej samooceny (silne i słabe strony oraz poczynione postępy), pokonać wewnętrzne ograniczenia i uwierzyć w swoje możliwości;
- współpracować z innymi w grupach i zespołach.

6 Ocenianie

6.1 Ocena założonych osiągnięć

Opisane powyżej umiejętności mogą być opanowane przez uczniów w różnym stopniu, dlatego wskazana jest kontrola i pomiar tych osiągnięć. Są one bardzo ważne dla samego nauczyciela, ponieważ dostarczają informacji na temat efektów jego pracy. Jeżeli zaś chodzi o uczniów, ocenianie często spełnia funkcję motywującą.

Ocenie powinny podlegać sprawności językowe, gramatyka i leksyka. Oprócz tego nauczyciel może ocenić pracę i zaangażowanie ucznia na lekcji, stawiając oceny częściowe na konkretnych lekcjach lub jedną ocenę na koniec semestru za całokształt stosunek ucznia do wykonywanych zadań. Bezwzględnie należy docenić działania wykraczające poza określone programem ramy (udział w konkursach, przygotowywanie dodatkowych materiałów), podwyższając takiemu uczniowi ocenę semestralną.

Ponieważ uczeń posiada podręcznik do nauki języka angielskiego oraz zeszyt ćwiczeń, kwestia sposobu prowadzenia zeszytu, stanowiącego jedynie dodatkowe źródło informacji, pozostaje jego indywidualną sprawą i nie podlega ocenie. Każdy uczeń prowadzi zeszyt do przedmiotu w najbardziej efektywny dla siebie sposób, w zależności od stylu uczenia się i osobistych potrzeb.

6.2 Sposoby sprawdzania

Sprawdzanie stopnia opanowania czterech sprawności językowych, gramatyki i leksyki powinno być przeprowadzane za pomocą odpowiednio skonstruowanych (krótszych lub dłuższych) testów oraz zadań. Kryteria oceniania powinny być jasne i czytelne, a uczniowie powinni być o nich poinformowani na początku pierwszego roku nauki.

6.2.1 Słuchanie i czytanie

Do sprawdzania stopnia opanowania tych sprawności służą testy obiektywne, składające się z zadań zamkniętych, takich jak:

- wielokrotny wybór (trzy lub cztery możliwości);
- dobieranie (nagłówków, tematów, osób);
- prawda – fałsz;
- uzupełnianie luk (usunięte z tekstu pojedyncze zdania lub fragmenty).

6.2.2 Pisanie

Do testowania sprawności pisania należy stosować następujące zadania:

- uzupełnianie luk w częściowo napisanym tekście użytkowym za pomocą wyrażień, całych zdań lub akapitów;
- pisanie sterowane polegające na napisaniu krótkiej lub dłuższej formy użytkowej na podstawie modelu, których zawartość treściowa określona jest w poleceniu;

- pisanie krótkiej lub dłuższej formy użytkowej w określonej formie i o określonej długości, których zawartość treściowa podana jest w poleceniu, a wszystkie elementy punktowane.

6.2.3 Mówienie

Aby ocenić sprawność mówienia, należy zastosować następujące typy zadań:

- rozmowy sterowane w typowych sytuacjach życia codziennego;
- opisywanie zdjęć i wyrażanie opinii na ich temat;
- krótkie, przygotowane w domu, wypowiedzi na zadany temat;
- odgrywanie przygotowanych wcześniej scenek i dialogów z życia codziennego (np. kupowanie biletów, wskazywanie drogi).

6.2.4 Gramatyka i leksyka

Do testowania gramatyki i leksyki stosuje się testy obiektywne (kartkówki i sprawdziany), zawierające zadania typu:

- wielokrotny wybór;
- dobieranie;
- uzupełnianie luk (właściwą formą gramatyczną lub wyrazem);
- parafrazowanie;
- poprawianie błędów
- tłumaczenie fragmentów lub całych zdań.

Sprawdziany tego typu mogą być przeprowadzane po każdej jednostce metodycznej, w celu skontrolowania stopnia opanowania mniejszej porcji materiału. Można też przeprowadzać testy kumulatywne podsumowujące materiał przerobiony w ciągu semestru.

6.2.5 Kryteria oceniania

Ponieważ do oceny stopnia opanowania gramatyki i słownictwa oraz sprawności czytania i słuchania stosowane są testy zawierające zadania zamknięte, wynik zawsze będzie wyrażony w procentach, w zależności od ilości uzyskanych przez ucznia punktów. Proponowane przełożenie na stopnie szkolne wygląda następująco:

- 100% - 90%: bardzo dobry
- 89% - 75%: dobry
- 74% - 55%: dostateczny
- 54% - 35%: dopuszczający
- poniżej 35%: niedostateczny

Do oceniania sprawności pisania proponuje się zastosowanie kryteriów odpowiadających tym, które są używane przy ocenianiu zadań maturalnych. W krótkich tekstach punktowane jest komunikatywne przekazanie wymaganych informacji oraz poprawność językowa. W dłuższych formach użytkowych punkty przyznawane są za przekazanie informacji, zgodność z formą, spójność i logikę wypowiedzi, zmieszczenie się w limicie słów określonym w poleceniu, różnorodność stosowanych form gramatycznych i leksykalnych oraz poprawność językową.

Proponowane jest następujące przełożenie punktacji na stopnie:

- 15 – 14 pkt: bardzo dobry
- 13 – 12 pkt: dobry
- 11 – 9 pkt: dostateczny
- 8 – 7 pkt: dopuszczający
- poniżej 7 pkt: niedostateczny

Zdecydowanie najtrudniej jest ocenić sprawność mówienia, gdyż niemałą rolę mogą odegrać subiektywne odczucia nauczyciela i ogólna postawa ucznia, w tym komunikaty niewerbalne. Aby jak najbardziej zobiektywizować ocenę, należy posłużyć się następującymi kryteriami opisowymi:

Ocena	Kryteria oceny sprawności mówienia
Bardzo dobry	Uczeń potrafi z powodzeniem zachować się w szerokim repertuarze sytuacji życia codziennego, sformułować krótką wypowiedź dotyczącą spraw życia codziennego, która jest w całości spójna i logiczna. Wypowiada się komunikatywnie, a sporadyczne błędy językowe nie zakłócają komunikacji. Posługuje się zróżnicowanymi strukturami leksykalno-gramatycznymi na poziomie średniozaawansowanym. Wymowa i intonacja nie powodują trudności w zrozumieniu.
Dobry	Uczeń przeważnie potrafi z powodzeniem zachować się w różnych sytuacjach życia codziennego, sformułować krótką wypowiedź dotyczącą spraw życia codziennego, która jest w miarę spójna i logiczna, potrafi zazwyczaj wziąć udział w rozmowie. Wypowiada się komunikatywnie, a nieliczne błędy na ogół nie zakłócają komunikacji. Posługuje się zakresem struktur leksykalno-gramatycznych na poziomie średniozaawansowanym. Drobne błędy w wymowie i intonacji mogą czasem sprawiać trudności w zrozumieniu.
Dostateczny	Uczeń potrafi zachować się w podstawowych sytuacjach życia codziennego, próbuje formułować krótkie wypowiedzi na temat spraw życia codziennego, które czasem bywają niespójne i nielogiczne. Próbuje czasem wziąć udział w rozmowie lub wypowiedzieć się na określony temat, ale dość liczne błędy językowe częściowo zakłócają komunikację. Posługuje się mało urozmaiconymi strukturami leksykalno-gramatycznymi na poziomie podstawowym, a błędy w wymowie i intonacji powodują trudności w zrozumieniu.
Dopuszczający	Uczeń z trudem potrafi zachować się w nielicznych, podstawowych sytuacjach życia codziennego, a jego wypowiedzi na określony temat są w dużym stopniu niespójne i nielogiczne. Rzadko podejmuje próby prowadzenia rozmowy, a liczne błędy językowe w dużym stopniu zakłócają komunikację. Posługuje się bardzo ograniczonym zakresem struktur leksykalno-gramatycznych na poziomie podstawowym, a błędy w wymowie i intonacji utrudniają zrozumienie.
Niedostateczny	Uczeń nie potrafi zareagować w podstawowych sytuacjach życia codziennego, nie podejmuje prób prowadzenia rozmowy. Popelnia bardzo liczne błędy językowe, które całkowicie uniemożliwiają zrozumienie przekazu słownego. Posługuje się niewystarczającym zakresem struktur leksykalno-gramatycznych lub też wypowiada się całkowicie nie na temat.

Ocenę celującą z którejkolwiek ze sprawności językowych może uzyskać uczeń, który przekracza wymagania na ocenę bardzo dobrą, określone w programie.

7 Projekt ewaluacji programu

Projekt ewaluacji programu nauczania języka angielskiego dla klasy technikum o profilu mechatronicznym składa się z dwóch etapów po to, aby dokładnie i skutecznie ocenić jego przydatność w projekcie oraz efekty, które przyniósł.

Cele ewaluacji:

- ocena zgodności programu z założeniami projektu oraz ideą kształcenia kompetencji kluczowych;
- rzeczywiste efekty realizacji programu.

Kompetencja kluczowa: Porozumiewanie się w językach obcych

Obiekt ewaluacji: niektóre aspekty programu nauczania, czyli zgodność z projektem i KK oraz efektywność nauczania

Czas ewaluacji:

- pierwszy etap ewaluacji przeprowadzony będzie po zakończeniu pracy z pierwszą częścią kursu „Matura Solutions”, czyli w drugim semestrze drugiego roku nauki (2010/2011);
- Drugi etap rozpocznie się tuż przed zakończeniem pracy z programem, pod koniec klasy czwartej, czyli w kwietniu 2013 roku i potrwa do momentu ogłoszenia wyników egzaminu maturalnego.

Osoby: Ewaluację projektuje i prowadzi nauczyciel realizujący program przy pomocy dyrekcji szkoły i osób zatrudnionych w projekcie Szkoła Kluczowych Kompetencji.

Pytania kluczowe:

- jaką wartość reprezentuje program i w jaki sposób realizowane są założenia projektu dotyczące kształcenia kompetencji kluczowej?;
- jakie wymierne efekty dla uczniów, szkoły i środowiska przyniosło zrealizowanie programu? (w świetle diagnozy regionalnej).

Kryteria ewaluacji:

- etap pierwszy:
 - ✓ zgodność z podstawą programową i standardami wymagań egzaminacyjnych;
 - ✓ adekwatność wobec wymogów kompetencji kluczowej;
 - ✓ spójność z celami projektu;
 - ✓ przydatność treści programowych i materiałów.
- etap drugi:
 - ✓ stopień realizacji założonych celów;
 - ✓ przyrost umiejętności językowych uczniów;
 - ✓ trafność wobec oczekiwań uczniów;
 - ✓ atrakcyjność dla ucznia;
 - ✓ odniesienie do problemów i postulatów zawartych w „Diagnozie regionalnej implementacji Kompetencji Kluczowych”.

Metody badawcze:

- ankietowanie;
- rozmowy/ wywiady;
- analiza dokumentów;
- pomiar dydaktyczny.

Narzędzia ewaluacyjne:

- etap pierwszy:
 - ✓ test do pomiaru dydaktycznego.
- etap drugi:
 - ✓ analiza dokumentów: zestawienie wyników klasyfikacji na koniec każdego roku szkolnego, zestawienie wyników matury;
 - ✓ ankieta dla uczniów na temat zrealizowanego programu pod kątem trafności wobec oczekiwań oraz atrakcyjności dla uczniów;
 - ✓ ankieta dla nauczyciela pod kątem realizacji założonych celów, stopnia satysfakcji, elementów programu;
 - ✓ wywiad z wychowawcą klasy – ocena rozwoju uczniów, poziom motywacji, oczekiwania w stosunku do przyszłego zawodu;
 - ✓ analiza porównawcza – problemy i postulaty z diagnozy a efekty realizacji programu.

Wzory niektórych narzędzi zamieszczone zostały w aneksie do programu (rozdział 10.2.)

Próba badawcza:

- uczniowie, do których adresowany jest program (etap 1,2);
- wychowawca klasy (etap 1);
- nauczyciel realizujący program (etap 1,2).

Prezentacja danych:

Wyniki pierwszego etapu ewaluacji zostaną przedstawione koordynatorowi projektu oraz dyrektorowi szkoły w formie analizy zalet i mankamentów programu wraz z wnioskami wynikającymi z tej analizy.

Wyniki drugiego etapu ewaluacji zostaną przedstawione koordynatorowi projektu, dyrektorowi szkoły i Radzie Pedagogicznej w formie raportu na temat efektów realizacji programu.

Lista definicji:

1. Computer operating on several tasks simultaneously
2. Circuit where all the active and passive components are formed on one piece of semiconductor
3. Set of data where all items are related
4. Design, layout and printing of documents, books and magazines using special software
5. Computers that try to emulate human intelligence
6. Fine strand of glass or plastic used for the transmission of light signals
7. A feature of some operating systems that allows them to run several programs at the same time efficiently
8. Software that is easy to use and interact with
9. Rigid magnetic disc that can store many times more data than a floppy disc and usually can't be removed from the disc drive located inside a PC
10. Set of pre-drawn images or drawings that a user can incorporate into a presentation, report or desktop publishing document
11. Extra RAM fitted into an IBM PC-compatible that is located above the first 1Mb, but that needs a software driver before it can be used
12. Way of sending and receiving messages between users of network
13. Software that controls and coordinates actions of different parts of your computer
14. Technology involved in getting, storing, processing and distributing information electronically
15. File or memory device whose stored data can't be changed

Klucz do definicji: 1 parallel processing, 2 integrated circuit, 3 relational database, 4 desktop publishing, 5 artificial intelligence, 6 optical fibre, 7 preemptive multitasking, 8 user-friendly, 9 hard disk, 10 clip-art, 11 expanded memory, 12 electronic mail, 13 operating system, 14 information technology, 15 read only

Wyrazy do połączenia:

artificial	clip	desktop	read	expanded
hard	information	integrated	electronic	operating
optical	parallel	preemptive	relational	user

<i>art</i>	<i>circuit</i>	<i>database</i>	<i>disk</i>	<i>fibre</i>
<i>friendly</i>	<i>intelligence</i>	<i>memory</i>	<i>multitasking</i>	<i>mail</i>
<i>processing</i>	<i>only</i>	<i>publishing</i>	<i>system</i>	<i>technology</i>

Lekcja nr 2

(na podstawie „Oxford English for Electronics”, Glendinning E.H., McEwan J., OUP 2000, str. 8-9)

Cele: wprowadzenie słownictwa nazywającego elektroniczne sprzęty gospodarstwa domowego, doskonalenie umiejętności czytania

Temat: Household appliances – reading and speaking

Rozgrzewka językowa: sprzęt gospodarstwa domowego – słownictwo

Uczniwie pracują w grupach po trzy lub cztery osoby i tworzą listy rzeczy z częściami elektronicznymi używanych w gospodarstwie domowym (np. telewizor, kuchenka mikrofalowa). Limit czasu – 5 minut. Potem uczniowie porównują swoje listy z inną grupą i mogą dopisać sprzęty.

Wskazówka: każda osoba powinna mieć swoją kopię listy, ponieważ będą ich później potrzebować.

Uczniowie w parach czytają skróty w zadaniu 2 i rozpoznają ich znaczenie. Mogą je też znaleźć z tyłu w dodatku do podręcznika.

Czytanie – Electronics in the home

- *wzbudzanie zainteresowania:* N mówi, że przeczytają tekst o sprzętach gospodarstwa domowego, które dobrze znają.
- *w celu ogólnego rozumienia:* Uczniowie czytają tekst i patrzą na listę, którą zrobili na początku lekcji. Indywidualnie odhaczają rzeczy wymienione w tekście
- *w celu znalezienia szczegółowych informacji:* Uczniowie pracują w parach. Uzupełniają tabelkę w ćwiczeniu 4 informacjami z tekstu. Ostatnia kolumna może wymagać rozszerzenia, bo jest za mało miejsca na tyle przykładów. **OCFB** – czytają głośno znalezione informacje.

Pisanie – proponowanie rozwiązań

Uczniowie w grupach po trzy osoby poszukują sposobów zastosowania elektroniki w gospodarstwie domowym w przyszłości. Tworzą listę pomysłów, zapisując jedynie hasła, a nie całe zdania. N nadzoruje i pomaga. Potem uczniowie mówią o swoich pomysłach.

Zadanie domowe: Napisz krótki tekst (50-60 słów) przedstawiający twoje propozycje zastosowania elektroniki w gospodarstwie domowym w przyszłości.

Lekcja nr 3

(na podstawie „Oxford English for Electronics”, E.H. Glendinning, J. McEwan, OUP 2000, str. 14-16)

Cele: ćwiczenia w słownictwie związanym ze szkołą, doskonalenie umiejętności czytania w celu wyszukania informacji

Temat: Studying electronics in the UK – reading, lexical cloze

Przebieg lekcji:

Wprowadzenie

N pyta uczniów, czy chcieliby studiować za granicą i który kraj lub miasto by wybrali. Uczniowie mówią o kierunkach, które chcieliby studiować. N pyta, czy znają wymagania stawiane przez zagraniczne uczelnie.

Słownictwo i czytanie – lexical cloze (uzupełnianie luk)

Uczniowie patrzą na tekst w zadaniu 1. N objaśnia zadanie i podaje kilka wskazówek:

- brakujące słowa są zwykle łatwe do odgadnięcia, mogą to być przyimki, przedimki, czasowniki posiłkowe, itd.,
- zanim uzupełni się luki, należy przeczytać całość, aby wiedzieć, o czym jest tekst
- czasem jest więcej niż jedna możliwość poprawnej odpowiedzi

N wprowadza niektóre trudniejsze słowa: *further education, day release classes, attend, community, spare time, require, degree, Bachelor's degree, Master's degree*. Pisze je na tablicy i objaśnia.

Uczniowie w grupach po 3 lub 4 osoby czytają tekst, a potem uzupełniają luki.

OCFB – Uczniowie słuchają nagrania i sprawdzają swoje odpowiedzi

Czytanie i słownictwo – kursy zawodowe

- wzbudzanie zainteresowania - Uczniowie w “burzy mózgów” wymieniają kierunki z zakresu elektroniki oferowane przez polskie uczelnie i próbują przetłumaczyć je na angielski.
- w celu ogólnego rozumienia – Uczniowie czytają listę kursów i wyjaśniają pojęcie “course guide”. W parach tłumaczą listę na polski. Mówią, czy w Polsce są podobne kierunki.
- w celu znalezienia szczegółowych informacji – Uczniowie czytają listę preferencji w ćwiczeniu 5. N demonstruje na pierwszym przykładzie, jak znaleźć kurs odpowiedni dla każdej osoby. Uczniowie w parach dobierają osoby i kursy.

Uczniowie porównują odpowiedzi z inną parą i podają je głośno nauczycielowi.

Lekcja nr 4

(na podstawie „Matura Solutions Pre-intermediate”, Falla T. Davies P. A., Wieruszewska M., OUP 2007 unit 6B, str.55, 114-115)

Cele: poznanie i przećwiczenie sposobów wyrażania przyszłości, doskonalenie umiejętności stosowania odpowiednich struktur gramatycznych

Temat: Expressing future – „will” and „going to”.

Przebieg lekcji:

Wprowadzenie

N pisze datę następnego dnia na tablicy i pyta: *Is that today?* Aby uzyskać odpowiedź *No, it's tomorrow*. Potem pyta uczniów – *Do you have any plans for tomorrow?* i wskazuje kilka osób do odpowiedzi (czas *present cont.*, *present simple*, oraz czasowniki *will*, *going to* są akceptowane na tym etapie). Następne pytanie: *Are they talking about present or future?* Odpowiedź: **FUTURE**.

Słuchanie w celu ogólnego rozumienia

- *wzbudzanie zainteresowania* – Uczniowie zakrywają dialog, opisują zdjęcie i zgadują, jaka to jest sytuacja
- *wstępne słuchanie* – Uczniowie słuchają dialogu (podręczniki zamknięte) i sprawdzają, czy odgadli poprawnie. **OCFB** – Uczniowie wypowiadają się na temat sytuacji z dialogu.

Analiza gramatyczna

a. **kontrolowane ćwiczenie** – Uczniowie czytają dialog w parach i wybierają poprawną wersję z wyróżnionych możliwości. **OCFB** – Słuchają ponownie i sprawdzają odpowiedzi.

b. **objaśnienia** – forma i użycie

N pokazuje przykłady z dialogu wraz z jednym dodatkowym na OHP:

- 1) I'm going to use my new mobile phone instead of the map.
- 2) I'll lend you my coat.
- 3) Look at that black cloud. It's going to rain.
- 4) Do you think that'll help?
- 5) I've got a better idea. I'll call a taxi.
- 6) Next time I'll bring the map, I promise.

N zadaje pytania CCQ:

- Are they talking about past, present or future? (future)
- Which structures do they use to talk about future? (am going to use, is going to rain, 'll lend, 'll help, 'll call)
- What does 'll stand for? (will)
- What is the other structure? (be going to + inf)

N pokazuje karty z zasadami użycia: PLANS AND INTENTIONS, PREDICTIONS BASED ON PRESENT FACTS, OFFERS, PROMISES, SPONTANEOUS DECISIONS, PREDICTIONS BASED ON WHAT WE THINK

Uczniowie dopasowują je do przykładów. Potem N pisze dwa nagłówki na tablicy, a uczniowie łączą z nimi karty:

GOING TO

predictions based on facts
plans and intentions

WILL

predictions based on what we think
offers/ promises
spontaneous decisions

Następnie uczniowie czytają regułę w zadaniu 2, a N odwołuje się do objaśnień na str. 115 (grammar reference)

c. kontrolowane ćwiczenia

- Ćw. 3, str. 55 – Uczniowie w parach patrzą na obrazki i nazywają sytuacje, uzupełniają luki właściwymi formami “will or going to”. **OCFB** – Słuchają i sprawdzają odpowiedzi, potem słuchają i powtarzają.
- Ćw. 4, p. str. 114 – Uczniowie samodzielnie dobierają odpowiedzi do stwierdzeń. Sprawdzają z partnerem; **OCFB** – N sprawdza odpowiedzi, a uczniowie wskazują, które to użycie formy przyszłej.
- Ćw. 5, str. 114 – Uczniowie samodzielnie piszą przewidywania dla każdego rysunku, używają czasowników z ramki; porównują z innymi; **OCFB** – czytają głośno odpowiedzi.

d. swobodne ćwiczenia

- Ćw. 1, str. 114 – Uczniowie samodzielnie piszą swoje przewidywania używając podanych wyrażeń; potem porównują z innymi. **OCFB** – Czytają je głośno.

Zadanie domowe: ćw. 2, 6, str. 114

8.2 Narzędzia ewaluacji

8.2.1 Przykładowy test gramatyczno-leksykalny

Poniższy test gramatyczno-leksykalny jest przykładem sprawdzianu obejmującego większą partię materiału i może być wykorzystany do przeprowadzenia pomiaru dydaktycznego np. na koniec semestru. Zaprezentowane zadania zostały wybrane z testu do podręcznika „New English File Pre-intermediate”, który znajduje się na stronie internetowej wydawnictwa OUP i jest opatrzony zgodą na powielanie i wykorzystywanie. Ćwiczenia gramatyczne i leksykalne sprawdzają opanowanie materiału z rozdziałów 1-4, a ich poziom i stopień trudności odpowiadają podobnemu zakresowi z podręcznika „Matura Solutions Pre-intermediate”

1 Complete the sentences. Use the correct form of the verb in brackets.

Example: I've never read (read) a book in English.

- 1 My brother _____ (study) really hard at the moment.
- 2 Let's eat Thai food. I _____ never _____ (try) it.
- 3 We _____ (fly) to Bermuda at 10 o'clock next Saturday.
- 4 When they got to the hotel they _____ (have) a meal.
- 5 When _____ Pedro _____ (go) back to Spain? Is it tomorrow?
- 6 _____ you _____ (wait) for Paul when I saw you this morning?
- 7 I _____ (see) your mum in town on Friday when I was shopping.
- 8 I _____ (not be) late tonight. That's a promise.
- 9 Be careful. I _____ just _____ (paint) the door.
- 10 _____ you _____ (be) to London before?

	10
--	----

2 Underline the correct form.

Example: When did you finish / have you finished your work?

- 1 Who did you see / saw at the party?
- 2 He is always / always is late for meetings.
- 3 I was giving / gave him a watch for his last birthday.
- 4 I'm going to / I'll see you outside the restaurant at six o'clock.
- 5 She finished her homework early, so / but she watched TV.
- 6 His mother is a person who / which is never too busy to talk to you.
- 7 I don't think it'll rain / it is raining tomorrow.
- 8 Who did give / gave you those chocolates?
- 9 What did you do / were you doing last weekend?
- 10 Does your brother stay / Is your brother staying with you at the moment?
- 11 When did they get back / have they got back from holiday?
- 12 I was sitting / sat in the park when it started to rain.
- 13 Mr Jones will meet / is meeting someone at ten but he can see you at 11.
- 14 She usually gets on well / gets on well usually with her brother.
- 15 That's the most difficult / more difficult question in the test.

	15
--	----

3 Complete the sentences with one word.

Example: Sorry, *what* did you say? I didn't hear.

- 1 My car was less expensive _____ yours.
- 2 I'm sure he _____ be here soon.
- 3 She passed the exam _____ she studied hard.
- 4 A pilot is someone _____ flies a plane.
- 5 It was _____ best holiday I've ever had.
- 6 I've _____ seen the film. I saw it last week with Sue.
- 7 _____ he's only ten, he speaks English very well.
- 8 I haven't been to the new shopping centre _____. What's it like?
- 9 The food wasn't as delicious _____ it was last time.
- 10 My team _____ the competition. They scored more goals than the other teams.

	10
--	----

4 Put the words in the correct order.

Example: excellent I latest think his will film be

I think his latest film will be excellent.

- 1 your how students are many in there class ?

- 2 this you go you'll do camping think weekend ?

- 3 next going are to where study year you ?

- 4 as my well older me brother doesn't as cook

- 5 car hired we the I've seen smallest ever

	5
--	---

Grammar total		40
---------------	--	----

VOCABULARY

5 Underline the odd word out.

Example: trainers *shorts* boots shoes

- 1 cap T-shirt sweater top
- 2 generous mean funny friendly
- 3 polluted noisy crowded shy
- 4 hand heart brain stomach
- 5 thirsty windy foggy cloudy
- 6 buy hire spend sunbathe
- 7 blouse skirt dress scarf
- 8 arm back knee foot
- 9 campsite mountains hotel apartment
- 10 teeth hair mouth foot

	10
--	----

6 Write the opposite.

Example: noisy quiet

- 1 dangerous _____
- 2 hard-working _____
- 3 tidy _____
- 4 interesting _____
- 5 polite _____

	5
--	---

7 Complete the sentences with one word.

Example: *Slim* is the opposite of *fat*.

- 1 Students, please work in _____. Tell your partner about a famous photo.
- 2 When we're on holiday we _____ an apartment because we don't like hotels.
- 3 They got married _____ Valentine's Day.
- 4 Why do you always use my dictionary? Give it _____; I need it.
- 5 I didn't spend much _____ when I was on holiday.
- 6 I don't have enough _____ to do my work and help you.
- 7 They aren't at home. They've gone _____ for the weekend.
- 8 I'm sorry, he isn't here. He's _____ work.
- 9 Did you _____ any souvenirs while you were abroad?
- 10 I always wear _____ and sports socks when I do sport. If not, my feet hurt.

	10
--	----

8 Complete the sentences with the correct word(s).

Example: She tried on the dress in the shop.

off on up

- 1 There were a lot of people in the supermarket. It was very _____.
quiet boring crowded
- 2 How do you _____ this word?
repeat underline pronounce
- 3 They don't go _____ in the evening very often.
off out up
- 4 Don't eat those chips! They're _____.
unhealthy uncomfortable polluted
- 5 Her back is very red! It was _____ on the beach.
boiling freezing cloudy
- 6 Her bedroom is a mess; she hardly ever _____ her bed.
does makes cleans
- 7 Do it like this and you will _____ a lot of time. It's great!
spend waste save
- 8 We're going to _____ in a campsite in Greece for our holiday.
hire stay rent
- 9 He _____ £10 from me yesterday.
lent spent borrowed
- 10 Her birthday is _____ June.

in on at

- 11 I'm going to _____ Chris to have dinner at my house on Saturday.
meet invite stay
- 12 I am going to Dublin next week. I am really looking _____ it.
for forward to after
- 13 If you are busy, I can _____ back later.
come give take
- 14 What did you think _____ the film?
off for of
- 15 I can never remember what I dream _____.
about for with

	15
--	----

Vocabulary total	40
------------------	----

8.2.2 Analiza dokumentów

Zestawienie wyników testu diagnostycznego z gramatyki i słownictwa (Placement test) określającego poziom językowy uczniów

Uzyskane punkty na 50 możliwych	Liczba uczniów	Poziom
0 – 20		elementary
21 – 30		pre-intermediate
powyżej 30		intermediate

Zestawienie wyników klasyfikacji z języka angielskiego na koniec roku szkolnego 20...../20.....w klasie ... technikum o profilu mechatronicznym

Ocena	Liczba uczniów
celujący	
bardzo dobry	
dobry	
dostateczny	
dopuszczający	
niedostateczny	

Zestawienie wyników egzaminu maturalnego

Wynik procentowy egzaminu	Liczba uczniów	
	Część ustna	Część pisemna
100% - 90%		
89% - 75%		
74% - 60%		
59% - 45%		
44% - 30%		
poniżej 30%		

Analizując powyższe zestawienia, można szybko i dokładnie ocenić postępy uczniów, przyrost wiedzy i umiejętności językowych w ciągu czterech lat realizacji programu.

8.2.3 Projekt ankiety dla nauczycieli języka angielskiego na temat podręcznika

Celem tej ankiety jest dokonanie obiektywnej oceny przydatności treści i materiałów wykorzystywanych do realizacji programu. Respondenci odpowiadają na pytania dotyczące różnych aspektów podręcznika, będącego przedmiotem ewaluacji.

Poniższy przykład nie jest właściwą ankietą, a zapisem wstępnego etapu jej przygotowania. Zawiera te aspekty podręcznika, które są przedmiotem oceny oraz listę pytań ogólnych, które są podstawą do stworzenia właściwych pytań ankiety.

Przeznaczenie materiałów

- Jaki jest cel podręcznika?
- Czy są w nim wyraźnie określone cele?
- Czy proponowane metody są klarowne?
- Na jakich założeniach się opiera?

Zawartość treściowa

- Jakie treści zawiera podręcznik?
- Do kogo są skierowane? (odbiorca domyślny, konkretny kraj lub region, szkoła czy uniwersytet, prywatny użytek)
- Jaki jest wybór tekstów? (typy i rodzaje, bliskie autentycznym)
- Jaki jest zakres struktur leksykalno-gramatycznych i czy są użyteczne?

Poziom

- Jaki jest docelowy poziom uczniów?
- Jak jest ustalany?
- Czy materiały są dostosowane do poziomu?

Adekwatność do potrzeb

- Jakie są potrzeby uczniów?
- Czy materiał im odpowiada?
- Jakie funkcje i sytuacje zawiera? Czy dają one obraz życia codziennego?
- Czy jest zachowana równowaga pomiędzy kształtowaniem nawyków a komunikacją?
- Czy materiały zawarte w podręczniku odpowiadają kompetencjom kluczowym w odniesieniu do języków obcych?
 - ✓ Znajomość środków i funkcji językowych
 - ✓ Świadomość zjawisk językowych języka obcego w porównaniu z językiem polskim
 - ✓ Kompetencja komunikacyjna
 - ✓ Kompetencja socjokulturowa
 - ✓ Zdolność do samodzielnego uczenia się języka poza szkołą
 - ✓ Rozumienie znaczenia znajomości języków obcych
 - ✓ Postawa otwartości i ciekawości; tolerancja i szacunek dla innego języka i kultury

Praktyczność

- Na ile podręcznik jest łatwy w użyciu?
- Czy łatwo jest przeprowadzić proponowane ćwiczenia?
- Czy zawiera elementy pozwalające na kontrolę postępów przez nauczyciela?
- Czy zawiera propozycje indywidualnej kontroli postępów dla uczniów?

Układ i organizacja tekstu

Układ

- Czy zawiera jasne wyznaczniki układu treści – spis treści, nagłówki, podtytuły?
- Czy zawiera czytelne symbole i oznaczenia np. dla nagrań oraz odpowiednie czcionki?
- Czy zawiera pomocne i atrakcyjne ilustracje, tabelki, diagramy? Czy jest atrakcyjny graficznie?

Organizacja

- Jakie są główne części podręcznika i jak są ze sobą powiązane?
- Czy tematy są we właściwym porządku?
- Jaki jest system organizacji elementów kursu?

Różnorodność ćwiczeń

- Czy podręcznik zawiera różne typy ćwiczeń?
- Czy ćwiczenia są schematyczne lub się powtarzają?
- Czy wymagają stosowania różnych technik?

Dodatkowe materiały dla uczniów

- Czy podręcznik zawiera dodatki (ćwiczenia, materiały autentyczne), aby wspierać i motywować uczniów?
- Czy załączony jest klucz odpowiedzi, aby pomóc uczniowi w samodzielnej nauce?
- Czy zawarte są odsyłacze np. do Internetu, prasy (otwartość na realia)?

Obudowa podręcznika

- Jakie materiały metodyczne dla nauczyciela są oferowane do podręcznika?
- Czy zawierają narzędzia pomiaru dydaktycznego?
- Czy załączone są pomoce dydaktyczne (np. flashcards) dostosowane do tematów z podręcznika?

Koszt

- Jaki jest koszt zestawu dla ucznia i dla nauczyciela?
- Czy proponowana zawartość treściowa podręcznika sprawia, że jest on wart swojej ceny?

8.2.4 Analiza przebiegu realizacji programu i jego efektywności w kontekście projektu Szkoła Kluczowych Kompetencji

Przedmiot analizy: Program nauczania języka angielskiego oraz kształcenia kompetencji kluczowych w zakresie języków obcych przeznaczony dla klasy technikum o profilu mechatronicznym

Cel analizy: ocena funkcjonalności i przydatności programu w kontekście kształcenia KK i realizacji projektu SKK

Termin analizy: po zakończeniu pracy z pierwszą częścią podręcznika „Matura Solutions”

Zagadnienia poddawane analizie:

- Zgodność z założeniami projektu
- Kształtowanie kompetencji kluczowych w odniesieniu do języków obcych
- Nachylenie programu w kierunku języka specjalizacji
- Zgodność z Podstawą Programową.

Zgodność z założeniami projektu

Założenia projektu	Sposób realizacji	Uwagi
<p><i>Główne cele:</i></p> <ul style="list-style-type: none">• zwiększenie dostępu do możliwości rozwoju Kompetencji Kluczowych dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych o profilu zawodowym oraz policealnych w Polsce wschodniej;• rozwijanie potencjału absolwentów w kierunku potrzeb gospodarki opartej na wiedzy i rynku pracy oraz poprawa jakości oferty edukacyjnej w szkołach ponadgimnazjalnych o profilu zawodowym		
<p><i>Działania:</i></p> <ul style="list-style-type: none">• stworzenie autorskich programów nauczania i wyprofilowanie ich w kontekście Kompetencji Kluczowych do zidentyfikowanych wcześniej uwarunkowań regionalnych i lokalnych oraz potrzeb pracodawców;• rozszerzenie programów o elementy języka specjalistycznego związanego z zawodowym kierunkiem kształcenia;• realizacja programów nauczania i kształtowania KK wraz z elementami języka specjalizacji w ramach zajęć lekcyjnych;• ewaluacja programu w kierunku efektów kształcenia i jego przydatności do kształtowania KK i rozwijania potencjału zawodowego dostosowanego do potrzeb rynku pracy		

Kształtowanie kompetencji kluczowych w odniesieniu do języków obcych

Cel nabywania KK: samorealizacja, rozwój osobisty, bycie aktywnym obywatelem, integracja społeczna, zatrudnienie

Kompetencje kluczowe w odniesieniu do języków obcych (wiedza, umiejętności, postawy)	Zrealizowane treści programowe (nabyta wiedza, ćwiczone sprawności, używane funkcje komunikacyjne, działania dydaktyczno-wychowawcze)
1. Znajomość słownictwa i gramatyki funkcjonalnej.	
2. Znajomość funkcji językowych (główne typy interakcji słownej) i rejestrów języka.	
3. Kompetencja komunikacyjna (4 sprawności językowe: słuchanie, czytanie, mówienie, pisanie) <ul style="list-style-type: none"> • zdolność rozumienia, wyrażania i interpretowania pojęć, myśli, uczuć, faktów i opinii odpowiednim zakresie kontekstów społecznych; • umiejętność mediacji; • zdolność rozumienia komunikatów słownych, inicjowania, podtrzymywania i kończenia rozmowy; • umiejętność czytania, rozumienia i pisanie tekstów. 	
4. Kompetencja socjokulturowa – znajomość konwencji społecznych, aspektu kulturowego i zmienności języka.	
5. Umiejętności kompensacyjne – umiejętność korzystania z pomocy i uczenia się przez całe życie.	
6. Zdolność do samodzielnego uczenia się języka poza szkołą w sytuacjach nieformalnych.	
7. Rozumienie znaczenia znajomości języków obcych.	
8. Postawa otwartości i ciekawości; tolerancja i szacunek dla innego języka i kultury (rozumienie różnic kulturowych, świadomość różnorodności kulturowej).	

Nachylenie programu w kierunku języka specjalizacji

Kręgi tematyczne	Główna tematyka działu/ jednostki metodycznej	Zrealizowane treści z zakresu języka specjalizacji
1.....		
2.....		
3.....		
4.....		
5.....		

Aby właściwie ocenić ten aspekt programu, należy jeszcze odpowiedzieć na kilka zasadniczych pytań:

- Czy wprowadzane słownictwo specjalistyczne koresponduje z treściami i kontekstem jednostki metodycznej?
- Czy materiały specjalistyczne pogłębiają i rozszerzają treści zawarte w jednostce metodycznej?

- Czy wprowadzane są nowe wątki w obrębie danego tematu?
- Czy są nowe przykłady na ćwiczone funkcje językowe?
- Czy w materiałach znajdują się treści autentyczne?

Zgodność z Podstawą Programową

	Zrealizowane do czasu przeprowadzenia analizy	Pozostałe do realizacji w dalszym kształceniu w IV etapie edukacyjnym
Cele zawarte w Podstawie Programowej		
Treści z Podstawy Programowej		
Osiągnięcia opisane w Podstawie Programowej		

Bibliografia

- [1] Falla T., Davies P. A., Wieruszewska M., *Matura Solutions Elementary*, Oxford University Press 2007.
- [2] Falla T., Davies P. A., Wieruszewska M., *Matura Solutions Elementary*, Oxford University Press 2007.
- [3] Glendinning H. E. McEwan J., *Oxford English for Electronics*, Oxford University Press 2000.
- [4] Kębłowska M., *Program nauczania języka angielskiego dla szkół ponadgimnazjalnych, Kurs kontynuacyjny*, Egis 2003.
- [5] Riley D., Greasby L. Śpiewak G., *Terminologia Komputery i Internet*, Peter Collins Publishing Ltd. & Wydawnictwo Wilga 2000.
- [6] Scrivener J., *Learning Teaching*, Macmillan 2005.
- [7] Sosnowska J., Wieruszewska M., *Program nauczania języka angielskiego jako pierwszego języka obcego – kurs początkowy lub jako drugiego języka obcego – kurs kontynuacyjny*, Oxford University Press 2002.
- [8] Szempruch K., Uberman A., *Założenia programowe, zasady opracowania i modyfikacji programu kształtowania kompetencji kluczowych w zakresie języków obcych*, Lublin 2009.
- [9] Wallace M. J., *Action Research for Language Teachers*, Cambridge University Press 1998.

Autor
Barbara Rząsa

JĘZYK NIEMIECKI

AUTORSKI PROGRAM KSZTAŁTOWANIA KOMPETENCJI KLUCZOWYCH

Zespół Szkół Nr 2 w Rzeszowie

*Koordinator merytoryczny kompetencji kluczowej w zakresie
porozumiewania się w językach obcych*
Anna Pado

Lublin 2009

Spis treści

Wstęp.....	5
1 Cele edukacyjne.....	7
1.1 Cele ogólne	7
1.2 Cele szczegółowe.....	7
2 Treści programowe	9
2.1 Słownictwo	9
2.2 Gramatyka. Zakres struktur gramatycznych.....	10
2.3 Wymowa	13
2.4 Funkcje językowe	13
3 Procedury osiągnięcia celów	16
3.1 Rozwijanie czterech sprawności językowych.....	16
3.2 Materiały dydaktyczne.....	17
3.3 Organizacja pracy na lekcji.....	18
3.4 Nauczanie sprawności językowych	18
4 Kontrola i ocena osiągnięć ucznia	24
4.1 Samokontrola i samoocena ucznia.....	24
4.2 Ocena wewnątrzszkolna	24
5 Projekt ewaluacji	26
Bibliografia.....	27

Wstęp

Program nauczania został napisany w oparciu o Podstawę Programową kształcenia ogólnego dla liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych, techników, uzupełniających liceów ogólnokształcących i techników uzupełniających oraz zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej z dnia 18 grudnia 2006 r., w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie. Projekt ten jest zgodny z ogólnymi zadaniami szkoły i zakłada przygotowanie uczniów do zdawania matury na poziomie podstawowym. Niniejszy program powstał w ramach realizacji projektu „Szkoła Kluczowych kompetencji – Program rozwijania umiejętności uczniów szkół Polski Wschodniej”. Celem projektu jest zwiększenie dostępności do rozwoju kompetencji kluczowych uczniów szkół ponadgimnazjalnych o profilu zawodowym.

Liderem projektu jest Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie, natomiast partnerami są: Podkarpackie Centrum Edukacji Nauczycieli w Rzeszowie, Wyższa Szkoła Administracji Publicznej im. Stanisława Staszica w Białymstoku, Wyższa Szkoła Humanistyczno-Przyrodnicza w Sandomierzu oraz Wyższa szkoła Biznesu im. Bpa Jana Chrapka w Radomiu.

Program realizowany będzie w klasie technikum o profilu logistycznym rozpoczynającej edukację w roku szkolnym 2009/2010 i trwać będzie przez 4 lata do 31.12.2012 r. Zajęcia z języka niemieckiego odbywają się przez dwie godziny tygodniowo w ciągu czterech lat.

Obowiązujący ogólny program nauczania języka niemieckiego został zaadaptowany i wzbogacony o dodatkowe treści i funkcje językowe z zakresu logistyki adekwatne do potrzeb uczniów kształcących się w zawodzie technik logistyk.

W wybranym programie uwzględniono treści tematyczne pod kątem przydatności przy zdobywaniu i wykonywaniu pracy technika logistyka.

W zakresie kształcenia zawodowego szkoła dysponuje wymaganymi pracownikami, jednak dla zawodu technik logistyk konieczne jest sukcesywne uzupełnianie pracowni w najnowsze pomoce niezbędne do realizacji podstawy programowej i programu nauczania.

W szkole, dla której pisany jest ten program, w klasie technikum logistycznego jest zdecydowana przewaga chłopców. Kształcenie w zawodzie technik logistyk wprowadzono w szkole w roku szkolnym 2008 / 2009, wychodząc naprzeciw nowej sytuacji w gospodarce rynkowej.

Zdecydowana większość uczniów technikum to młodzież wiejska, która dojeżdża do szkoły niekiedy z odległych miejscowości. Szkoła dysponuje internatem, jednak często rodziców nie stać na opłacenie miejsca w internacie.

W technikum wielu uczniów pochodzi z rodzin wielodzietnych (4 i więcej dzieci w rodzinie), co stanowi 17 % uczniów. Także część uczniów wychowuje się w rodzinach o niekorzystnej sytuacji materialnej (17 % uczniów) - liczba ta w obecnym okresie ze względu na kryzys gospodarczy i zwolnienia w wielu zakładach pracy może wzrastać. Jest wielu uczniów z problemami zdrowotnymi (12 %).

Uczniowie technikum osiągają w chwili obecnej niewysoką średnią ocen. W technikum niewielu jest uczniów ze średnią powyżej 4,75. Na wyniki nauczania duży wpływ ma frekwencja uczniów.

Uczniowie wykazują duże braki wiedzy z gimnazjum. Nie przejawiają aktywności, dlatego trzeba dostosować proces kształcenia do możliwości i potrzeb ucznia. Uczniowie

wymagają wiele działań pobudzających ich inicjatywę, zrozumienia przydatności wykonywanych przez nich zadań.

Założeniem programu języka niemieckiego jest osiągnięcie przez ucznia takiego poziomu opanowania języka, który umożliwi mu porozumiewanie się w kontaktach z cudzoziemcami. Uczeń będzie potrafił przygotować niemieckojęzyczne pisma urzędowe, list, faksy, e-maile, czytać ze zrozumieniem teksty z terminologią logistyczną. Istotnym celem wychowawczym jest porozumienie interkulturowe, które jest możliwe dzięki elementom realio- i kulturoznawczym. Prowadzą one do refleksji nad własną kulturą i porównywaniu jej z kulturą kraju języka nauczanego.

Technik logistyk to zawód wychodzący naprzeciw nowej sytuacji gospodarki rynkowej – po wejściu Polski do Unii Europejskiej rośnie zapotrzebowanie na absolwentów, którzy posiadają znajomość logistyki, czyli potrafią podnosić konkurencyjność i efektywność funkcjonowania przedsiębiorstw. Zawód ten daje możliwość opanowania wiedzy i umiejętności potrzebnych w procesie planowania, realizowania i kontrolowania sprawnego i efektywnego przepływu surowców, materiałów, wyrobów gotowych oraz odpowiednich informacji z punktu pochodzenia produkcji do miejsc ich konsumpcji w celu zaspokojenia potrzeb klienta.

W czteroletnim toku kształcenia uczniowie zdobywają umiejętności zarządzania informacją pochodzącą z różnych źródeł oraz analizowania efektywności procesów logistycznych. Duży nacisk kładzie się na znajomość języków obcych. Celem kształcenia jest przygotowanie absolwentów do pracy w centrach logistycznych, przedsiębiorstwach transportowo-spedycyjnych, giełdach towarowych, terminalach.

1 Cele edukacyjne

1.1 Cele ogólne

1.1.1 Cele ogólne wynikające z podstawy programowej

- opanowanie języka niemieckiego za poziomie zapewniającym minimum komunikacji językowej;
- przygotowania do matury na poziomie podstawowym.

1.1.2 Cele ogólne wynikające z kompetencji kluczowej „porozumiewania się w językach obcych”

- kształcenie umiejętności posługiwania się podstawowym zasobem środków językowych oraz funkcji językowych;
- kształcenie wszystkich sprawności językowych;
- rozwijanie kompetencji socjokulturowej;
- uświadomienie uczniom znaczenia znajomości języka obcego;
- wdrażanie do samodzielności w procesie uczenia się języka w sytuacjach poza klasą.

1.1.3 Cele ogólne wynikające z kształcenia zawodowego

- poznanie słownictwa zawodowego w zakresie przyszłego zawodu logistyka;
- kształtowanie nawyku pogłębiania i aktualizowania wiedzy zawodowej.

1.1.4 Cele ogólne wynikające z diagnozy społecznej

- lepsze przygotowanie do aktywności zawodowej;
- wyposażenie ucznia w umiejętności pozwalające w przyszłości na przekwalifikowanie się i dostosowanie do warunków rynku pracy;
- rozbudzanie potrzeby dalszego kształcenia;
- rozbudzanie motywacji do nauki.

1.2 Cele szczegółowe

- nabywanie i rozwijanie przez ucznia czterech sprawności językowych: mówienia, słuchania, czytania i pisanie;
- poznawanie specyfiki kulturowej krajów niemieckiego obszaru językowego;
- wdrażanie ucznia do samodzielnej pracy, rozwijanie jego kreatywności;
- kształcenie umiejętności pracy w zespole (praca w grupach, praca w parach);
- rozwijanie u uczniów poczucia własnej wartości poprzez pozytywną informację zwrotną, dotyczącą indywidualnych kompetencji językowych;

- umacnianie wiary we własne możliwości językowe;
- rozwijanie u uczniów otwartości i tolerancji wobec innych kultur, cywilizacji i obyczajów;
- wzbudzanie zainteresowania kulturą krajów niemieckiego obszaru językowego;
- wdrażanie uczniów do samodzielności w procesie uczenia się języka niemieckiego;
- umożliwianie poznawania i wyrażania w języku obcym własnych przekonań, opinii, sądów i porównywania ich z przekonaniami i opiniami innych ludzi;
- stwarzanie sytuacji umożliwiających aktywne używanie języka mówionego i pisanego oraz stosowanie języka jako narzędzia pracy w różnorodnych projektach;
- rozwijanie umiejętności pracy zespołowej;
- wykorzystywanie doświadczeń nabytych w uczeniu się innych języków obcych.

2 Treści programowe

2.1 Słownictwo

Słownictwo obejmuje następujące zakresy tematyczne (słownictwo odnoszące się do profilu zawodowego zostało oznaczone tłustym drukiem):

- **szkoła** – przedmioty szkolne, oceny, plan zajęć, zajęcia pozaszkolne, przybory szkolne, wydarzenia życia szkoły, nazwy niektórych pomieszczeń w budynku szkolnym, system oświaty w krajach niemieckojęzycznych;
- **rodzina** – różne formy życia rodzinnego, **współcześnie wykonywane zawody**, konflikty, problemy w życiu rodzinnym, konflikty pokoleniowe, normy zachowania, prawa i obowiązki rodzinie;
- **mieszkanie** – miejsce zamieszkania (miasto, wieś, dzielnica), wygląd mieszkania, nazwy pomieszczeń, urządzenie mieszkania, wyposażenie, meble, poszukiwanie mieszkania, wynajmowanie mieszkania;
- **czas wolny** – zainteresowania, hobby, sport, rozrywki, wakacje, ferie, turystyka, wypoczynek;
- **podróżowanie** – środki transportu, dworzec kolejowy, autobusowy, informacja, kupowanie biletów, zwiedzanie, zabytki, plan miasta, schronisko, hotel, pensjonat, rezerwacja, biuro podróży;
- **żywienie** – produkty żywnościowe, jadłospis, nawyki żywieniowe, przepisy kulinarne, posiłki, napoje, bary szybkiej obsługi;
- **życie codzienne** – codzienne obowiązki, rozkład dnia, styl życia, ideały, propaganda, kultywowanie tradycji i zwyczajów, święta religijne;
- **komunikacja i przepływ informacji (kartki, listy, faksy, Internet, poczta elektroniczna, prasa),;**
- **elementy kultury** ze szczególnym uwzględnieniem zainteresowań młodzieży;
- **elementy życia politycznego i społecznego;**
- **środowisko naturalne i jego zagrożenie;**
- **stosunki międzyludzkie** – przyjaźń, miłość, uprzedzenia, stereotypy, tolerancja, agresja, satysfakcja;
- **człowiek** – dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, zainteresowania;
- **zdrowie** – troska o zdrowie, higieniczny tryb życia, samopoczucie, schorzenia, ubezpieczenia, niepełnosprawni;
- **zakupy** – jednostki wagi, miary, rozmiary, ceny, cechy towaru, rodzaje sklepów;
- **zagrożenia współczesnego świata** – alkoholizm, narkomania i inne nałogi, przemoc, terroryzm, wypadki, przestępczość.

2.2 Gramatyka. Zakres struktur gramatycznych.

Kategorie gramatyczne	Przykłady
Czasownik	
Regularna i nieregularna odmiana czasownika	er/sie/es geht er/sie/es schläft
Czasowniki sein, haben, werden w różnych funkcjach	Sie wird bald 17.
Czasowniki modalne	wollen, mögen, sollen, müssen, können, dürfen
Czasowniki rozdzielnie i nierozdzielnie złożone	aufstehen, verstehen
Czasowniki zwrotne	sich freuen
Formy czasowe: czas terażniejszy Präsens, czasy przeszłe: Perfekt, Imperfekt czasowników haben i sein, czas przyszły Futur I	Ich gehe heute ins Kino. Wo warst du gestern? Ich habe schon gegessen. Er ist ins Kino gegangen. Wir werden heute Deutsch lernen.
Rekcja wybranych czasowników	sich interessieren für, fragen nach
Formy imiesłowowe czasownika: Partizip II	gemacht, gegangen, eingeschlafen, gedacht
Tryb rozkazujący	Mach bitte das Fenster zu!
Rzeczownik	
Rodzajnik określony i nieokreślony	Ich bin Schüler. Der Lehrer schreibt einen Satz an die Tafel. Ein Fahrrad kostet 250 Euro.
Odmiana rzeczownika	Der Lehrer diktiert den Schülern die Aufgabe. Das Auto des Lehrers ist grau.
Rzeczowniki złożone	das Wohnzimmer
Rzeczowniki określające zawód	der Lehrer, die Lehrerin
Rzeczowniki tworzone od nazw miast, krajów, części świata	der Pole, der Europäer
Odmiana imion własnych	Evas Familie ist groß.
Rzeczownik po określeniu miary i wagi	ein Liter Milch ein Kilo Kartoffeln
Przeczenie	
Przeczenie nein, kein, nicht	Ich habe keinen Kugelschreiber. Wir gehen heute nicht ins Kino, sondern ins Theater.
Przyimek	
Przymyki z celownikiem: mit, aus, bei, nach, von, zu, gegenüber	Er spricht mit seinen Eltern.
Przymyki z biernikiem: für, um, gegen, ohne, bis	Die Blumen sind für dich.
Przymyki z celownikiem i biernikiem: in, auf, an, neben, über, unter, vor, zwischen	Das Buch liegt auf dem Schreibtisch. Ich lege das Buch auf den Schreibtisch.
Przymiotnik	
Przymiotnik w roli przydawki	das interessante Buch
Stopniowanie przymiotnika: regularne i nieregularne	schnell, scheller, am schnellsten – der/die/das schnellste... gut, besser, am besten – der/die/das beste...
Przysłówek	
Stopniowanie przysłówka	viel, mehr, am meisten
Liczebnik	
Liczebniki główne 1 – 1 000 000	zweihundertsechundvierzig
Liczebniki porządkowe	der dritte Mai am zweiten Juli

Zaimek	
Zaimek osobowy (mianownik, celownik, biernik)	Ich lerne Deutsch. Ich gratuliere ihm zum Geburtstag. Wir besuchen dich morgen.
Zaimek dzierżawczy i jego deklinacja	Meine Familie ist groß. Er macht seine Hausaufgaben.
Zaimek zwrotny	Sie interessiert sich für Sport.
Zaimek wskazujący dieser, jener	Dieses Kleid gefällt mir.
Zaimek nieosobowy es	Es regnet.
Zaimki pytające: Wer? Was?	Was hast du in deinem Rucksack?
Zaimki nieokreślone: man, jemand, niemand	In diesem Klub tanzt man bis 2 Uhr in der Nacht.
Składnia	
Zdania pojedyncze oznajmujące, pytające, rozkazujące	Ich wohne in Polen. Lernst du Deutsch? Wo wohnst du? Komm bitte an die Tafel!
Zdania współrzędnie złożone ze spójnikami: und, aber, oder, sondern, denn	Ich bleibe zu Hause, denn ich bin krank.
Zdania współrzędnie złożone ze spójnikiem deshalb	Ich fahre nach Deutschland, deshalb lerne ich Deutsch.
Zdania podrzędnie złożone ze spójnikami: dass, weil	Er sagt, dass er ins Ausland fährt. Ich bleibe heute zu Hause, weil ich krank bin.

Kategorie gramatyczne	Przykłady
Czasownik	
Czasownik lassen i jego funkcje	Mein Vater lässt sein Auto reparieren.
Czas przeszły: Präteritum, Plusquamperfekt	Thomas ging schnell nach Hause. Der Zug war pünktlich angekommen.
Strona bierna: Präsens, Präteritum, Perfekt i z czasownikiem modalnym (Präsens, Präteritum)	Das Buch wird gelesen. Der Brief wurde geschrieben. Die Aufgabe ist gelöst worden. Der Patient muss operiert werden. Der Verletzte musste sofort operiert werden.
Rzeczownik	
Odmiana rzeczownika: słaba – rzeczowników rodzaju męskiego, mieszana	der Junge, das Herz
Rzeczowniki zdrobniałe :-chen, -lein	das Büchlein, das Zimmerchen
Rzeczowniki tworzone od bezokoliczników	das Lesen
Rzeczowniki tworzone od przymiotników, imiesłów i liczebników	das Gute das Erste
Odmiana imion własnych	Evas Bruder
Przyimek	
Przyimki z biernikiem: durch, entlang	Er geht durch den Park.
Przyimki z dopełniaczem: während, trotz, wegen, statt	Was machst du während der Pause?
Przymiotnik	
Z rodzajnikiem określonym, nieokreślonym i bez rodzajnika, z zaimkiem wskazującym, z zaimkiem dzierżawczym, z przeczeniem kein	das kleine Kind, ein junger Mann alter Freund mein altes Auto, kein guter Film
Po zaimkach pytających, nieokreślonych	was für eine unglaubliche Geschichte
Po zaimkach liczebnych: beide, alle, manche, viele, wenige, andere, einige, folgende	alle guten Schüler viele gute Schüler
Po liczebniku	Zwei gute Schülerinnen haben die Prüfung gut bestanden.
Stopniowanie przymiotnika: regularne i nieregularne	Das ist meine beste Freundin.

Rekcja przymiotnika	zufrieden sein mit, verliebt sein in, fertig sein mit
Zaimek	
Zaimek wskazujący	derselbe, dergleiche
Zaimki nieokreślone	alle, einige, jeder, jemand, etwas, nichts, alles, einer, keiner
Zaimki pytające	welcher? was für ein?
Zaimek wzajemny	einander
Liczebnik	
Liczebniki mnożne i nieokreślone	dreimal, viel
Liczebniki ułamkowe i dziesiętne	Er lernt die Sprache in einem Dreivierteljahr.
Liczebniki w oznaczaniu miary, wagi, powierzchni, objętości	eins Komma zwei
Składnia	
Zdania współrzędnie złożone ze spójnikiem trotzdem	Er ist krank, trotzdem geht er in die Schule.
Zdania podrzędnie złożone:	
Podmiotowe, dopełnieniowe: ob., wer, was, wo, wie	Mein Freund fragt, ob dieser Film interessant ist.
Okolicznikowe przyczyny: weil, da	Ich muss zum Arzt gehen, weil ich krank bin.
Okolicznikowe czasu: wenn, als, bis, seitdem	Als ich vorige Woche in Krakau war, besuchte ich meine Tante.
Okolicznikowe celu (damit) – konstrukcja bezokolicznikowa um...zu	Die Eltern schicken ihren Sohn nach Deutschland, damit er Deutsch lernt. Ich fahre nach Italien, um Italienisch zu lernen.
Konstrukcje bezokolicznikowe z zu i bez zu	Ich habe Lust heute ins Kino zu gehen.
Zdania porównawcze so...wie, als, je...desto	Je länger ich sie kenne, desto besser gefällt sie mir.

Kategorie gramatyczne	Przykłady
Czasownik	
Strona bierna Zustandspassiv	Der Laden ist geschlossen.
Tryb przypuszczający Konjunktiv II Präteritum	Wäre das Wetter schön, ginge ich spazieren.
Tryb warunkowy Konditional I	Wenn ich Zeit hätte, würde ich dich besuchen.
Rekcja czasowników - kontynuacja	Er hofft auf das schöne Wetter während des Urlaubs.
Przymiotnik	
Rekcja przymiotnika	Er ist auf seinen Vater stolz.
Przymiotniki utworzone od nazw miast, krajów, części świata	Der Berliner Bahnhof ist sehr modern. Die österreichische Literatur ist weltbekannt.
Przymiotniki z przedrostkiem un-	Der Film ist uninteressant.
Rzeczownik	
Rzeczowniki z przyrostkami: -e, -ei, -heit, -keit, -ler, -schaft, -ion, -tät, -in, -um, -ung, -ium, -ment, -ling	die Landschaft, der Liebling
Rzeczowniki z przedrostkami: Miss-, Un-, Ge-	das Missverständnis
Zaimek	
Zaimek względny: der, die, das, welcher, welche, welches	Wie heißt das Mädchen, das so schön singt?
Skadnia	
Zdania czasowe: bevor/ehe, nachdem, während	Ich besuche dich, bevor ich in den Urlaub fahre.
Zdania warunkowe rzeczywiste	Wenn die Sonne scheint, gehen wir in den Park.
Zdania warunkowe nierealne	Wenn ich viel Geld hätte, würde ich eine Weltreise machen. Wenn ich Zeit hätte, könnte ich an dem Ausflug teilnehmen.
Zdania przyzwalające	Obwohl er viel gelernt hat, hat er die Prüfung nicht bestanden.

Zdania przydawkowe z zaimkiem względnym	Die Bibliothek, deren Räume renoviert werden, ist zur Zeit geschlossen.
Zdania z podwójnym spójnikiem: entweder...oder, einerseits...andererseits, weder...noch, zwar...aber, sowohl...als auch, nicht nur...sondern auch	Ich lerne weder Spanisch noch Französisch.

2.3 Wymowa

Program zakłada również kształcenie poprawnej wymowy i intonacji. Celowi temu służą m.in. następujące ćwiczenia artykulacyjne:

- samogłosek długich i krótkich;
- dwugłosek ai, ei, au, au;
- spółgłosek;
- przegłosu: ä, ö, ü;
- akcentu wyrazowego i zdaniowego;
- melodii zdania;
- intonacji i rytmu zdania.

2.4 Funkcje językowe

Tabelaryczne zestawienie funkcji językowych, jakimi uczeń kończący naukę na tym etapie powinien umieć się posługiwać.

Funkcje językowe	Przykłady
Personalia	
Pytanie o dane osobowe	Wie heißt du?, Woher kommst du?
Udzielanie informacji dotyczących danych osobowych	Ich heiße Eva. Ich bin 17 Jahre alt.
Pytanie o zainteresowania	Was ist dein Hobby?
Udzielanie informacji dotyczących zainteresowań	Ich interessiere mich für Sport.
Wyrażanie sympatii, antypatii, upodobań	Ich mag Mathe.
Charakteryzowanie osób-opis wyglądu zewnętrznego, opis cech charakteru	Er ist groß. Sie ist sympathisch.
Wzorce zachowania/Kontakty międzyludzkie/Zwroty grzecznościowe	
Powitanie, pożegnanie	Hallo! Auf Wiedersehen!
Pozdrawianie	Grüß dich!
Przedstawianie siebie i innych	Ich bin Monika. Das ist Sebastian.
Nawiązywanie rozmowy, prowadzenie i kończenie rozmowy, prowadzenie rozmowy przez telefon	Hallo, kommst du aus Italien? Bis dann. Ich möchte Herrn Nowak sprechen.
Informowanie o niezrozumieniu, prośba o powtórzenie, o wolniejsze mówienie	Ich habe Sie leider nicht verstanden. Könnten Sie bitte wiederholen? Könnten Sie langsamer sprechen?
Pytanie o znaczenie wyrazów lub zwrotów, literowanie	Wie heißt das auf Deutsch? Ich buchstabiere – A wie Anton...
Wyrażanie prośby, życzenia, instrukcji	Darf ich Sie um Wiederholung bitten? Ich möchte ins Ausland fahren.
Podziękowania, gratulacje, komplementy	Herzlichen Dank für Ihre Bemühungen. Ich gratuliere dir zum Geburtstag.

Przepraszenie, usprawiedliwienie się	Entschuldigen Sie bitte, dass ich mich verspätet habe.
Pytanie o pozwolenie	Mutti, darf ich heute ins Kino gehen?
Uzyskiwanie i udzielanie informacji	Entschuldigen Sie bitte, wo befindet sich hier eine Bank? Die Bank ist im Zentrum, in der Schulstraße.
Wyrażanie pewności, niepewności, zamiaru, przypuszczenia, zakazu	Ich bin sicher, dass du das schaffst. Ich habe die Absicht, Germanistik zu studieren.
Wyrażanie opinii własnych i osób trzecich	Ich finde, dieser Film ist sehr interessant.
Opisywanie przedmiotów, miejsc, zjawisk	Sein Auto ist grau.
Porównywanie	Deine Bluse ist viel schöner als meine.
Opis czynności zwyczajowych	Ich frühstücke immer um sieben Uhr.
Opis czynności i sytuacji odbywających się w przeszłości	Der Ausflug war interessant. Besonders hat mir die Altstadt gefallen.
Mówienie o planach i zamiarach	Ich habe vor, morgen ins Konzert zu gehen.
Uczeń i środowisko	
Informowanie o szkole, przedmiotach szkolnych, zajęciach pozaszkolnych, planie lekcji	Am Montag habe ich 6 Stunden: Mathe, Deutsch, Geschichte, Sozialkunde und 2 Stunden Sport.
Opisywanie mieszkania, szkoły, miasta	Meine Wohnung ist klein. Sie hat zwei Zimmer, eine Küche, ein Bad und einen Flur.
Udzielanie informacji geograficznych	Krakau liegt in Polen.
Orientowanie się w mieście-pytanie o drogę, opisywanie drogi	Entschuldigung, wie komme ich zum Bahnhof? Gehen Sie bitte geradeaus und dann an der ersten Kreuzung links.

Zakupy	
Pytanie o cenę , o konkretne artykuły spożywcze i przemysłowe	Was kostet dieser Mantel?
Wyrażanie życzeń odnośnie zakupu odpowiednich artykułów	Ich hätte gern ein Paar Schuhe, Größe 38.
Zdrowie	
Informowanie o swoich dolegliwościach	Ich habe Kopfschmerzen.
Opisywanie dolegliwości	Mein Hals tut seit gestern weh. Die Schmerzen sind sehr stark.
Rozumienie zaleceń lekarza	Sie müssen fünf Tage im Bett liegen bleiben.
Kupowanie leków z receptą i bez recepty	Haben Sie etwas gegen Schnupfen?
Podróże, wypoczynek	
Uzyskiwanie informacji o celach podróży	Ich möchte meinen Urlaub am Meer verbringen. Was könnten Sie mir empfehlen?
Pytanie o zabytki	Was für Sehenswürdigkeiten gibt es dort?
Opowiadanie, jak/gdzie spędziło się ferie lub gdzie chce się je spędzić	In den Ferien war ich im Gebirge.
Rezerwowanie imprez turystycznych w biurach podróży	Reservieren Sie bitte ein Einzelzimmer in der Pension „Mario“ für mich.
Kupowanie biletów na różne środki lokomocji	Nach Bonn, hin und zurück bitte.
Pytanie o połączenia	Wie ist die beste Verbindung von Warschau nach München?
Rozumienie tablic informacyjnych, drogowskazów, map	
Przekraczanie granicy-rozumienie, jakie dokumenty należy okazać, pytanie, jakie dokumenty są/będą potrzebne	Ihren Pass bitte! Welche Papiere brauche ich für diese Reise?

Posiłki i napoje	
Znajomość nazw podstawowych produktów żywnościowych	die Wurst, das Brot, der Saft
Informowanie, że chce się coś zjeść/czegoś napić	Ich möchte gern etwas essen.
Pytanie czy chce się coś zjeść/czegoś napić	Möchtest du auch etwas trinken?
Pytanie o pory posiłków i informowanie o porach posiłków	Um wie viel Uhr ist das Mittagessen? Das Abendbrot ist um 18 Uhr.
Znajomość zwrotów grzecznościowych dotyczących zachowania przy stole	Guten Appetit!
Zamawianie posiłków i napojów	Zwei Flaschen Cola, bitte.
Rozumienie karty menu	
Wyrażanie prośby o kartę menu	Kann ich bitte die Speisekarte haben?
Pytanie o wolne miejsca przy stoliku w lokalu	Ist dieser Platz frei?
Pytanie, czy posiłek smakował	Hat es geschmeckt?
Informowanie, czy posiłek smakował	Nein, die Suppe war zu salzig.

Usługi	
Kupowanie znaczków pocztowych, karty telefonicznej	Bitte eine Briefmarke nach England.
Wysyłanie znaczków, paczek, telegramów	Ich möchte ein Paket aufgeben.
Usługi bankowe, wpłacanie, pobieranie, przesyłanie pieniędzy, otwieranie konta, wymienianie pieniędzy, realizowanie czeków	Ich möchte 200 PLN gegen Euro wechseln. Kann ich bei Ihnen diesen Scheck einlösen?
Warsztat naprawy samochodów-pytanie o możliwości naprawy, informowanie o usterkach w samochodzie, zlecenie naprawy samochodu, zlecenie holowania samochodu	Könnten Sie mein Auto in die Werkstatt abschleppen? Mein Auto ist kaputt. Die Bremse funktioniert nicht.
Zawiadamianie policji o wypadku samochodowym	Es ist ein Unfall passiert.
Opisywanie wypadku drogowego	Der Fahrer von Renault hat die Vorfahrt nicht beachtet.
Praca zawodowa	
Znajomość nazw zawodów	der Lehrer, die Staatsanwältin
Informowanie, jaki zawód chciałoby się wykonywać	Ich möchte Schauspielerin werden.
Pytanie o warunki pracy, wynagrodzenie	Wie sind die Arbeitsbedingungen?
Ubieganie się o praktykę, pracę wakacyjną	Ich möchte bei Ihnen mein Praktikum machen. Ich möchte bei Ihnen jobben.

3 Procedury osiągnięcia celów

3.1 Rozwijanie czterech sprawności językowych

Program zakłada rozwijanie wszystkich czterech sprawności językowych: słuchania, mówienia, czytania i pisania.

- **rozwijanie sprawności słuchania poprzez:**
 - ✓ rozumienie poleceń nauczyciela;
 - ✓ rozumienie prostych pytań i odpowiedzi;
 - ✓ rozumienie ogólnego sensu oraz intencji wypowiedzi;
 - ✓ ogólne rozumienie krótkich tekstów różnego rodzaju;
 - ✓ umiejętność wyszukiwania szczegółowych informacji w prostych wypowiedziach i dialogach.
- **rozwijanie sprawności mówienia poprzez:**
 - ✓ zadawanie prostych pytań i udzielanie prostych odpowiedzi z zakresu życia codziennego;
 - ✓ rozpoczynanie, prowadzenie i podtrzymywanie prostej rozmowy na aktualne tematy;
 - ✓ formułowanie krótkich, w miarę spójnych wypowiedzi na określone tematy z zastosowaniem odpowiednich form gramatycznych;
 - ✓ relacjonowanie prostych wypowiedzi innych osób;
 - ✓ wyrażanie własnych opinii i życzeń za pomocą prostych środków językowych;
 - ✓ poprawną wymowę w zakresie poznanego materiału językowego;
 - ✓ poprawne użycie słownictwa w odpowiednim kontekście.
- **rozwijanie sprawności czytania obejmuje:**
 - ✓ rozumienie prostych, autentycznych tekstów różnego rodzaju (np. list, instrukcja obsługi, formularz, ogłoszenie, rozkład jazdy);
 - ✓ wyszukiwanie konkretnych informacji w prostym tekście częściowo niezrozumiałym.
- **rozwijanie sprawności pisania:**
 - ✓ dostrzeganie różnicy pomiędzy fonetyczną, a graficzną formą wyrazu;
 - ✓ umiejętność zapisania większości znanych słów ze słuchu;
 - ✓ pisanie prostych tekstów użytkowych różnego rodzaju (np. kartka z pozdrowieniami, list, ogłoszenie);
 - ✓ rozróżnianie stylu formalnego i nieformalnego.

Integracji wszystkich czterech sprawności służą bieżące zadania komunikacyjne oraz prace projektowe.

3.2 Materiały dydaktyczne

Do realizacji celów postawionych w programie prowadzi wiele metod. Nauczyciel może stosować zróżnicowane metody oraz techniki pracy. Istotą programu jest, aby uczniowie mogli brać aktywny udział w lekcji. Niezbędne okazuje się zastosowanie metody komunikacyjnej. Podręcznik do nauki języka niemieckiego powinien umożliwić wszystkim uczniom skuteczną naukę. Należy zwrócić szczególną uwagę na poziom trudności oraz stopień zaawansowania językowego uczniów na początku kursu. Ważne jest, aby podręcznik sprzyjał opanowaniu podstawowych umiejętności i sprawności językowych jakie uczniowie zdobywają podczas całego procesu kształcenia. Musi również podręcznik umożliwiać samodzielną naukę oraz powinien być przejrzysty. Podręcznik powinien ułatwiać pracę nauczyciela. W trakcie realizacji programu nauczania nauczyciel nie powinien ograniczać się do podręcznika, powinien korzystać z różnorodnych środków dydaktycznych, co w znacznym stopniu sprzyja przyswajaniu wiedzy przez uczniów oraz wpływa na atrakcyjność zajęć. Materiały uzupełniające nie są głównym narzędziem pracy na lekcji.

Stosowanie pomocy naukowych jest niezbędne. Rozbudzają one zainteresowanie uczniów przedmiotem, pobudzając ich aktywność, inicjatywę i samodzielność myślenia, wpływają pozytywnie na podniesienie wyników nauczania.

Powinny one spełniać dwie zasadnicze funkcje:

- ułatwiać i przyspieszać proces nauczania, ograniczając lub eliminując używanie języka ojczystego na lekcjach języka niemieckiego lub w sytuacjach, gdy uczniowie powinni używać tylko tego języka;
- umożliwiać realizację zasady pogładowości.

Materiały nauczania używane przy realizacji programu powinny być rekomendowane przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu przeznaczone dla grupy wiekowej odpowiadającej klasom I-IV technikum. Materiały te można podzielić na podstawowe i pomocnicze.

Do **materiałów podstawowych**, które będą wykorzystane przy realizacji programu należą:

- podręcznik wraz z książką ćwiczeń;
- płyta CD lub kasetą audio zawierające materiały do słuchania – do podręcznika i książki ćwiczeń;
- książki nauczyciela zawierające komentarze do poszczególnych ćwiczeń, scenariusze zajęć.

Przykładem takiego zestawu jest podręcznik "Alles klar" wydany przez WSiP S.A. (2002)

Jako **materiały dodatkowe** wykorzystane będą:

- słowniki jedno- lub dwujęzyczne, w tym multimedialny słownik niemiecko-polski;
- niemieckojęzyczne czasopisma młodzieżowe np. Aktuell, Juma, Topie, Jö, Rad;
- książki do gramatyki dla młodzieży;
- uproszczone wersje książek niemieckich o różnym stopniu trudności;
- testy przygotowujące do matury;
- pomoce audio-wizualne, np. płyty kompaktowe (kasety magnetofonowe), tablice tematyczne, tablice gramatyczne, foliogramy, zdjęcia, widokówki, plakaty, mapy, kasety wideo przybliżające kulturę krajów niemieckojęzycznych, interaktywne programy komputerowe do nauki języka niemieckiego.

Niezbędnym jest wyposażenie pracowni językowej w rzutniki pisma, odtwarzacz wideo, telewizor oraz dostęp do komputerów.

3.3 Organizacja pracy na lekcji

Przewiduje się wykorzystywanie różnorodnych metod pracy na lekcji, tj. pracy indywidualnej, w parach, grupach i z całą klasą. Szczególnie w ćwiczeniach komunikatywnych należy stosować systematyczne nauczanie grupowe, które pozwoli maksymalnie zaktywizować proces nauczania, zintensyfikować i przybliżyć do warunków naturalnych. Praca w parach i grupach sprawia, że używanie języka przez uczniów wydłuża się. Ponadto w grupie rozwija się samodzielność i poczucie odpowiedzialności za innych. W trakcie pracy grupowej ważna jest rola nauczyciela. Powinien on podchodzić do poszczególnych grup, wspomagać je swą wiedzą i zachęcać do pracy. Nie powinien zaś kontrolować wszystkich wypowiedzi uczniów i poprawiać wszystkich błędów.

Pracę w parach i grupach przewiduje się w następujących działaniach:

- wspólnym opracowywaniu danego zagadnienia;
- pytaniach i odpowiedziach, np. w celu uzyskania informacji o życiu innych ludzi, ich opiniach i poglądach (luka informacyjna);
- zbieraniu argumentów za i przeciw z różnych punktów widzenia;
- projektach nastawionych na integrację międzyprzedmiotową;
- dyskusjach.

Praca indywidualna przewiduje:

- ciche czytanie;
- pisanie;
- sprawdziany, kartkówki;
- prace domowe;
- ćwiczenia kontrolujące rozumienie tekstu słuchanego i czytanego;
- ćwiczenia fonetyczne.

Praca z całą klasą jest przydatna w działaniach:

- prezentacja rezultatów pracy w grupach;
- zapoznanie ze słownictwem, m.in. pochodzącym z wyżej wymienionego programu;
- dochodzenie do reguł gramatycznych.

3.4 Nauczanie sprawności językowych

Program zakłada kształcenie wszystkich czterech sprawności językowych w ich integracji.

3.4.1 Mówienie

Praca nad tą sprawnością powinna być ściśle powiązana z rozwijaniem i doskonaleniem sprawności rozumienia tekstu ze słuchu.

Rozwijanie sprawności mówienia muszą poprzedzać ćwiczenia przedkomunikacyjne, służące przyswojeniu struktur gramatyczno-leksykalnych, z których uczeń będzie budował swoje wypowiedzi.

Zaczynamy od ćwiczeń ustrukturyzowanych, dochodząc do ćwiczeń swobodnych. Warunkiem odtwórczego mówienia jest prawidłowa artykulacja głosek, poprawna akcentacja, rytm i intonacja. Mówienie odtwórcze nie jest celem nauczania, ale niezbędnym etapem w rozwijaniu sprawności twórczego mówienia.

Ćwiczenia w mówieniu są realizowane najczęściej w parach, rzadziej w grupach lub z całą klasą. Mają one na celu wyrobienie u uczniów płynności wypowiedzi, ale zakładają też prawo ucznia do popełniania błędów. Większość ćwiczeń powinna być tak skonstruowana, żeby uczniowie mogli sobie przekazywać rzeczywiste informacje.

Techniki rozwijające sprawność mówienia:

- **obrazek jako bodziec:**
 - ✓ odgadywanie treści obrazka, przypuszczenia dotyczące jego treści;
 - ✓ wyszukiwanie różnic (w dwóch obrazkach);
 - ✓ technika zmiany obrazka na komiks (dorysowywanie dymków z wypowiedziami);
 - ✓ technika historyjki obrazkowej;
 - ✓ technika interpretacji obrazka;
 - ✓ technika stawiania pytań do obrazka;
 - ✓ technika układania dialogu między przedstawionymi na obrazku osobami;
 - ✓ technika interpretacji danych uzyskanych z wykresu lub odczytanych w tabeli;
 - ✓ technika wypowiedzi na temat informacji przedstawionych na mapie;
 - ✓ technika opisu drogi na podstawie planu miasta.
- **słowo jako bodziec:**
 - ✓ technika stawiania pytań i udzielania odpowiedzi;
 - ✓ technika odtwarzania treści na podstawie sporządzonych notatek;
 - ✓ technika zbierania argumentów;
 - ✓ technika opisu sytuacji;
 - ✓ technika streszczenia;
 - ✓ technika wypowiedzi według podanych elementów treści;
 - ✓ technika wywiadu;
 - ✓ technika symulacji i odgrywania ról;
 - ✓ technika wypowiedzi na podstawie dokumentów autentycznych (pytanie o drogę).
- **dźwięk jako bodziec:**
 - ✓ technika rozpoznawania dźwięków;
 - ✓ technika nagrań tekstowych.

Techniki te mają na celu przygotowanie ucznia do wypowiadania się w obrębie:

- ról, w jakich w przyszłości przyjdzie mu posługiwać się językiem;
- sytuacji, w których będzie chciał/musiał używać języka;
- tematów, na jakie będzie chciał/musiał się wypowiadać;
- intencji, jakie będzie chciał/musiał przekazać;
- form, w jakich będzie chciał/musiał się wypowiedzieć;
- stylu, jakim będzie się posługiwał.

3.4.2 Słuchanie

Celem rozwijania sprawności słuchania ze zrozumieniem jest przygotowanie uczących się do odbioru języka w naturalnych warunkach codziennej komunikacji. Umiejętność rozumienia słowa mówionego ma wielkie znaczenie w życiu, ponieważ bez niej niemożliwy byłby udział w jakiegokolwiek rozmowie. Ponadto jest potrzebna przy słuchaniu obcojęzycznych audycji radiowych i oglądaniu telewizji. Teksty, na których chcemy rozwijać tę sprawność, powinny dotyczyć tematów i sytuacji niezbędnych do podstawowej komunikacji językowej oraz winny być dostosowane do poziomu językowego ucznia.

Ważne jest postawienie określonego zadania przed podjęciem słuchania. Istotną rolę odgrywa również integracja sprawności słuchania z innymi sprawnościami. Do osiągnięcia tych celów konieczna jest jak najwcześniejsza konfrontacja z autentycznym tekstem słuchanym, jak też używanie od pierwszej lekcji języka niemieckiego jako języka dominującego.

Słuchanie tekstów powinno występować w miarę możliwości od początku nauki i przez cały okres jej trwania.

• **techniki poprzedzające słuchanie:**

- ✓ wzbudzenie zainteresowania tematyką tekstu;
- ✓ technika rozmowy i dyskusji;
- ✓ technika skojarzeń;
- ✓ technika obrazka;
- ✓ technika wprowadzenia nowego materiału językowego występującego w tekście np. wyrazów kluczowych;
- ✓ technika czytania wspierającego słuchanie, np. zapoznanie się z krótkim tekstem poruszającym te same zagadnienia.

• **techniki towarzyszące słuchaniu:**

- ✓ technika wyboru;
- ✓ technika uporządkowania kolejności obrazków na podstawie usłyszanego tekstu;
- ✓ technika dopasowania obrazka (obrazków) do usłyszanego tekstu;
- ✓ technika porządkowania kolejności wypowiedzi na podstawie usłyszanego tekstu;
- ✓ technika rysowania (np. drogi według wskazówek uzyskanych w tekście);
- ✓ technika zaznaczania (np. podanych nazw krajów na mapie Europy);
- ✓ technika uzupełniania obrazków (np. nanoszenie brakujących elementów, uzupełnianie dymków z wypowiedziami);
- ✓ technika uzupełniania tekstu (teksty z lukami);
- ✓ technika uzupełniania tabeli,
- ✓ technika notowania;
- ✓ technika samodzielnego kończenia zdań.

• **techniki po usłyszeniu tekstu:**

- ✓ prawda/fałsz;
- ✓ wielokrotnego wyboru;
- ✓ stawianie pytań i udzielania odpowiedzi;
- ✓ odgrywania ról;
- ✓ ankiety;
- ✓ wyrażania własnego zdania na temat poruszony w tekście;
- ✓ rozwijania notatek w opowiadanie, wypracowanie, list, sprawozdanie;
- ✓ streszczenia;
- ✓ opowiadania.

3.4.3 Czytanie

Sprawność czytania jest jedną z postaci procesu poznawczego. Głównym celem jest odbiór i zrozumienie informacji zawartych w tekście czytany. Do rozwijania tej sprawności zalecane są następujące rodzaje tekstów: teksty z gazet i czasopism, np. wiadomości, reportaże, listy czytelników, prognoza pogody, horoskop, zagadki; teksty informacyjne: prospekty, rozkłady jazdy, katalogi, bilety, formularze, programy teatralne, kinowe, bilety wstępu, plakaty, ogłoszenia, menu, ulotki, regulaminy, reklamy, fragmenty

leksykonów, tabele, statystyki, mapy; teksty służące komunikacji: listy, widokówki, telegramy, książki telefoniczne; instrukcje: przepisy kulinarne, reguły gry; opisy osób; życiorysy; teksty literackie: krótkie opowiadania, bajki, baśnie, anegdoty, wiersze, piosenki, wyliczanki, graffiti.

Należy stosować odpowiednio wszystkie rodzaje czytania, tj. szczegółowe, selektywne i całościowe.

Techniki nauczania czytania ze zrozumieniem:

- **przygotowanie do czytania:**
 - ✓ zainteresowanie ucznia tematyką;
 - ✓ zebranie informacji, które uczniowie już mają na określony temat (skojarzeń tematycznych);
 - ✓ wprowadzenie nowych struktur gramatyczno-leksykalnych;
 - ✓ technika obrazka;
 - ✓ technika rozmowy na podstawie stymulusów;
 - ✓ technika rozmowy.
- **techniki towarzyszące czytaniu i następujące po nim:**
 - ✓ wyrazy-klucze;
 - ✓ technika formułowania głównej myśli tekstu;
 - ✓ technika informacji szczegółowej;
 - ✓ technika planu;
 - ✓ technika oddzielania informacji głównych od pobocznych;
 - ✓ technika notowania;
 - ✓ technika tabeli;
 - ✓ prawda/fałsz;
 - ✓ pytania/odpowiedzi;
 - ✓ technika uzupełnień;
 - ✓ technika wielokrotnego wyboru;
 - ✓ technika przekazywania w skrócie informacji w formie pisemnej;
 - ✓ przedstawianie uzyskiwanych informacji w postaci wykresów, diagramów, tabel;
 - ✓ technika określania przydatności tekstu;
 - ✓ technika wyszukiwania potrzebnych informacji w tekście.

3.4.4 Pisanie

Nauka pisania jest na początku nauką kopiowania, a dopiero potem samodzielnego zapisu. Uczeń najpierw odwzorowuje tekst, by przejść do samodzielnego pisania listów czy kartek. Jest to jedna z trudniejszych sprawności, ponieważ wiele osób ma problemy z wypowiedziami pisemnymi w języku ojczystym.

Techniki rozwijające pisanie:

- technika pisania tekstu równoległego;
- technika pisania listów według wzorów-kluczy;
- technika pisania krótkich listów;
- technika pisania listów według elementów treści;
- technika pisania listów w odpowiedzi na ogłoszenie prasowe;
- technika pisania listów w imieniu bohaterów tekstu;
- technika sporządzania krótkich notatek na podstawie usłyszanego lub przeczytanego tekstu;

- technika wypełniania kwestionariuszy;
- technika pisania życiorysu i podania;
- technika uzupełniania tekstu z lukami.

3.4.5 Nauczanie gramatyki

Nauka gramatyki jest ważnym elementem nauki języka. Wypowiedź poprawna gramatycznie ułatwia w znacznej mierze komunikację. Ważna więc jest nie tylko płynność wypowiedzi, ale również dbałość o jej poprawność gramatyczną. W nauczaniu gramatyki zalecane są dwa podejścia: kognitywne i komunikatywne.

Podejście kognitywne zakłada świadome uchwycenie, zrozumienie pojęcia lub reguły gramatycznej, następnie dużą ilość ćwiczeń gramatycznych i w końcu używanie języka w sytuacjach komunikatywnych. Świadome uchwycenie reguły może nastąpić w oparciu o techniki pogładowe, odpowiednio dobrane przykłady lub tłumaczenie na język ojczysty. Przy podejściu komunikatywnym godna polecenia wydaje się droga indukcyjna, tj. zilustrowanie działania reguły odpowiednią liczbą przykładów. Utrwalanie poprzez imitację. Tworzenie nawyków oraz automatyczne ich przenoszenie do nowych kontekstów i sytuacji poprzez analogię. Samodzielne odkrywanie reguły zakończone ewentualną korektą ze strony nauczyciela jest przejściem do praktyki językowej.

3.4.6 Nauczanie słownictwa

Rozwinięcie kompetencji komunikacyjnej wymaga opanowania odpowiedniego zasobu słownictwa. Jego niedostatek utrudni uczniowi skuteczne porozumiewanie się.

Naukę słownictwa prowadzi się w trzech etapach:

- wprowadzanie;
- utrwalanie;
- powtarzanie i utrwalanie wcześniej podanego słownictwa.

Uczący się musi zostać zapoznany zarówno z wymową, pisownią jak też znaczeniem danego słowa.

Wybrane techniki stosowane podczas wprowadzania słownictwa:

- demonstracja, tj. pokazanie i nazwanie konkretnego przedmiotu lub graficznej reprezentacji tego przedmiotu;
- parafrazy, synonimy i antonimy;
- kontekst;
- zdefiniowanie znaczenia;
- objaśnienie za pomocą języka polskiego lub multimedialnego słownika niemiecko-polskiego.

Utrwalanie nowego słownictwa może nastąpić między innymi poprzez:

- wielokrotne powtarzanie;
- użycie nowego wyrazu, zwrotu w zdaniach;
- technikę KIM;
- to jest próbę zapamiętania możliwie jak najwięcej wyrazów z 10 podanych;
- technikę wielokrotnego słuchania, czytania lub śpiewania tekstu z nową leksyką;
- zapisanie izolowanego wyrazu i w kontekście

Niezwykle ważny jest trzeci etap, tj. **powtarzanie i utrwalanie słownictwa wcześniej opanowanego**. Do technik służących temu celowi należą między innymi:

- technika podawania wyrazów na określonej literze;
- technika odnajdywania wyrazu niepasującego do pozostałych;

- rozwiązywanie krzyżówek;
- diagramy literowe;
- kojarzenie;
- łączenie w pary wyrazów polskich i niemieckich.

Należyte wykorzystanie naturalnych właściwości pamięci i możliwość zwiększania jej pojemności i gotowości wymaga uporządkowania materiału leksykalnego w semantycznie jednorodne serie i grupy.

3.4.7 Nauczanie wymowy

W nauczaniu wymowy należy zwrócić uwagę na poprawne wymawianie poszczególnych dźwięków, które można ćwiczyć poprzez powtarzanie indywidualne, grupowe i chórem. Utrwaleniu nawyków prawidłowej wymowy sprzyja uświadomienie uczniom najważniejszych kontrastów artykulacyjnych w języku polskim i niemieckim oraz możliwie częsta demonstracja wymowy przez nauczyciela i materiały audialne. Ważne są też akcent, intonacja oraz rytm. W ich opanowaniu pomoc może uczenie się na pamięć wierszy i piosenek.

3.4.8 Strategie samodzielnego uczenia się

Zależy nam na tym, by uczniowie nauczyli się przejmowania odpowiedzialności za proces uczenia się, efektywnego gospodarowania własnym czasem, planowania, kontrolowania i oceniania wyników swojej nauki.

Należy uwzględnić fakt, iż uczniowie uczą się, wykorzystując różne zmysły. Wprowadzając nowy materiał, trzeba odwoływać się do ich wiedzy i doświadczeń życiowych związanych z danym tematem.

Nie można zapominać o wywoływaniu różnych emocji, które towarzyszą niejako w sposób naturalny procesowi uczenia się. Nauczyciel powinien zachęcać do poszukiwań własnych, strategii uczenia się, odnoszących się do wszystkich sprawności językowych.

Wybrane techniki samodzielnego uczenia się:

- korzystanie ze słownika;
- prowadzenie własnych słowniczków;
- wizualizacja materiału;
- nauka słownictwa;
- uczenie się na pamięć;
- korzystanie z repetytoriów gramatycznych;
- domyślanie się znaczenia słówek z kontekstu;
- poznawanie i stosowanie właściwych strategii czytania i słuchania tekstów;
- poznawanie i świadome stosowanie strategii, które przyspieszają uczenie się, przyczyniają się do utrwalania i sprawdzania nabytej wiedzy;
- świadome korzystanie z podręczników, zeszytów ćwiczeń oraz materiałów pomocniczych;
- stosowanie poznanych strategii również w odniesieniu do innych przedmiotów.

4 Kontrola i ocena osiągnięć ucznia

Program zakłada systematyczną kontrolę sprawdzającą wzrost umiejętności językowych ucznia opartą na:

- samokontroli i samooceny ucznia;
- wewnątrzszkolnej bieżącej i okresowej kontroli prowadzonej przez nauczyciela (między innymi materiały testujące, załączone do podręcznika oraz testy przygotowane przez nauczyciela);
- ocenę zewnętrzną w formie matury przygotowanej i ocenionej przez Centralną Komisję Egzaminacyjną.

4.1 Samokontrola i samoocena ucznia

W części ćwiczeniowej podręcznika zawarte są po każdym rozdziale strony powtórzeniowo-podsumowujące, które dają uczniom możliwość samodzielnego sprawdzenia własnych postępów w nauce. Na początku uczący się zastanawiają się, czego się nauczyli i samodzielnie oceniają, w jakim stopniu opanowali materiał danego rozdziału. Następnie wykonują odpowiednie ćwiczenia i sprawdzają trafność swojej oceny. Może odbywać się to w parach. Wyniki mogą być oceniane wspólnie i na zakończenie porównane z oceną początkową.

Na tej podstawie uczniowie mogą uzupełnić braki z pełną świadomością tego, czego jeszcze nie umieją. Wcześniej wykryte braki można łatwiej uzupełnić a uświadomienie własnych mocnych stron wspiera motywację i umożliwia planowanie ilości materiału dydaktycznego. Samodzielna ewaluacja wspiera autonomię i uwrażliwia uczniów na przebieg własnego procesu uczenia się.

4.2 Ocena wewnątrzszkolna

Kontrola bieżąca powinna zawierać następujące kryteria:

- jasno sprecyzowany cel, ćwiczony zakres materiału i sprawność;
- jednoznaczne precyzyjne polecenia;
- przewidziany czas wykonania testu;
- obiektywność oceniania – określenie granic punktowych odpowiadających poszczególnym ocenom szkolnym;
- sprawdzanie wszystkich czterech sprawności;
- przygotowanie dodatkowych zadań, wykraczających poza testowany materiał, dla uczniów wybitnie zdolnych.

Test będzie obejmować następujące grupy zadań:

- rozumienie ze słuchu – przykładowe zadania sprawdzające rozumienie ze słuchu:
 - ✓ zadania typu richtig – falsch;
 - ✓ zadania wielokrotnego wyboru;
 - ✓ uporządkowanie kolejności zdań;

- ✓ zaczerpnięcie i przekazanie informacji zawartej w tekście;
- ✓ przyporządkowanie obrazków do fragmentów tekstu;
- ✓ sformułowanie odpowiedzi na pytania do tekstu.
- czytanie ze zrozumieniem – przykładowe zadania sprawdzające rozumienie tekstu czytanego:
 - ✓ zadania wielokrotnego wyboru;
 - ✓ przyporządkowanie zdań lub części zdań zgodnie z informacjami zaczerpniętymi z tekstu;
 - ✓ znalezienie i przekazanie informacji szczegółowej zawartej w tekście;
 - ✓ formułowanie pytań i odpowiedzi na pytania;
 - ✓ uporządkowanie kolejności zdań lub wypowiedzi będących syntezą/ streszczeniem tekstu zgodnie z kolejnością poruszanych w tekście zagadnień;
 - ✓ uporządkowanie kolejności tematów poruszanych w tekście;
 - ✓ znalezienie odpowiedniego tytułu lub pointy;
 - ✓ znalezienie w tekście wypowiedzi o identycznej lub zbliżonej treści;
 - ✓ wzajemne przyporządkowanie części zdań zgodnie z treścią tekstu;
 - ✓ zadania typu richtig– falsch.
- mówienie – ćwiczenie sprawdzające kompetencje komunikacyjne może zawierać np. dokładny opis danej sytuacji w języku polskim i polecenie zareagowania pisemnie na daną sytuację-upełnienie dialogu – uczeń ma wczuć się w rolę jednego z rozmówców;
- pisanie – zadania sprawdzające umiejętności pisania:
 - ✓ przekazanie pisemnej informacji;
 - ✓ napisanie listu, notatki.

Oceny z języka niemieckiego wystawiane będą przy uwzględnieniu kryteriów oceniania obowiązującego w szkole.

Zasady oceniania wystawiane są zgodnie z uwzględnieniem postanowień statutowych szkoły.

5 Projekt ewaluacji

Ewaluacja programu ma na celu:

- określenie rzeczywistych efektów realizacji programu;
- ocenę wartości programu w aspekcie celów, założeń projektu i kompetencji kluczowych.

Ewaluacji podlegać będzie badanie opracowanego materiału przed realizacją pod względem trafności doboru materiału, metod i form. Program będzie badany w trakcie realizacji. Analizowany będzie przebieg procesu kształcenia i dostosowanie określonych zadań.

Wdrażając program nauczania należy monitorować jego realizację, czy spełnia oczekiwania uczniów. Można zastosować następujące **techniki i narzędzia badawcze**:

- lekcje otwarte, hospitacje diagnozujące – należy dokonać autorefleksji, czy zrealizowano cele kształcenia, np. wypełniając arkusz obserwacji hospitacji;
- bieżące sprawdzanie efektywności realizacji treści nauczania – pomiar osiągnięć uczniów poprzez testowanie, np. zadając prace domowe i omawiając je wspólnie na następnych zajęciach czy zadawanie krótkich pytań oraz indywidualnych ćwiczeń praktycznych na początku zajęć, jako przypomnienie i powtórzenie ostatniej lekcji, jak również sprawdzenie poziomu opanowanego materiału;
- ankieta wśród uczniów, dotycząca realizacji programu nauczania – należy dokonać autorefleksji, np. czy istnieje potrzeba modyfikacji programu, zgodnie z oczekiwaniami uczniów.

Obiektem ewaluacji będą efekty programu. Pytania kluczowe odnośnie ewaluacji to:

- jakie efekty przyniósł program dla uczniów, szkoły i środowiska?
- jaką wartość przyniósł program w aspekcie projektu i kompetencji kluczowych?

Kryteria ewaluacji stanowią:

- przydatność treści programowych;
- atrakcyjność programu;
- zgodność z podstawą programową i standardami wymagań edukacyjnych i zawodowych;
- trafność wobec oczekiwań uczniów;
- przyrost umiejętności językowych uczniów;
- adekwatność wobec kompetencji kluczowych oraz projektu;
- spójność z celami projektu.

Metody badawcze podczas ewaluacji mogą stanowić między innymi: ankiety, wywiady, rozmowy zwyczajne, analiza dokumentów oraz pomiar dydaktyczny tj. testy. Próba badawcza skierowana będzie w głównej mierze do uczniów.

Po zakończeniu realizacji programu można dokonać prezentacji multimedialnej bądź sporządzić raport.

Bibliografia

- [1] Anders R.J., *Uczymy się nauczać*, WSiP, Warszawa 1998.
- [2] Gajek E., *Edukacja językowa w Unii Europejskiej*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2004.
- [3] Komorowska H., *Programy nauczania w kształceniu ogólnym i kształceniu językowym*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2006.
- [4] Komorowska H., *O programach prawie wszystko*, WSiP, Warszawa 1999.
- [5] Taraszkiewicz M., *Jak uczyć lepiej, czyli refleksyjny praktyk w działaniu*, Wydawnictwa CODN, Warszawa 1996.

Autor
Elżbieta Berezecka

JĘZYK ANGIELSKI

AUTORSKI PROGRAM KSZTAŁTOWANIA KOMPETENCJI KLUCZOWYCH

Zespół Szkół Nr 2 w Stalowej Woli

*Koordinator merytoryczny kompetencji kluczowej w zakresie
porozumiewania się w językach obcych*

Anna Pado

Lublin 2009

Spis treści

Wstęp i założenia programowe.....	7
1 Cele edukacyjne.....	9
1.1 Cele ogólne	9
1.2 Cele szczegółowe.....	9
2 Treści programowe	11
2.1 Kręgi leksykalno-tematyczne z uwzględnieniem słownictwa specjalistycznego. 11	
2.2 Struktury gramatyczne	12
3 Procedury osiągania celów	16
3.1 Metody i techniki pracy nad poszczególnymi kompetencjami.....	16
3.2 Indywidualizacja procesu nauczania	20
3.3 Materiały dydaktyczne.....	21
4 Przewidywane efekty.....	22
4.1 Czytanie	22
4.2 Słuchanie.....	22
4.3 Pisanie	22
4.4 Mówienie	23
5 Kontrola i ocena ucznia	24
5.1 Kryteria wystawiania ocen.....	25
6 Projekt ewaluacji programu.....	27
7 Aneks	28
Bibliografia.....	29

Metryczka

Przedmiot:	Język angielski
Etap nauczania:	IV
Typ szkoły:	technikum logistyczne
Typ kursu:	język pierwszy, 2 godziny tygodniowo
Poziom:	kontynuacja
Informacja o autorze:	Elżbieta Berezecka jest absolwentką Nauczycielskiego Kolegium Języków Obcych w Chełmie oraz Filologii Angielskiej na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Obecnie uczy języka angielskiego z Zespole Szkół nr 2 w Stalowej Woli. Jest nauczycielką od 7 lat, ale zdążyła w tym czasie pracować na różnych etapach nauczania poczynając od szkoły podstawowej (klasy 1-4) poprzez pracę w gimnazjum, a kończąc na liceum i technikum.

Wstęp i założenia programowe

Program powstał w ramach projektu „Szkoła Kluczowych Kompetencji” i opiera się na „Diagnozie implementacji Kompetencji kluczowych w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnych i regionalnych oświaty i rynku pracy”, „Podstawie programowej kształcenia ogólnego dla liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych i techników” z uwzględnieniem standardów egzaminacyjnych egzaminu maturalnego i egzaminu z przygotowania zawodowego.

Program oparty jest na założeniu, że uczniowie rozpoczynający naukę na IV etapie edukacyjnym posiadają w pewnym stopniu wykształcony styl uczenia się języka obcego, a w trakcie nauki w szkole ponadgimnazjalnej pogłębiają strategie efektywnego uczenia się i stopniowo przejmują odpowiedzialność za swoją edukację. Zadaniem nauczyciela jest doradzanie uczniom, jak rozwijać wszystkie sprawności i umiejętności językowe, aby osiągnąć cele: umieć porozumiewać się w języku obcym oraz zdać maturę z języka angielskiego i egzamin z przygotowania zawodowego.

Program przeznaczony jest do realizacji w klasie o specjalności technik logistyk w czasie minimum 240 godzin lekcyjnych w ciągu całego etapu edukacyjnego (2 godziny tygodniowo w ciągu 4 lat) i przygotowuje do matury na poziomie podstawowym.

Do realizacji programu niezbędne są następujące warunki:

1) pomoce dydaktyczne

Podstawowe:

Dla ucznia:

- Rosińska M., Wilson K., Kerr P., Student's Book z płytą student's CD oraz Grammar & Vocabulary Master, *Matura Masters*, Elementary i Pre-intermediate, Macmillan 2009;
- Rosińska M., Wilson K., Kerr P., Workbook z płytą audio CD, *Matura Masters*, Elementary i Pre-intermediate, Macmillan 2009;
- Rosińska M., Mędela A., *Matura Repetytorium z Testami, Elementary-Intermediate +*, Macmillan.

Dla nauczyciela:

- Rosińska M., Wilson K., Kerr P., Teacher's Book z materiałem do egzaminu ustnego, *Matura Masters*, Elementary i Pre-intermediate, Macmillan 2009;
- 2 płyty audio Cd;
- Teacher's Resource File z dodatkowymi materiałami do kopiowania;
- Tests CD, który zawiera – testy w wersjach A i B (z możliwością edycji) – po dwa krótkie sprawdziany do każdego rozdziału, 12 testów jednostkowych, dwa testy semestralne oraz test z całego roku;
- Rosińska M., Mędela A., *Matura Repetytorium z Testami, Elementary-Intermediate +*, Macmillan 2006.

Dodatkowe

- Smolik M., Mędeła A., Mańko E, *Revise ForMatura Repetytorium*, konsultacja: Śpiewak G., Intermediate. Birkenmajer Intermediate – Upper Intermediate +, Macmillan 2006;
- Multimedialny program *EuroPlus+ Matura Masters.*, Macmillan 2009
- Oxford Business English Dictionary for learners of English, Dictionary and CD-ROM Pack;
- Oxford Collocations Dictionary New Edition;
- Oxford Guide to British and American Culture;
- Oxford Practice Grammar Basic, With Key Practice-Boost CD-ROM Pack, Irregular Verb Spinner Pack (25 spinners);
- Oxford Practice Grammar Intermediate, With Key Practice-Boost CD-ROM Pack;
- Oxford Practice Grammar Advanced, With Key Practice-Boost CD-ROM Pack.

2) warunki techniczne i organizacyjne

- czas realizacji programu – 240 godzin lekcyjnych w ciągu całego etapu edukacyjnego (2 godziny tygodniowo w ciągu 4 lat);
- liczebność grup - nie więcej niż 16 osób w grupie;
- wyposażenie sali:
 - ✓ słowniki Oxford Wordpower – dostępne dla uczniów w czasie całego procesu nauczania;
 - ✓ plansze ze schematami tworzenia struktur gramatycznych;
 - ✓ mapy krajów anglojęzycznych.
- środki techniczne:
 - ✓ komputer/laptop;
 - ✓ rzutnik multimedialny;
 - ✓ tablica interaktywna wraz z oprogramowaniem;
 - ✓ nagłośnienie;
 - ✓ dostęp do Internetu.

1 Cele edukacyjne

1.1 Cele ogólne

Ogólne cele edukacyjne wynikają z elementów, na których oparty jest niniejszy program nauczania, czyli z Podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych i techników, wymagań i standardów egzaminu maturalnego i z przygotowania zawodowego (Rozp. MEN z dnia 23 sierpnia 2007 r.) oraz projektu Szkoła Kluczowych Kompetencji.

W założeniu niniejszego programu wyróżnia się następujące cele ogólne:

- osiągnięcie umiejętności językowych na poziomie zapewniającym w miarę sprawną komunikację w odniesieniu do spraw życia codziennego;
- uzyskanie wiedzy i umiejętności umożliwiających zdanie egzaminu maturalnego na poziomie podstawowym;
- rozszerzenie słownictwa o język logistyczny tak, aby uczeń był w stanie podjąć egzaminowi z przygotowania zawodowego;
- rozwinięcie kompetencji kluczowych w zakresie porozumiewania się w języku obcym, w tym również umiejętności takich jak mediacja i rozumienie różnic kulturowych.

Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych i techników zawiera również zadania szkoły prowadzące do wymaganego poziomu opanowania języka.

Są to:

- pomoc uczniom w rozwijaniu i kształtowaniu poczucia własnej wartości;
- pomoc w planowaniu i organizowaniu własnej nauki;
- wspieranie w rozwijaniu umiejętności językowych w celu pogłębiania wiedzy i zainteresowań;
- wspieranie postawy ciekawości, otwartości i tolerancji w stosunku do innych kultur.

1.2 Cele szczegółowe

Operacyjne cele edukacyjne są rozwinięciem celów ogólnych i opierają się na tych samych elementach. Na ich podstawie wyznaczono cztery cele operacyjne

- wprowadzenie funkcji językowych umożliwiających posługiwanie się językiem w sytuacjach życia codziennego, jak również sytuacjach związanych z wykonywanym zawodem;
- opanowanie przez ucznia struktur morfosyntaktycznych umożliwiających formułowanie prostych wypowiedzi w odniesieniu do teraźniejszości, przeszłości;
- rozwijanie sprawności rozumienia ze słuchu i mówienia, opanowanie zasad wymowy;
- rozwijanie sprawności czytania i pisanie, opanowanie zasad ortografii;

- integracja i rozwijanie sprawności językowych;
- nabywanie umiejętności językowych poprzez kontakt z autentycznymi wypowiedziami ustnymi i pisemnymi;
- rozróżnianie formalnego i nieformalnego stylu języka;
- przygotowanie do egzaminu maturalnego;
- zapoznanie uczniów z ogólnymi wiadomościami kulturowo-cywilizacyjnymi krajów anglojęzycznych;
- rozszerzenie wiedzy i umiejętności ogólnych niezbędnych do funkcjonowania w społeczeństwie w tym mediacji i rozumienia różnic kulturowych;
- umiejętność wykorzystania technik kompensacyjnych;
- korzystanie z wiedzy i umiejętności nabytych w trakcie nauki innych przedmiotów;
- rozwijanie umiejętności samodzielnego uczenia się i podejmowania odpowiedzialności za własną edukację.

2 Treści programowe

2.1 Kręgi leksykalno-tematyczne z uwzględnieniem słownictwa specjalistycznego

Program obejmuje piętnaście kręgów leksykalno-tematycznych według standardów wymagań maturalnych.

- człowiek;
- dom;
- szkoła;
- sport;
- zdrowie;
- państwo i społeczeństwo;
- żywienie;
- życie rodzinne i towarzyskie;
- zakupy i usługi;
- praca;
- kultura;
- nauka i technika;
- świat przyrody;
- podróżowanie;
- elementy wiedzy o krajach anglojęzycznych.

Elementy wiedzy o krajach anglojęzycznych nie są wyróżnione jako dział, ale po części występują w pozostałych czternastu tematach.

Słownictwo specjalistyczne jest rozszerzeniem następujących grup tematycznych:

- państwo i społeczeństwo;
- żywienie;
- zakupy i usługi;
- praca;
- nauka i technika;
- podróżowanie.

Działy te rozszerzane będą o słownictwo z następujących zagadnień logistycznych:

- logistyka przedsiębiorstw;
- podsystemy logistyki;
- transport w gospodarce narodowej;
- gospodarowanie w gałęziach i rodzajach transportu;
- funkcjonowanie transportu;
- logistyka w dystrybucji;
- zarządzanie logistyczne usługami;
- eurologistyka.

2.2 Struktury gramatyczne

Zakres struktur gramatycznych pokrywa się z tym opublikowanym w informatorze maturalnym i obejmuje:

2.2.1 Składnia

- zdania oznajmujące, pytające i przeczące czasów:
 - ✓ Present Simple;
 - ✓ Present Continuous;
 - ✓ Present Perfect;
 - ✓ Present Perfect Continuous;
 - ✓ Past Simple;
 - ✓ Past Continuous;
 - ✓ Past Perfect;
 - ✓ Future Simple;
 - ✓ Future Continuous;
 - ✓ Future Simple in the Past.
- zdania rozkazujące;
- zdania z podmiotem „it”:
 - ✓ dla określania czasu, pogody, temperatury i odległości;
 - ✓ w konstrukcji z „for/of + dopełnienie + bezokolicznik”;
 - ✓ w konstrukcji z bezokolicznikiem (np.: „It’s time to go.”);
- zdania z podmiotem „there” ograniczone do „there is/are, was/were, will be”;
- zdania z dwoma dopełnieniami;
- zdania w stronie biernej w czasach: Present Simple, Past Simple, Present Perfect, Future Simple, Past Perfect;
- pytania pośrednie;
- zdania w mowie zależnej (twierdzenia, pytania i rozkazy) z czasownikami typu „say, tell., ask i następstwo czasów);
- zdania współrzędne złożone:
 - ✓ podmiotowe;
 - ✓ dopełnieniowe;
 - ✓ przydawkowe ograniczające i opisujące;
 - ✓ okolicznikowe:
 - celu;
 - czasu;
 - miejsca;
 - porównawcze;
 - przyczyny;
 - przyzwolenia;
 - skutku;
 - warunku.
- konstrukcje bezokolicznikowe i gerundialne:
 - ✓ czasownik + bezokolicznik;
 - ✓ czasownik + rzeczownik odsłowny;
 - ✓ czasownik + dopełnienie + bezokolicznik;
 - ✓ czasownik + dopełnienie + bezokolicznik bez „to”;
 - ✓ wyrażenie „to be going to”.

- konstrukcja “have something done”;
- zdania wykrzyknikowe.

2.2.2 Czasowniki

- bezokolicznik i formy osobowe;
- czasowniki posiłkowe;
- czasowniki modalne z bezokolicznikiem zwykłym:
 - ✓ Can;
 - ✓ May/Might;
 - ✓ Must;
 - ✓ Will;
 - ✓ Shall;
 - ✓ Could;
 - ✓ Should.
- tryb rozkazujący;
- czasowniki regularne i nieregularne;
- imiesłów czynny i bierny;
- czasowniki wyrażające stany i czynności – różnice w użyciu czasów;
- czasowniki złożone (phrasal verbs);
- budowa słowotwórcza czasownika;
- czasy gramatyczne (wymienione powyżej).

2.2.3 Rzeczowniki

- rzeczowniki określające nazwy rzeczy i pojęć tzw. policzalne i niepoliczalne;
- liczba mnoga regularna i nieregularna;
- forma dzierżawcza (- of i saxon genitive);
- rodzaj;
- rzeczowniki złożone;
- rzeczowniki użyte przymiotnikowo;
- budowa słowotwórcza rzeczownika.

2.2.4 Przedimki

- przedimek nieokreślony;
- przedimek określony;
- przedimek zerowy.

2.2.5 Przymiotniki

- stopniowanie regularne i nieregularne używane do porównań w stopniu równym, wyższym i najwyższym;
- użycie przymiotników z „so, such, how i what”;
- przymiotnik dzierżawczy;
- budowa słowotwórcza przymiotnika.

2.2.6 Przysłówki

- stopniowanie regularne i nieregularne;
- przysłówek „too” i „enough”;
- miejsce przysłówka w zdaniu.

2.2.7 Zaimki

- zaimek osobowy;
- zaimek dzierżawczy;
- zaimek zwrotny i emfatyczny;
- zaimek wskazujący;
- zaimek pytający;
- zaimek względny;
- zaimek wzajemny;
- zaimek nieokreślony:
 - ✓ some, any, no, every i ich złożenia;
 - ✓ none, either i neither;
 - ✓ many, much, few, a few, little, a little;
 - ✓ another, other, others the other, the others;
 - ✓ every, each;
 - ✓ enough;
 - ✓ both, all.
- zaimek bezosobowy “you”.

2.2.8 Liczebniki

- liczebniki główne;
- liczebniki porządkowe.

2.2.9 Przyimki

- przyimki określające miejsce, kierunek, odległość;
- przyimki określające czas;
- przyimki przyczyny;
- przyimki sposobu;
- przyimki po niektórych czasownikach i przymiotnikach.

2.2.10 Spójniki

- Spójniki: and, or but, if, unless, that, ‘til, until, when, where, while, after, before, because, although, so.

2.2.11 Funkcje komunikacyjne

- witanie się i żegnanie;
- przedstawianie się;
- opisywanie osób;
- wyrażanie domysłów i przypuszczeń;
- opisywanie miejsc;
- opisywanie przedmiotów;

- wyrażanie preferencji i życzeń;
- wynajmowanie/kupowanie mieszkania;
- rozmowa w sprawie pracy;
- pytanie o radę;
- udzielanie rad;
- zamawianie posiłku w restauracji;
- wizyta u lekarza;
- udzielanie instrukcji;
- wyrażanie skarg;
- przepraszanie;
- robienie zakupów;
- reklamowanie zakupionego towaru;
- pytanie o pozwolenie;
- udzielanie i odmawianie pozwolenia;
- wyrażanie prośb;
- składanie propozycji;
- wyrażanie sugestii;
- umawianie się;
- gratulowanie;
- prowadzenie rozmowy – przerywanie czyjejś wypowiedzi, wahanie się, prośba o powtórzenie, wyjaśnienie, słuchanie z zainteresowaniem;
- wyrażanie odczuć i nastrojów;
- wyrażanie opinii;
- wyrażanie zgody i braku zgody z czyjąś opinią;
- opisywanie zdjęć i rysunków;
- rozmowa o pogodzie;
- uzyskiwanie i udzielanie informacji;
- pytanie o drogę;
- wskazywanie drogi;
- rezerwowanie i kupowanie biletów;
- rezerwowanie miejsc w hotelu;
- check-in na lotnisku;
- rozmowy w recepcji hotelu;
- rozmowy w biurze podróży.

3 Procedury osiągnięcia celów

Ponieważ wśród celów ogólnych wyróżniono m.in. osiągnięcie przez ucznia umiejętności językowych umożliwiających w miarę swobodne porozumiewanie się w języku angielskim, nauczyciel ma za zadanie wspieranie uczniów w przyswajaniu wiedzy i umiejętności oraz motywowanie do samodzielnej nauki. Pomocne w tym są różnorodne metody i techniki pracy, które zakładają, że uczniowie będą aktywnie uczestniczyć w procesie nauczania pomimo różnych stylów uczenia się.

3.1 Metody i techniki pracy nad poszczególnymi kompetencjami

3.1.1 Metody pomocne przy realizacji programu

Jedną z najbardziej popularnych metod nauczania języków obcych jest **metoda komunikacyjna**. Jak sama nazwa wskazuje jest to metoda, która skupia się na komunikacji a przede wszystkim na funkcjach językowych, które są głównym narzędziem komunikowania się. Ważna tu jest również świadomość stosowania różnych stylów wypowiedzi zależnych od sytuacji i statusu rozmówców. O opanowaniu języka decyduje tu umiejętność tworzenia komunikatów adekwatnych do sytuacji a nie znajomość jego struktury.

Tak, więc celem uczenia się języka obcego jest zdolność skutecznego porozumiewania się, a skuteczny komunikat to zrozumiały komunikat, czyli sformułowany poprawnie zarówno pod względem gramatycznym jak i leksykalny.

Jeśli chodzi o gramatykę to mamy dwie metody: dedukcyjną (od reguły do przykładów i ćwiczeń) i indukcyjną (od przykładów do reguły). Wybór metody powinien zależeć od stopnia złożoności danej struktury gramatycznej.

Metoda indukcyjna może mieć zastosowanie przy wprowadzaniu stosunkowo prostych struktur o nieskomplikowanej budowie i zastosowaniu. Wtedy uczniowie na podstawie kilku przykładów formułują zasady tworzenia i użycia danej struktury.

Struktury bardziej skomplikowane powinny być wprowadzane za pomocą metody dedukcyjnej gdyż ułatwia to uczniom zrozumienie elementów bardziej złożonych. Należy pamiętać, aby każda reguła była sformułowana krótko i jasno oraz by była poparta przykładami.

Skuteczne przy pracy ze słownictwem są techniki **podejścia leksykalnego**, które skupiają się na nauczaniu słownictwa w kontekście oraz związkach wyrazowych. Słownictwo przedstawiane jest w powiązaniu z tematem lub sytuacją a nie w separacji. Ważne jest nauczanie związków frazeologicznych, idiomów i utartych zwrotów, bo dzięki nim możliwe jest porozumiewanie się skuteczne i precyzyjne.

Podane wyżej metody należałoby wspomagać wybranymi technikami **metody gramatyczno-tłumaczeniowej** czy **kognitywnej** np.: komentarzem, objaśnieniem lub analizą omawianych aspektów języka. Techniki metody audiolingwalnej takie jak mnemotechniki czy dryle mogą okazać się również pomocne.

Decyzje dotyczącą zastosowania konkretnych metod i technik należy jednak pozostawić nauczycielowi, który dobierze odpowiednie z nich do określonego zespołu uczniów w określonych sytuacjach.

Decydując o doborze technik nauczania należy wziąć pod uwagę konieczność:

- kształtowania kompetencji komunikacyjnej;
- rozwijania podstawowych sprawności językowych;
- kształtowanie kompetencji lingwistycznej;
- stosowania technik wspierających integrację sprawności językowych.

Przy organizacji procesu dydaktycznego należy pamiętać o tym, aby uczeń:

- mógł poszerzać wiadomości i umiejętności językowe i pozajęzykowe;
- mógł aktywizować i doskonalić opanowane już wiadomości;
- miał dostęp do szerokiego wachlarza modeli zdań i reakcji językowych gotowych do zastosowania w różnych sytuacjach komunikacyjnych;
- znał techniki sprawdzania stopnia opanowania poszczególnych sprawności językowych stosowanych podczas egzaminu maturalnego.

3.1.2 Techniki kształtujące sprawności i kompetencje, wynikające z założonych celów

3.1.2.1 Czytanie

Umiejętności składające się na sprawność czytania w języku angielskim są umiejętnościami wykorzystywanymi przez uczniów w największym stopniu. W czasach ułatwionego przepływu informacji uczniowie stykają się nie tylko z tekstami dydaktycznymi w języku angielskim, ale również z autentycznym przekazem z prasy czy Internetu.

W ramach realizacji tego programu dobierając teksty należy wziąć pod uwagę następujące kryteria:

- tekst odpowiada postawionym przez program celom nauczania, a więc należy pracować z tekstami na tematy logistyczne, dotyczące transportu i dystrybucji, itp.;
- tekst uwzględnia założenia podstawy programowej, a więc należy wykorzystywać teksty autentyczne np.: jadłospisy, ogłoszenia, listy, artykuły prasowe, reklamy, itp.;
- tekst powinien rozwijać znajomość kultur krajów anglojęzycznych, a więc korzystamy również z fragmentów literatury;
- tekst jest ciekawy dla ucznia, dzięki czemu motywuje do nauki;
- tekst nie jest zbyt prosty ani zbyt trudny, aby nie zniechęcać do dalszej nauki.

Wśród technik kształtujących trzy główne strategie czytania, czyli: czytanie dla ogólnego zrozumienia tekstu, czytanie dla zrozumienia fragmentów tekstu i czytanie dla szczegółowego zrozumienia tekstu, możemy wyróżnić:

- podkreślanie zdań zawierających potrzebne informacje;
- szukanie w tekście słów kluczy;
- wypisywanie informacji z tekstu;
- nadawanie tytułów fragmentom tekstu/dopasowywanie tytułów do fragmentów tekstu;
- układanie fragmentów tekstu we właściwej kolejności;
- uzupełnianie luk w tekście;

- technika wielokrotnego wyboru;
- technika prawda-fałsz.

3.1.2.2 Słuchanie

Odbiór komunikatu, czyli umiejętność słuchania ze zrozumieniem jest niezbędnym elementem komunikowania się. Sytuacje, w których ta umiejętność ma być kształcona powinny być sytuacjami realnymi i przygotowywać ucznia do sprawnego funkcjonowania w sytuacjach życia codziennego np.: w sklepie, na lotnisku, u lekarza, czy słuchania radia.

Wśród technik kształtujących trzy główne strategie słuchania, słuchanie dla ogólnego zrozumienia tekstu, słuchanie dla zrozumienia fragmentów tekstu, słuchanie dla szczegółowego zrozumienia tekstu, możemy wyróżnić:

- rozmowa na temat związany z tekstem;
- udzielanie odpowiedzi na pytania do tekstu;
- wyszukiwanie z tekstu informacji;
- przyporządkowanie osób do wypowiedzi;
- przyporządkowanie tekstów do ilustracji;
- uzupełnianie luk;
- uzupełnianie informacji w tabelce;
- technika wielokrotnego wyboru;
- technika prawda-fałsz.

3.1.2.3 Pisanie

Obecnie nauka pisania w nauczaniu języków obcych koncentruje się na wymaganiach postawionych przez egzamin maturalny. Według standardów maturalnych uczeń powinien potrafić napisać krótką formę użytkową (np.: notatkę, ogłoszenie, zaproszenie, pocztówkę) oraz dłuższą formę użytkową (np.: list formalny, list prywatny). Uwzględniając cele związane ze słownictwem zawodowym uczeń powinien być również w stanie wypełniać formularze, tabele i dokumenty logistyczne.

Pisanie w języku obcym pełni dwie funkcje: wspierającą i niezależną (samodzielną). Ta pierwsza zawiera się w notatkach, zapisywaniu słówek czy ćwiczeń i wspomaga zapamiętywanie nowego materiału.

Pisanie samodzielne to tworzenie informacji niezbędnych w codziennej komunikacji np. wypełnianie formularzy, pisanie listów, zaproszeń, itp.

Na IV etapie edukacji **techniki do wykorzystania w nauczaniu pisania to:**

- pisanie tekstu równoległego;
- technika zakończenia;
- list pisany według elementów treści;
- list pisany według słów-kluczy;
- formułowanie pytań;
- udzielanie pisemnej odpowiedzi na pytania;
- uzupełnianie dialogów;
- pisanie życzeń, kartek pocztowych, zaproszeń;
- streszczenia;
- uzupełnianie formularzy.

3.1.3 Mówienie

Sprawność mówienia jest najważniejszą, a jednocześnie najtrudniejszą sprawnością komunikacyjną do opanowania przez uczniów. Niniejszy program zakłada, że uczeń po zakończeniu nauki w szkole ponadgimnazjalnej będzie w stanie opisywać zdarzenia, plany, marzenia i doświadczenia, wyrażać opinie, uczucia i emocje. Ze względu na ograniczoną liczbę godzin największy nacisk kładzie się na skuteczność komunikowania się a w drugiej kolejności na poprawność gramatyczną i fonetyczną.

Jak wcześniej zostało wspomniane mówienie jest najtrudniejszą sprawnością dla uczniów, ponieważ boją się oni mówić, a właściwie popełniać błędy w trakcie mówienia, boją się „ośmieszyć” poprzez popełnianie błędów dlatego też niezbędne jest stworzenie odpowiedniej atmosfery tak aby uczeń czuł się pewnie wypowiadając się. Wszelkie błędy należy omawiać po skończonej wypowiedzi nie oceniając ich jednakże, aby nie demotywować ucznia. Należy zapewnić odpowiednie bodźce, aby ułatwić uczniowi zaplanowanie treści wypowiedzi i zmobilizować do zabrania głosu. Takimi bodźcami mogą być: obraz (np.: obrazek, fotografia, plakat), dźwięk (np.: nagranie mowy, hałas uliczny) i słowo.

Techniki kształtujące umiejętność mówienia:

- odgadywanie treści obrazka;
- wyszukiwanie różnic;
- historyjka obrazkowa;
- wnioskowanie z obrazka;
- pytania do obrazka;
- rozpoznawanie dźwięków;
- nagranie tekstu z przerwami na wypowiedź ucznia;
- pytania i odpowiedzi;
- opis sytuacji;
- streszczenie;
- wypowiedź według podanych podpunktów;
- rozmowy sterowane.

3.1.3.1 Gramatyka

Nauka struktur gramatycznych nie jest celem samym w sobie, ale środkiem komunikowania się i występuje w ścisłym związku z zagadnieniami leksykalnymi. Uczniowie analizują podane przykłady i sami tworzą reguły gramatyczne.

Wśród technik stosowanych w nauczaniu gramatyki należy wyróżnić:

- uzupełnianie;
- dopasowywanie;
- substytucja;
- transformacja;
- poprawianie błędów;
- parafrazowanie;
- tłumaczenie.

3.1.3.2 Leksyka

Uczniowie, dla których powstał ten program posiadają już pewną wiedzę leksykalną pozyskaną w gimnazjum. Zadaniem IV etapu kształcenia jest utrwalenie posiadanego już słownictwa, rozszerzenie go o nowe treści z zakresu wymienionych wyżej tematów oraz zapoznanie ze słownictwem specjalistycznym, w tym wypadku z dziedziny logistyki.

Do realizacji tych celów można się posłużyć następującymi **technikami**:

- grupowanie słownictwa w pola semantyczne;
- rozpoznawanie znaczenia słówek w kontekście;
- objaśnianie znaczenia słówek w języku ojczystym;
- definiowanie znaczenia słówek w języku obcym;
- odgadywanie znaczenia słownictwa na podstawie fotografii, itp.;
- parafrazowanie;
- praca ze słownikami jedno- i dwujęzycznymi;
- eliminowanie wyrazu nie pasującego do pozostałych;
- testy lukowe;
- tłumaczenia;
- dopasowywanie;
- podawanie synonimów, antonimów;
- zagadki;
- rebusy;
- krzyżówki.

3.1.4 Formy pracy

W niniejszym programie wymagane jest od uczniów aktywne uczestnictwo w procesie edukacyjnym z uwzględnieniem ich wiedzy ogólnej i doświadczenia życiowego. Uczniowie powinni mieć możliwość twórczego działania, angażować emocje i zmysły.

Uczniowie mając możliwość różnych form pracy bardziej angażują się w lekcję.

Proponowane formy pracy to:

- praca indywidualna, np.: ciche czytanie, pisanie, ćwiczenia sprawdzające rozumienie tekstu czytanego i słuchanego, ćwiczenia fonetyczne, sprawdziany, kartkówki;
- praca w parach i grupach, np.: pytania i odpowiedzi w celu uzyskania informacji, rozmowy sterowane, zbieranie argumentów za i przeciw, dyskusje;
- praca z całą klasą, np.: prezentacja rezultatów pracy w grupach, zapoznanie ze słownictwem, dochodzenie do reguł gramatycznych.

3.2 Indywidualizacja procesu nauczania

Ponieważ każda grupa uczniowska jest zróżnicowana pod kilkoma względami ważne jest, aby nauczyciel wziął pod uwagę przynajmniej dwa aspekty różniące: poziom językowy uczniów i ich różne style poznawcze.

Bardzo częstym zjawiskiem jest grupa uczniów o zróżnicowanym poziomie zaawansowania języka, szczególnie w szkołach publicznych. Nie zawsze istnieje możliwość podziału uczniów według poziomu kompetencji, dlatego też zachodzi potrzeba indywidualizacji pracy na lekcji. Ważne jest na początku pierwszego roku nauki przeprowadzenie testu określającego poziom zaawansowania uczniów. Test ten jest dla nauczyciela źródłem informacji czy i z kim należy pracować indywidualnie.

W przypadku uczniów o niższym poziomie kompetencji można rozważyć indywidualne dobieranie pracy domowej, pomoc nauczyciela w pracy pozalekcyjnej czy okresową pomoc kolegi/koleżanki z klasy. W celu podniesienia samooceny takiego ucznia można również zachęcić go do wykonania zadań, w których jest on kompetentny, a które

byłyby przydatne nauczycielowi lub klasie. Może to być np. przygotowanie tablic, schematów graficznych, znalezienie informacji po polsku w Internecie.

Jeśli chodzi o uczniów znacznie przewyższających grupę należy rozważyć przygotowywanie dla nich dodatkowych, trudniejszych zadań do pracy na lekcji i w domu, czy wykorzystać ich umiejętności do pomocy słabszym uczniom. Taki uczeń z powodzeniem może również służyć pomocą nauczycielowi (np. poszukiwanie materiałów lub informacji na stronach obcojęzycznych). Zadania te jednak jako dodatkowe tak też powinny być traktowane przy ocenianiu. Nie należy zawyżać wymagań w stosunku do uczniów lepiej znających język, gdyż byłoby to dla nich karą, a nie nagrodą.

3.3 Materiały dydaktyczne

Podane poniżej materiały podstawowe, czyli zestaw „Matura Masters” został wybrany do realizacji niniejszego programu, ponieważ zawiera wiele elementów ułatwiających uczniom i nauczycielowi realizację założonych celów. Podręcznik jest ciekawy, wyposażony w dodatkowe komponenty, których wykorzystanie na zajęciach jest opcjonalne, jak np.: dodatkowe ćwiczenia gramatyczno-leksykalne w książeczce „Grammar & Vocabulary Master” dołączonej do każdego podręcznika, czy „Resource File” dla nauczyciela z materiałami do kopiowania.

Materiały uzupełniające wybrano ze względu na to, że są pomocne w rozwijaniu słownictwa, są materiałami autentycznymi pokazującymi żywy język (jak np.: nagrania radiowe czy telewizyjne), a także aktualizują leksykę. Materiały pochodzące z Internetu są ciekawe, autentyczne i uczniowie chętniej korzystają z tego źródła informacji niż z innych mediów w obecnych czasach. Materiały wideo oraz filmy umożliwiają uczniom posługiwanie się językiem jako środkiem zdobywania informacji, ale w sposób przyjemny i interesujący dla nich. Poza tym umożliwiają uczniom sprawdzenie poziomu językowego – czy rozumiem już dużo czy jeszcze muszę popracować żeby bez problemu zrozumieć, o co chodzi w filmie.

Podstawowe materiały dydaktyczne niezbędne dla ucznia to: podręcznik, zeszyt ćwiczeń, nagrania audio, tablica, zeszyt.

- Podręcznik „Matura Masters” wydawnictwa Macmillan poziomy: elementary, pre-intermediate oraz Matura Repetytorium z testami wydawnictwa Macmillan
- Zeszyt ćwiczeń odpowiedni do poziomu podręcznika
- Zestaw nauczyciela: podręcznik, zeszyt ćwiczeń, książka nauczyciela, płyty CD i DVD, podręcznik do gramatyki z ćwiczeniami uzupełniającymi.

Materiały te należałoby uzupełnić o:

- słowniki jedno- i dwujęzyczne;
- broszury, informatory, ulotki;
- materiały pochodzące z Internetu;
- materiały pochodzące z radia i telewizji;
- materiały wideo/filmy.

Słowniki Oxford Wordpower – dostępne dla uczniów w czasie całego procesu nauczania

Odpowiednio wyposażona pracownia językowa: komputer, tablica interaktywna wraz z oprogramowaniem, nagłośnienie, dostęp do Internetu plansze ze schematami tworzenia struktur gramatycznych, mapy krajów anglojęzycznych.

4 Przewidywane efekty

4.1 Czytanie

W ramach tej sprawności uczeń posiada następujące kompetencje:

- rozumie typowe wypowiedzi pisemne np.: jadłospisy, listy, ogłoszenia, rozkłady jazdy;
- określa główną myśl całego tekstu lub jego poszczególnych części;
- znajduje w tekście szczegółowe informacje;
- rozróżnia styl wypowiedzi (formalny, nieformalny);
- określa kontekst wypowiedzi.

4.2 Słuchanie

W ramach rozumienia ze słuchu uczeń rozwinie następujące umiejętności:

- rozumie typowe wypowiedzi np.: ogłoszenia, komunikaty, rozmowy;
- określa główną myśl całego tekstu lub jego poszczególnych części;
- rozróżnia styl wypowiedzi (formalny, nieformalny);
- znajduje w tekście szczegółowe informacje;
- określa kontekst wypowiedzi.

4.3 Pisanie

Opanowanie sprawności pisania umożliwia uczniowi:

- tworzenie prostych wypowiedzi pisemnych np.: notatki, ogłoszenia, zaproszenia, pocztówki, listu prywatnego, prostego listu formalnego;
- opisywanie ludzi, miejsca, przedmioty, zjawiska i czynności, wydarzenia życia codziennego i komentuje je;
- przedstawienie faktów z przeszłości i teraźniejszości, relacjonowanie wydarzenia z przeszłości;
- opisywanie marzeń, nadziei i planów na przyszłość oraz doświadczeń swoich i innych;
- przedstawianie opinii, zalet i wad różnych rozwiązań;
- stosowanie formalnego lub nieformalnego stylu wypowiedzi odpowiednio do sytuacji;
- wyrażanie pewności, przypuszczenia, wątpliwości dotyczących zdarzeń z teraźniejszości, przeszłości i przyszłości;
- wyjaśnianie sposobu obsługi prostych urządzeń.

4.4 Mówienie

W zakresie sprawności mówienia uczeń posiada następujące kompetencje:

- tworzy proste i zrozumiałe wypowiedzi ustne;
- opisuje ludzi, miejsca, przedmioty, zjawiska i czynności, wydarzenia życia codziennego i komentuje je;
- przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości, relacjonuje wydarzenia z przeszłości;
- opisuje marzenia, nadzieje i plany na przyszłość oraz doświadczenia swoje i innych;
- przedstawia opinie, zalety i wady różnych rozwiązań;
- stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi odpowiedni do sytuacji;
- wyraża pewność, przypuszczenie, wątpliwości dotyczące zdarzeń z teraźniejszości, przeszłości i przyszłości;
- wyjaśnia sposób obsługi prostych urządzeń;
- reaguje w sposób zrozumiały w typowych sytuacjach;
- rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę;
- stosuje formy grzecznościowe;
- uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, negocjuje w sytuacjach życia codziennego;
- wyraża emocje, swoje opinie, intencje, preferencje;
- proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje;
- prosi o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia, prosi o radę i udziela rady;
- wyraża skargę, przeprasza, przyjmuje przeprosiny.

5 Kontrola i ocena ucznia

Przy ocenianiu ucznia powinniśmy brać pod uwagę cztery sprawności językowe, ich integrację oraz leksykę, gramatykę, wymowę i ortografię. Należy też docenić pracę na lekcji oraz dodatkowe zadania np.: konkursy, olimpiady.

Ponieważ IV etap edukacji dotyczy osób prawie już dorosłych, nie widzę potrzeby oceniania zeszytu ucznia. Zeszyt ma być dla ucznia źródłem informacji i sposób jego prowadzenia zależy od potrzeb ucznia. Tym niemniej w trakcie nauki uczeń będzie informowany o zaletach prowadzenia systematycznych notatek i słowniczków porządkujących materiał będących pomocnymi przy powtórzeniach oraz pomagających rozwijać własne strategie uczenia się.

Jeśli chodzi o aktywność na lekcji, uczeń powinien być świadomy, że jeśli nie będzie zabierał głosu w dyskusji pozbawi się możliwości rozwijania sprawności mówienia i może to mieć wpływ na ocenę tej sprawności. Trzeba jednak wziąć pod uwagę osobowość ucznia i zachęcać do zabierania głosu a nie zmuszać do tego.

Stopień opanowania sprawności językowych, gramatyki i słownictwa powinien być sprawdzany za pomocą odpowiednich testów obiektywnych i subiektywnych przygotowanych według jasnych dla ucznia kryteriów.

Testy obiektywne zawierają zadania zamknięte np. wielokrotny wybór, dopasowywanie, prawda-fałsz. Testy te są sprawdzane według klucza odpowiedzi i ilość poprawnych odpowiedzi jest ograniczona.

Testy subiektywne zawierają zadania otwarte np.: zadania z luką (do wstawienia jedno słowo lub wyrażenie), zadania krótkiej odpowiedzi (jedno słowo lub zdanie) lub rozszerzonej odpowiedzi (rozwinięta odpowiedź pisemna lub ustna). Testy subiektywne mają zastosowanie w sprawdzaniu sprawności językowych, ale również słownictwa i gramatyki. Są one subiektywne, gdyż liczba odpowiedzi nie jest ograniczona kluczem, istnieje wiele poprawnych odpowiedzi.

Przykładowe metody sprawdzania:

- mówienia:
 - ✓ rozmowy sterowane w typowych sytuacjach życia codziennego;
 - ✓ krótkie wypowiedzi na zadany temat;
 - ✓ rozmowy na temat materiału stymulującego.
- pisanie:
 - ✓ uzupełnianie luk jednym słowem, frazą lub zdaniem;
 - ✓ pisanie sterowane (zawartość treści jest podana w poleceniu i punktowana przy ocenianiu);
 - ✓ pisanie kreatywne w określonej formie i o określonej długości.
- czytania i słuchania:
 - ✓ przyporządkowanie;
 - ✓ wielokrotny wybór;
 - ✓ uzupełnianie luk;
 - ✓ parafraza;
 - ✓ prawda-fałsz;

- gramatyki i słownictwa:
 - ✓ dobieranie;
 - ✓ wielokrotny wybór;
 - ✓ uzupełnianie luk;
 - ✓ parafraza;
 - ✓ prawda-fałsz;
 - ✓ poprawianie błędów;
 - ✓ tłumaczenie zdań lub ich części.
- sprawności zintegrowanych:
 - ✓ ustne lub pisemne streszczanie usłyszanego lub przeczytanego tekstu;
 - ✓ grupowa prezentacja projektu;
 - ✓ indywidualna prezentacja projektu.

5.1 Kryteria wystawiania ocen

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- odmawia odpowiedzi;
- nie opanował nawet minimum wiedzy i umiejętności wymaganych w programie i nie spełnia wymagań koniecznych;
- nie zaliczył, co najmniej jednego sprawdzianu w ciągu semestru;
- z pomocą nie potrafi wyszukać żądanych informacji;
- nie potrafi zdobywać i udzielać informacji;
- korzystając ze wskazówek nauczyciela nie jest w stanie poprawnie i komunikatywnie napisać tekstu użytkowego;
- korzystanie ze słownika przysparza mu trudności.

Wymagania konieczne – na ocenę dopuszczającą

- uczeń opanował jedynie najbardziej podstawowe słownictwo i zasady gramatyczne;
- potrafi zrealizować jedynie najprostsze ćwiczenia językowe;
- w ograniczonym stopniu jest w stanie nawiązywać i podtrzymywać rozmowę;
- potrafi krótko wypowiadać się w mowie i piśmie jedynie na najprostsze tematy;
- nie potrafi w pełni korzystać ze słownika.

Wymagania podstawowe – na ocenę dostateczną

- uczeń opanował podstawowe wiadomości językowe;
- potrafi krótko wypowiedzieć się w mowie i piśmie na proste tematy z życia codziennego;
- w miarę poprawnie czyta proste teksty podręcznikowe;
- może robić błędy gramatyczne i mniej płynnie się wyrażać, ale jego wypowiedzi są zrozumiałe i adekwatne do tematu;
- poprawnie posługuje się słownikiem.

Wymagania rozszerzające – na ocenę dobrą

- uczeń dość dobrze opanował przewidziane programem słownictwo i wiadomości językowe;
- potrafi poprawnie wypowiadać się w mowie i piśmie na szereg tematów programowych;

- czyta poprawnie z odpowiednią intonacją;
- potrafi uzyskiwać i udzielać informacji, relacjonować;
- czyta płynnie i poprawnie;
- może robić drobne błędy gramatyczne niezakłócające sensu wypowiedzi;
- sprawnie posługuje się słownikiem.

Wymagania dopełniające – na ocenę bardzo dobrą

- w pełni opanował zasady gramatyczne i słownictwo przewidziane przez program dla danego etapu kształcenia;
- płynnie wypowiada się w mowie i piśmie także i na trudniejsze tematy;
- potrafi negocjować, bronić własnych poglądów, komentować, samodzielnie wyciągać wnioski;
- biegle posługuje się słownikiem dwujęzycznym i potrafi korzystać ze słowników jednojęzycznych;
- posiada spore wiadomości realioznawcze.

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- posiada wiadomości i umiejętności wykraczające poza program nauczania;
- bez trudu potrafi porozumieć się z osobami, dla których język ten jest językiem ojczystym, uzyskiwać i udzielać informacji;
- czyta literaturę i prasę w oryginale;
- wykazuje duże zainteresowanie kulturą i obyczajami kraju, którego języka się uczy, próbuje nawiązywać kontakty osobiste, listowne lub przez Internet;
- chętnie podejmuje różne prace dodatkowe, bierze udział w konkursach i olimpiadach przedmiotowych;
- na co dzień korzysta ze słownika jednojęzycznego.

Punktacja procentowa obowiązująca na sprawdzianach i kartkówkach:

0 – 39%	niedostateczny
40 – 50%	dopuszczający
51 – 69%	dostateczny
70 – 89%	dobry
90 – 100%	bardzo dobry

Kryteria wystawiania ocen zostały zaczerpnięte ze Statutu Zespołu Szkół Nr 2 w Stalowej Woli.

6 Projekt ewaluacji programu

Autorski program nauczania wymaga ewaluacji.

Celem ewaluacji niniejszego programu jest:

- określenie rzeczywistych efektów realizacji programu;
- ocena wartości programu w aspekcie celów i założeń projektu i kompetencji kluczowej.

Obiektem ewaluacji będą efekty programu języka angielskiego

Pytania badawcze to:

- jakie wymierne efekty przyniósł program dla uczniów, dla szkoły, dla środowiska?
- jaką wartość przyniósł program w aspekcie projektu i kompetencji kluczowej?

Kryteria ewaluacji:

- przydatność treści programowych;
- atrakcyjność;
- zgodność z podstawą programową;
- trafność;
- przyrost umiejętności językowych uczniów;
- adekwatność wobec kompetencji kluczowej oraz projektu; Spójność z celami całego projektu, „SZKOŁA KLUCZOWYCH KOMPETENCJI. Program rozwijania umiejętności uczniów szkół Polski Wschodniej.”

Metody badawcze:

- ankieta;
- wywiad/kwestionariusz wywiadu;
- rozmowa (samodzielnie opracowany arkusz);
- pomiar dydaktyczny (test);
- analiza dokumentów.

Niniejszy program będzie podlegał ewaluacji na bieżąco, a jej efekty zostaną podsumowane na koniec każdego semestru i roku szkolnego. Na bieżąco również będą wprowadzane wszelkie poprawki wynikające z ewaluacji programu.

7 Aneks

Przydatne i ciekawe strony internetowe

- www.abcteach.com – generator ćwiczeń;
- www.audacity.com – strona do tworzenia plików dźwiękowych;
- www.hotpotatoes.com – strona do tworzenia ćwiczeń interaktywnych;
- www.magicbook.com – strona z książkami do czytania;
- www.profesor.pl – strona dla nauczycieli i dla uczniów;
- www.puzzlemaker.com – generator ćwiczeń;
- www.techers-pet.com – generator ćwiczeń;
- www.wordsmyth.com – generator ćwiczeń.

Bibliografia

- [1] *Informator maturalny od roku 2005 z języka angielskiego*, CKE, Warszawa 2003.
- [2] Harmer J., *The practice of English language teaching*, Harlow 2001.
- [3] Kłós M., Sikorzyńska A., *Program nauczania języka angielskiego – liceum ogólnokształcące, liceum profilowane, technikum – IV etap edukacyjny*, Pearson Education Polska Sp. Z o.o. 2002.
- [4] Komorowska H., *O programach prawie wszystko*, WSiP S.A. Warszawa 1999.
- [5] Sosnowska J., Wieruszewska M., *Program nauczania języka angielskiego – Jako pierwszego języka obcego – kurs początkowy lub jako drugiego języka obcego – kurs kontynuacyjny – IV etap edukacyjny*, Oxford University Press 2002.
- [6] Szempruch K., Uberman A., *Założenia programowe, zasady opracowania i modyfikacji programu kształcenia i kompetencji kluczowych w zakresie języków obcych*, Lublin 2009.

Autor
Grażyna Głąb

JĘZYK NIEMIECKI

AUTORSKI PROGRAM KSZTAŁTOWANIA KOMPETENCJI KLUCZOWYCH

**Zespół Szkół Ekonomicznych
w Jarosławiu**

*Koordinator merytoryczny kompetencji kluczowej w zakresie
porozumiewania się w językach obcych*

Anna Pado

Lublin 2009

Spis treści

Wstęp.....	7
Warunki realizacji programu	9
1 Cele programowe.....	11
1.1 Cele ogólne	11
1.2 Cele szczegółowe.....	12
1.3 Cele wychowawcze.....	13
2 Treści programowe	14
2.1 Kręgi leksykalno–tematyczne z uwzględnieniem słownictwa specjalistycznego	14
2.2 Struktury gramatyczne	17
2.3 Funkcje komunikacyjne	19
2.4 Wymowa	21
3 Procedury osiągania celów	22
3.1 Metody pracy	22
3.2 Organizacja pracy na lekcji.....	22
3.3 Materiały dydaktyczne.....	23
3.4 Techniki nauczania	24
3.5 Metoda projektu	29
3.6 Strategie samodzielnego uczenia się.....	29
3.7 Indywidualizacja nauczania.....	30
4 Przewidywane efekty.....	31
5 Kontrola i ocena osiągnięć uczniów	33
5.1 Techniki oceniania ustnego	33
5.2 Techniki oceniania pisemnego.....	34
5.3 Testowanie słownictwa	34
5.4 Testowanie gramatyki.....	34
5.5 Testowanie słuchania	34
5.6 Testowanie czytania.....	35
5.7 Testowanie pisania.....	35
5.8 Ocenianie pracy projektowej	35
5.9 Samoocena ucznia.....	35
6 Projekt ewaluacji programu nauczania języka niemieckiego.....	38
7 Załączniki	39
8 Przydatne strony internetowe	47
Bibliografia.....	48

Metryczka

Program nauczania języka niemieckiego dla technikum ekonomicznego. Kurs podstawowy.

IV etap edukacyjny, dla początkujących według *Podstawy programowej* dla języka obcego nowożytnego – wariant C (około 200 godzin w trzyletnim cyklu nauczania, dwie godziny tygodniowo)

Autor programu: Grażyna Głąb

Absolwentka filologii germańskiej na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, nauczycielka języka niemieckiego z kilkunastoletnim stażem pracy w Zespole Szkół Ekonomicznych w Jarosławiu, I stopień specjalizacji zawodowej, nauczyciel dyplomowany, ukończone studia podyplomowe na kierunku *Język niemiecki – Kultura – Multimedia. Nowe horyzonty dydaktyki*. Egzaminator egzaminu maturalnego z języka niemieckiego, absolwentka licznych kursów doskonalących w kraju i za granicą, organizowanych przez polskie i zagraniczne instytucje, m.in. Instytut Goethego i Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.

Wstęp

Geneza programu

Prezentowany program nauczania języka niemieckiego został opracowany w ramach projektu „SZKOŁA KLUCZOWYCH KOMPETENCJI. Program rozwijania umiejętności uczniów szkół Polski Wschodniej”, realizowanego w szkołach ponadgimnazjalnych o profilu zawodowym oraz w szkołach policealnych¹. Program opiera się na założeniach *Podstawy programowej*² oraz *Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego (ESOKJ)*³ i jest ukierunkowany na rozwijanie kompetencji kluczowych w ramach języka niemieckiego w aspekcie zidentyfikowanych uwarunkowań regionalnych i lokalnych z uwzględnieniem kierunku kształcenia zawodowego klasy w technikum ekonomicznym.

W dobie postępującej integracji europejskiej i globalizacji, dynamicznie zmieniającego się rynku pracy, coraz większych możliwości kształcenia się i dokształcania, w dobie intensywnie rozwijającego się sektora turystycznego, a co za tym wszystkim idzie coraz większej mobilności ludzi, nieodzownym staje się umiejętność posługiwania się językami obcymi, zarówno w sytuacjach życia codziennego, jak i w życiu zawodowym. Aby sprostać wyzwaniom postępu cywilizacyjnego i zmieniającym się realiom rynku pracy młodzi ludzie powinni mieć świadomość własnych potrzeb i kompetencji, powinna ich cechować pomysłowość, stanowczość, elastyczność, przedsiębiorczość, oraz otwartość na różnicowanie kulturowe, ciekawość języków i komunikacji międzykulturowej.

*Diagnoza regionalna*⁴, identyfikująca potrzeby i uwarunkowania lokalnego i regionalnego rynku pracy oraz analizująca działania szkół w kierunku przygotowania uczniów do efektywnego zaistnienia na rynku pracy, podkreśla zbyt małą korelację między wiedzą i kompetencjami uczniów a zmieniającymi się realiami na rynku pracy, który cechują dość wysokie wskaźniki bezrobocia. Wśród zawodów nadwyżkowych na rynku regionalnym wymieniany jest m.in. zawód *technik ekonomista*. Uczniowie technikum ekonomicznego posiadają z jednej strony szeroką wiedzę merytoryczną, z drugiej zaś daje się zauważyć zbyt niski poziom praktycznych umiejętności zawodowych. Jedynie część uczniów jest świadoma konieczności posiadania konkretnych umiejętności zawodowych i kluczowych. Widoczne jest małe zainteresowanie uczniów przyszłą pracą. Przeważa postawa bierności „jakoś to będzie”. *Diagnoza regionalna* wskazuje na przyczyny społeczne takiej sytuacji, tkwiące w środowisku, z którego wywodzą się uczniowie. Większość rodzin uczniów technikum ekonomicznego zamieszkuje tereny wiejskie i znajduje się w trudnej sytuacji materialnej. Co trzeci uczeń to tzw. częściowa lub całkowita „eurosierota”. Widoczny brak wsparcia ze strony rodziny nie wzmacnia w nich

¹ Projekt realizowany w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet III Wysoka jakość systemu oświaty, Działanie 3.3 poprawa jakości kształcenia, Poddziałanie 3.3.4 Modernizacja treści i metod kształcenia – projekty konkursowe. Projekt wdrażany w latach 2009-2012 w województwach: lubelskim, podkarpackim, podlaskim, świętokrzyskim i mazowieckim.

² Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2007 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z dnia 15 stycznia 2009 r. nr 4; poz. 17);

³ *Europejski system opisu kształcenia językowego: nauczanie, uczenie się, ocenianie*, Wydawnictwa Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli, Warszawa 2003; dokument, opracowany przez zespół ekspertów Rady Europy, opisuje kształcenie językowe w trzech aspektach: uczenie się języka obcego, jego nauczanie oraz ocena wyników osiągnięć;

⁴ *Diagnoza regionalna implementacji Kompetencji Kluczowych w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnych, regionalnych oświaty oraz rynku pracy w województwie podkarpackim*, Lublin 2009

poczucia własnej wartości i nie motywuje do nauki, w tym do nauki języków obcych. Wielu uczniów cechuje brak umiejętności radzenia sobie ze stresem, strach przed podjęciem ryzyka, mała przedsiębiorczość i kreatywność, słaba znajomość języków obcych i związana z tym bariera komunikacyjna, oraz mała otwartość na obce kultury.

Sytuacja ta wymusza podjęcie przez szkołę takich działań, które mają na celu pobudzać aspiracje edukacyjne i zainteresowania młodzieży oraz rozwijać umiejętności kluczowe. Oznacza to tym samym konieczność dostosowania programów nauczania do obecnej sytuacji rynkowej.

W tym kontekście Parlament Europejski i Rada Unii Europy zaleciły wyposażenie uczniów w osiem *kompetencji kluczowych*⁵, rozumianych jako połączenie wiedzy, umiejętności i postaw, niezbędnych do samorealizacji i rozwoju osobistego młodego człowieka, do jego integracji społecznej i konkurencyjności na rynku pracy. Każda osoba powinna mieć możliwość rozwijania i aktualizowania zdobytych kompetencji, również w sposób nieformalny w ramach uczenia się przez całe życie. Powinna mieć motywację i wiarę we własne możliwości w uczeniu się i osiąganiu sukcesów, a tym samym zdolność do pokonywania przeszkód i umiejętność przystosowywania się do zmian.

Kompetencja kluczowa „porozumiewanie się w językach obcych”

Jedną z czterech kompetencji kluczowych ujętych w projekcie „SZKOŁA KLUCZOWYCH KOMPETENCJI” jest „porozumiewanie się w językach obcych”. Należy przy tym podkreślić sformułowanie „w językach obcych”, sugerujące, że znajomość jednego języka obcego może okazać się niewystarczająca do sprawnego funkcjonowania w zjednoczonej Europie. Rozwijanie kompetencji różnojęzycznej i różnokulturowej, w skład której wchodziłaby znajomość dwóch lub więcej języków (zazwyczaj na różnym poziomie), postulują również europejskie standardy nauczania języków obcych (sformułowane m.in. w dokumencie *ESOKJ*).

Kompetencję porozumiewania się w językach obcych należy rozumieć jako zdolność rozumienia, wyrażania i interpretowania pojęć, myśli, uczuć, faktów i opinii w mowie i piśmie (rozumienie ze słuchu, mówienie czytanie, pisanie) w odpowiednim zakresie kontekstów społecznych i kulturalnych, w zależności od chęci lub potrzeb danej osoby. Kompetencja porozumiewania się w językach obcych obejmuje znajomość słownictwa i gramatyki funkcjonalnej, świadomość głównych typów interakcji słownej i rejestrów języka, oraz zdolność płynnego posługiwania się sprawnościami receptywnymi i produktywnymi. Porozumiewanie się w językach obcych wymaga również takich umiejętności, jak mediacja i rozumienie różnic kulturowych. Młodzi ludzie powinni być w stanie właściwie korzystać z pomocy oraz uczyć się języków również w nieformalny sposób w ramach uczenia się przez całe życie.

⁵ Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (2006/962/WE), zał. nr 3 w: Szempruch, K. / Uberman, A. *Założenia programowe, zasady opracowania i modyfikacji programu kształtowania kompetencji kluczowych w zakresie języków obcych*, Lublin 2009;

Warunki realizacji programu

Użytkownicy programu

Użytkownikami programu są uczniowie klasy 1C Technikum Ekonomicznego w Jarosławiu, rozpoczynający naukę w roku szkolnym 2009/2010.

O rozpoczęciu kursu wg niniejszego programu powinni być powiadomieni rodzice uczniów, których należy zachęcić do aktywnego współuczestnictwa w realizacji szkolnych przedsięwzięć. Spotkania z rodzicami pozwolą im poznać program szkoły i tego przedmiotu, poszerzyć wiedzę o uczeniu się i ocenianiu, zrozumieć możliwości własnych dzieci i poznać sposoby wspierania ich rozwoju.

Czas realizacji programu

Niniejszy program przeznaczony jest do realizacji w technikum ekonomicznym i zakłada naukę języka niemieckiego jako drugiego języka obcego od poziomu zerowego (wariant C). Zgodnie z *Ramowym planem nauczania*⁶ realizacja tego wariantu przewidziana jest w wymiarze około 200 godzin w trzyletnim cyklu nauczania (dwie godziny tygodniowo).

Liczebność grup językowych

Ze względu na specyfikę nauki języka obcego program przewiduje pracę w grupach liczących maksymalnie 15 – 16 osób. Taka liczebność grup pozwala na dobry kontakt z nauczycielem, umożliwia poświęcenie więcej czasu na ćwiczenie sprawności produktywnych, szczególnie na trening mówienia, sprzyja aktywizowaniu wszystkich uczniów i atmosferze pracy.

Wyposażenie sali

Właściwe wyposażenie sali lekcyjnej w różnorodne środki dydaktyczne wspomaga i ułatwia przekazywanie wiedzy i kształcenie sprawności językowych. Zajęcia są bardziej urozmaicone i przez to atrakcyjne, zaś praca nauczyciela i ucznia staje się efektywniejsza i przyjemniejsza, co owocuje zainteresowaniem uczniów przedmiotem i wyższą motywacją do nauki.

Konieczne jest zatem wyposażenie sali językowej w następujące pomoce i urządzenia: tablica korkowa, aktualne mapy krajów niemieckojęzycznych, laptop z rzutnikiem multimedialnym i głośnikami, urządzenie wielofunkcyjne, ekran i rzutnik pisma, odtwarzacz CD, odtwarzacz DVD, telewizor. Zaleca się również przeprowadzanie niektórych zajęć w sali komputerowej.

Kwalifikacje nauczycieli

Nauczyciel realizujący niniejszy program nauczania powinien posiadać pełne kwalifikacje zawodowe do nauczania języka niemieckiego w szkołach ponadgimnazjalnych, na które składają się:

- kompetencja językowa;
- kompetencja metodyczna;
- kompetencja krajo- i kulturoznawcza;

⁶ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 lutego 2002r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz. U. z 2002r. Nr 15, poz. 142, z 2009 r. Nr 54, poz. 442);

- kompetencja pedagogiczna;
- kompetencja medialna.⁷

Cechować go powinny m.in. kreatywność, elastyczność i zorientowanie na ucznia i jego potrzeby. Ponadto nauczyciel powinien stale aktualizować swoją wiedzę i podnosić kwalifikacje poprzez udział w różnych formach doskonalenia zawodowego.

⁷ Pfeiffer W. *Nauka języków obcych. Od praktyki do praktyki*, Poznań 2001

1 Cele programowe

1.1 Cele ogólne

1.1.1 Cele wynikające z podstawy programowej

- opanowanie języka niemieckiego na poziomie zapewniającym minimum komunikacji językowej;
- program nauczania języka niemieckiego w wariantcie C nie zakłada przygotowania uczniów do matury z języka niemieckiego.

1.1.2 Cele wynikające z kształcenia zawodowego

- przygotowanie uczniów do sprawnego wykonywania różnorodnych zadań zawodowych w warunkach gospodarki rynkowej;
- wyrabianie nawyku ciągłego aktualizowania i doskonalenia posiadanych umiejętności;
- wyposażenie absolwenta w taki zakres wiedzy i umiejętności, który pozwoli na szybkie przekwalifikowanie się lub uzupełnienie posiadanych kwalifikacji;
- kształtowanie cech i postaw istotnych w relacjach interpersonalnych, takich jak: komunikatywność, uczciwość, rzetelność, dokładność, odpowiedzialność i systematyczność w działaniu.

1.1.3 Cele wynikające z kompetencji kluczowej „porozumiewanie się w językach obcych”

- kształcenie umiejętności posługiwania się podstawowym zasobem środków językowych (leksyka – w tym proste słownictwo specjalistyczne, gramatyka, ortografia oraz fonetyka) oraz funkcji językowych;
- kształtowanie świadomości zjawisk językowych języka niemieckiego w porównaniu z językiem polskim;
- kształcenie wszystkich sprawności językowych (słuchanie, czytanie, mówienie i pisanie);
- rozwijanie kompetencji socjokulturowej (realia, byt, uzus);
- rozwijanie umiejętności stosowania prostych strategii kompensacyjnych
- wdrażanie ucznia do samodzielności w procesie uczenia się języka niemieckiego poza szkołą w sytuacjach nieformalnych;
- uświadomienie uczniom znaczenia znajomości języków obcych;
- wspieranie uczniów w rozwijaniu postawy ciekawości, otwartości i tolerancji wobec innych kultur, w tym w szczególności kultur krajów niemieckiego obszaru językowego.

1.1.4 Cele wynikające z „Diagnozy regionalnej implementacji Kompetencji Kluczowych w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnych, regionalnych oświaty oraz rynku pracy w województwie podkarpackim”

- kształcenie umiejętności posługiwania się językiem niemieckim w prostych sytuacjach życia codziennego i zawodowego;
- rozwijanie motywacji do nauki języka niemieckiego;
- kształcenie umiejętności radzenia sobie ze stresem, w tym również ze strachem przed komunikowaniem się w języku niemieckim;
- rozwijanie umiejętności wykorzystywania technologii informacyjnych i komunikacyjnych w uczeniu się i w autentycznym działaniu;
- rozwijanie kreatywności uczniów.

1.2 Cele szczegółowe

Rozwijanie kompetencji kluczowej „porozumiewanie się w języku niemieckim na poziomie zapewniającym minimum komunikacji językowej” wiąże się z realizacją następujących celów szczegółowych:

- kształcenie wszystkich sprawności językowych (słuchanie, czytanie, mówienie i pisanie). *Podstawa programowa* oraz ogólnie przyjęte standardy dydaktyki języków obcych precyzują następujące osiągnięcia uczniów:
 - ✓ w zakresie słuchania:
 - rozumienie prostych sytuacji komunikacyjnych, w tym intencji rozmówcy,
 - rozumienie instrukcji nauczyciela;
 - rozumienie ogólnego sensu i wyszukiwanie szczegółowych informacji w nieskomplikowanych wypowiedziach i dialogach;
 - ✓ w zakresie czytania:
 - rozumienie powszechnie spotykanych dokumentów i tekstów autentycznych (np. ogłoszenia, reklamy, prospekty, karty dań, rozkłady jazdy, instrukcje, listy);
 - wyszukiwanie szczegółowych informacji w prostych tekstach;
 - rozumienie ogólnego sensu prostych, adaptowanych tekstów.
 - ✓ w zakresie mówienia:
 - zadawanie prostych pytań i udzielanie odpowiedzi;
 - uzyskiwanie i udzielanie informacji w typowych sytuacjach życia codziennego i zawodowego;
 - formułowanie krótkich wypowiedzi o sobie, swoim otoczeniu, regionie, kraju;
 - inicjowanie i podtrzymywanie prostej rozmowy.
 - ✓ w zakresie pisania:
 - wypełnianie typowych formularzy (np. kwestionariusza osobowego);
 - przekazanie prostej informacji;
 - napisanie krótkich tekstów użytkowych (np. zaproszenie, rezerwację, podanie, curriculum vitae, ogłoszenie);
 - napisanie krótkiego listu prywatnego i formalnego (np. listu motywacyjnego);
 - stosowanie zasad ortografii w zakresie poznanego materiału.

- wyposażenie uczniów w wiedzę o historii, kulturze, realiach krajów niemieckiego obszaru językowego;
- kształcenie umiejętności korzystania ze słownika dwujęzycznego;
- rozwijanie umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji w języku niemieckim, w tym również za pomocą technologii informacyjnych i komunikacyjnych;
- kształcenie umiejętności stosowania strategii komunikacyjnych (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, rozumienie tekstu zawierającego nieznane słowa i zwroty) oraz prostych strategii kompensacyjnych (np. zastąpienie innym wyrazem, opis) w przypadku, gdy uczeń nie zna lub nie pamięta jakiegoś wyrazu;
- rozwijanie umiejętności samooceny np. przy użyciu portfolio językowego.

1.3 Cele wychowawcze

Zgodnie z założeniami *Podstawy programowej* i projektu „SZKOŁA KLUCZOWYCH KOMPETENCJI” szkoła ma wspierać wszechstronny rozwój ucznia. Wynikają z tego dodatkowe zadania szkoły w zakresie edukacji językowej:

- rozwijanie u uczniów poczucia własnej wartości oraz wiary we własne możliwości, między innymi poprzez pozytywną informację zwrotną, dotyczącą indywidualnych umiejętności językowych;
- motywowanie uczniów do nauki języka niemieckiego poprzez zapewnienie uczniom dostępu do materiałów autentycznych;
- zapewnienie uczniom maksimum kontaktu z językiem niemieckim oraz możliwości aktywnego używania języka mówionego i pisanego;
- rozwijanie umiejętności pracy w parach, w grupie, oraz pracy zespołowej, a co za tym idzie kształcenie postawy solidarności, współodpowiedzialności oraz sztuki kompromisu;
- kształcenie umiejętności wykorzystywania wiedzy i umiejętności nabytych w trakcie uczenia się innych przedmiotów, w tym w szczególności języka polskiego, historii, geografii i innych języków obcych.

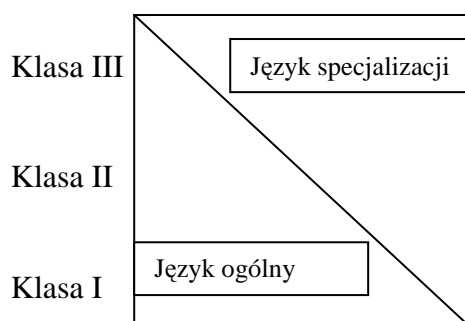
2 Treści programowe

Niniejszy program zawiera treści istotne dla kształcenia kompetencji językowej w zakresie języka niemieckiego ogólnego i fachowego oraz wskazujące na różnice interkulturowe jako niezbędny element w przygotowaniu ucznia do odpowiednich form komunikacji językowej w krajach niemieckiego obszaru językowego.

Proponowane treści obejmują słownictwo, struktury gramatyczne oraz funkcje komunikacyjne dostosowane do potrzeb ucznia i przydatne mu w przyszłości na rynku pracy oraz w innych dziedzinach interakcji społecznej. Wspierają budowanie postawy otwartości na obce kultury, umożliwiają rozwój osobisty ucznia, jego samorealizację w sferze osobistej i zawodowej.

Treści programowe uszeregowane są według kryterium przyswajalności (od łatwiejszego materiału do trudniejszego) i kryterium przydatności (opanowanie określonego materiału warunkuje opanowanie kolejnych treści).

Uczniowie uczący się języka niemieckiego od poziomu zerowego przyswajają w pierwszym etapie kształcenia głównie język ogólny. W trakcie nauki udział treści zawodowych zwiększa się proporcjonalnie do rozwijania u uczniów kompetencji językowej i komunikacyjnej, co przedstawia poniższy schemat.

2.1 Kręgi leksykalno–tematyczne z uwzględnieniem słownictwa specjalistycznego

Bloki tematyczne	Zakres leksykalny
Dane osobowe	<ul style="list-style-type: none"> • imię, nazwisko; • adres, miejsce zamieszkania, kraj pochodzenia, narodowość; • wiek, data urodzenia; • zawód; • stan cywilny; • wyznanie; • znajomość języków obcych; • opis osoby; • wygląd zewnętrzny, <i>sposób ubierania się w miejscu pracy</i>; • cechy charakteru; • <i>życiorys</i>.

Rodzina	<ul style="list-style-type: none">• stopnie pokrewieństwa;• zajęcia członków rodziny;• relacje między osobami;• problemy rodzinne, porady;• najważniejsze uroczystości i święta;• prezenty, życzenia;• zaproszenia.
Czas wolny, rozrywka, sport	<ul style="list-style-type: none">• hobby;• dyscypliny sportowe;• ulubione miejsca i sposoby spędzania wolnego czasu.
Życie codzienne, stosunki międzyludzkie	<ul style="list-style-type: none">• czynności dnia codziennego;• rozkład dnia;• czynności w pracy;• kontakty towarzyskie;• <i>kontakty zawodowe;</i>• korespondencja prywatna (list, e-mail);• <i>korespondencja zawodowa (list formalny, faks, e-mail);</i>• <i>telefonowanie w firmie.</i>
Dom i biuro	<ul style="list-style-type: none">• pomieszczenia;• wyposażenie mieszkania;• <i>wyposażenie biura;</i>• przedmioty użytkowe;• <i>poszukiwanie mieszkania;</i>• <i>ogłoszenia;</i>• <i>wynajęcie mieszkania.</i>
Żywnienie	<ul style="list-style-type: none">• produkty spożywcze;• posiłki;• napoje;• nawyki żywieniowe;• opinie o potrawach;• w restauracji.
Podróże i komunikacja	<ul style="list-style-type: none">• urlop;• <i>podróż służbowa;</i>• orientacja w mieście, terenie – <i>poszukiwanie obiektów np. biura, firmy, urzędu pracy;</i>• środki komunikacji publicznej;• w hotelu;• w schronisku młodzieżowym;• na dworcu, na lotnisku;• na ulicy;• w biurze podróży;• w informacji turystycznej;• plan miasta, mapa, prospekt.
Zdrowie	<ul style="list-style-type: none">• części ciała;• samopoczucie;• dolegliwości, porady;• u lekarza;

Handel, usługi	<ul style="list-style-type: none">• produkty;• opakowania;• ceny;• zakupy;• cechy towarów;• reklama;• reklamacja;• wybrane punkty usługowe;• operacje w banku.
Środowisko naturalne człowieka	<ul style="list-style-type: none">• pory roku;• miesiące;• dni tygodnia;• pory dnia;• pogoda;• klimat;• ochrona środowiska.
Nauka i technika, media i nowoczesne techniki	<ul style="list-style-type: none">• prasa;• radio;• telewizja;• komputer, Internet, obsługa.
Szkoła i wykształcenie	<ul style="list-style-type: none">• przedmioty szkolne;• plan zajęć;• oceny• typy szkół;• nauka języków obcych (kursy językowe, poziomy językowe, techniki nauki języków);• system oświaty w Niemczech;• praktyki zawodowe.
Praca i zawód	<ul style="list-style-type: none">• zawody (<i>księgowy, sekretarka, pracownik biurowy, urzędnik bankowy, magazynier</i>);• czynności związane z wykonywanym zawodem;• czynności biurowe;• poszukiwanie pracy;• oferty pracy;• ubieganie się o pracę: <i>list motywacyjny życiorys, rozmowa kwalifikacyjna</i>;• cechy osobowościowe;• wynagrodzenie;• wybór zawodu;• wymarzony zawód;• warunki, czas pracy.
Życie gospodarcze	<ul style="list-style-type: none">• rodzaje spółek handlowych;• targi;• prezentacja firmy;• historia firmy
Kultura i sztuka	<ul style="list-style-type: none">• przedstawiciele różnych dziedzin sztuki i ich wybrane dzieła.
Elementy wiedzy o krajach niemieckiego obszaru językowego	

2.2 Struktury gramatyczne

	Kategorie gramatyczne	Przykłady
Czasownik	<ul style="list-style-type: none"> • czas teraźniejszy Präsens <ul style="list-style-type: none"> ✓ koniugacja czasowników regularnych ✓ koniugacja czasowników nieregularnych ✓ czasowniki <i>haben, sein, werden</i> ✓ czasowniki modalne ✓ czasowniki rozdzielnie i nierozdzielnie złożone ✓ czasowniki zwrotne • czas przeszły Perfekt • czas przeszły Präteritum • tryb rozkazujący • rekcja wybranych czasowników • strona bierna (czas teraźniejszy Präsens i przeszły Präteritum) • tryb przypuszczający Konjunktiv II • Präteritum • tryb warunkowy Konditional I: • würde + bezokolicznik 	<p>ich lerne, du lernst, er lernt ich esse, du isst, er isst ich fahre, du fährst, er fährt ich sehe, du siehst, er sieht Er ist Student. wollen, sollen, müssen, können, dürfen, mögen aufstehen, besuchen</p> <p>sich interessieren Ich bin nach Berlin gefahren. Er war krank. Setz dich!, Setzt euch!, Setzen Sie sich! sich interessieren für, warten auf Das Buch wird gelesen. Der Brief wurde geschrieben. Hätte ich doch mehr Geld!</p> <p>Wenn ich Zeit hätte, ginge ich ins Kino.</p>
Rzeczownik	<ul style="list-style-type: none"> • rodzajnik nieokreślony • rodzajnik określony • rzeczownik bez rodzajnika • deklinacja rzeczownika <ul style="list-style-type: none"> ✓ Nominativ ✓ Genitiv ✓ Dativ ✓ Akkusativ • rzeczowniki w liczbie mnogiej • rzeczowniki złożone • rzeczowniki określające zawód • rzeczowniki tworzone od bezokoliczników • nazwy krajów, kontynentów i ich mieszkańców • odmiana imion własnych 	<p>Er kauft einen Computer. Der Computer ist teuer. Ich habe Zeit. Er hilft den Eltern. Ich nehme die Hose.</p> <p>das Buch – die Bücher das Wörterbuch der Lehrer, die Lehrerin das Lesen</p> <p>Deutschland, der Deutsche Europa – der Europäer Annas Zimmer ist groß.</p>
Zaimek	<ul style="list-style-type: none"> • zaimek osobowy w formie Nominativ, Dativ i Akkusativ • zaimek dzierżawczy i jego deklinacja • zaimek wskazujący <i>dieser</i> • zaimek zwrotny • zaimek nieosobowy <i>es, man</i> • wybrane zaimki nieokreślone • zaimki pytające 	<p>Ich sehe ihn nicht. Wir gratulieren ihm zum Geburtstag. Meine Familie ist klein. Er besucht seinen Freund. Dieser Mantel ist elegant. Sie interessiert sich für Sport. Es regnet. Man muss flexibel sein. <i>jemand, niemand, etwas, viel, nichts, wenig, alles, einige</i> Was hast du gemacht? Woher kommst du?</p>

Przyimek	<ul style="list-style-type: none"> • przyimki z celownikiem: <i>aus, mit, zu, bei, nach, seit, von, gegenüber</i> • przyimki z biernikiem: <i>für, ohne, durch, bis, gegen</i> • przyimki z celownikiem i biernikiem: <i>an, auf, in, unter, über, hinter, vor, zwischen, neben</i> 	<p>Wir fahren mit dem Zug.</p> <p>Er fährt ohne seinen Chef.</p> <p>Das Buch liegt auf dem Tisch. Ich lege das Buch auf den Tisch.</p>
Przymiotnik i przysłówek	<ul style="list-style-type: none"> • przymiotnik w funkcji orzecznika • przymiotnik w funkcji przydawki: <ul style="list-style-type: none"> ✓ po rodzajniku określonym ✓ po rodzajniku nieokreślonym • stopniowanie regularne i nieregularne wybranych przymiotników i przysłówków • przysłówki określające miejsce i czas 	<p>Das Hemd ist weiß.</p> <p>das weiße Hemd ein weißes Hemd klein – kleiner – der, die, das kleinste/am kleinsten; lang – länger – der, die, das längste/am längsten; gern – lieber – der, die, das liebste/am liebsten heute, nachmittags, links, oben</p>
Liczebnik	<ul style="list-style-type: none"> • liczebniki główne 1 – 1 000 000 • liczebniki porządkowe • liczebniki w oznaczaniu miar i wag • liczebniki mnożne 	<p>fünfhundertzweiunddreißig der zweite April am ersten Mai ein Liter Milch zweimal</p>
Przeczenie	<ul style="list-style-type: none"> • przeczenie <i>nein, kein, nicht</i> 	<p>Ich habe keine Zeit. Wir sehen heute nicht fern.</p>
Składnia	<ul style="list-style-type: none"> • zdania pojedyncze oznajmujące, pytające, rozkazujące • zdania współrzędnie złożone ze spójnikami: <i>und, aber, oder, sondern, denn</i> • zdania współrzędnie złożone ze spójnikami: <i>dann, sonst, trotzdem, deshalb</i> • zdania podrzędnie złożone: <ul style="list-style-type: none"> ✓ zdania dopełnieniowe ze spójnikami: <i>dass, ob</i> ✓ zdania okolicznikowe przyczyny po spójniku <i>weil</i> ✓ zdania warunkowe rzeczywiste po spójniku <i>wenn</i> ✓ zdania okolicznikowe czasu: <i>wenn, als,</i> ✓ zdanie okolicznikowe celu: <i>damit, um ... zu</i> – niektóre zdania warunkowe nierzeczywiste <ul style="list-style-type: none"> • konstrukcje bezokolicznikowe z <i>zu</i> i bez <i>zu</i> 	<p>Ich bin 16 Jahre alt. Wo wohnst du? Lernst du Englisch? Komm an die Tafel!</p> <p>Er geht zum Arzt, denn er ist krank. Beeil dich, sonst verpassen wir den Zug.</p> <p>Er sagt, dass er ins Ausland fährt. Ich lerne Deutsch, weil ich in Berlin arbeiten möchte. Ich besuche dich, wenn ich Zeit habe. Als ich 19 Jahre alt war, habe ich das Abi gemacht. Er spricht laut, damit wir alles gut verstehen können. Ich gehe auf die Bank, um das Girokonto zu eröffnen. Wenn ich Geld hätte, würde ich ein neues Auto kaufen. Ich habe die Absicht, in Berlin zu studieren.</p>

2.3 Funkcje komunikacyjne

Funkcje komunikacyjne	Przykłady
Nawiązywanie kontaktów	<ul style="list-style-type: none"> • Hallo!, Grüß dich!, Gruezi!, • (Guten) Morgen, Tag! • Woher kommen Sie? • Sehr geehrte Damen und Herren (list formalny) • Lieber Max (list prywatny)
Zakończenie kontaktu	<ul style="list-style-type: none"> • Tschüs! Auf Wiedersehen! Bis später! • Auf Wiederhören! • Bis dann/später! • Mach's gut! • Gute Reise/Fahrt!, Guten Flug! • Ich muss jetzt leider Schluss machen. (list prywatny) • herzliche Grüße (list prywatny) • mit freundlichen Grüßen (list formalny)
Podtrzymanie rozmowy	<ul style="list-style-type: none"> • Wie geht es dir/Ihnen? • Aha, sehr interessant, • Wie finden Sie? • Ach so!, So? • Wie bitte? • Na, und? • Und dann? • (Wie) Gefällt es Ihnen? • Hast du eine E-Mail-Adresse?
Podziękowanie	<ul style="list-style-type: none"> • Danke! • Vielen Dank! • Besten Dank! • Herzlichen Dank! • Ich möchte dir für deinen letzten Brief danken. (list prywatny) • Ich danke Ihnen für Ihre schnelle Antwort. (list formalny)
Przepraszanie, usprawiedliwianie się	<ul style="list-style-type: none"> • Entschuldigung! • Verzeihung! • Es tut mir Leid!
Wyrażanie prośby	<ul style="list-style-type: none"> • Darf ich ...? • Kann ich ...? • Hast du vielleicht ... für mich? • Gib/geben Sie mir bitte...! • Bitte, eine Fahrkarte ... • Können Sie mir bitte ...? • Ich möchte/hätte gern...
Sygnalizowanie zainteresowania	<ul style="list-style-type: none"> • Das ist aber interessant! • Was ist denn los?
Sygnalizowanie niezrozumienia	<ul style="list-style-type: none"> • Wie bitte? • Können Sie wiederholen?
Wyrażanie zdziwienia	<ul style="list-style-type: none"> • Spinnst du? • Na, so was! • Wirklich? • Nicht zu glauben! • Unmöglich!

Uzyskiwanie i udzielanie informacji	<ul style="list-style-type: none">• Was ist dein Hobby?• Ist die Wohnung noch frei?• Wie komme ich zu ...?• Gehen Sie immer geradeaus.
Opisywanie osób, miejsc, zdarzeń	<ul style="list-style-type: none">• Auf dem Bild sehe ich ...• Ich habe in den Sommerferien gejobbt.
Wyrażanie/niewyrażanie zgody	<ul style="list-style-type: none">• Ja, klar.• Okay/In Ordnung!• Ja, das geht./Nein, tut mir leid.• Ja, gut!, Nein, danke!• Genau!• Natürlich!• Ich bin dafür/dagegen.
Wyrażanie aprobaty/dezaprobaty	<ul style="list-style-type: none">• Gute Idee!• Richtig! Super! Toll!• Du hast Recht! Das ist doch Unsinn!• Das finde ich ...• Na gut.
Wyrażanie opinii/pytanie o opinię	<ul style="list-style-type: none">• Ich glaube/finde/meine/ denke ...• Ich bin der Meinung, sie/ er ist ...• Ich bin der Meinung/ Ansicht, dass ...• Meiner Meinung nach, ...• Was meinst du dazu?• Wie findest du ... ?
Wyrażanie życzeń	<ul style="list-style-type: none">• Ich möchte...• Ich hätte gern ...• Ich wünsche mir ...
Składanie życzeń	<ul style="list-style-type: none">• Alles Gute zum Geburtstag!• Frohe Weihnachten!• Gute Besserung!
Wyrażanie upodobań, nastrojów, uczuć	<ul style="list-style-type: none">• Das ist ja super!• Wir hatten Angst.• Ich freue mich, ...
Wyrażanie przypuszczenia	<ul style="list-style-type: none">• Ich vermute ...• Vermutlich ...
Składanie propozycji/odrzucanie propozycji	<ul style="list-style-type: none">• Ich schlage vor, ...• Hast du Lust?• Das geht nicht.• Das ist unmöglich.
Telefonowanie w firmie	<ul style="list-style-type: none">• Kann ich bitte mit Herrn Wagner sprechen?• Ich möchte mit Frau Braun sprechen.• Moment bitte, ich verbinde.• Kann ich ihm/ihr eine Nachricht hinterlassen?
Autoprezentacja, opisywanie umiejętności	<ul style="list-style-type: none">• Zunächst möchte ich mich kurz vorstellen: ...• Ich kann Deutsch fließend sprechen.• Meine Stärken sind ...• Ich bin besonders gut in ...• Ich habe viel Erfahrung in ...• Wie findest du ... ?
Reklamowanie	<ul style="list-style-type: none">• Wir müssen die Maschine reklamieren.

2.4 Wymowa

Program zakłada również kształcenie poprawnej wymowy. Celem ćwiczeń fonetycznych jest osiągnięcie poprawności w następujących obszarach:

- artykulacja samogłosek długich i krótkich;
- artykulacja dwugłosek: ai, ei, au, eu, äu;
- artykulacja spółgłosek;
- wymowa przegłosu: ä, ö, ü;
- odróżnianie i stosowanie akcentu wyrazowego i zdaniowego;
- stosowanie melodii zdania;
- stosowanie prawidłowej intonacji i rytmu zdania.

3 Procedury osiągnięcia celów

3.1 Metody pracy

Głównym celem nauczania na poziomie podstawowym (wariant C) jest wyposażenie uczniów w sprawności językowe zapewniające posługiwanie się językiem niemieckim w prostych sytuacjach życia codziennego i zawodowego. Najbardziej efektywną metodą prowadzącą do osiągnięcia tego celu wydaje się być metoda komunikatywna, wprowadzająca ucznia bezpośrednio w autentyczne konteksty sytuacyjne. Metoda ta pozwala na optymalną aktywizację ucznia i jego kreatywny współdziałanie w procesie nauczania na partnerskich warunkach.

Oprócz metody komunikatywnej zaleca się również selektywne wykorzystywanie na zajęciach innych metod nauczania, w zależności od szczegółowych celów edukacyjnych oraz umiejętności językowych uczniów. Łączenie różnych metod podnosi efektywność nauczania, uatrakcyjnia zajęcia i tym samym motywuje uczniów do nauki języka niemieckiego. Warto wymienić tu m. in. metodę gramatyczno-tłumaczeniową, bezpośrednią, audiolingwalną i kognitywną.

3.2 Organizacja pracy na lekcji

Istotnym elementem metody komunikacyjnej jest wykorzystywanie różnorodnych form socjalnych na lekcji:

- pracy indywidualnej;
- pracy w parach;
- pracy w grupach;
- pracy z całą klasą (praca frontalna).

Praca w parach i grupach umożliwia rzeczywistą symulację autentycznych sytuacji komunikacyjnych oraz w znacznym stopniu uatrakcyjnia zajęcia i ożywia atmosferę na lekcji. Praca w grupach rozwija ponadto samodzielność uczniów i poczucie odpowiedzialności za innych. W trakcie pracy grupowej ważna jest rola nauczyciela. Powinien on podchodzić do poszczególnych grup, wspomagać je swą wiedzą i zachęcać do pracy. Nie powinien zaś kontrolować wszystkich wypowiedzi uczniów i poprawiać wszystkich błędów.

Pracę w parach i grupach przewiduje się przy wykonywaniu następujących zadań:

- wspólnym opracowywaniu danego zagadnienia;
- pytaniach i odpowiedziach, np. w celu uzyskania informacji o życiu innych ludzi, ich opiniach i poglądach (luka informacyjna);
- zbieraniu argumentów za i przeciw z różnych punktów widzenia;
- projektach nastawionych na integrację międzyprzedmiotową;
- dyskusjach.

Praca indywidualna zalecana jest w następujących działaniach:

- ciche czytanie;
- pisanie;
- sprawdziany, kartkówki;
- prace domowe;
- ćwiczenia kontrolujące rozumienie tekstu słuchanego i czytanego;
- ćwiczenia fonetyczne.

Praca z całą klasą zalecana jest w działaniach:

- systematyczne stosowanie prostych zwrotów w języku niemieckim w komunikacji na lekcji w sytuacjach narzuconych przez sam przebieg lekcji, a także w sytuacjach nieformalnych (np. „Otwórzcie książki”, „Zapal światło”, „Czy możesz powtórzyć?” – sformułowania tego typu wyrabiają nawyk używania języka niemieckiego na lekcji);
- prezentacja rezultatów pracy w grupach;
- zapoznawanie ze słownictwem;
- dochodzenie do reguł gramatycznych;

Niezwykle ważne są też prace projektowe. Sprzyjają one rozwijaniu samodzielności, współpracy w grupie oraz prowadzą do integracji sprawności językowych.

3.3 Materiały dydaktyczne

3.3.1 Wybór podręcznika

Do podstawowych materiałów nauczania należą:

- podręcznik wraz z książką ćwiczeń;
- płyta CD lub kasetą audio zawierające materiały do słuchania – do podręcznika i książki ćwiczeń;
- książki nauczyciela zawierające komentarze do poszczególnych ćwiczeń, scenariusze zajęć.

Przykładem takiego zestawu jest podręcznik „*alles klar zakres podstawowy*” wydany przez WSiP S.A. (2007)⁸. Podręcznik ten adresowany jest do uczniów szkół ponadgimnazjalnych, m. in. do uczniów technikum, rozpoczynających naukę języka niemieckiego w wymiarze dwóch lub trzech godzin tygodniowo. Cele, treści i założenia metodyczne są zgodne z *Podstawą programową*, ESOKJ i założeniami Europejskiego Portfolio Językowego.

Podręcznik jest tak skonstruowany, że można go realizować w wymiarze dwóch godzin tygodniowo. Komplet na jeden rok nauki składa się z dwóch części (a, b). Każda łączy w sobie podręcznik i zeszyt ćwiczeń oraz zawiera płytę CD. Serię *Alles Klar* cechują:

- przejrzyste sformułowane cele kształtujące i ich konsekwentna realizacja;
- różnorodne formy i techniki pracy, w tym propozycje prac projektowych
- rozdziałowe zestawienie aktywnego słownictwa;
- test rozdziałowy wraz z kluczem i punktacją;
- obszerny słowniczek alfabetyczny.

Podręcznik jest atrakcyjny graficznie, zawiera aktualne treści oraz odsyłacze do konkretnych stron internetowych.

⁸ p. Bibliografia

Podręcznik uwzględnia i rozwija samodzielność ucznia oraz przygotowuje do pracy nad dostarczoną informacją, tekstem czy ilustracją. Zawiera wiele autentycznych tekstów oraz materiałów realio- i kulturoznawczych, które pozwalają lepiej poznać kulturę państw niemieckojęzycznych.

Kurs umożliwia zdobycie umiejętności i wiedzy niezbędnych do porozumiewania się w języku niemieckim.

Podręcznik jest dopuszczony przez MEN do użytku szkolnego pod nr 17/07.

3.3.2 Materiały dodatkowe

Seria *alles klar* częściowo realizuje tematy zawodowe zgodne z profilem technikum ekonomicznego, dlatego w celu realizacji założeń niniejszego programu nauczania niezbędne jest wyposażenie warsztatu pracy nauczyciela w materiały dodatkowe. Należą do nich:

- podręczniki realizujące słownictwo specjalistyczne np. *Unternehmen Deutsch* (LektorKlett), *Wirtschaftsdeutsch für Anfänger. Grundstufe, Aufbaustufe* (LektorKlett)⁹
- słowniki dwujęzyczne;
- niemieckojęzyczne czasopisma młodzieżowe np. *Juma*;
- książki do gramatyki dla młodzieży;
- pomoce audio-wizualne, przy pomocy których można oddziaływać na różne zmysły, uaktywnić wiedzę posiadaną uczniów, stymulować ich wyobraźnię, samodzielność, i utrwalać nowe słownictwo, np. płyty CD, tablice tematyczne, tablice gramatyczne, foliogramy, zdjęcia, widokówki, plakaty, mapy, płyty DVD przybliżające realia i kulturę krajów niemieckojęzycznych, interaktywne programy komputerowe do nauki języka niemieckiego;
- program komputerowy *ZARB*, służący do samodzielnego tworzenia ćwiczeń, zadań, testów oraz folii;
- laptop;
- projektor multimedialny;
- urządzenie wielofunkcyjne;
- komputery i Internet, umożliwiające autentyczną komunikację i nieograniczony kontakt z żywym językiem;
- odtwarzacz CD i DVD;
- telewizor;
- rzutnik pisma.

3.4 Techniki nauczania

Komunikacyjne podejście do nauczania języków obcych zakłada integralne i harmonijne rozwijanie wszystkich sprawności językowych, receptywnych tj. słuchanie ze zrozumieniem, czytanie ze zrozumieniem, jak i produktywnych: mówienie i pisanie.

3.4.1 Słuchanie

Sprawność słuchania ze zrozumieniem jest niezbędna do odbioru języka w naturalnych warunkach codziennej komunikacji. Ponadto potrzebujemy jej przy słuchaniu

⁹ p. Bibliografia

obcojęzycznych audycji radiowych i oglądaniu telewizji. Teksty ze słuchu powinny dotyczyć tematów i sytuacji niezbędnych do podstawowej komunikacji językowej oraz być dostosowane do poziomu językowego ucznia. Słuchanie tekstów powinno się ćwiczyć już od pierwszych lekcji języka niemieckiego.

Techniki nauczania rozumienia ze słuchu obejmują trzy fazy: przed słuchaniem, w trakcie słuchania i po usłyszeniu tekstu.

Techniki poprzedzające słuchanie:

- praca z materiałem graficznym (obraz, ilustracja), wizualizującym temat i problematykę tekstu do słuchania;
- rozmowa na temat związany z tekstem do słuchania;
- skojarzenia, asocjogramy;
- podanie słów-kluczy;
- zapoznanie się z krótkim tekstem poruszającym te same zagadnienia.

Techniki w trakcie słuchania:

- wybór prawidłowej opcji (prawda – fałsz);
- porządkowanie kolejności obrazków na podstawie usłyszanego tekstu;
- dopasowanie obrazka (obrazków) do usłyszanego tekstu;
- ustalanie prawidłowej kolejności fragmentów tekstu;
- uzupełnianie tekstów z lukami;
- uzupełnianie tabeli;
- robienie notatek;
- samodzielne kończenie zdań.

Techniki po usłyszeniu tekstu:

- technika *prawda-fałsz*;
- technika wielokrotnego wyboru;
- stawianie pytań i udzielanie odpowiedzi;
- odgrywanie ról;
- ankiety;
- wyrażanie własnego zdania na temat poruszony w tekście;
- formułowanie wypowiedzi pisemnej odnoszącej się do treści tekstu (list, e-mail);
- streszczenie wysłuchanego tekstu;
- opowiadanie wysłuchanego tekstu.

3.4.2 Czytanie

Głównym celem czytania jest odbiór i zrozumienie informacji zawartych w tekście czytany. Do rozwijania tej sprawności zalecane są następujące rodzaje tekstów: teksty z gazet i czasopism, np. wiadomości, reportaże, listy czytelników, prognoza pogody, horoskop, zagadki; teksty informacyjne: prospekty, rozkłady jazdy, katalogi, bilety, formularze, programy teatralne, kinowe, bilety wstępu, plakaty, ogłoszenia, menu, ulotki, regulaminy, reklamy, fragmenty leksykonów, tabele, statystyki, mapy; teksty służące komunikacji: listy, widokówki, telegramy, książki telefoniczne; instrukcje: przepisy kulinarne, reguły gry; opisy osób; życiorys; teksty literackie: krótkie opowiadania, bajki, baśnie, anegdoty, wiersze, piosenki, wyliczanki, graffiti.

Uczniowie powinni osiąść umiejętność selektywnego, globalnego i szczegółowego zrozumienia czytanego tekstu. Techniki nauczania czytania ze zrozumieniem obejmują trzy fazy: przed czytaniem, w trakcie czytania i po przeczytaniu tekstu.

Przed przeczytaniem tekstu:

- rozmowa wprowadzająca ucznia w tematykę tekstu;
- aktywizacja wiedzy posiadanej (skojarzenia tematyczne, asocjogramy);
- wprowadzenie nowych struktur gramatyczno-leksykalnych;
- wizualizacja tematyki tekstu za pomocą materiału graficznego;
- rozmowa na podstawie materiału stymulującego.

W trakcie czytania:

- identyfikacja w tekście słów-kluczy;
- ćwiczenia polegające na wyborze odpowiedniej opcji (prawda-fałsz);
- ćwiczenia polegające na możliwości wielokrotnego wyboru;
- ustalanie autora danej wypowiedzi lub osoby pojawiającej się w tekście, do której jakieś sformułowanie się odnosi;
- dopasowywanie do tekstu odpowiedniego tytułu lub śródtytułów do poszczególnych części tekstu;
- łączenie tekstu lub jego części z odpowiednimi ilustracjami;
- sensowne łączenie ze sobą różnych elementów tekstu: rozsypanych fragmentów, listu/e-maila i odpowiedzi na list/e-mail itp.;
- uzupełnianie brakujących informacji na podstawie przeczytanego tekstu;
- wskazywanie w tekście miejsca, z którego pochodzi dana informacja.

Po przeczytaniu tekstu:

- odpowiadanie na konkretne pytanie dotyczące treści tekstu;
- uzupełnianie informacji w formie tabelarycznej;
- pisemne lub ustne streszczenie przeczytanego tekstu;
- relacjonowanie treści przeczytanego tekstu;
- rozmowa o problematyce, którą tekst poruszał, wyrażanie opinii i formułowanie stanowisk;
- wyrażanie przypuszczeń na temat innego zakończenia lub dalszego ciągu tekstu.

3.4.3 Mówienie

Podstawowym zadaniem w kształceniu sprawności mówienia jest pomoc uczącym się w przełamaniu barier komunikacyjnych, które mogą utrudnić swobodne wypowiedzanie się w obcym języku. Ważne jest, by uczniowie opanowali formy nawiązywania kontaktu z rozmówcą, przekazywania komunikatu i kończenia rozmowy.

Techniki rozwijające sprawność mówienia:

- odgadywanie treści obrazka, przypuszczenia dotyczące jego treści;
- opisywanie historyjki obrazkowej;
- interpretowanie obrazka;
- układanie dialogu między przedstawionymi na obrazku osobami;
- wypowiedzi na temat informacji przedstawionych na mapie;
- opis drogi na podstawie planu miasta;
- stawianie pytań i udzielanie odpowiedzi;

- powtarzanie dialogów na podstawie przedstawionego schematu;
- odtwarzanie treści na podstawie sporządzonych notatek;
- zbieranie argumentów;
- opis sytuacji;
- przeprowadzanie wywiadów;
- odgrywanie ról;
- relacjonowanie wydarzeń.

3.4.4 Pisanie

Uczniowie powinni zostać wyposażeni w umiejętność konstruowania takich tekstów, jak: ogłoszenie, notatka, ankieta, pocztówka, zaproszenie, list prywatny, prosty list oficjalny.

Techniki rozwijające pisanie:

- pisanie tekstu równoległego;
- pisanie listów i e-maili według wzorów;
- pisanie listów według elementów treści;
- pisanie listów w odpowiedzi na ogłoszenie prasowe;
- wypełnianie kwestionariuszy;
- pisanie życiorysu i podania;
- uzupełnianie tekstu z lukami;
- opisywanie wyglądu i charakteru osób;
- zapisywanie na tablicy skojarzeń na dany temat;
- robienie notatek w trakcie słuchania lub czytania tekstu.

3.4.5 Techniki nauczania gramatyki

Nauka gramatyki jest ważnym elementem nauki języka. Wypowiedź poprawna gramatycznie ułatwia w znacznej mierze komunikację. Ważna więc jest nie tylko płynność wypowiedzi, ale również dbałość o jej poprawność gramatyczną. Istnieją dwie podstawowe **metody nauczania reguł gramatycznych**:

- metoda dedukcyjna, czyli prezentowanie gotowych reguł;
- metoda indukcyjna, czyli samodzielne rozpoznanie nowych struktur gramatycznych i formułowanie rządzących nimi reguł poprzez analizę stosownego materiału gramatycznego.

Metoda indukcyjna zdaje się być efektywniejsza, ponieważ samodzielne docieranie do jakiejś wiedzy pozytywnie wpływa na jej utrwalenie.

W nauczaniu gramatyki można wykorzystać następujące techniki:

- samodzielne uzupełnianie reguł gramatycznych na podstawie analizy przedstawionego uprzednio materiału gramatycznego;
- wizualizacja paradygmatów odmiany i składni;
- uzupełnianie tabel z różnymi formami fleksyjnymi;
- tworzenie zdań z rozsypanek słownych;
- uzupełnianie zdań wyrazami w odpowiedniej formie gramatycznej;
- dopisywanie brakujących końcówek;
- przekształcanie zdań (np. z oznajmujących na pytające);
- łączenie ze sobą fragmentów zdań;
- samodzielne kończenie zaczętych zdań;

- ćwiczenia polegające na możliwości wielokrotnego wyboru.

3.4.6 Techniki nauczania słownictwa

Rozwinięcie kompetencji komunikacyjnej wymaga opanowania odpowiedniego zasobu słownictwa. Naukę słownictwa prowadzi się w trzech etapach:

- wprowadzenie;
- utrwalenie;
- powtarzanie i utrwalanie wcześniej podanego słownictwa.

Uczący się musi zostać zapoznany zarówno z wymową, pisownią jak też znaczeniem danego słowa.

Wybrane techniki stosowane podczas wprowadzania słownictwa:

- demonstracja – pokazanie i nazwanie konkretnego przedmiotu lub graficznej reprezentacji tego przedmiotu;
- parafrazy, synonimy i antonimy;
- kontekst;
- zdefiniowanie;
- objaśnienie za pomocą języka polskiego.

Utrwalanie nowego słownictwa może nastąpić między innymi poprzez:

- wielokrotne powtarzanie;
- użycie nowego wyrazu, zwrotu w zdaniach;
- technikę KIM – to jest próbę zapamiętania możliwie jak najwięcej wyrazów z 10 podanych;
- technikę wielokrotnego słuchania, czytania lub śpiewania tekstu z nową leksyką.

Niezwykle ważny jest trzeci etap, tj. **powtarzanie i utrwalanie słownictwa wcześniej opanowanego**. Do technik służących temu celowi należą między innymi:

- technika podawania wyrazów na określonej literze;
- technika odnajdywania wyrazu nie pasującego do pozostałych;
- rozwiązywanie krzyżówek;
- diagramy literowe.

3.4.7 Techniki nauczania wymowy

W nauczaniu wymowy należy zwrócić uwagę na poprawne wymawianie poszczególnych dźwięków. Ważne są też akcent, intonacja oraz rytm.

Można wymienić następujące **techniki kształcenia wymowy**:

- słuchanie nagrań oryginalnych;
- słuchanie pojedynczych wyrazów i ich wielokrotne powtarzanie;
- słuchanie i powtarzanie dłuższych fraz i zdań;
- głośne czytanie;
- przyswajanie sobie tekstów piosenek i wspólne śpiewanie;
- identyfikacja w poszczególnych wyrazach długich i krótkich samogłosek na podstawie nagrania;
- proste ćwiczenia o charakterze logopedycznym służące opanowaniu artykulacji głosek.

3.5 Metoda projektu

Do zadań szkoły określonych w *Podstawie programowej* kształcenia ogólnego dla wariantu C należy m.in. wdrażanie uczniów do samodzielności w procesie uczenia się języka obcego, zapewnienie uczniom możliwości wykorzystania znajomości języka przy wykonywaniu zespołowych, zwłaszcza interdyscyplinarnych, projektów, wspieranie u uczniów postawy ciekawości.

Zadania te można realizować metodą projektu. Metoda ta jest skuteczna, gdyż aktywizuje i motywuje uczniów do intensywnej pracy. Różnorodne formy współpracy (indywidualna prezentacja, praca w grupie) uczą współodpowiedzialności za wykonanie zadania i dotrzymywanie terminów. Sprzyjają również rozwijaniu umiejętności zawierania kompromisów. Jednak najważniejszym celem tej metody jest samodzielne podsumowanie przez uczniów wiedzy i zastosowanie umiejętności zdobytych na lekcjach języka obcego. Pozwala ona zaangażować się wszystkim uczniom bez względu na stopień opanowania języka. Jest to również okazja dla uczniów słabszych. Forma takiej pracy pozwala na ujawnienie rozmaitych zdolności – plastycznych, redaktorskich czy przywódczych. Przy realizacji projektów uczniowie mogą również wykorzystać wiedzę z zakresu innych przedmiotów np.: geografii, historii.

Podczas planowania i realizacji projektu uczeń może usystematyzować i pogłębić swoją wiedzę i umiejętności. Wykonując projekt może wykorzystać swoje kompetencje językowe, medialne, korzystać z autentycznych materiałów. Oceniając zrealizowany projekt, uczeń uzyskuje informację zwrotną, dotyczącą odbioru projektu, jego umiejętności merytorycznych, organizacyjnych, językowych.

Praca projektowa może być projektem-akcją lub mieć charakter badawczy. Jej rezultat może być przedstawiony w różnych formach:

- plakat, prospekt, broszura;
- album, teczkę z materiałami;
- strona w Internecie;
- prezentacja multimedialna;
- pokaz, wystawa.

Temat pracy projektowej powinien być dostosowany do poziomu językowego uczniów, zaś wybór formy prezentacji pracy projektowej powinien uwzględniać ich zdolności manualne, artystyczne, umiejętności korzystania z różnych źródeł wiedzy, w tym z technologii informacyjnych i komunikacyjnych. W ramach niniejszego programu można zrealizować np. projekt „Prezentacja firmy”, „Podróż służbowa”, „Region/miasto w Niemczech”.

3.6 Strategie samodzielnego uczenia się

Nauczanie na IV etapie edukacyjnym ma przygotowywać młodych ludzi do sprawnego funkcjonowania w toku studiów wyższych i przyszłej pracy zawodowej, to należy wyposażyć ich w takie kompetencje, które pozwolą im w przyszłości bez trudu dopasowywać stan swojej wiedzy do aktualnych potrzeb, także bez pomocy nauczyciela. Dlatego też jest niezmiernie ważne, by rozwijać u uczniów umiejętność samodzielnego uczenia się.

Wybrane techniki samodzielnego uczenia:

- korzystanie ze słownika;
- tworzenie własnego słowniczka;
- wizualizacja materiału;

- nauka słownictwa;
- uczenie się na pamięć;
- korzystanie z repetytoriów gramatycznych;
- domyślanie się znaczenia słówek z kontekstu;
- samodzielne tworzenie rebusów i kalamburów językowych.

3.7 Indywidualizacja nauczania

Każda klasa to zespół uczniów zróżnicowanych pod względem zdolności, umiejętności, zainteresowań. Szczególną uwagę trzeba jednak zwrócić na tych, którzy mają trudności z opanowaniem podstawowych wiadomości i umiejętności oraz na uczniów bardzo zdolnych, którzy doskonale radzą sobie na lekcjach.

W ramach pracy z uczniami zdolnymi powinno się:

- pielęgnować zainteresowania;
- zlecać wykonanie dodatkowych zadań, w tym dodatkowych prac domowych;
- umożliwiać rozwiązywanie dodatkowych zadań podczas sprawdzianów;
- zachęcać do udziału w projektach;
- wspierać merytorycznie w realizacji dodatkowych zadań;
- okazywać pomoc w dostępie do materiałów umożliwiających pogłębienie wiedzy;
- zachęcać i przygotowywać do udziału w różnych konkursach, np. konkursie recytatorskim, konkursie wiedzy o krajach niemieckojęzycznych itp.

W ramach pracy z uczniami mającymi trudności w nauce zaleca się:

- regularną kontrolę postępów;
- proponowanie indywidualnych zadań w ramach pracy klasowej i domowej;
- częste aktywizowanie uczniów na lekcji;
- stworzenie uczniom komfortu wykonywania zadań w postaci podpowiedzi, wskazówek, „gotowców” itp. (uczniowie mają satysfakcję, że umieją);
- uwzględnianie przy ocenianiu przede wszystkim wysiłku uczniów;
- przejawianie postawy wyrozumiałości dla braków ucznia;
- kształtowanie poczucia wiary we własne możliwości.

4 Przewidywane efekty

Zrealizowanie *Programu* pozwoli na wykształcenie u ucznia następujących kompetencji:

- uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksyka – w tym proste słownictwo specjalistyczne, gramatyka, ortografia oraz fonetyka) oraz funkcji językowych;
- w zakresie poszczególnych sprawności receptywnych i produktywnych uczeń ma następujące osiągnięcia:

Sprawność językowa	Kompetencje ucznia
Rozumienie ze słuchu	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • proste sytuacje komunikacyjne; • instrukcje nauczyciela; • ogólny sens prostych wypowiedzi. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyszukiwać szczegółowe informacje w nieskomplikowanych wypowiedziach i dialogach.
Czytanie ze zrozumieniem	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • autentyczne teksty użytkowe (np. ogłoszenia, reklamy, prospekty, karty dań, rozkłady jazdy, instrukcje, listy); • ogólny sens prostych adaptowanych i autentycznych tekstów. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyszukiwać szczegółowe informacje w prostych tekstach.
Mówienie	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zadawać proste pytania i udzielać odpowiedzi; • uzyskiwać i udzielać informacji w typowych sytuacjach życia codziennego i zawodowego; • formułować krótkie wypowiedzi; • inicjować i podtrzymywać prostą rozmowę dotyczącą typowych sytuacji życia codziennego i zawodowego; • stosować zasady poprawnej wymowy.
Pisanie	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wypełniać typowe formularze (np. kwestionariusz osobowy) • przekazywać prostą informację; • pisać krótkie teksty użytkowe (np. zaproszenie, rezerwację, podanie, curriculum vitae, ogłoszenie); • pisać krótkie listy prywatne i formalne (np. list motywacyjny) • stosować zasady ortografii.

- uczeń posiada wiedzę o historii, kulturze, realiach krajów niemieckiego obszaru językowego;
- uczeń potrafi posługiwać się słownikiem dwujęzycznym;
- uczeń potrafi korzystać z różnych źródeł informacji w języku niemieckim, w tym również za pomocą technologii informacyjnych i komunikacyjnych;
- uczeń potrafi stosować strategie komunikacyjne (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, rozumienie tekstu zawierającego nieznanne słowa i zwroty)

oraz proste strategie kompensacyjne (np. zastąpienie innym wyrazem, opis) w przypadku, gdy nie zna lub nie pamięta jakiegoś wyrazu;

- uczeń potrafi dokonać samooceny np. przy użyciu portfolio językowego.

5 Kontrola i ocena osiągnięć uczniów

Kontrola i ocenianie osiągnięć uczniów są nieodłącznym elementem kształcenia językowego. Służą nie tylko diagnozowaniu osiągnięć ucznia, ale także pomagają określić jego indywidualne potrzeby. Do tego dochodzi również funkcja wychowawcza i wspierająca oceniania – wyrabianie nawyku i motywowanie do systematycznej pracy oraz solidnego podejścia do obowiązków szkolnych.

Kontrolę osiągnięć uczniów należy dokonywać w sposób obiektywny, rzetelny, systematyczny i czytelny dla nauczycieli, uczniów i rodziców. Bieżącej i okresowej ocenie powinny podlegać wiedza, umiejętności, oraz ogólna postawa ucznia obejmująca takie elementy jak: sumienność, pracowitość, systematyczność, włożony wysiłek, aktywność na lekcji, umiejętność pracy w grupie itp. Wśród form sprawdzania osiągnięć uczniów wymienić należy: wypowiedzi ustne, prace pisemne przygotowane w domu i na lekcji, ćwiczenia przygotowywane indywidualnie i grupowo na danej lekcji, testy (otwarte, zamknięte). Ocenianiu podlegają również prace projektowe, referaty, oraz dodatkowe osiągnięcia uczniów w konkursach (np. konkursie recytatorskim, wiedzy o krajach niemieckojęzycznych, olimpiadzie językowej).

Uczniowie dyslektyczni powinni być traktowani indywidualnie. Należy dostosować wymagania do ich możliwości. Powinni mieć więcej czasu na formułowanie wypowiedzi, nie powinni być oceniani za błędy w pisowni czy niestaranne pismo. W zamian za to powinni wykazać się dodatkową pracą z tekstem, z nagraniem, słownictwem, ćwiczeniami w pisaniu.

Szczegółowe kryteria pomiaru osiągnięć uczniów określa wewnętrzny system oceniania.

5.1 Techniki oceniania ustnego

Do powszechnie stosowanych **form oceniania ustnego** osiągnięć uczniów należą:

- ustne odpytywanie uczniów na bieżąco;
- ustne powtórzenie określonej partii materiału.

Wśród **technik sprawdzających umiejętność mówienia** należy wymienić:

- odgrywanie dialogów na podstawie wskazówek (opisu sytuacji);
- opowiadanie o jakimś wydarzeniu;
- prowadzenie negocjacji na tematy z życia codziennego;
- opisywanie ilustracji;
- odpowiadanie na pytania do materiału stymulującego;
- wyrażanie opinii na dany temat;
- odpowiedzi na pytania związane z tekstem.

Nauczyciel oceniając wypowiedź ustną powinien uwzględnić:

- poprawność doboru formy wypowiedzi do tematu;
- stopień wyczerpania tematu;
- płynność wypowiedzi;

- bogactwo wypowiedzi;
- poprawność leksykalno-gramatyczną;
- poprawność fonetyczną i intonacji.

5.2 Techniki oceniania pisemnego

Kontrola pisemna może przybierać formę:

- krótkich kartkówek ze znajomości bieżących zagadnień gramatycznych lub słownictwa;
- sprawdzianów w zakresie poszczególnych sprawności językowych;
- sprawdzianów na zakończenie semestru nauki.

Przy kontroli pisemnej niezmiernie istotnym jest uwzględnianie w testach i sprawdzianach takich typów zadań, które wynikają z rodzajów ćwiczeń realizowanych podczas lekcji, a więc dobrze znanych uczniowi. Treść zadań (leksyka, gramatyka) powinna odnosić się do przerobionego na zajęciach materiału. Nauczyciel powinien sprecyzować zakres materiału podlegającego kontroli oraz jasno określić kryteria oceniania.

5.3 Testowanie słownictwa

Kontrola opanowania słownictwa odbywa się poprzez następujące techniki:

- dobieranie pojęcia nadrzędnego do podanych wyrazów;
- skreślanie wyrazów nie pasujących do podanej grupy;
- porządkowanie wyrazów w grupy tematyczne/kategorie tematyczne;
- uzupełnianie tekstu z lukami;
- rozwiązywanie krzyżówek;
- rozpoznawanie i wyszukiwanie znanych słów w zestawieniu liter, tzw. Wortsalat;
- dobieranie synonimów lub antonimów;
- test wielokrotnego wyboru.

5.4 Testowanie gramatyki

Przy kontroli opanowania kompetencji gramatycznej stosuje się następujące techniki:

- skreślanie błędnych form w podanym przykładzie;
- uzupełnianie zdań z lukami gramatycznymi;
- tworzenie zdań z pojedynczych wyrazów;
- przekształcanie zdań według podanego wzoru;
- tłumaczenie zdań;
- test wielokrotnego wyboru;
- wzajemne przyporządkowywanie fragmentów zdań.

5.5 Testowanie słuchania

Niektóre ze stosowanych technik testowania rozumienia ze słuchu to:

- zadania zamknięte typu prawda-falsz;
- test wielokrotnego wyboru;

- dopasowywanie wypowiedzi do ich autorów;
- porządkowanie kolejności zdarzeń na podstawie usłyszanego tekstu;
- rozpoznawanie, czy określone informacje występują w wypowiedzi.

5.6 Testowanie czytania

Kontrola umiejętności rozumienia tekstu czytanego odbywa się przy zastosowaniu następujących technik:

- zadania zamknięte typu prawda-fałsz;
- test wielokrotnego wyboru;
- porządkowanie tekstu w logicznie spójną całość;
- przyporządkowywanie wypowiedzi osobom;
- uporządkowanie podanych punktów tak, by przekazywały ciąg wydarzeń czytanego tekstu.

5.7 Testowanie pisania

W celu kontroli postępu w pisaniu twórczym proponuje się:

- wypełnianie formularzy;
- redagowanie krótkich tekstów użytkowych (kartka z pozdrowieniami, zaproszenie, e-mail, ogłoszenie itp.);
- pisanie prostych listów prywatnych i formalnych (pisanie sterowane);
- wypełnianie luk w tekstach i dialogach;
- sporządzanie notatek;
- formułowanie wypowiedzi na określony temat z uwzględnieniem podanych informacji dotyczących treści.

5.8 Ocenianie pracy projektowej

Przy ocenianiu pracy projektowej powinno się wziąć pod uwagę:

- sposób prezentacji ustnej/pisemnej (treść i forma);
- zebrane informacje (umiejętność korzystania ze źródeł);
- temat projektu, jego przydatność i atrakcyjność;
- współpracę w zespole.

5.9 Samoocena ucznia

5.9.1 Karta samooceny

Ważnym elementem kontroli jest samoocena uczniów. Kształtuje ona u uczniów postawę odpowiedzialności za własne uczenie się, uświadamia im konieczność pracy własnej i zaangażowania w proces przyswajania języka obcego, motywuje do dalszej pracy. Samoocena może dotyczyć treści, języka, umiejętności. Uczeń może kontrolować swoje postępy w nauce w oparciu o kartę samooceny, wypełnianą po realizacji każdego rozdziału w podręczniku.

Przykładowa karta samooceny ucznia z tematu *Praca i zawód*:

Umiem/Potrafię;			
wymienić przykładowe zawody, w tym zawody w branży ekonomicznej			
opowiedzieć o czynnościach związanych z wybranymi zawodami			
opowiedzieć o swoim wymarzonym zawodzie i uzasadnić jego wybór			
nazwać cechy dobrego pracownika			
wyszukać w ogłoszeniu o pracę wymagania stawiane przez firmę, zakres obowiązków, wysokość oferowanych zarobków, czas pracy itp.			
zadzwożyć do ogłoszeniodawcy i uzyskać potrzebne informacje dotyczące oferowanej pracy			
odegrać rolę ubiegającego się o pracę podczas rozmowy kwalifikacyjnej			
napisać ogłoszenie w związku z poszukiwaniem pracy			
napisać życiorys			
napisać list motywacyjny			

Legenda:

Umiem:	
	dobrze
	słabo
	wcale

5.9.2 Test kontrolny

Podręcznik *Alles Klar* umożliwia samoocenę i samokontrolę ucznia dzięki dodatkowym testom umieszczonym do każdego rozdziału w części ćwiczeniowej. Testy zaopatrzone są w punktację i klucz.

5.9.3 Portfolio językowe

Jedną z form samooceny jest również prowadzenie portfolio językowego, czyli teczki prac ucznia. Umożliwia ono dokumentowanie postępów ucznia w rozwijaniu kompetencji komunikacyjnej lub ich braku, wspiera jego autonomię, zachęca go do wyznaczania celów

i lepszego organizowania dalszego procesu uczenia się. portfolio językowe składa się z trzech części. Są to:

- dokumenty potwierdzające poziom znajomości języka (świadectwa, certyfikaty, zaświadczenia);
- karty samooceny ucznia, dokumentujące przebieg uczenia się
- różnego rodzaju prace ucznia (listy, prace pisemne, materiały zebrane przez ucznia na dany temat itp.).

6 Projekt ewaluacji programu nauczania języka niemieckiego

Cele ewaluacji:

- określenie rzeczywistych efektów realizacji programu;
- wartości programu w aspekcie celów i założeń projektu SZKOŁA KLUCZOWYCH KOMPETENCJI i kompetencji kluczowej, tj. porozumiewania się w języku obcym.

Kompetencja kluczowa	Obiekt ewaluacji	Pytania kluczowe (badawcze)	Kryteria ewaluacji	Metody badawcze	Próba badawcza	Prezentacja danych/raport	Uwagi
Porozumiewanie się w języku niemieckim	efekty realizacji programu nauczania języka niemieckiego	<p>Jakie wymiary efekty przyniósł projekt dla uczniów, szkoły i środowiska ?</p> <p>Jaką wartość przyniósł program w aspekcie projektu i kompetencji kluczowej?</p>	<p>1. Przydatność treści programowych;</p> <p>2. Atrakcyjność programu dla uczniów</p> <p>3. Zgodność z podstawą programową i standardami wymagań egzaminacyjnych (maturalnych i zawodowych);</p> <p>4. Trafność wobec oczekiwań uczniów;</p> <p>5. Przyrost umiejętności językowych uczniów (przyrost wiedzy);</p> <p>6. Adekwatność wobec kompetencji kluczowej oraz projektu;</p> <p>7. Spójność z celami projektu..</p>	<ul style="list-style-type: none"> •ankietowanie; •analiza dokumentów szkolnych •pomiar dydaktyczny. 	<ul style="list-style-type: none"> •uczniowie; •rodzice; •nauczyciele przedmiotów zawodowych, 	Prezentacja multimedialna lub raport opisowy	ewaluacja w połowie i po zakończeniu realizacji programu

7 Załączniki

1. Przykład pracy z tekstem autentycznym – **oferta pracy (Das Stellenangebot)**
Źródło: <https://recruitment.henkel.com/jpapps/henkel/jobs/jobview.jsp?requestno=RQ00009601>
2. Ćwiczenia leksykalne – **wyposażenie biura (Büro: Einrichtungsgegenstände)**
Źródło: www.wirtschaftsdeutsch.de
3. Ćwiczenia leksykalne – **przybory biurowe (Büro: Diverse Büromaterialien)**
Źródło: www.wirtschaftsdeutsch.de
4. Ćwiczenia leksykalne – komputer w biurze (**Büro: Personalcomputer und Zubehör**)
Źródło: www.wirtschaftsdeutsch.de
5. Test – **rozmowy telefoniczne w firmie (Geschäftliche Telefonate)**
Źródło: www.wirtschaftsdeutsch.de
6. Opis ilustracji – w biurze (**Im Büro**)
7. Ankieta dla ucznia

1. Das Stellenangebot

Assistent/in Sekretär/in im IT Management (2542DE)

Aufgabenstellung

Sie sind verantwortlich für die Erledigung aller Sekretariats- bzw. Assistenzaufgaben in unserem IT-Management. Zu Ihren Aufgaben gehören die Organisation sowie die Vor- und Nachbereitung von nationalen und internationalen Meetings und das Erstellen von Präsentationen. Darüber hinaus sind Sie verantwortlich für die Planung, Organisation und Abrechnung von Geschäftsreisen und die Verwaltung und Ausstattung von Konferenzräumen.

Anforderungen

Sie haben eine abgeschlossene kaufmännische Ausbildung. Sie verfügen über einschlägige Erfahrung im vorgenannten Aufgabengebiet. Sie sind versiert im Umgang mit MS-Office und Lotus Notes. Ihre Englischkenntnisse sind in Wort und Schrift sehr gut und Sie haben Spaß daran in einem internationalen Team zu arbeiten. Idealerweise bringen Sie weitere Sprachkenntnisse mit. Sie sind gewohnt eigenständig zu arbeiten und verfügen über eine schnelle Auffassungsgabe und das notwendige Organisationstalent. Sie sind belastbar, flexibel, gewissenhaft und kommunikativ.

Tarifestufe: Oberer Tarifbereich

Befristungsdauer: 1 Jahr

Ansprechpartner

HENKEL KGaA, 40191 Düsseldorf
Frau Sandra Lorch, VHF/HR Key Account Management IT

Aufgabe 1

Beantworte die Fragen zum Text.

1. Welche Stelle wird angeboten?
2. Wer ist der Arbeitgeber?
3. Wo befindet sich die Firma?
4. Wie lange wird die Arbeit dauern?

Aufgabe 2

Ergänze die Tabelle.

Anforderungen	Ausbildung	
	Sprachkenntnisse	
	Andere Kenntnisse	
	Erfahrung	
	Fähigkeiten	– – – – –
Aufgabenbereich	– – – – –	

Aufgabe 3

Du bist an der Stelle als Sekretärin interessiert. Schreibe eine Bewerbung an die Firma Henkel.

2. Büro: Einrichtungsgegenstände

Aufgabe 1

Wie heißen die dargestellten Einrichtungsgegenstände? Schreiben Sie die entsprechenden Bezeichnungen unter die Fotos und ergänzen Sie jeweils den Artikel.

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

Büro-
Computer-
Dreh-
Hängeregistratur-
Roll-
Rollladen-
Schreib-

Stand-
Tisch-
Wand-

-ascher
-container
-garderobe

-leuchte
-schrank
-schrank
-station
-stuhl
-tisch
-wagen

5. _____

6. _____

7. _____

8. _____

9. _____

10. _____

3. Büro: Diverse Büromaterialien

Aufgabe

Wie heißen die abgebildeten Gegenstände? Wenn Sie die Bezeichnungen nicht sofort wissen, dann machen Sie einfach das Kreuzworträtsel. Die Zahlen in den Kästchen stehen jeweils für einen bestimmten Buchstaben. (Ä = AE; Ü = UE; Ö = OE, ß = SS)

1. _____ -

2. _____ -

3. _____ -

4. _____ -

5. _____ -

6. _____ -

								1.		2.				
3.	1	2	3	4	5	6	4	7	6		8			
								9		2				
	4.	1	10	3	11	9	8	2	12	13	13	3	11	
								4			1			5.
6.	12	14	5	15	4	6	16	3	11		3			1
								14			5			9
	7.	8	10	17	3	2	5	18	19	11	3	4	1	3
								19				7		20
								11			6			13
8.	6	3	21	6	13	12	11	8	3	11				12
								4		9.	5	18	19	3
								1						8
								3						3
								10.	11	12	20	4	3	11
									17	10	13	13	4	11
														11

7. _____ -

8. _____ -

9. _____ -

10. _____ -

5. Test: Geschäftliche Telefonate

Bitte kreuzen Sie die richtige Lösung an. (Es ist nur eine Lösung richtig)

1	„Könnte ich bitte ... sprechen?“ a) Herr X b) Herrn X c) mit Herr X d) mit dem Herr X	☐ ☐ ☐ ☐
2	„Was kann ich für Sie?“ a) tun b) tätigen c) helfen d) haben	☐ ☐ ☐ ☐
3	„Könnten Sie bitte mal Christine ...?“ a) an den Apparat holen b) geben c) zum Telefon bringen d) nehmen	☐ ☐ ☐ ☐
4	„Wer ist in Ihrem Hause für die Pressearbeit ...?“ a) vorhanden b) verantwortbar c) kompetent d) zuständig	☐ ☐ ☐ ☐
5	Die vom Anrufer gewünschte Gesprächspartnerin telefoniert gerade selbst. Was sagen Sie dem Anrufer? a) Frau X hebt das Telefon im Moment nicht auf. b) Frau X ist gerade besetzt. c) Da wird gerade besprochen. d) Da ist gerade belegt.	☐ ☐ ☐ ☐
6	Wenn Sie auf die Fragen des Gesprächspartners nicht eingehen und das Telefonat so schnell wie möglich beenden wollen, dann versuchen Sie, ihn ... a) abzuwimmeln b) einzuseifen c) auszubremsen d) abzustreiten	☐ ☐ ☐ ☐
7	Ein Kunde möchte einen Kollegen von Ihnen sprechen, der aber momentan nicht erreichbar ist. Welche Formulierung sollten Sie besser nicht verwenden? a) Herr Meier ist gerade zu Tisch. b) Herr Meier ist derzeit dienstlich unterwegs. c) Herr Meier ist zur Zeit nicht im Hause. d) Herr Meier ist im Augenblick unbekömmlich.	☐ ☐ ☐ ☐
8	Der gewünschte Gesprächspartner ist nicht zu erreichen, da er gerade telefoniert. Die Telefonzentrale gibt dem Anrufer deshalb die des Gesprächspartners. a) Selbstwahlnummer b) Durchwahlnummer c) Direktrufnummer d) Notrufnummer	☐ ☐ ☐ ☐
9	Ein Anrufer möchte eine Kollegin von Ihnen sprechen, die aber gerade nicht am Platz ist. Was sagen Sie? - „Kann ich ihr etwas ...?“ a) erteilen b) entrichten c) ausrichten d) ermitteln	☐ ☐ ☐ ☐
10	Sie möchten einen Anrufer mit einem Kollegen verbinden. Was sagen Sie ihm? a) „Halten Sie bitte die Leiter.“ b) „Halten Sie bitte die Linie.“ c) „Bleiben Sie bitte drin.“ d) „Bleiben Sie bitte dran.“	☐ ☐ ☐ ☐

Punkte: ___ / 10

6. Im Büro

Beschreibe das Bild.

Opisz poniższą ilustrację.

Beantworte die Fragen:

Odpowiedz na pytania:

1. Welche Pflichten hat die Sekretärin?
2. Was möchtest du in Zukunft werden und warum?

7. Ankieta

Data badania

.....

ANKIETA DLA UCZNIĄ

Ankieta jest anonimowa. Służy zebraniu informacji na temat realizacji programu nauczania języka niemieckiego w technikum ekonomicznym.

		TAK	NIE
1.	Czy treści omawiane na lekcjach były przedstawione dla Ciebie w sposób zrozumiały i interesujący?		
2.	Czy metody stosowane na lekcjach pozwalały Ci aktywnie uczestniczyć w zajęciach?		
3.	Czy praca w grupach pozwalała Ci pokonywać uczucie strachu przed komunikowaniem się w języku niemieckim?		
4.	Czy w oparciu o proponowane zestawy ćwiczeń mogłeś/-aś rozwijać wszystkie sprawności językowe?		
5.	Czy tempo realizacji programu nauczania było dostosowane do Twoich umiejętności i potrzeb?		
6.	Czy odpowiadała Ci forma sprawdzania wiadomości i umiejętności?		
7.	Czy nauczyłeś się samodzielnie zdobywać wiedzę i poruszać się w świecie informatycznym?		
8.	Czy nauczyłeś się korzystać ze słowników dwujęzycznych?		
9.	Czy treści zawarte w programie nauczania wzbudziły Twoje zainteresowanie językiem niemieckim, kulturą krajów niemieckiego obszaru językowego?		
10.	Czy treści zawarte w programie nauczania mogą być przydatne w przyszłości w życiu codziennym i zawodowym?		

11. W programie najbardziej podobały mi się następujące bloki tematyczne:

.....

12. Następujące bloki tematyczne uważam za zbędne:

.....

13. Jakie umiejętności nabyte podczas wdrażania programu mogą Twoim zdaniem przydać Ci się w przyszłej pracy zawodowej?

.....

14. Czego brakowało Ci w tym programie?

.....

Dziękuję za wypełnienie ankiety!

8 Przydatne strony internetowe

Witryny o tematyce krajoznawczej

- www.deutschland.de;
- www.niemcy-turystyka.pl;
- www.austria.info;
- www.mojaszwajcaria.pl;
- www.meinestadt.de;
- www.deutsche-staedte.de.

Prasa

- www.welt.de;
- www.stern.de;
- www.focus.de.

Niemieckie wyszukiwarki

- www.google.de;
- www.yahoo.de;
- www.web.de;
- <http://prabo.de>.

Polskie serwisy języka niemieckiego

- www.sprache.of.pl;
- www.e-niemiecki.pl;
- <http://e-deutsch.pl>;
- www.jniemiecki.pl.

Niemieckie serwisy językowe dla uczących się języka niemieckiego

- www.goethe.de;
- www.deutsch-als-fremdsprache.de;
- www.wirtschaftsdeutsch.de;
- www.planet-beruf.de;
- www.ralf-kinas.de;
- www.edition-deutsch.de.

Bibliografia

Literatura:

- [1] Baberadova H., *Język niemiecki w ekonomii. Zbiór tekstów i ćwiczeń*, LektorKlett, Poznań 2008.
- [2] Becker N., Braunert J., Schlenker W., *Unternehmen Deutsch Grundkurs*, LektorKlett, Stuttgart 2004.
- [3] Braunert J., Schlenker W., *Unternehmen Deutsch Aufbaukurs*, LektorKlett, Stuttgart 2004.
- [4] Ganczar M., Gębal P., *Repetitorium leksykalne ekonomiczne – Fachsprache Wirtschaft*, LektorKlett, Poznań 2008.
- [5] Heyd, G., *Deutsch lehren. Grundwissen für den Unterricht in Deutsch als Fremdsprache*, Frankfurt 1997.
- [6] Komorowska H., *Metodyka nauczania języków obcych*, Warszawa 1999.
- [7] Komorowska H., *Sprawdzanie umiejętności w nauce języka obcego. Kontrola-Ocena-Testowanie*, Warszawa 2002.
- [8] Łuniewska K., Tworek U., Wąsik Z., *Alles Klar zakres podstawowy. Podręcznik z ćwiczeniami. Kurs dla początkujących dla liceum ogólnokształcącego, liceum profilowanego i technikum*, WSiP, Warszawa 2007.
- [9] Macaire D., Nicolas G., *Wirtschaftsdeutsch für Anfänger, Grundstufe*, LektorKlett 2004.
- [10] Macaire D., Nicolas G., *Wirtschaftsdeutsch für Anfänger, Aufbaustufe*, LektorKlett 2004.
- [11] Neuner G., Krüger M., Grever U., *Übungstypologie zum kommunikativen Unterricht*, Berlin 1986.
- [12] Niemierko B., *Między oceną szkolną a dydaktyką*, Warszawa 1997.
- [13] Pfeiffer W., *Nauka języków obcych. Od praktyki do praktyki*, Poznań 2001.
- [14] Szempruch K., Uberman, A. *Założenia programowe, zasady opracowania i modyfikacji programu kształtowania kompetencji kluczowych w zakresie języków obcych*, Lublin 2009.

Akty prawne:

- [1] *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2007 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół.*
- [2] *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 stycznia 2009 r. w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego programów wychowania przedszkolnego, programów nauczania i podręczników oraz cofania dopuszczenia (Dz. U. z dnia 15 stycznia 2009 r. Nr 4, poz. 18).*
- [3] *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 lutego 2002r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz. U. z 2002r. Nr 15, poz. 142).*
- [4] *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 marca 2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 54 poz.442).*

Pozostałe:

- [1] *Europejski system opisu kształcenia językowego: nauczanie, uczenie się, ocenianie*, Wydawnictwa Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli, Warszawa 2003.
- [2] *Europejskie portfolio językowe dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych i studentów*, Wydawnictwa Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli, Warszawa 2006.
- [3] *Informator maturalny od 2005 roku z języka niemieckiego*, opracowany przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną w Łodzi w porozumieniu z Centralną Komisją Egzaminacyjną w Warszawie, Warszawa 2003.
- [4] *Diagnoza regionalna implementacji Kompetencji Kluczowych w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnych, regionalnych oświaty oraz rynku pracy w województwie podkarpackim*, Lublin 2009.

Autor
Jacek Trzyna

JĘZYK ANGIELSKI

AUTORSKI PROGRAM KSZTAŁTOWANIA KOMPETENCJI KLUCZOWYCH

**Zespół Szkół Technicznych
w Łąncucie**

*Koordinator merytoryczny kompetencji kluczowej w zakresie
porozumiewania się w językach obcych*
Anna Pado

Lublin 2009

Spis treści

Opis programu	5
Geneza programu.....	7
1 Cele edukacyjne.....	11
1.1 Cele ogólne	11
1.2 Cele szczegółowe.....	11
2 Treści nauczania	15
2.1 Kręgi tematyczne	15
2.2 Funkcje komunikacyjne	17
2.3 Kategorie gramatyczne	18
2.4 Proponowany układ treści programowych	19
3 Procedury osiągnięcia celów	25
3.1 Postulaty metodyczne	25
3.2 Nauczanie komunikacji w klasie	25
3.3 Formy pracy	26
3.4 Techniki nauczania	27
3.5 Przygotowanie do egzaminu maturalnego	29
3.6 Indywidualizacja nauczania	30
3.7 Środki dydaktyczne.....	32
4 Kontrola i ocena osiągnięć uczniów	33
4.1 Kryteria oceniania.....	33
4.2 Ogólne zasady oceniania pracy i postępów ucznia w nauce języka angielskiego	34
4.3 Obszary aktywności podlegające ocenianiu	35
4.4 Szczegółowe kryteria oceniania pracy i postępów uczniów w nauce języka angielskiego	36
5 Procedury ewaluacji programu nauczania.....	42
Bibliografia.....	44

Opis programu

Informacja o autorze

Poniższy program nauczania jest programem autorskim. Został napisany przez Jacka Trzynę – nauczyciela języka angielskiego w Zespole Szkół Technicznych w Łąncucie. Autor programu jest absolwentem Uniwersytetu Rzeszowskiego. Posiada wieloletnie doświadczenie w pracy pedagogiczno-dydaktycznej z młodzieżą. Jest także członkiem zespołu egzaminatorów egzaminu maturalnego z języka angielskiego, powołanym przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną w Krakowie.

Założenia programu

Koncepcja pedagogiczna programu opiera się na założeniu, że podmiotem procesu nauczania i bezpośrednim odbiorcą działań dydaktycznych jest uczeń, a nauczyciel jest przewodnikiem i doradcą uczniów, który pomaga rozwijać sprawności i umiejętności językowe oraz zdobywać wiedzę praktyczną mającą zastosowanie w konkretnych sytuacjach życia codziennego. Zadaniem nauczyciela jest motywowanie uczniów do pracy i przygotowanie ich do egzaminu maturalnego z języka angielskiego na poziomie co najmniej podstawowym, a jednocześnie wyposażenie ich w kluczowe kompetencje językowe mające zastosowanie w dalszej edukacji lub przyszłej karierze zawodowej. Należy mieć również na uwadze to, że uczeń, który rozpoczyna naukę w szkole średniej, posiada w pewnym stopniu wykształcony styl uczenia się, ponieważ uczył się języka angielskiego w gimnazjum, a będąc osobą w miarę samodzielnie myślącą, będzie doskonalił i pogłębiał strategie efektywnego uczenia się i stopniowo przejmie odpowiedzialność za własną edukację. Po zakończeniu nauki w technikum skutecznie wykorzysta zdobytą wiedzę i kompetencje kluczowe w dalszym pogłębianiu wiedzy lub aktywnym poszukiwaniu pracy.

Program uwzględniający również język specjalistyczny został napisany w oparciu o następujące dokumenty:

- Podstawa programowa dla języka obcego nowożytnego (*Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2007 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół*)
- *Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie* (2006/962/WE).
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 stycznia 2009 w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego programów wychowania przedszkolnego, programów nauczania i podręczników oraz cofania dopuszczenia.*
- Standardy wymagań egzaminacyjnych (*Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 kwietnia 2003 roku i rozporządzeniu MEN z dnia 28 sierpnia 2007 roku*).
- Diagnoza regionalna implementacji Kompetencji Kluczowych w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnych i regionalnych oświaty i rynku pracy w województwie podkarpackim (Bajorski A., Muezin M., Lublin 2009).

Adresaci programu

Program skierowany jest do uczniów technikum o profilu samochodowym rozpoczynających naukę w roku szkolnym 2009/2010 i będzie realizowany w ciągu czterech lat nauki. Wskazane jest, aby został zaprezentowany rodzicom uczniów klasy biorącej udział w projekcie Szkoła Kluczowych Kompetencji.

Warunki realizacji programu

Program, który zakłada kształcenie kompetencji kluczowych jako integralną część procesu nauczania, powinien mieć zapewnione następujące warunki jego realizacji:

- Nowoczesny podręcznik do nauki języka angielskiego zatwierdzony przez Ministerstwo Edukacji Narodowej. Wykorzystywany podręcznik powinien być dostosowany do standardów egzaminacyjnych i obejmować wszystkie zagadnienia przez nie określone. Powinien również być dostosowany do wieku i zainteresowań uczniów oraz ich poziomu znajomości języka angielskiego.
- Swobodny dostęp do materiałów niezbędnych do wprowadzania treści służących kształceniu kompetencji kluczowych, z których nauczyciel tworzy bank materiałów do wykorzystania na lekcji. W ich skład mogą wchodzić mapy, plansze, artykuły zamieszczone w Internecie lub prasie anglojęzycznej, inne podręczniki przeznaczone do nauczania języka zawodowego. Nauczyciel powinien także mieć zapewnioną możliwość kopiowania przygotowanych przez siebie materiałów, które będzie wykorzystywał w realizacji projektu implementacji kompetencji kluczowych.
- Odpowiednio wyposażona i dostosowana do potrzeb uczniów pracownia językowa. Niezbędnym wyposażeniem pracowni służącej do realizacji programu jest odtwarzacz płyt CD (DVD), komputer (laptop) z dostępem do Internetu oraz projektor multimedialny.
- Właściwie wyposażona biblioteka szkolna, która zapewni uczniom możliwość korzystania ze słowników jedno- i dwujęzycznych oraz ze słowników technicznych w wersji analogowej i cyfrowej.
- Podział klasy na mniej liczne grupy. Optymalna liczebność grupy powinna wynosić 15 osób, co zapewnia odpowiednie warunki dla prowadzenia procesu nauczania.
- Ponadto istotnym czynnikiem mającym wpływ na efektywność niniejszego programu jest czas przeznaczony dla procesu dydaktycznego. Wpływa on również w decydujący sposób na metody (i techniki), a także materiały nauczania. Przewiduje się, że na IV etapie edukacji szkolnej wymiar czasu liczony łącznie w czteroletnim cyklu nauczania (w technikum) wynosił będzie około 280 godzin lekcyjnych, co daje dwie godziny lekcyjne tygodniowo w każdym roku, które są przewidziane w siatce godzin.

Geneza programu

Niniejszy program nauczania nosi tytuł: „Autorski program nauczania języka angielskiego oraz kształcenia kompetencji kluczowych. Przeznaczony jest dla klas technikum o profilu samochodowym. IV etap edukacyjny.

Pojęcie kompetencji kluczowych

Program nauczania powstał w ramach projektu Szkoła Kluczowych Kompetencji, czyli programu rozwijania umiejętności uczniów szkół Polski wschodniej. Zawiera zarówno cele i treści nauczania określone w podstawie programowej oraz standardach wymagań egzaminacyjnych, jak również określa cele, metody i treści nauczania, które służą do kształcenia kompetencji kluczowych w zakresie języka obcego.

Kompetencje kluczowe według Parlamentu Europejskiego to połączenie wiedzy, umiejętności i postaw odpowiednich do sytuacji. Kompetencje kluczowe to te, których wszystkie osoby potrzebują do samorealizacji i rozwoju osobistego, bycia aktywnym obywatelem, integracji społecznej i zatrudnienia. W ramach odniesienia ustanowiono osiem kompetencji kluczowych, z których cztery zostały ujęte w projekcie Szkoła Kluczowych Kompetencji. Jedną z nich jest porozumiewanie się w językach obcych, które opiera się na zdolności do rozumienia, wyrażania i interpretowania pojęć, myśli, uczuć, faktów i opinii w mowie i piśmie (rozumienie ze słuchu, mówienie, czytanie i pisanie) w odpowiednim zakresie kontekstów społecznych i kulturalnych (w edukacji i szkoleniu, w pracy, w domu i w czasie wolnym). Porozumiewanie się w obcych językach obejmuje również takie umiejętności, jak mediacja i rozumienie różnic kulturowych. Kompetencja ta wymaga znajomości słownictwa i gramatyki funkcjonalnej oraz świadomości głównych typów interakcji słownej i rejestrów języka. Jest ona niezbędna w kontekście wielokulturowych i wielojęzycznych społeczeństw Europy, gdzie język ojczysty może nie być językiem urzędowym, a znajomość tego ostatniego jest wstępnym warunkiem zapewnienia pełnego uczestnictwa jednostki w społeczeństwie.

Podstawowymi umiejętnościami w zakresie komunikacji w językach obcych są: zdolność rozumienia komunikatów słownych, inicjowania, podtrzymywania i kończenia rozmowy oraz czytania, pisanie i rozumienia tekstów, odpowiednio do potrzeb danej osoby. Jednostki powinny także być w stanie właściwie korzystać z pomocy oraz uczyć się języków również w nieformalny sposób w ramach uczenia się przez całe życie.

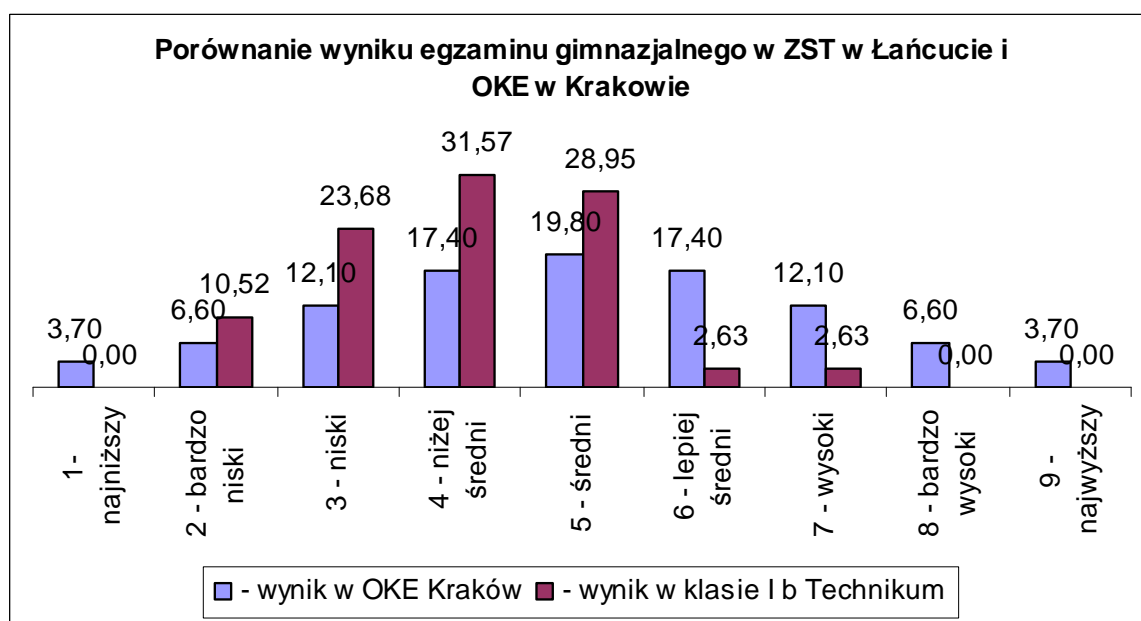
Diagnoza regionalna

W procesie tworzenia tego programu nauczania został wzięty pod uwagę dokument określający obecną sytuację oraz prognozy na przyszłość dotyczące uwarunkowań, potrzeb uczniów, rynku pracy i oświaty w całym województwie oraz w Zespole Szkół Technicznych. Tytuł tej publikacji to: „Diagnoza regionalna implementacji Kompetencji Kluczowych w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnych, regionalnych, oświaty oraz rynku pracy w województwie podkarpackim”. Omówione jest tam kilka kluczowych zagadnień, między innymi kierunki przyszłościowe dla województwa podkarpackiego związane z jego rozwojem, uczniowie i kadra pedagogiczna oraz przykładowe efekty kształcenia konkretnych kompetencji kluczowych (mocne i słabe strony).

Charakterystyka uczniów

Program powstał w Zespole Szkół Technicznych w Łąncucie i został dostosowany do specyfiki tej szkoły, do której obecnie uczęszcza 403 uczniów (75% stanowią uczniowie technikum, 25% uczniowie Zasadniczej Szkoły Zawodowej). Większość uczniów mieszka na wsi-89.5% natomiast w mieście tylko 10.5%, z poza powiatu w szkole uczy się 59 uczniów. Rodziny tych uczniów znajdują się w trudnej sytuacji materialnej, co jest przyczyną problemów już na początku kolejnego etapu edukacyjnego i może znacznie ograniczyć perspektywy rozwoju w przyszłej karierze zawodowej.

Do klas pierwszych Technikum i ZSZ przyjmowana jest młodzież, której główną motywacją wyboru szkoły jest zdobycie zawodu. Jest to młodzież o słabych wynikach na świadectwie i egzaminie gimnazjalnym (głównie w staninie 3 i 4), ilustruje to wykres:

Uczniowie osiągają słabe wyniki w nauce, jest to wynikiem głównie złej frekwencji oraz brakiem nadzoru ze strony rodziców.

Analiza dokumentów uczniów przyjętych do klas pierwszych pokazała, że około 31,57% z nich na egzaminach gimnazjalnych uzyskało wyniki poniżej średniej, najwięcej z trzeciego i czwartego staninu. Skutkiem tego są poważne trudności w dalszej nauce i niektórzy stają w obliczu realnego zagrożenia wykluczeniem z życia zawodowego i społecznego lub dziedziczeniem bezrobocia i biedy. Kilkuletnie doświadczenie z klasami technikum pokazuje, że tworzą je uczniowie przeciętnie uzdolnieni, którzy bardzo często mają bardzo duże zaległości w nauce języka angielskiego. Uczniowie nie mają wygórowanych ambicji, panuje moda na przeciętność. Jak już wspomniano znaczna część uczniów pochodzi z rodzin niezamożnych, rozbitych, dotkniętych bezrobociem co stanowi o ograniczeniu środków materialnych na cele edukacyjne. Przyczyn takiej sytuacji może być kilka. Do niedawna wiejskie gimnazja borykały się z problemem braku wykwalifikowanych nauczycieli anglistów, co negatywnie odbijało się na liczbie lekcji i jakości nauczania. Brak motywacji i nieświadomość przydatności języka angielskiego w funkcjonowaniu w dorosłym życiu i w pracy sprawiała, że uczniowie wkładali tylko niezbędne minimum wysiłku w naukę przedmiotu, wystarczające do uzyskania pozytywnej oceny. Bardzo często uczniowie rozpoczynający naukę w technikum są jeszcze niedojrzali pod względem psychicznym i emocjonalnym, więc lekceważąco podchodzą do przyszłych

szans na rynku pracy. Ponadto około 10% uczniów w szkole posiada opinię Poradni Psychologiczno Pedagogicznej o dostosowaniu wymagań edukacyjnych ze względu na zaburzenia rozwojowe lub specyficzne trudności w uczeniu, co również wpływa na proces kształcenia.

1 Cele edukacyjne

1.1 Cele ogólne

1.1.1 Cele wynikające z podstawy programowej

- osiągnięcie umiejętności językowych zapewniających swobodne porozumiewanie się w języku angielskim;
- zdobycie wiedzy i umiejętności umożliwiających zdanie egzaminu maturalnego oraz kontynuowanie nauki na studiach wyższych.

1.1.2 Cele wynikające z kompetencji kluczowych

- rozumienie, wyrażanie i interpretowanie pojęć, myśli, uczuć, faktów i opinii w mowie i piśmie (rozumienie ze słuchu, mówienie, czytanie i pisanie) w odpowiednim zakresie kontekstów społecznych i kulturalnych.

1.1.3 Cele wynikające z profilu zawodowego

- poznanie leksyki i funkcji językowych odnoszących się do pojazdów samochodowych.

1.1.4 Cele wynikające z diagnozy regionalnej

- wzmocnienie motywacji i świadomości w zakresie swobodnego posługiwania się językiem obcym oraz tworzeniu kariery zawodowej.

Program formułuje również ogólne cele wychowawcze takie jak kształtowanie właściwej samooceny i poczucia własnej wartości.

1.2 Cele szczegółowe

1.2.1 Cele wynikające z podstawy programowej

- rozwijanie w uczniach poczucia własnej wartości oraz wiary we własne możliwości językowe, między innymi przez pozytywną informację zwrotną dotyczącą indywidualnych kompetencji językowych;
- zapewnienie w miarę możliwości dostępu do materiałów autentycznych, w tym, w miarę możliwości multimedialnych, których wybór odpowiada obowiązującym normom wychowawczym;
- zapewnienie uczniom maksimum kontaktu z językiem obcym oraz możliwość aktywnego używania języka mówionego i pisanego;
- stopniowe przygotowanie uczniów do samodzielności w procesie uczenia się języka obcego.

Nadrzędnym celem etapowym powinno być osiągnięcie przez ucznia poziomu opanowania języka zapewniającego w miarę sprawną komunikację w odniesieniu do spraw życia codziennego. Aby to osiągnąć należy położyć nacisk na funkcje językowe i słownictwo niezbędne w życiu codziennym oraz sprawności rozumienia ze słuchu i mówienia, a następnie integrować je z czytaniem i pisanem. Komponent gramatyczny powinien obejmować struktury potrzebne do formułowania prostych wypowiedzi w odniesieniu do relacji przestrzennych oraz teraźniejszości, przeszłości i przyszłości, a kulturowy – ogólne wiadomości kulturowo-cywilizacyjne na temat obszaru języka angielskiego.

1.2.2 Cele wynikające z kompetencji kluczowych

- rozwijanie wiedzy i umiejętności zgodnie z zainteresowaniami i zdolnościami uczniów tak, aby przygotować ich do studiów i pracy zawodowej;
- kształtowanie społecznej postawy kulturowej oraz prawidłowego funkcjonowania w życiu zawodowym i społecznym;
- stworzenie warunków sprzyjających rozwojowi indywidualnych zainteresowań uczniów i aktywności w różnych dziedzinach;
- kształtowanie krytycznego myślenia i refleksji nad własną hierarchią wartości, jak również wspieranie aktywnych i innowacyjnych postaw wobec świata.

Ponadto umiejętności kluczowe są ważnym podzbiorem umiejętności zawodowych, stanowią istotny element kształcenia zawodowego. Kształtowanie umiejętności kluczowych jest również działem kształcenia zawodowego, tak na poziomie zasadniczym, średnim i wyższym.

1.2.3 Cele wynikające z profilu zawodowego (technik pojazdów samochodowych)

- klasyfikowanie pojazdów samochodowych;
- charakterystyka obsługi, naprawy i eksploatacji pojazdów samochodowych;
- charakterystyka budowy i obsługi układu napędowego pojazdów samochodowych;
- klasyfikowanie silników stosowanych do napędu pojazdów samochodowych;
- rozróżnianie podstawowych elementów tłokowego silnika spalinowego;
- wykształcenie umiejętności korzystania z dokumentacji konstrukcyjnej i eksploatacyjnej silnika;
- charakteryzowanie narzędzi przyrządów stosowanych podczas obsługi, diagnostyki i naprawy silnika;
- rozpoznawanie i klasyfikowanie układów, zespołów i elementów pojazdów samochodowych;
- charakteryzowanie podstawowych elementów wyposażenia elektrycznego i elektronicznego pojazdów samochodowych.

1.2.4 Cele wynikające z diagnozy regionalnej

- poznawanie strategii rozwiązywania różnych typów zadań językowych, w tym maturalnych;
- poszerzanie wiedzy ogólnej uczniów na temat obyczajów i norm życia codziennego w krajach anglojęzycznych;
- zapoznanie uczniów z elementami geografii, historii, kultury i sztuki krajów anglojęzycznych i innych krajów europejskich;

- integracja na lekcjach języka angielskiego wiedzy i umiejętności nabytych w trakcie nauki innych przedmiotów i wykorzystywanie jej do wykonywania projektów;
- doskonalenie umiejętności planowania, organizowania i oceniania własnej nauki i przejmowania za nią odpowiedzialności przez kształtowanie systematyczności i dyscypliny, samoocenę i diagnozowanie potrzeb;
- rozwijanie umiejętności działania w zespole i twórczego rozwiązywania problemów.

Wyniki diagnozy wskazują na konieczność realizacji następujących celów:

- rozwijanie poczucia własnej wartości i przynależności do społeczności lokalnej, narodu, państwa, społeczności europejskiej i światowej;
- umacnianie pozytywnego stosunku do tradycji narodowej, świąt i zwyczajów;
- rozumienie znaczenia rodziny w życiu człowieka i swojej w niej roli;
- umiejętność dostrzegania potrzeb innych osób oraz kształtowanie postawy koleżeństwa, przyjaźni, tolerancji wobec innych;
- umiejętność współpracy z innymi w parach, grupach, zespołach;
- umiejętność wyrażania własnych opinii i uczuć oraz uwrażliwienie na opinie i uczucia innych osób; asertywność i empatia;
- umiejętność oceny zachowań swoich i innych oraz przewidywanie ich potencjalnych konsekwencji.

Szczególny nacisk w szkołach ponadgimnazjalnych kładzie się na rozwój sprawności zapewniających w miarę skuteczną komunikację w odniesieniu do spraw życia codziennego. Cele szczegółowe, zawierające umiejętności pozwalające na zdanie egzaminu dojrzałości w wariantcie podstawowym, obejmują:

Słuchanie

- rozumienie poleceń nauczyciela;
- rozumienie sensu prostych autentycznych wypowiedzi w różnych warunkach odbioru (np. rozmowa telefoniczna pomiędzy klientem, a sprzedawcą samochodów);
- rozumienie ogólnego sensu oraz intencji w prostych dialogach i wypowiedziach rodzimych użytkowników języka;
- rozumienie ogólnego sensu prostych wypowiedzi zawierających niezrozumiałe elementy, których znaczenia uczeń może się domyślić z kontekstu;
- rozróżnienie poszczególnych części tekstu i ich głównych myśli;
- określenie rodzaju tekstu;
- umiejętność wyszukiwania szczegółowych informacji w nieskomplikowanych tekstach.

Mówienie

- zadawanie pytań i udzielanie odpowiedzi;
- inicjowanie, podtrzymywanie i kończenie prostej rozmowy;
- właściwa reakcja językowa na wypowiedź rozmówcy;
- wyrażanie i uzasadnianie własnych opinii;
- uzyskiwanie i udzielanie informacji dotyczących życia codziennego, w tym również kwestie związane np. z zakupem części samochodowych;
- formułowanie krótkich, w miarę płynnych i spójnych wypowiedzi na określone tematy;

- wykorzystywanie znajomości podstawowych realiów socjokulturowych angielskiego obszaru językowego;
- opanowanie wymowy w stopniu zapewniającym zrozumiałość wypowiedzi dla rodzimego użytkownika języka.

Czytanie

- rozumienie powszechnie spotykanych dokumentów (menu, rozkład jazdy, ogłoszenia, reklamy, listy, instrukcje dotyczące obsługi samochodów oraz danych technicznych silnika);
- rozumienie ogólnego sensu tekstu, który zawiera fragmenty niezrozumiałe;
- rozumienie ogólnego sensu tekstu przy czytaniu pobieżnym;
- rozróżnienie poszczególnych części tekstu i ich głównych myśli;
- określenie rodzaju tekstu;
- wyszukiwanie żądanej informacji lub szczegółu z częściowo niezrozumiałego tekstu.

Pisanie

- sformułowanie i zapisanie własnego oraz otrzymanego prostego komunikatu;
- wypełnianie formularzy i ankiet (np. wypełnianie ankiety dotyczącej najważniejszych czynników, na które klient zwraca uwagę przy zakupie samochodu);
- napisanie listu i kartki;
- napisanie streszczenia prostego tekstu;
- dostrzeganie różnic między fonetyczną a graficzną formą wyrazu;
- prawidłowe stosowanie zasad ortografii i podstaw interpunkcji w zakresie poznanego materiału językowego.

Inne umiejętności:

- umiejętność poszukiwania, klasyfikowania, selekcjonowania i prezentacji faktów i informacji;
- umiejętność korzystania ze słownika dwu- i stopniowo jednojęzycznego oraz innych materiałów źródłowych (np. encyklopedie, leksykony) w języku angielskim;
- rozwijanie autonomii w uczeniu się języka i udoskonalenie strategii;
- dostrzeganie błędów swoich i innych oraz dokonywanie autokorekty i oceny wzajemnej;
- umiejętność oceny własnego postępu i braków.

2 Treści nauczania

2.1 Kręgi tematyczne

Zakres tematyczny programu przedstawiają poniższe zagadnienia, które odzwierciedlają różne sfery życia. Tematy te pochodzą z aktualnego informatora maturalnego i są identyczne z zakresem tematycznym wymaganym na maturze oraz zostały rozszerzone o tematykę związaną ze specjalizacją zawodową (związana z nimi leksyka, struktury gramatyczne i funkcje komunikacyjne **zostały pogrubione**).

- **dane personalne:**
 - ✓ nazwisko, imię, wiek, data i miejsce urodzenia, narodowość, stan cywilny, wykształcenie itp.
- **świat wokół nas:**
 - ✓ szkoła: przedmioty szkolne;
 - ✓ miejsce zamieszkania: rodzaje domów, opis domu, pokoi, meble i sprzęty domowe, prace domowe; okolice miejsca zamieszkania; poszukiwanie i wynajmowanie mieszkania;
 - ✓ człowiek: wygląd, cechy charakteru, uczucia, części ciała;
 - ✓ zdrowie: choroby, wypadki i okaleczenia;
 - ✓ rodzina: członkowie rodziny, miłość, małżeństwo, zakładanie, rodziny, rozwód;
 - ✓ rodzicielstwo, adopcja; święta i uroczystości; konflikty i problemy;
 - ✓ jedzenie: produkty żywnościowe, zdrowa żywność, żywność genetycznie modyfikowana ('GM food'), wegetarianie, nazwy posiłków i dań, przepisy kulinarne, sposoby gotowania; restauracja, kawiarnia, bar;
 - ✓ ubranie: nazwy części garderoby, kolory i wzory, moda;
 - ✓ zakupy: nazwy sklepów i usług, lista zakupów, pieniądze w krajach anglosaskich, karty kredytowe; online shopping; reklamy;
 - ✓ czynności dnia codziennego;
 - ✓ środki transportu.
- **czas wolny:**
 - ✓ sport: rodzaje muzyki, nazwy instrumentów;
 - ✓ sztuka: rodzaje sztuki, muzea, galerie;
 - ✓ kino i telewizja: gatunki filmowe, nazwy programów;
 - ✓ zainteresowania i hobby: zbieranie znaczków, wędkarstwo, fotografia, **motoryzacja, czytanie czasopism motoryzacyjnych**;
 - ✓ przyjęcia i zabawy.
- **praca:**
 - ✓ nazwy zawodów i zajęć;
 - ✓ rozmowa w sprawie pracy (**job interview, sprzedawca samochodów**);
 - ✓ problemy w pracy.
- **przeływ informacji:**
 - ✓ kartki i listy;

- ✓ media (TV, radio, prasa, Internet);
- ✓ komunikacja niewerbalna.
- **podróże:**
 - ✓ turystyka, wycieczki, wakacje; sprzęt wakacyjny, problemy na wakacjach;
 - ✓ biuro podróży, rezerwacja i kupowanie biletów;
 - ✓ dworzec, lotnisko, hotel, pensjonat, schronisko;
 - ✓ zwiedzanie, plan miasta, mapa.
- **geografia i środowisko:**
 - ✓ nazwy państw, narodowości, stolice krajów;
 - ✓ strony świata;
 - ✓ określanie czasu: nazwy miesięcy, dni tygodnia, określanie godzin;
 - ✓ pogoda;
 - ✓ zjawiska naturalne, żywioły przyrody;
 - ✓ środowisko miejskie i wiejskie;
 - ✓ ochrona środowiska.
- **świat przyrody:**
 - ✓ nazwy zwierząt;
 - ✓ zwierzęta zagrożone wyginięciem.
- **sport:**
 - ✓ rodzaje dyscyplin sportowych.
- **państwo i społeczeństwo:**
 - ✓ problemy społeczne;
 - ✓ bezdomność;
 - ✓ ubóstwo;
 - ✓ bezrobocie;
 - ✓ głód;
 - ✓ przestępczość, terroryzm;
 - ✓ uzależnienia (alkoholizm, narkomania);
 - ✓ wojny, kataklizmy, wypadki;
 - ✓ zagrożenie środowiska naturalnego.
- **kultura świata (aspekt międzynarodowy):**
 - ✓ szkoła w różnych krajach;
 - ✓ rodzina w różnych kulturach;
 - ✓ życie codzienne w różnych kulturach (zwyczaje, moda, praca, kuchnia itp.);
 - ✓ globalizacja i jednoczenie się Europy;
 - ✓ miejsce Polski w Europie i świecie.
- **nauka, technika, pojazdy samochodowe:**
 - ✓ dziedziny nauki, naukowcy;
 - ✓ odkrycia naukowe, wynalazki;
 - ✓ podstawowe zagadnienia z zakresu techniki samochodowej;
 - ✓ komunikacja samochodowa, a problem:
 - zanieczyszczenia środowiska;
 - bezpieczeństwa;
 - ocieplania się klimatu;
 - ✓ inne tematy odnoszące się do aktualnych wydarzeń w kraju i na świecie.

2.2 Funkcje komunikacyjne

Przewiduje się opanowanie następujących funkcji językowych:

- **zwroty grzecznościowe:**
 - ✓ powitanie, pozdrawianie, żegnanie (*Hello. How are you? Goodbye. See you*);
 - ✓ przedstawianie siebie i innych (*I'm Bob Sanders. I'm from Italy. This is Mr Brown. Nice to meet you.*);
 - ✓ podziękowanie (*It's great. Thanks.*);
- **prowadzenie i podtrzymywanie rozmowy:**
 - ✓ Literowanie;
 - ✓ rozpoczynanie rozmowy (*Excuse me. Are you Miss Brown?*);
 - ✓ wyrażanie opinii (*I think Volvo is the best!*);
 - ✓ sygnalizowanie niezrozumienia i prośba o powtórzenie (*Sorry, can you repeat that please?*).
- **wyrażanie postaw wobec rozmówcy i zdarzeń:**
 - ✓ wyrażanie upodobań i preferencji (*I don't like BMW. My favourite car is Mercedes.*);
 - ✓ proponowanie, zapraszanie (*Let's meet outside the cinema at 8. Would you like to go to the concert with me?*);
 - ✓ wyrażanie życzeń (*I want to buy Suzuki.*);
 - ✓ wyrażanie prośb (*Can you give me an apple?*);
 - ✓ instruowanie (*Be careful with the eggs.*);
 - ✓ doradzanie, nakaz (*You must go to the dentist.*);
 - ✓ wyrażanie zakazu (*You mustn't eat ice cream.*);
 - ✓ wyrażanie pozwolenia (*You are allowed to smoke here.*);
 - ✓ negocjowanie.
- **informowanie:**
 - ✓ pytanie o informację;
 - ✓ identyfikacja osób, przedmiotów i miejsc (*There are six air bags in this car. It's next to the post office.*);
 - ✓ opisywanie osób, przedmiotów, miejsc, zdarzeń;
 - ✓ opowiadanie (filmu, zdarzenia);
 - ✓ relacjonowanie opinii innych, plotek itp.;
 - ✓ mówienie o czynnościach dnia codziennego (*I come home at 5 o'clock.*);
 - ✓ mówienie o czynnościach mających miejsce w chwili mówienia (*They are playing outside.*);
 - ✓ planowanie (*I'm going to have a barbecue on Sunday.*);
 - ✓ umawianie się na spotkanie (*Let's meet at 4 in front of the cinema, shall we?*);
 - ✓ opis czynności i sytuacji mających miejsce w przeszłości (*She stayed with her grandparents in summer.*);
 - ✓ mówienie o umiejętnościach (*I can sing.*);
 - ✓ wyrażanie posiadania (*I have got milk at home.*);
 - ✓ porównywanie osób i przedmiotów (*John is bigger than Tom.*);
 - ✓ określanie czasu (*It's a quarter to 5.*);
 - ✓ określanie pogody (*It's raining.*).

2.3 Kategorie gramatyczne

Proponowany zakres materiału gramatycznego:

- **rzeczowniki:**
 - ✓ rodzaj rzeczownika;
 - ✓ policzalne i niepoliczalne;
 - ✓ liczba pojedyncza i mnoga regularna i nieregularna;
 - ✓ forma dzierżawcza 's.
- **czasowniki:**
 - ✓ regularne i nieregularne;
 - ✓ modalne: can/can't, could/couldn't, may/ might, must/mustn't, should/shouldn't, ought to, need/ don't need;
 - ✓ czasowniki to be, have (got);
 - ✓ konstrukcja there is; neither do I; 'Question tags';
 - ✓ zwroty going to, would like, would rather, had better, be allowed to, used to, I wish;
 - ✓ zdania warunkowe;
 - ✓ tryb rozkazujący;
 - ✓ czasy gramatyczne: Present Simple, Present Progressive, Present Perfect Simple I Progressive, Past Simple, Past Progressive, Past Perfect Simple i Progressive, Future Simple, Future Progressive, Future Perfect Simple i Progressive;
 - ✓ strona bierna;
 - ✓ następstwo czasów i mowa zależna;
 - ✓ zdania: przydawkowe, czasowe, celowe.
- **przymiotniki:**
 - ✓ stopniowanie;
 - ✓ miejsce w zdaniu.
- **zaimki:**
 - ✓ osobowe;
 - ✓ dzierżawcze;
 - ✓ zwrotne;
 - ✓ względne.
- **liczebniki:**
 - ✓ główne
 - ✓ porządkowe.
- **określniki:**
 - ✓ a, an, the;
 - ✓ some, any, no; both;
 - ✓ this, these, that, those;
 - ✓ much, many, a few, a little, enough.
- **przyimki:**
 - ✓ miejsca;
 - ✓ czasu;
 - ✓ czasowniki, rzeczowniki, przymiotniki z przyimkiem.
- **przysłówki:**
 - ✓ stopniowanie;
 - ✓ tworzenie od przymiotników;
 - ✓ miejsce w zdaniu.

- **związki wyrazowe dotyczące pojazdów samochodowych:**
 - ✓ odnoszące się do wymiarów samochodu (np. How high/long/wide is the car/body/...?/ What is the height/length/width of the boot/...?)

2.4 Proponowany układ treści programowych

Biorąc pod uwagę konieczne do zrealizowania cele oraz uwarunkowania pozajęzykowe uczniów sugerowanymi podstawowymi podręcznikami dla potrzeb realizacji programu są:

Klasa 1 „Matura Solutions”, (elementary), Tim Falla, Paul A. Davies, Małgorzata Wieruszewska, wydawnictwo: Oxford University Press;

Klasa 2 „Repetytorium z testami. Poziom podstawowy”, Marta Rosińska, Arkadiusz Mędela, wydawnictwo: Macmillan;

Klasa 3 „Repetytorium z testami. Poziom podstawowy”, Marta Rosińska, Arkadiusz Mędela, wydawnictwo: Macmillan;

Klasa 4: „Repetytorium z testami. Poziom podstawowy”, Marta Rosińska, Arkadiusz Mędela, wydawnictwo: Macmillan.

Treści zawarte w podręczniku *Repetytorium*, ułożone są zgodnie z poszczególnymi obszarami tematycznymi i każdy dział zawiera słownictwo, struktury gramatyczne oraz cztery sprawności językowe.

Odnosząc się do podręcznika *Repetytorium*, przewiduje się realizować poniższe zagadnienia według następującego układu tematycznego :

- dom;
- szkoła;
- praca;
- żywienie;
- zakupy i usługi;
- człowiek;
- życie rodzinne i towarzyskie;
- podróżowanie i turystyka;
- zdrowie;
- nauka i technika;
- kultura;
- sport;
- świat przyrody;
- państwo i społeczeństwo.
- elementy wiedzy o krajach anglojęzycznych.

Podręczniki i materiały dodatkowe przeznaczone do wprowadzania treści związanych ze specjalizacją i kształceniem kompetencji kluczowych: „Język angielski dla przemysłu samochodowego”, Marie Kavanagh , wydawnictwo: Oxford.

Przewidywany zbiór tematów do wyboru na podstawie podręcznika „Matura Solutions”
(elementary)

MATURA SOLUTIONS ELEMENTARY

Rozdział	Tematyka	Sprawności językowe	Gramatyka/ funkcje komunikacyjne	Słownictwo
Unit 1 <u>MY NETWORK</u>	Życie rodzinne i towarzyskie Elementy wiedzy o krajach anglojęzycznych Szkoła	Słuchanie – opis członków rodziny i przyjaciół, uzupełnianie brakujących informacji. Czytanie – rodzina królewska, dobieranie nagłówków, wyszukiwanie informacji (T/F). Słuchanie – opinie o rodzinie królewskiej, dobieranie osób do opinii. Słuchanie – podstawowe inf. o dwóch osobach, uzyskanie konkretnych inf. (T/F). Czytanie – opis wielodzietnej rodziny, ogólne rozumienie i uzyskanie konkretnych inf. (multiple choice). Słuchanie – rozmowy na szkolnym korytarzu, ogólne rozumienie. Mówienie – przedstawianie się, przedstawianie innych. Pisanie – list nieformalny.	Forma dopełniacza z ‘s, liczba mnoga rzeczowników Present Simple formy twierdz. Present Simple formy przecz. Liczebniki główne i porządkowe, zapis i wymowa dat	Członkowie rodziny, rzeczowniki nieregularne Słownictwo związane z dworem królowej Codzienne czynności
GET READY FOR MATURA 1 & 2	Życie rodzinne i towarzyskie	Słuchanie – zapis z matury ustnej, ogólne rozumienie. Mówienie – rozmowa sterowana A, opisywanie ilustracji. Czytanie – strony towarzyskie w Internecie, rozumienie głównej myśli fragmentów, dobieranie nagłówków.		Przymiotniki opisujące charakter
<u>Unit 2</u> FREE TIME	Sport Życie rodzinne i towarzyskie Człowiek Kultura	Słuchanie – różne osoby o swoich hobby, ogólne rozumienie, wyszukiwanie informacji (dobieranie). Mówienie – moje preferencje w czasie wolnym. Słuchanie – inf. o pływaku australijskim, wyszukiwanie inf.. Czytanie – raport o popularności różnych dyscyplin sportowych, ogólne rozumienie. Czytanie – wywiad z karateką, ogólne rozumienie. Słuchanie – piosenka „Kung fu fighting”. Mówienie – wyrażanie opinii.	Present Simple – zdania pytające Pytania ogólne i szczegółowe Przysłówki częstotliwości	Nazwy dyscyplin sportowych, zajęcia w czasie wolnym Części ciała

		o muzyce i muzykach Pisanie – krótka forma, ogłoszenie.		
Unit 3 SCHOOL LIFE	Szkoła Podróżowanie i turystyka	Słuchanie – podział godzin, uzupełnienie brakujących inf. Czytanie - system edukacyjny w Anglii, ogólne rozumienie, wyszukiwanie informacji. Słuchanie – opis dwóch szkół, uzupełnienie brakujących inf. Czytanie – szkoła on-line w Australii, wyszukiwanie informacji (multiple choice). Mówienie – zalety i wady szkoły on-line. Mówienie – udzielanie wskazówek na temat drogi. Słuchanie – wskazywanie drogi, ogólne rozumienie. Pisanie – krótka forma, wiadomość/ notatka.	Przymyki miejsca Konstrukcje „there is/ there are (+, -, ?)” Określniki “some, any, a” Wyrażanie przymusu i braku konieczności (have to/ don’t have to)	Przedmioty szkolne, Umeblowanie i wyposażenie pracowni szkolnej Pomieszczenia w szkole i wokół niej
GET READY FOR MATURA 3 & 4	Sport Państwo i społeczeństwo Szkoła	Słuchanie – wywiad z surferem, ogólne rozumienie, wyszukiwanie inf. (multiple choice). Mówienie – rozmowa sterowana C, A (negocjowanie, uzyskiwanie inf.). Czytanie – obóz poprawczy dla trudnej młodzieży, wyszukiwanie inf. (multiple choice).		Typy szkół w Polsce
Unit 4 TIME TO PARTY	Człowiek Życie rodzinne i towarzyskie Kultura Praca Życie rodzinne i towarzyskie	Słuchanie – wypowiedzi na temat stylu ubierania, ogólne rozumienie (uzupełnianie inf.). Czytanie – opis znanych festiwali muzyki pop i folk, ogólne rozumienie, wyszukiwanie inf. (odpowiedzi na pytania). Słuchanie – piosenka „Sailing”. Słuchanie – wywiad na temat umiejętności, ogólne rozumienie. Czytanie – wywiad z organizatorką przyjęć, ogólne rozumienie, wyszukiwanie inf. (multiple choice). Mówienie – umawianie się na spotkanie. Słuchanie – ustalenia spotkań, ogólne rozumienie. Pisanie – krótka forma (zaproszenie).	Present Continuous (+, -, ?) Zasady pisowni końcówek –ing Czasownik „can” z przysłówkami sposobu Przymyki czasu	Części ubrania Przymiotniki przeciwstawne Słownictwo związane z koncertem muzyki pop Instrumenty muzyczne

Unit 5 WILD	Świat przyrody Podróżowanie i turystyka	Słuchanie – quiz radiowy, ogólne rozumienie. Czytanie – parki narodowe, ogólne rozumienie, wyszukiwanie inf. (T/F). Słuchanie – informacja o parkach, wyszukiwanie inf. (uzupełnianie luk). Mówienie – wyrażanie opinii o miejscach w Polsce. Czytanie – najbardziej niebezpieczne zwierzęta, wyszukiwanie inf. (uzupełnianie luk). Mówienie – uzyskiwanie informacji przez telefon na temat godzin otwarcia i cen biletów. Słuchanie – telefon do muzeum po inf., ogólne rozumienie. Pisanie – krótka forma (pocztówka).	Przedimek określony Przymiotniki określające miary Stopień wyższy przymiotników, porównania z „than” Stopień najwyższy przymiotników Wyrażenie „would like”	Elementy krajobrazu Nazwy kontynentów Aktywne spędzanie czasu Nazwy dzikich zwierząt
GET READY FOR MATURA 5 & 6	Kultura Podróżowanie i turystyka	Słuchanie – style ubierania się, wyszukiwanie inf. (dobieranie). Mówienie – rozmowa sterowana C (negocjowanie), opisywanie zdjęcia. Czytanie – artykuł o wielorybach, wyszukiwanie inf. (dobieranie).		Przymiotniki opisujące krajobraz Elementy krajobrazu Przymyki dla pozycji na zdjęciu
Unit 6 OUT AND ABOUT	Podróżowanie i turystyka Zakupy i usługi	Słuchanie – rozpoznawanie miejsc, ogólne rozumienie. Czytanie – informacja o Londynie dla turystów, ogólne rozumienie, wyszukiwanie inf. Słuchanie – reklamy radiowe, ogólne rozumienie. Czytanie – nocna wyprawa braci, ogólne rozumienie, wyszukiwanie inf. (T/F). Mówienie – opowiadanie odtwórcze. Mówienie – rozmowy telefoniczne, zostawianie wiadomości. Pisanie – krótka forma (wiadomość, notatka).	Przymyki miejsca Związki czasownika z rzeczownikiem (verb phrases) Past Simple: be, can Past Simple: formy twierdzące, czasowniki regularne	Miejsca i budynki w mieście Atrakcje turystyczne Wyrażenia określające kolejność wydarzeń
Unit 7 WORLD FAMOUS	Kultura Państwo i społeczeństwo Nauka i technika	Słuchanie – informacje o sławnych ludziach, wyszukiwanie inf. (T/F). Mówienie – odgadywanie postaci, tworzenie pytań ogólnych. Czytanie – Martin Luther King, ogólne rozumienie,	Past Simple: czasowniki nieregularne, formy twierdzące Past Simple: formy przeczące i pytające	Nazwy krajów i narodowości Odkrycia naukowe i wynalazki

		<p>wyszukiwanie inf. (multiple choice).</p> <p>Słuchanie – sławne postacie, ogólne rozumienie.</p> <p>Mówienie – opisywanie zeszłego weekendu.</p> <p>Czytanie – Maria Skłodowska-Curie, wyszukiwanie inf. (odpowiedzi na pytania).</p> <p>Słuchanie – rozmowa o zeszłym weekendzie, ogólne rozumienie, wyszukiwanie inf. (multiple choice).</p> <p>Pisanie – krótka forma (e-mail).</p>		
GET READY FOR MATURA 7 & 8	<p>Podróżowanie i turystyka</p> <p>Człowiek</p>	<p>Słuchanie – wypowiedzi na temat różnych miast, ogólne rozumienie intencji mówiącego (dobieranie).</p> <p>Mówienie – rozmowy sterowane C, B; opisywanie zdjęcia.</p> <p>Czytanie – artykuł o Paris Hilton, wyszukiwanie informacji (multiple choice).</p>		
Unit 8 ON THE MENU	<p>Żywnienie</p> <p>Elementy wiedzy o krajach anglojęzycznych</p>	<p>Słuchanie – zamówienia w hotelowej restauracji, wyszukiwanie informacji.</p> <p>Mówienie – śniadaniowe menu.</p> <p>Czytanie – tradycyjne angielskie potrawy, wyszukiwanie odpowiedzi na pytania.</p> <p>Słuchanie – tradycyjne potrawy z różnych części Wielkiej Brytanii.</p> <p>Czytanie – zawody w jedzeniu, wyszukiwanie konkretnych informacji (multiple choice).</p> <p>Słuchanie – piosenka „Junk food junkie”.</p> <p>Słuchanie – dialog w restauracji.</p> <p>Mówienie – odgrywanie scenek zamawiania jedzenia w restauracji.</p> <p>Pisanie – krótka forma (ankieta).</p>	<p>Rzeczowniki policzalne i niepoliczalne</p> <p>Wyrażenia określające ilość</p> <p>Przedimek określony i nieokreślony</p>	<p>Produkty żywnościowe z podziałem na kategorie</p> <p>Słownictwo związane z jedzeniem i gotowaniem</p> <p>Ceny w obcej walucie</p>
Unit 9 JOURNEYS	<p>Podróżowanie i turystyka</p> <p>Zdrowie</p> <p>Człowiek</p> <p>Świat</p>	<p>Słuchanie – opis drogi do szkoły (uzupełnianie luk).</p> <p>Mówienie – moja droga do szkoły.</p> <p>Czytanie – wielokulturowa Wielka Brytania, wyszukiwanie inf. (T/F).</p> <p>Słuchanie – imigranci o życiu</p>	<p>Present Perfect: zdania twierdzące, użycie czasu</p> <p>Present Perfect: zdania przeczące i pytające</p>	<p>Środki transportu</p> <p>Czasowniki złożone (Phrasal verbs)</p>

	przyrody	w UK, wyszukiwanie inf. (multiple choice). Czytanie – niepełnosprawna żeglarka, ogólne rozumienie (porządkowanie wydarzeń). Mówienie – pogoda. Mówienie – kupowanie biletu na pociąg. Pisanie – dłuższa forma (list nieformalny).		Przymiotniki opisujące pogodę Godziny w rozkładach jazdy
GET READY FOR MATURA 9 & 10		Słuchanie – komunikaty na dworcu, ogólne rozumienie (T/F). Mówienie – opisywanie zdjęcia, rozmowy sterowane A, B. Czytanie – zagubieni w dżungli, ogólne rozumienie (dobieranie – uzupełnianie luk).		
Unit 10 JOBS AND WORK	Praca Szkoła Człowiek	Mówienie – wyrażanie opinii o zawodach. Czytanie – praca nastolatków, wyszukiwanie inf. (odp. na pytania). Słuchanie – nastolatki o swojej pracy dorywczej, ogólne rozumienie (dobieranie). Czytanie – rok przerwy w nauce, ogólne rozumienie. Słuchanie – piosenka, uzupełnianie luk. Mówienie – udzielanie rad. Pisanie – dłuższa forma (list formalny: podanie o pracę).	Słowotwórstwo – tworzenie nazw zawodów Wyrażanie planów na przyszłość: „going to” Wyrażanie przyszłości: „will” Czasownik modalny „should”: udzielanie rad	Nazwy zawodów, miejsc pracy Wyrażenia czasownikowe

3 Procedury osiągnięcia celów

Jednym z celów ogólnych wytyczonych w programie jest pomoc uczniowi w osiągnięciu celów umiejętności językowych zapewniających swobodne porozumiewanie się w języku angielskim.

3.1 Postulaty metodyczne

Jak już wspomniano w rozdziale omawiającym cele, *Program* kładzie nacisk na rozwój dojrzałości intelektualnej i społecznej ucznia, dzięki którym będzie potrafił on samodzielnie dokonywać wszelkiego rodzaju **wyborów** biorąc za nie pełną odpowiedzialność. Dlatego też *Program* zaleca kształtowanie samodzielności ucznia poprzez nauczanie nie tylko faktów językowych, ale przede wszystkim sposobów lub strategii zdobywania, utrwalania i poszerzania wiedzy i umiejętności. W zakresie samych sprawności językowych, *Program* podkreśla rozwój **kompetencji komunikacyjnej** ucznia, a więc umiejętność komunikowania się w sytuacjach dnia codziennego. Biorąc pod uwagę powyższe cele, *Program* nie rekomenduje jednej słusznej metody, a raczej proponuje podejście **eklektyczne**, umożliwiające indywidualizację nauczania, a więc dostosowanie technik, form pracy, typów zadań i treści do danej grupy uczniów. Zwłaszcza uczniowie pierwszych klas, będą różnić się swoim poziomem początkowym, także doświadczeniami z nauki innych języków obcych, zdolnościami, zainteresowaniami, postawami i motywacją. Stąd potrzeba eklektyzmu i **różnorodności** na wszystkich obszarach działalności nauczyciela.

3.2 Nauczanie komunikacji w klasie

Istotną kwestią w nauczaniu komunikacji są rozmowy nieformalne nauczyciela z uczniami dotyczące spraw życia codziennego oraz wydarzeń z kraju i ze świata.

Dbłość o dopasowanie procedur do preferencji uczniów ułatwi również rozwój umiejętności komunikowania się. Uczniowie chętniej będą brać udział w działaniach, które pod względem tematyki i sposobu przeprowadzania odpowiadają ich zainteresowaniom i stylom uczenia się. Co więcej, mając na uwadze umiejętność posługiwania się językiem w sytuacjach życia codziennego należy wybierać zadania ze względu na ich potencjalną przydatność w życiu. Bowiem jedynie zaangażowanie uczniów w autentyczną komunikację (autentyczną na tyle, na ile pozwalają na to warunki klasy szkolnej) skłoni ich do używania języka obcego jako narzędzia w zdobywaniu i przekazywaniu informacji. W tym celu należy zaprezentować uczniom **modele autentycznej komunikacji** przy pomocy kaset, płyt CD, DVD audio i wideo i dialogów, w których występują rodzimi użytkownicy języka oraz osoby, dla których język angielski jest, tak jak dla naszych uczniów, pomocnym środkiem komunikacji z przedstawicielami innych narodowości. Niezbędna w tym procesie będzie odpowiednia **tematyka treści nauczania**, z uwzględnieniem interdyscyplinarności, **sytuacje**, w których ma miejsce wymiana informacji (np. w banku, w szkole, w sklepie) oraz **funkcje komunikacyjne** mające zastosowanie w danej sytuacji (wyrażanie życzeń i upodobań i preferencji, mówienie

o czynnościach dnia codziennego, planowanie itp.). Po wtóre, pamiętać trzeba o przeprowadzeniu odpowiednich **ćwiczeń przedkomunikacyjnych**, w toku których damy uczniom możliwość poznania i przećwiczenia struktur gramatycznych i leksyki pomocnych, a nawet niezbędnych, we właściwych ćwiczeniach komunikacyjnych.

Pamiętać należy, iż w naturalnej komunikacji sprawności językowe występują łącznie: np. czytamy **ogłoszenie o sprzedaży samochodu, rozmawiamy ze sprzedawcą samochodów**, uważnie go słuchając i notując szczegóły. Chcąc zbliżyć komunikację w klasie do sytuacji autentycznych musimy postępować podobnie, a więc **integrować** umiejętności.

3.3 Formy pracy

Pomimo, że w **pracy indywidualnej** brakuje istotnego elementu interakcji, może być ona wykorzystywana jako jeden z etapów przygotowania do ćwiczeń komunikacyjnych (np. przeczytanie i zrozumienie tekstu w celu wymiany informacji z rozmówcą). Jednakże zdecydowaną zaletą tej formy wykonywania zadań jest umożliwienie uczniom pracy we własnym tempie i w wybrany sposób, a więc indywidualizacja, oraz skupienie uwagi na danym zadaniu.

Optymalnymi formami pracy lekcyjnej są praca w parach i praca indywidualna. Ta pierwsza umożliwi rozwój kompetencji komunikacyjnej, ponieważ interakcja najbardziej przypomina wtedy autentyczną. Co więcej, taka forma pracy pozwala stosunkowo dużej licznie uczniów na aktywny udział w komunikacji. **Praca w parach** stosowana jest generalnie w ćwiczeniach z luką informacyjną, a więc wtedy, kiedy rozmówcy muszą wzajemnie wymienić posiadane informacje, aby wykonać zadanie. Mniej autentycznym przykładem takiej formy pracy może być odgrywanie wcześniej czytanych lub przygotowanych przez uczniów dialogów.

Inną formą pracy umożliwiającą współdziałanie uczniów jest **praca w grupach**. Stosuje się ją na przykład w ćwiczeniach komunikacyjnych, w których trzeba rozwiązać problem czy osiągnąć kompromis, jak również w zadaniach typu projekt, w których każdy z uczestników (3 – 4 osoby) ma do wykonania część większego zadania. Należy pamiętać, iż praca w parach, i w grupach pozwala uczniom na większą swobodę, a więc niezależność od nauczyciela oraz na wzajemne uczenie się od siebie. Ponadto, zwłaszcza przy wykonywaniu projektów, praca grupowa przyczynia się do rozwoju zarówno samodzielności jak i odpowiedzialności za określone zadanie oraz uczy pracy w w większych zespołach, a przy tym tak niezbędnych w dorosłym życiu cech i umiejętności, jak kompromis, tolerancja, negocjacje czy dyskusja.

Wreszcie **praca z całą klasą**, w którą teoretycznie są zaangażowani wszyscy uczniowie, wykorzystywana jest przez nauczyciela na przykład w czasie powtarzania chórem nowych wyrazów czy też przy omawianiu jakiegoś problemu, kiedy nauczyciel zadaje pytania, a chętni uczniowie odpowiadają.

Każda z opisanych form pracy ma swoje zastosowanie w różnych sytuacjach na lekcji. W celu stopniowego usamodzielniania oraz zapewnienia maksimum udziału uczniów należy jednak starać się jak najczęściej stosować pracę w parach i grupach oraz pracę indywidualną. Mając na względzie indywidualizację nauczania należy pamiętać, że każda klasa składa się z uczniów o różnych preferencjach i stąd podczas gdy jedni chętniej pracują samodzielnie, inni to samo zadanie woleliby wykonać w parach. I znów najlepszym rozwiązaniem takiego konfliktu wydaje się szeroko pojęta **różnorodność**, czyli stosowanie na zmianę wszystkich typów interakcji na lekcji, ze względu jednak na cel komunikacyjny nauczania, z naciskiem na pary i grupy. Również w przypadku form pracy

ważnym elementem jest uświadomienie uczniom **celu** danej formy i potencjalnego **pożytku** z niej dla uczących się.

3.4 Techniki nauczania

Przykładowe techniki nauczania poszczególnych sprawności.

Słuchanie i czytanie:

- **Techniki poprzedzające słuchanie i czytanie:**
 - ✓ rozmowa na temat poruszony w tekście;
 - ✓ opis ilustracji do tekstu (schemat poszczególnych części samochodu);
 - ✓ odgadywanie tematu tekstu na podstawie tytułu, ilustracji, wyrazów kluczowych.
- **Techniki towarzyszące i następujące po słuchaniu i czytaniu:**
 - ✓ słuchanie/czytanie pobieżne w celu określenia głównego tematu tekstu;
 - ✓ odpowiedzi na pytania do słyszanego/czytanego tekstu;
 - ✓ technika prawda-fałsz;
 - ✓ pytania wielokrotnego wyboru;
 - ✓ szeregowanie ilustracji, informacji według tego, o czym mowa w tekście;
 - ✓ zaznaczanie elementów (np. na liście przedmiotów), które pojawiają się w tekście;
 - ✓ uzupełnianie tabeli, zdań na podstawie informacji w tekście;
 - ✓ poprawianie tekstu napisanego w porównaniu ze słuchanym;
 - ✓ uzupełnianie luk w tekście najpierw słyszonym, a potem czytany;
 - ✓ ułożenie fragmentów tekstu w odpowiedniej kolejności.

Mówienie:

- ✓ krótkie odpowiedzi na pytania do tekstu lub ilustracji;
- ✓ zadawanie pytań do sytuacji lub tekstu;
- ✓ opisywanie osoby, miejsca, ilustracji;
- ✓ recytowanie rymowanek;
- ✓ streszczanie tekstów;
- ✓ luka informacyjna (np. dialog i uzupełnienie tabeli na podstawie dialogu, znajdowanie różnic w obrazkach);
- ✓ rozmowa na podstawie dialogu modelowego w podręczniku;
- ✓ rozmowa na podstawie rysunku (rysunek, seria zdjęć itp., jako pretekst do dialogu na dany temat);
- ✓ odgrywanie ról, symulacje;
- ✓ przeprowadzanie ankiety, wywiadu;
- ✓ dyskusja (wymiana oraz obrona opinii na dany temat);
- ✓ poszukiwanie rozwiązań (wymiana zdań oraz negocjacja stanowisk w celu osiągnięcia kompromisu);
- ✓ wypowiedź ustna (speech) na wcześniej przygotowany temat w celu jego prezentacji.

Pisanie:

- nauczanie pisowni (*spelling*)
 - ✓ przepisywanie wyrazów i zdań;
 - ✓ dyktando;
 - ✓ uzupełnianie luk pojedynczymi wyrazami.

- pisanie jako samodzielna sprawność (*writing as an end*)
 - ✓ opisywanie przedmiotów, ludzi, sytuacji;
 - ✓ pisanie tekstu równoległego (np. formularza, listu formalnego w oparciu o tekst modelowy);
 - ✓ opracowywanie planu pracy pisemnej, robienie notatek (brainstorming);
 - ✓ dopisywanie początku, końca do podanego tekstu;
 - ✓ pisanie tekstu w oparciu o podany plan, notatki itp.

Wymowa:

- rozróżnianie dźwięków:
 - ✓ zastosowanie par minimum;
 - ✓ dopasowywanie wyrazu usłyszanego do napisanego;
 - ✓ dopasowywanie obrazka do usłyszanego wyrazu.
- produkowanie dźwięków:
 - ✓ imitacja (chórem, grupą, indywidualnie);
 - ✓ technika bodźca obrazkowego;
 - ✓ głośne czytanie.
- nauczanie akcentu i intonacji
 - ✓ zaznaczanie sylaby akcentowanej w wyrazach (np. dużą literą, pokreśleniem itp.);
 - ✓ wyszukiwanie i zaznaczanie akcentowanych wyrazów w zdaniach;
 - ✓ zaznaczanie linii melodycznej zdania (np. strzałkami w górę, w dół);
 - ✓ imitacja (powtarzanie wyrazów i zdań z odpowiednim akcentem i intonacją).

Słownictwo:

- ✓ prezentacja za pomocą prostych rysunków na tablicy, plansz, kart (flashcards), rekwizytów, gestu i mimiki;
- ✓ odgadywanie znaczenia słów z kontekstu;
- ✓ podawanie synonimów, antonimów, przykładów użycia;
- ✓ definiowanie, wyjaśnianie nowych i znanych wyrazów;
- ✓ użycie języka ojczystego do wyjaśnienia znaczenia;
- ✓ tematyczne grupowanie wyrazów;
- ✓ graficzne przedstawianie zależności między wyrazami (mapy umysłowe);
- ✓ stosowanie wyrazów w kontekście (luki, historyjki, zdania z wyrazami);
- ✓ dopasowywanie wyrazów do przedmiotów na obrazku;
- ✓ wskazywanie wyrazu nie pasującego do pozostałych (odd man out);
- ✓ dopasowywanie wyrazów do siebie (kolokacje);
- ✓ odgrywanie ról (np. odgadywanie czynności).

Gramatyka:

- ✓ dryl językowy (transformacja, substytucja, rozwijanie, uzupełnianie zdań);
- ✓ budowa zdań na podstawie modelu;
- ✓ pisanie parafraz podanych zdań (np. z użyciem słowa kluczowego);
- ✓ ćwiczenia wielokrotnego wyboru;
- ✓ wstawianie podanych wyrazów w odpowiedniej formie w zdaniach;
- ✓ układanie dialogów, historyjek z zastosowaniem danej struktury gramatycznej;
- ✓ analizowanie zagadnień gramatycznych i formułowanie reguł.

Inne techniki

Oprócz powyższych przykładowych technik nauczania poszczególnych sprawności Warto zwrócić uwagę na inne, przydatne w rozwijaniu kompetencji językowej, techniki:

- ✓ **gry i zabawy** (pozwalają uniknąć monotonii i wprowadzają element rywalizacji, przez co zachęcają uczniów do udziału; można je stosować do utrwalania słownictwa, struktur oraz funkcji komunikacyjnych z danej lekcji, a także dwóch lub więcej sprawności na raz, np. czytanie i mówienie);
- ✓ **odgrywanie ról** (często wprowadzają ruch, który pomaga w zapamiętywaniu zwłaszcza uczniom kinestetycznym, rozwija kreatywność oraz umiejętność współpracy w grupie; zbliża komunikację w klasie do autentycznej; umożliwia przećwiczenie języka sytuacyjnego i funkcji komunikacyjnych; często sprawia uczniom wiele przyjemności i może być dobrą zabawą);
- ✓ **stosowanie piosenek** (pomocne w prezentacji i utrwalaniu słownictwa oraz w ćwiczeniach fonetycznych; rozwija umiejętność rozumienia ze słuchu; podobnie jak gry i drama pozytywnie wpływa na nastrój na lekcji i zaangażowanie uczniów, zwłaszcza, jeśli sami mogą wybierać piosenki);
- ✓ **praca projektowa** (kładzie nacisk na rozwój umiejętności współpracy z innymi i uczenia się od innych; pozwala na dużą samodzielność, przez co uczy odpowiedzialności; uczniowie mogą sami dokonać wyboru tematu pracy i technik jej realizacji, co pozytywnie wpływa na ich samoocenę, sprzyja indywidualizacji i autonomii; pozwala na powiązanie nauki języka z innymi przedmiotami pokazując jego użyteczność jako narzędzia do wykonywania zadań).

3.5 Przygotowanie do egzaminu maturalnego

Ponieważ przygotowanie do egzaminu maturalnego jest jednym z celów programu, odpowiednio dużo czasu należy poświęcić technikom egzaminacyjnym. Należy jednak pamiętać, że nie jest to jedyny ani najważniejszy cel w całym cyklu kształcenia na tym etapie edukacji. Pomyślny wynik egzaminu maturalnego z języka angielskiego zależy bowiem od skutecznego opanowania języka, a nie wyłącznie od znajomości technik egzaminacyjnych. Niemniej jednak uczniowie muszą wiedzieć, co i jak jest testowane. Wiedza na temat treści egzaminu i technik egzaminacyjnych daje im poczucie bezpieczeństwa i zwiększa szanse na pozytywny wynik. Program zakłada, że to przygotowanie do matury jest procesem długofalowym i trwa od pierwszego do ostatniego roku nauki w szkole średniej.

Aby zrealizować ten cel, nauczyciel powinien zapoznać uczniów z formą i wymaganiami egzaminu maturalnego, zaznajomić ich z typowymi zadaniami egzaminacyjnymi oraz pomóc w opanowaniu przydatnych technik. Forma egzaminu i wymagania egzaminacyjne to informacje na temat struktury części ustnej i pisemnej, kryteriów oceniania, wymagań dla poszczególnych poziomów oraz źródeł informacji na ten temat. Uczniowie powinni stopniowo oswajać się z typami zadań stosowanymi na maturze ustnej i pisemnej, najlepiej podczas pracy nad sprawnościami językowymi, gramatyką i słownictwem, ponieważ wtedy nauczyciel może wykorzystać techniki typowe dla testowania danego zagadnienia. Doskonałą okazją sprawdzenia stopnia opanowania materiału i technik jest próbna matura, corocznie organizowana przez Centralną Komisję Egzaminacyjną. Jest to również dla zdających szansa oswojenia się z formą egzaminu i nauki efektywnego planowania czasu przeznaczanego na poszczególne zadania. Bardzo

ważne jest zapoznanie uczniów ze strategiami zdawania egzaminu. Dla części pisemnej są to:

- efektywne rozplanowanie czasu przeznaczanego na wykonanie poszczególnych zadań;
- wnikliwa analiza treści polecenia i zadania;
- planowanie dłuższej wypowiedzi pisemnej (z uwzględnieniem cech charakterystycznych dla danej formy);
- zawarcie treści zadania w określonym limicie słów;
- wypracowanie efektywnych sposobów rozwiązywania zadań testowych (prawda-falsz, wielokrotny wybór, dobieranie).

Ćwiczenie powyższych strategii podczas lekcji można uzupełnić o wskazówki – opracowane przez nauczyciela lub dostępne w podręcznikach, które uczniowie mogą wykorzystać do samodzielnej pracy w domu, np.:

Wskazówka maturalna

1. Przeczytaj szybko tekst, aby zorientować się, o czym jest.
 2. Przeczytaj uważnie zdania w zadaniu i zaznacz w tekście fragmenty zawierające odpowiedzi.
 3. Przeczytaj tekst ponownie, zaznaczając odpowiedzi
- „Matura Solutions elementary”

Przygotowując uczniów do egzaminu ustnego, należy również zwrócić uwagę na przydatne strategie. Nauczyciel powinien udzielić uczniom wskazówek, które pozwolą im zredukować stres, nieustannie towarzyszący maturze ustnej. Bardzo skuteczne na pewno okażą się poniższe zalecenia:

- uważne słuchanie poleceń i pytań egzaminatora;
- podtrzymywanie kontaktu wzrokowego z egzaminującym;
- głośne i wyraźne mówienie tak, aby egzaminator mógł bez trudu zrozumieć wypowiedź;
- odwoływanie się do własnych skojarzeń i doświadczeń przy udzielaniu odpowiedzi.

Ważne jest też uświadomienie uczniom, że ich szanse na zdanie egzaminu znacząco wzrosną, gdy będą wykonywać dodatkowe ćwiczenia i testy w domu. Podręcznik wykorzystywany na lekcji pełen jest dodatkowych wskazówek, ułatwiających poszczególne zadania.

3.6 Indywidualizacja nauczania

Każda grupa uczniowska jest zróżnicowana pod kilkoma względami. Dwie najczęściej występujące różnice między uczniami dotyczą ich stylów poznawczych oraz poziomu językowego. Nauczyciel powinien od początku pracy z daną grupą prowadzić obserwację uczniów, aby móc szybko zdiagnozować ich style poznawcze oraz poziom językowy, a w konsekwencji – odpowiednio zareagować.

Style poznawcze to sposoby postrzegania, organizowania i odtwarzania informacji, które generalnie nie ulegają wpływom nauczyciela. Jednym z nich jest tzw. modalność. Uczniowie o dominującej modalności **wzrokowej** dobrze reagują na wszelkie pomoce wizualne (rysunki, zdjęcia, plansze, filmy, tablicę) i lepiej zapamiętują pisząc i czytając. Przydatne dla nich techniki nauczania to robienie notatek, opisywanie i interpretacja ilustracji, diagramów, pisanie opowiadań na podstawie obrazków, dopasowywanie tekstu do ilustracji, praca z tekstem czytany itp. **Słuchowcy** uczą się najlepiej słuchając nauczyciela, nagrań czy innych uczniów, dlatego korzystne jest dla nich słuchanie i opowiadanie tekstów, uczenie się na pamięć wierszy i piosenek, powtarzanie za lektorem w nagraniu i nauczycielem. Najwięcej kłopotów przysporzyć mogą uczniowie **kinestetyczni**, którzy w celu zapamiętania muszą zaktywizować całe ciało i pobudzić ośrodki ruchowe, dlatego kręcą się, stukają, wstają z miejsc. Uczą się przez działanie i dotyk, a więc odpowiednie dla nich techniki to **pantomima i metoda reagowania całym ciałem (Total Physical Response)**, czy odgrywanie ról z użyciem rekwizytów, których mogą dotknąć.

Należy pamiętać, że przeciętny uczeń charakteryzuje się mieszanką powyższych stylów, chociaż zwykle jeden z nich dominuje. Zatem aby dotrzeć do możliwie największej liczby uczniów, należy indywidualizować nauczanie stosując różnorodne zadania i techniki w czasie lekcji oraz dając uczniom wybór. Można na przykład pozwolić uczniom zdecydować, czy chcą mieć książki otwarte czy zamknięte słuchając tekstu, aby dotrzeć do słuchowców i wzrokowców. Jednocześnie nie można pominąć ważnego elementu uświadamiania uczniom korzyści płynących z wyboru danego zadania, techniki czy formy pracy. W przeciwnym razie indywidualizacja stanie się okazją do wybierania jedynie tego, co dla uczniów najłatwiejsze, a nie najbardziej wartościowe i korzystne.

Grupy uczniowskie o zróżnicowanym **poziomie znajomości języka** to zjawisko bardzo częste, zwłaszcza w szkołach publicznych. Ponieważ nie zawsze istnieje możliwość podziału uczniów na grupy według ich poziomu kompetencji językowej, zachodzi wówczas potrzeba indywidualnej pracy na lekcji. Pierwszym krokiem powinna być rzetelna diagnoza znajomości języka wśród uczniów danej grupy, dlatego na początku nauki w klasie pierwszej przeprowadza się test diagnostyczny (placement test), który określa poziom zaawansowania. Na podstawie jego wyników nauczyciel podejmuje decyzję o indywidualizacji. W przypadku uczniów na znacznie niższym niż u większości poziomie językowym można zastosować okres przejściowy, aby dać im czas na dopasowanie się do poziomu grupy i wymagań. Nauczyciel może zlecać im indywidualne zadania domowe, zasugerować pomoc kolegi/koleżanki z klasy na lekcji w trakcie pracy w parach/ grupach lub nawet okresowo dopasować system sprawdzania i oceniania osiągnięć do możliwości danego ucznia. Indywidualna nauka obejmować też może uczniów, których poziom znajomości języka znacznie wykracza poza ramy określone programem nauczania dla danej grupy. Wtedy ci wyróżniający się uczniowie mogą:

- pomóc uczniom słabszym podczas pracy na lekcji i w domu;
- otrzymywać dodatkowe, trudniejsze zadania do pracy na lekcji i w domu (np. lektury, artykuły prasowe, ćwiczenia leksykalne i gramatyczne);
- przygotowywać specjalne prezentacje na podstawie materiałów autentycznych, będące uzupełnieniem lekcji.

Takie zadania są zadaniami dodatkowymi i tak powinny być traktowane przy ocenianiu. Nie należy zawyżać poziomu wymagań w stosunku do uczniów bardziej zaawansowanych. Powinno się nagradzać ich dobrą oceną za wywiązanie się z zadania, a nie karać, stosując np. wyższe wymagania.

3.7 Środki dydaktyczne

W celu realizacji **programu** niezbędne będą następujące pomoce naukowe:

- odpowiednio wyposażona sala lekcyjna (tablica, magnetofon, odbiornik telewizyjny, odtwarzacz wideo, odtwarzacz CD, odtwarzacz DVD, komputer(laptop), projektor multimedialny, ekran, drukarka wielofunkcyjna);
- pomoce wizualne (plansze, zdjęcia z czasopism, *flashcards*, rekwizyty);
- filmy wideo, dvd (odpowiednie dla poziomu i wieku uczniów);
- słowniki dwu- i jednojęzyczne, atlas, encyklopedia;
- literatura anglojęzyczna (*readers*), czasopisma odpowiednie do wieku i rozwoju uczniów (Cars, Technology);
- zestaw plansz gramatycznych.

4 Kontrola i ocena osiągnięć uczniów

We współczesnym podejściu do oceniania, zgodnym z ideą nowych programów popieranych przez Radę Europy i odpowiadających duchowi reformy w Polsce, ocenianiu powinno podlegać przede wszystkim to, co uczeń umie i jak się posługuje zdobytą wiedzą. Dlatego też istotne jest stosowanie technik oceniania integrujących wiedzę językową i różne sprawności. Warto wyćwiczyć u uczniów nawyki, które pozwolą im bez większych problemów wykonać zadania maturalne. **Testy dostarczają informacji zwrotnej zarówno dla nauczyciela, jak i dla ucznia, ponieważ pomagają w zorganizowaniu procesów nauczania i uczenia się w sposób, który zwiększa efektywność.**

Ocena bieżąca daje szybką informację na temat stopnia opanowania aktualnie przerabianego materiału i stanowi podstawę planowania dalszego toku nauczania. Ma ona silne oddziaływanie wychowawcze, gdyż skłania uczniów do aktywnego uczestnictwa w zajęciach i systematycznego przygotowywania się do każdej lekcji. Dla celów oceny bieżącej stosowane są metody formalne i nieformalne oceniania. W ocenie formalnej stosowane są różne testy weryfikujące stopień przyswojenia poszczególnych aspektów języka oraz rozwoju sprawności komunikacyjnych. W wyniku kontroli bieżącej uczeń otrzymuje oceny częściowe, które są podstawą oceny jego pracy na koniec okresu i roku szkolnego. Ocena nieformalna dotyczy zaangażowania ucznia w procesie uczenia się. Będzie dotyczył takich objawów zaangażowania, jak systematyczne wykonywanie zadań domowych, aktywne uczestnictwo w pracach grupowych, postawa wobec procesu uczenia się języka oraz praca własna. Uczniowie powinni być poinformowani o wpływie oceny nieformalnej na ocenę globalną.

W przeciwieństwie do oceniania bieżącego, **ocenianie okresowe**, przeprowadzane jest w przeważającej mierze w formie pisemnej, choć powinno być też w formie ustnej, nie może dotyczyć wąskiego wycinka materiału. Dokonuje się go dwa, trzy razy w ciągu semestru, najczęściej po opracowaniu kilku jednostek z podręcznika. Jego zadaniem jest sprawdzenie, czy uczeń opanował kluczowy materiał określony w celach kursu. Ocena okresowa powinna dotyczyć zarówno stopnia przyswojenia poszczególnych aspektów języka, jak i stopnia rozwoju sprawności komunikacyjnych. Wyniki oceny okresowej powinny się zgadzać z wynikami ocen częściowych.

4.1 Kryteria oceniania

Aby ocenianie **bieżące** i **okresowe** osiągnięć szkolnych uczniów mogły właściwie spełniać pokładane w nich nadzieje, bardzo istotne jest, aby nauczyciel jasno określił wymagania, jakie stawia swoim uczniom. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej zobowiązuje nauczycieli do tego, aby poinformowali uczniów o wymaganiach edukacyjnych wynikających z realizowanego programu nauczania oraz o sposobach sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów. Kryteria oceniania muszą być zrozumiałe i zaakceptowane przez uczniów i nie mogą podlegać modyfikacji. Jedynie klarowne i sprawiedliwe określenie kryteriów oceniania przed podjęciem zajęć dydaktycznych pozwoli na całkowitą obiektywizację wystawianych ocen.

4.2 Ogólne zasady oceniania pracy i postępów ucznia w nauce języka angielskiego

Zasady oceniania pracy i postępów w nauce ucznia z języka angielskiego oparte są na **Przedmiotowym Systemie Oceniania** jaki obowiązuje w Zespole Szkół Technicznych w Łańcucie. Nauczyciel ma prawo sprawdzania wiadomości i umiejętności uczniów w formie pisemnej oraz ustnej na każdej lekcji. Oceny są jawne dla uczniów i rodziców. Na ocenę półroczną i końcoworoczną uczeń pracuje przez cały rok. Uczniowie mają prawo znać zakres treści i umiejętności objętych pracą kontrolną. Pisemna praca klasowa może obejmować wiadomości z jednego lub kilku działów i powinna być zapowiedziana przynajmniej na tydzień przed każdą pracą kontrolną, a termin pracy kontrolnej powinien być wpisany we wskazanym miejscu w dzienniku lekcyjnym. W przypadku nieobecności na teście kontrolnym, nauczyciel może poprosić ucznia o napisanie testu z danej partii materiału na następnej lekcji. Jeżeli uczeń opuścił pracę kontrolną z przyczyn losowych (nieobecność co najmniej tygodniowa), to powinien napisać ją w ciągu dwóch tygodni od dnia powrotu do szkoły. Uczeń, który nie dotrzyma terminu, z przyczyn nieusprawiedliwionych lub nie zgłosi się do nauczyciela w celu wyznaczenia terminu zaliczenia sprawdzianu otrzymuje ocenę niedostateczną. Uczeń ma prawo poprawić każdą ocenę z pracy klasowej, z tym, że poprawić można nie więcej niż 2 oceny w ciągu semestru. Poprawa jest dobrowolna i odbywa się w terminie uzgodnionym z uczniem. Uczeń poprawia ocenę tylko raz, nie później jednak niż dwa tygodnie od otrzymania oceny. Przy wystawianiu ocen brane pod uwagę są obie oceny. Przy poprawianiu prac klasowych i pisaniu w drugim terminie kryteria ocen nie zmieniają się, a otrzymana ocena jest wpisana do dziennika.

Ogólne przewidywane kryteria wymagań na poszczególne oceny z języka angielskiego

- **ocena celujący** – otrzymuje ją uczeń, który posiada wiedzę i umiejętności znacznie wykraczające poza zakres wymagań programowych oraz samodzielnie rozwija własne uzdolnienia;
- **ocena bardzo dobry** – uczeń w stopniu wyczerpującym opanował materiał z zakresu podstawy programowej, chętnie wykorzystuje również inne źródła informacji oraz wiedzę z różnych dziedzin nauki;
- **ocena dobry** – uczeń ma niewielkie braki w zakresie wiedzy. potrafi samodzielnie rozwiązać zadania o pewnym stopniu trudności, wykazuje się aktywnością na lekcjach;
- **ocena dostateczny** – wiedza ucznia obejmuje podstawowe wiadomości i umiejętności. odpowiednio motywowany przez nauczyciela potrafi wykonać proste zadania;
- **ocena dopuszczający** – uczeń ma duże braki w wiedzy, wykazuje jednak chęć współpracy. przy pomocy nauczyciela jest w stanie zrozumieć najważniejsze zagadnienia;
- **ocena niedostateczny** – otrzymuje ją uczeń, który nie opanował podstawowych wiadomości i umiejętności i nie jest w stanie wykonać elementarnych zadań o niewielkim stopniu trudności.

1. Oceny bieżące uczeń otrzymuje za:

- wypowiedzi ustne – co najmniej jedna ocena w semestrze;
- sprawdziany pisemne (słownictwo, czytanie i słuchanie) – co najmniej dwie oceny w semestrze;

- krótkie niezapowiedziane kartkówki z 3 ostatnich lekcji(gramatyka, słownictwo) – co najmniej dwie oceny w semestrze;
- wypowiedź pisemna (co najmniej dwie oceny w semestrze);
- aktywność na lekcji;
- zadania domowe;
- zeszyt przedmiotowy – jedna ocena w semestrze;
- zeszyt ćwiczeń.

2. Określenie procentowe odpowiedników poszczególnych ocen:

Testy, sprawdziany wiadomości (kartkówki) z zakresu max. 5 ostatnich jednostek lekcyjnych nie muszą być zapowiedziane. Oceny z kartkówek nie podlegają poprawie. Kartkówka może być stosowana wobec jednego lub kilku uczniów a także całej klasy. Testy i kartkówki oceniane są według skali:

- 100% plus zadanie dodatkowe ocena celujący
- 91% - 100% ocena bardzo dobry
- 75% - 90% ocena dobry
- 55% - 74% ocena dostateczny
- 40% - 54% ocena dopuszczając
- 0% - 39% ocena niedostateczny

W ciągu dwóch tygodni nauczyciel jest zobowiązany ocenić i udostępnić uczniom pisemne prace kontrolne. Prace klasowe są obowiązkowe. Zgłoszenie nieprzygotowania nie zwalnia ucznia od ich pisania. Uczeń może być nieprzygotowany do zajęć jeden raz przy 1 - 2 godzinach tygodniowo . Po wykorzystaniu tego limitu uczeń otrzymuje za każde nieprzygotowanie ocenę niedostateczną. Uczeń na lekcji ma obowiązek posiadać podręcznik, zeszyt przedmiotowy oraz zeszyt ćwiczeń, których brak jest traktowany jako nieprzygotowanie do lekcji. Jeśli uczeń otrzymał ocenę niedostateczną za brak zadania domowego, ma obowiązek uzupełnić je na następną lekcję. Dalszy brak zadania jest równoznaczny z kolejną oceną niedostateczną. Uczeń, który opuścił lekcję, ma obowiązek nadrobić braki w wiadomościach, zapisach lekcyjnych, pracach domowych, ćwiczeniach lub wypracowaniach. W przypadku dłuższej niż tydzień nieobecności termin uzupełnienia braków należy ustalić z nauczycielem. Uczeń, który opuścił więcej niż 50% lekcji, nie może być klasyfikowany z przedmiotu. Każdy uczeń powinien otrzymać w ciągu semestru przy 2 lekcjach tygodniowo 3 oceny cząstkowe, przy czym przynajmniej 1 ocenę z odpowiedzi ustnej.

4.3 Obszary aktywności podlegające ocenianiu

- wypowiedzi ustne – dialogi lub monologi na dany temat, przygotowane w domu lub na lekcji obejmujące materiał bieżący;
- prace pisemne – prace klasowe z zakończonego działu, kartkówki z wyznaczonej przez nauczyciela partii materiału;
- praca na lekcji i zadania domowe;
- wykonanie ćwiczeń pisemnych w domu lub podczas lekcji;
- praca w grupach, parach;
- prowadzenie zeszytu;
- wypracowania – napisane w domu lub na lekcji;
- prace projektowe – prace wykonane w grupach lub samodzielnie na dany temat;

- aktywność – możliwość uzyskania jednej oceny w semestrze za wkład pracy, pomysłowość, zaangażowanie;
- zadania dodatkowe – za wykonanie zadań dodatkowych, nieobowiązkowych uczeń jest oceniany, ale może także zrezygnować z oceny;
- postępy ucznia i wkład pracy w stosunku do zdolności i warunków domowych.

4.4 Szczegółowe kryteria oceniania pracy i postępów uczniów w nauce języka angielskiego

Przy ocenianiu pracy i postępów ucznia pod uwagę brane są wszystkie sprawności językowe, tj. mówienie, słuchanie, czytanie i pisanie.

4.4.1 Ocena celujący

Uczeń powinien wykazać się wiedzą i umiejętnościami przewyższającymi wymagania edukacyjne przewidziane dla danego etapu kształcenia. Stosuje się tu kryteria oceny bardzo dobrej a ponadto:

- uczeń osiąga sukcesy w konkursach języka obcego organizowanych przez szkołę lub instytucje pozaszkolne;
- uczeń samodzielnie poszerza swe umiejętności w zakresie posługiwania się językiem obcym ogólnym i zawodowym;
- uczeń rozwija zainteresowania kulturą, sztuką, literaturą, historią, zjawiskami społeczno-ekonomicznymi krajów danego obszaru językowego.

Mówienie:

- uczeń potrafi w sposób wyczerpujący wypowiadać się na dany temat, wypowiedź jest płynna, oryginalna, swobodna, wyjątkowo bogata leksykalnie, wszechstronna i różnorodna strukturalnie, dalece wykraczająca poza program nauczania;
- wymagana jest pełna poprawność językowa: intonacja, wymowa, struktury gramatyczne i leksykalne;
- wypowiedź jest spontaniczna i naturalna;
- uczeń swobodnie nawiązuje dialog z rozmówcą, a jego reakcje są bezbłędne, spontaniczne i naturalne.

Pisanie:

Uczeń powinien:

- zapisać każdą wypowiedź ze słuchu;
- napisać streszczenie np. tekstu, filmu, sztuki;
- zredagować wypowiedź pisemną na podstawie własnych przeżyć lub spostrzeżeń na wybrane lub podane tematy, zarówno ogólne jak i zawodowe;
- napisać notatkę z samodzielnie przeczytanego lub wysłuchanego tekstu.

4.4.2 Ocena bardzo dobry

Mówienie:

Uczeń:

- potrafi z powodzeniem przekazać wiadomość;
- potrafi mówić spójnie bez zawahań;
- posługuje się poprawnym językiem, popełniając niewiele błędów;

- dysponuje dużym zakresem słownictwa ogólnego i zawodowego dla wyrażania myśli i idei;
- potrafi omawiać tematy codzienne i tematy o charakterze bardziej złożonym (abstrakcyjnym) oraz tematy zawodowe;
- umie w naturalny sposób zabierać głos w rozmowie.

Słuchanie:

Uczeń:

- potrafi zrozumieć ogólny sens różnorodnych tekstów i rozmów, zarówno ogólnych jak i zawodowych, potrafi zrozumieć wszystkie szczegółowe informacje w różnorodnych tekstach i rozmowach;
- potrafi z łatwością rozpoznać uczucia i reakcje uczeń z łatwością potrafi rozróżniać dźwięki, mówiącego;
- potrafi z łatwością zrozumieć polecenia nauczyciela.

Czytanie:

Uczeń:

- bardzo dobrze rozumie treść prostych tekstów informacyjnych i formularzy, posługując się słownikiem, jest w stanie znakomicie zrozumieć teksty o długości i stopniu trudności dla danego etapu kształcenia, zarówno o treści ogólnej jak i zawodowej;
- dobrze rozumie teksty pozapodręcznikowe, zawierające nieznaną materiały językowy, potrafi skomponować dłuższą wypowiedź na temat przeczytanego tekstu i wyszukać wszystkie informacje szczegółowe określone w poleceniu;
- rozróżnia wszystkie znaki interpunkcyjne.

Pisanie:

- uczeń potrafi przedstawić wypowiedź pisemną, która w całości jest zgodna z tematem, ujęcie tematu jest wielostronne, oryginalne, z różnorodnością myśli i argumentów;
- uczeń konsekwentnie przestrzega przyjętej konwencji formalnej;
- wypowiedź jest logiczna, planowa, harmonijna i spójna;
- objętość pracy jest zgodna z granicami określonymi w poleceniu;
- duże urozmaicenie użytych struktur gramatycznych, bogate słownictwo ogólne i zawodowe i frazeologia; precyzyjny dobór słownictwa (użycie idiomów);
- drobne, sporadyczne błędy gramatyczne i leksykalne, nie zakłócające komunikacji;
- nieliczne błędy w pisowni (ortografia) nie zmieniające znaczenia wyrazu;
- poprawna interpunkcja;
- słownictwo, struktury gramatyczne i styl dostosowane do wymogów tematu i formy wypowiedzi.

4.4.3 Ocena dobry

Mówienie:

Uczeń:

- potrafi z powodzeniem przekazywać wiadomości;
- potrafi mówić spójnie, ale z lekkim wahaniem;
- posługuje się w miarę poprawnym językiem, popełniając niekiedy zauważalne błędy;
- dysponuje dość urozmaiconym zakresem słownictwa ogólnego i zawodowego dla wyrażenia myśli i idei;

- potrafi omawiać tematy codzienne i niektóre tematy o charakterze bardziej złożonym (abstrakcyjnym) oraz tematy zawodowe;
- potrafi na ogół, w naturalny sposób, zabierać głos w rozmowie;
- poprawnie reaguje w sytuacjach dnia codziennego oraz logicznie formułuje wypowiedzi na dany temat;
- wymowa i intonacja są poprawne i nie zakłócają komunikacji.

Słuchanie:

Uczeń:

- dobrze rozumie ogólny sens różnorodnych tekstów i rozmów o charakterze ogólnym i zawodowym;
- potrafi zrozumieć większość kluczowych informacji w różnorodnych tekstach i rozmowach;
- potrafi wydobyć znaczną część potrzebnych informacji;
- potrafi rozpoznać uczucia i reakcje mówiącego;
- rozróżnia dźwięki;
- rozumie wszystkie polecenia nauczyciela.

Czytanie:

Uczeń:

- dobrze rozumie treść prostych tekstów informacyjnych i formularzy, posługując się słownikiem, jest w stanie dobrze zrozumieć teksty o długości i stopniu trudności dla danego etapu kształcenia (zarówno ogólne jak i zawodowe);
- częściowo rozumie teksty pozapodręcznikowe, zawierające nieznaną materiał językowy;
- potrafi w kilku zdaniach określić główną myśl tekstu i wyszukać znaczną część informacji szczegółowych określonych w poleceniu;
- dobrze rozróżnia znaki interpunkcyjne.

Pisanie:

- całość pracy pisemnej jest zgodna z tematem, poprawne, ale schematyczne ujęcie tematu, wyraźnie widoczna myśl przewodnia;
- wypowiedź zgodna z założoną formą, z niewielkimi odstępstwami;
- wypowiedź w znacznym stopniu spójna, logiczna i planowa;
- znaczne zróżnicowanie użytych struktur gramatycznych;
- nieliczne powtórzenia słownictwa i konstrukcji składniowych;
- sporadyczne posługiwanie się idiomami;
- nieliczne błędy gramatyczne i leksykalne, w błędy ortograficzne nie nieznacznym stopniu zakłócające zrozumienie, zmieniające znaczenia wyrazów;
- poprawna interpunkcja;
- niewielkie uchybienia w doborze słownictwa, struktur gramatycznych i stylu wobec wymogów tematu i formy wypowiedzi.

4.4.4 Ocena dostateczny

Mówienie:

Uczeń:

- posługuje się częściowo poprawnym językiem, ma problemy z wyrażaniem myśli i idei, dysponuje prostym i mało urozmaiconym słownictwem;
- potrafi mówić spójnie, ale z wyraźnym wahaniem; tempo jego wypowiedzi jest wolne i przerywane;

- potrafi omawiać codzienne sytuacje, ale ma problemy z omawianiem tematów abstrakcyjnych oraz zawodowych;
- potrafi w sposób naturalny zabierać głos w dyskusji, ale wykazuje trudności w nawiązywaniu dialogu z rozmówcą i ograniczone umiejętności prowadzenia rozmowy;
- wypowiada się w sposób zrozumiały mimo błędów w wymowie i intonacji.

Słuchanie:

Uczeń:

- czasami potrafi zrozumieć ogólny sens tekstów i rozmów;
- potrafi zrozumieć część ważnych informacji zawartych w tekstach i rozmowach;
- częściowo potrafi rozpoznać uczucia i reakcje mówiącego;
- potrafi zrozumieć proste polecenia nauczyciela;
- rozróżnia większość dźwięków;
- rozumie większość poleceń nauczyciela.

Czytanie:

Uczeń:

- częściowo rozumie treść prostych tekstów informacyjnych i formularzy, posługując się słownikiem, jest w stanie częściowo zrozumieć teksty o długości i stopniu trudności dla danego etapu kształcenia;
- potrafi w kilku zdaniach określić główną myśl tekstu, lecz ma problemy z wyszukaniem informacji szczegółowych określonych w poleceniu;
- rozróżnia elementarne znaki interpunkcyjne.

Pisanie:

- praca pisemna jest w części zgodna z tematem, w dużym stopniu niespójna, nielogiczna, bez widocznego zamysłu;
- nieliczne błędy rzeczowe;
- dość liczne odstępstwa od norm językowych (błędy gramatyczne, ortograficzne, interpunkcyjne);
- liczne powtórzenia leksykalne i niewielkie zróżnicowanie konstrukcji gramatycznych;
- słownictwo i struktury gramatyczne są na poziomie podstawowym;
- występują znaczne uchybienia w doborze właściwego słownictwa, struktur gramatycznych i stylu wobec wymogów tematu i formy.

4.4.5 Ocena dopuszczający

Mówienie:

- uczeń z trudem potrafi przekazać wiadomość;
- uczeń potrafi czasem mówić spójnie, ale z częstym wahaniem;
- uczeń posługuje się w miarę poprawnym językiem, ale popełnia wiele zauważalnych błędów;
- uczeń dysponuje bardzo ograniczonym zakresem słownictwa dla wyrażenia myśli i idei;
- uczeń potrafi wypowiadać się na tematy z życia codziennego, ale tematy o charakterze bardziej złożonym (abstrakcyjnym i zawodowym) sprawiają mu trudność;
- uczeń biernie uczestniczy w rozmowie;
- mimo licznych błędów w wymowie i akcentowaniu, można go na ogół zrozumieć.

Słuchanie:

Uczeń:

- potrafi w niewielkim stopniu zrozumieć ogólny sens różnorodnych tekstów i rozmów;
- potrafi zrozumieć kilka kluczowych informacji w różnorodnych tekstach i rozmowach;
- potrafi na ogół rozpoznać uczucia i reakcje mówiącego;
- potrafi rozróżnić niektóre dźwięki;
- potrafi zrozumieć polecenia nauczyciela, ale może potrzebować podpowiedzi i pomocy.

Czytanie:

Uczeń:

- ogólnie rozumie treść prostych tekstów informacyjnych i formularzy;
- posługując się słownikiem, słabo rozumie teksty o długości i stopniu trudności dla danego etapu kształcenia;
- potrafi w kilku zdaniach określić główną myśl tekstu, lecz nie umie wyszukiwać informacji szczegółowych określonych w poleceniu;
- z trudem rozróżnia elementarne znaki interpunkcyjne.

Pisanie:

- praca wykazuje znaczne odstępstwa od tematu, czasem widoczna jest myśl przewodnia;
- tekst bywa spójny, lecz brak mu organizacji;
- uczeń buduje proste zdania, słownictwo nie wykracza poza zakres podstawowy;
- występują liczne błędy gramatyczne i leksykalne, lecz komunikacja jest widoczna;
- pisownia i interpunkcja jest w dużym stopniu nieprawidłowa.

4.4.6 Ocena niedostateczny

Mówienie:

Uczeń:

- operuje bardzo ubogim słownictwem ogólnym i zawodowym;
- popełnia rażące błędy w wymowie i akcentowaniu oraz liczne błędy leksykalne i gramatyczne, które powodują brak komunikacji;
- nie potrafi nawiązać i prowadzić rozmowy, jego wypowiedź ogranicza się do sporadycznych reakcji na pytania rozmówcy;
- nie zabiera głosu w dyskusji;
- nie potrafi omówić tematów codziennych, nie mówiąc już o bardziej złożonych (abstrakcyjnych i zawodowych).

Słuchanie:

Uczeń:

- nie rozumie ogólnego sensu prostych rozmów i tekstów;
- nie rozumie kluczowych informacji w różnorodnych rozmowach lub tekstach;
- nie potrafi wydobyć potrzebnych informacji;
- nie rozpoznaje uczuć i reakcji mówiącego;
- nie rozumie poleceń nauczyciela;
- nie rozpoznaje dźwięków.

Czytanie:

Uczeń:

- nie rozumie prostych tekstów informacyjnych (np. tablice, szyldy, rozkłady jazdy);
- nie rozumie treści typowych formularzy;
- posługując się słownikiem, nie rozumie treści tekstów o długości i stopniu trudności dla danego etapu kształcenia;
- nie potrafi streścić w kilku zdaniach głównej myśli tekstu, nie umie wyszukać informacji szczegółowych określonych w poleceniu;
- nie rozróżnia znaków interpunkcyjnych.

Pisanie:

- praca całkowicie nie na temat, brak myśli przewodniej lub nawiązania do tematu;
- brak zgodności z założoną formą w większości pracy, rażące uchybienia formalne;
- wypowiedź jest pozbawiona logiki i spójności;
- brak orientacji w realiach, liczne błędy rzeczowe;
- ubogie słownictwo, co utrudnia przekazanie myśli;
- bardzo liczne powtórki leksyki i składni;
- bardzo wąski zakres stosowania struktur gramatycznych;
- rażące błędy gramatyczne, leksykalne, liczne błędy ortograficzne i interpunkcyjne, brak umiejętności budowania prostych zdań.

Ponieważ zasadniczym celem edukacji na poziomie szkoły ponadgimnazjalnej jest wykształcenie autonomii ucznia, ocenianie należy wykorzystać również do stymulowania **rozwaju samodzielności**. Należy więc nagradzać uczniów za prace dodatkowe, które sami wybiorą i przygotowują, czyli różnego rodzaju obowiązkowe i nieobowiązkowe projekty. Ponadto technika przygotowania i sprawdzania testów przez uczniów jest pomocna w procesie wdrażania ich do samooceny. Innym sposobem włączania uczniów w ocenę własnych postępów mogą być krótkie ankiety przeprowadzane po przerobieniu pewnej partii materiału.

5 Procedury ewaluacji programu nauczania

Najważniejszą cechą każdego programu jest zgodność z podstawami programowymi. Powinien on zawierać szczegółowe cele kształcenia, wykaz materiału nauczania związany z tymi celami, procedury ich osiągnięcia oraz propozycje ich pomiaru. Program powinien być poprawny merytorycznie oraz dydaktycznie. Powinien również zapewniać rozwijanie kompetencji kluczowych, które umożliwią uczniom funkcjonowanie zarówno w społeczeństwie jak i na rynku pracy.

Dokonując ewaluacji programu należy odpowiedzieć na zestaw pytań kluczowych :

- jakie wymierne efekty przyniósł program dla szkoły?;
- jaką wartość wniósł program w aspekcie projektu i kompetencji kluczowych?;
- czy dokument zawiera metryczkę (etap nauki, typ szkoły, dla której jest przeznaczony, wymiar godzin nauki, kto jest autorem programu)?;
- czy program zawiera informacje o podstawach teoretycznych, na których się opiera?;
- czy program zawiera informacje o uczniach , tzn. wiek, poziom zaawansowania, potrzeby uczniów?;
- czy program precyzuje niezbędne warunki realizacji programu np. warunki lokalowe, wyposażenie, pomoce naukowe?;
- czy program uwzględnia wszystkie cele stawiane przez podstawę programową, cele ogólne, szczegółowe, informacje jak osiągnąć dane cele?;
- czy program zawiera informacje o materiałach?.

Kryteria ewaluacji:

- przydatność treści programowych;
- atrakcyjność;
- zgodność z podstawą programową, standardami wymagań egzaminacyjnych maturalnych oraz zawodowych;
- trafność wobec oczekiwań uczniów;
- przyrost umiejętności językowych uczniów;
- adekwatność wobec kompetencji kluczowej oraz projektu;
- spójność z celami projektu.

Metody badawcze:

- ankieta;
- kwestionariusz wywiadu;
- rozmowy – arkusz;
- analiza dokumentów szkolnych, pracy uczniów;
- pomiar dydaktyczny – tj. test na rozpoczęcie i zakończenie; określenie, kiedy będzie przeprowadzona ewaluacja.

Próba badawcza:

- grupa uczniów;
- rodzice;
- nauczyciele przedmiotów zawodowych.

Prezentacja danych/raport:

- prezentacja multimedialna;
- raport opisowy (w formie tradycyjnej).

Powyższy model stwarza możliwości badawcze, których celem jest analiza efektywności nauczania.

Bibliografia

- [1] Falla T., Davies P. A., Wieruszewska M., *Matura Solutions Elementary*, Oxford University Press 2007.
- [2] Kavanagh M., *English for Automobile Industry*, Oxford University Press 2007.
- [3] Komorowska H., *Metodyka nauczania języków obcych*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2002.
- [4] Komorowska H., *O programach prawie wszystko*, Warszawa 1999.
- [5] Rosińska M., Modela A., *Repetitorium z testami, poziom podstawowy*, Macmillan 2006.
- [6] Szempruch K., Berman A., *Założenia programowe, zasady opracowania i modyfikacji programu kształtowania kompetencji kluczowych w zakresie języków obcych*, Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie, Lublin 2009.
- [7] *Informator maturalny. Matura z języka angielskiego 2007*, wydany przez CKE, Warszawa 2006.

Autor
Małgorzata Buś

JĘZYK ANGIELSKI

AUTORSKI PROGRAM KSZTAŁTOWANIA KOMPETENCJI KLUCZOWYCH

Zespół Szkół Technicznych w Mielcu

*Koordinator merytoryczny kompetencji kluczowej w zakresie
porozumiewania się w językach obcych*

Anna Pado

Lublin 2009

Spis treści

Opis programu	5
1 Cele edukacyjne	9
1.1 Cele ogólne	9
1.2 Cele szczegółowe	10
2 Treści programowe	13
2.1 Kręgi leksykalno-tematyczne	13
2.2 Struktury gramatyczne	14
2.3 Funkcje komunikacyjne	15
3 Procedury osiągnięcia celów	17
3.1 Metody i techniki pracy nad poszczególnymi kompetencjami	17
3.2 Materiały dydaktyczne	20
4 Przewidywane efekty	21
4.1 Słuchanie	21
4.2 Mówienie	21
4.3 Czytanie	21
4.4 Pisanie	22
5 Kontrola i ocena osiągnięć uczniów	23
5.1 Ogólne zasady oceniania pracy i postępów w nauce ucznia z języka angielskiego	24
5.2 Obszary aktywności podlegające ocenianiu	25
5.3 Szczegółowe kryteria oceniania pracy i postępów uczniów z języka angielskiego	25
6 Aneks 1 Karta oceny ucznia	31
7 Aneks 2 Karta samooceny ucznia	32
8 Projekt ewaluacji programu	33
Bibliografia	35

Opis programu

Prezentowany program autorski opracowany został w ramach projektu „Szkoła Kluczowych Kompetencji” w oparciu o Podstawę Programową kształcenia ogólnego dla liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych i techników w wariantcie A (Rozporządzenie z dnia 23 sierpnia 2007 r.). Program nauczania języka angielskiego dla technikum lotniczego przy Zespole Szkół Technicznych w Mielcu na lata od 2009/2010 do 2012/2013 został opracowany w celu kształtowania u uczniów kompetencji kluczowych. Program uwzględnia także przygotowanie młodzieży do obowiązkowego egzaminu maturalnego z języka angielskiego. Dotyczy on nauki języka angielskiego jako pierwszego języka obcego stanowiącego kontynuację nauki tego języka w gimnazjum. Program przeznaczony jest do kształcenia w zakresie podstawowym w klasach I-IV w technikum o specjalności technik mechanik lotniczy. Program uwzględnia również treści elementy języka zawodowego potrzebnego do kształcenia uczniów w branży lotniczej. Program spełnia polskie prawo oświatowe, uwzględniając założenia Podstawy Programowej z języka angielskiego i spełnia standardy wymagań egzaminacyjnych. Innowacja polega na rozszerzeniu i dostosowaniu treści kształcenia do zawodu technik mechanik lotniczy.

Parlament Europejski i Rada Europy w grudniu 2006 roku zaleciły państwom członkowskim rozwijanie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie. Kompetencje kluczowe zdefiniowane przez Parlament Europejski to te, których wszystkie osoby potrzebują do samorealizacji i rozwoju osobistego, bycia aktywnym obywatelem, integracji społecznej i zatrudnienia.

Ustalony w dokumencie wykaz zawiera następujące kompetencje kluczowe:

- porozumiewanie się w języku ojczystym;
- **porozumiewanie się w językach obcych;**
- kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo- techniczne;
- kompetencje informatyczne;
- umiejętność uczenia się;
- kompetencje społeczne i obywatelskie;
- inicjatywność i przedsiębiorczość;
- świadomość i ekspresja kulturalna.

Analizując diagnozę regionalną implementacji Kompetencji Kluczowych w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnych, regionalnych, oświaty oraz rynku pracy w województwie podkarpackim opracowaną w I kwartale 2009 roku, kierunkiem przyszłościowym dla województwa podkarpackiego będzie branża lotnicza i turystyczna. Tradycja i doświadczenie w tych branżach pomoże inwestorom na rozbudowę infrastruktury komunikacyjnej i energetycznej oraz szeroko rozumianych usług. Przemysł oparty na nowych technologiach potrzebować będzie specjalistów: informatyków, elektroników, mechatroników. Kształcąc młodzież w z tych zawodach, musimy zwrócić szczególną uwagę na nauczanie języka angielskiego na poziomie szkoły średniej technicznej, gdyż wielu absolwentów techników nie kontynuuje nauki na studiach, ale po szkole podejmie pracę. I Ci z nich, którzy będą umiejętnie korzystać z wiedzy zdobytej w szkole, będą posiadali umiejętności wykorzystywania wiedzy w praktyce, będą posługiwać się językiem ojczystym i obcym, będą kreatywni i przedsiębiorczy mają szansę

na sukces. Kompetencje kluczowe są bowiem elementem wzrostu gospodarczego i wzrostu zatrudnienia.

Potrzeba rozwijania kluczowych kompetencji będzie sprzyjać możliwości rozwijania w szkołach potencjału zawodowego i dostosowania go do potrzeb rynku pracy w przedsiębiorstwach lokalnych i regionalnych.

Założenia programu

Uczniowie rozpoczynający naukę na IV etapie edukacyjnym posiadają znajomość języka angielskiego co najmniej w zakresie podstawowym. W trakcie nauki w szkole ponadgimnazjalnej doskonalą i pogłębiają znajomość języka angielskiego, stopniowo przejmując odpowiedzialność za swoją edukację. Program oparty jest na założeniu, że nauczyciel jest przewodnikiem i doradcą uczniów, pomagając im rozwijać wszystkie sprawności i umiejętności językowe oraz zdobywać wiedzę praktyczną i specjalistyczną, mającą zastosowanie w konkretnych sytuacjach życia codziennego. Nauczyciel motywuje uczniów do pracy i przygotowuje ich do egzaminu maturalnego z języka angielskiego na poziomie podstawowym, uświadamiając im jednocześnie znaczenie języka angielskiego specjalistycznego w ich przyszłej pracy zawodowej. Nauczyciel ponadto rozbudza w uczniach ciekawość świata i otwartość na innych, przygotowując ich w ten sposób do życia w nowoczesnym świecie i zjednoczonej Europie, wśród ludzi o różnych obyczajach i tradycjach, gdzie jednym z głównych języków komunikacji jest język angielski.

Program zakłada, że uczniowie opanowując elementy języka zawodowego będą potrafili odnaleźć się na rynku pracy, co jest niezwykle istotne w dobie obecnych zmian w życiu społeczno-gospodarczym współczesnego świata. Zakładam, że absolwenci technikum będą osobami potrafiącymi wykorzystać zdobyte wiadomości do pełniejszego rozumienia świata, innych ludzi i samych siebie. Co więcej, będą zmotywowani do dalszego kształcenia.

Program ten skupia swoją uwagę na kształceniu kluczowych kompetencji, co rozumiane jest jako połączenie wiedzy, umiejętności i postaw odpowiednich do sytuacji. Kluczowe kompetencje potrzebne są szczególnie młodym ludziom do samorealizacji, rozwoju osobistego, bycia aktywnym obywatelem oraz integracji społecznej i zatrudnienia. W sytuacji, gdy adresatami programu jest młodzież pochodząca z terenów wiejskich objętych bezrobociem ważne jest kształcenie u nich postawy bycia użytecznym. Program ten pomoże im rozwinąć kluczowe kompetencje z zakresu porozumiewania się w języku angielskim zarówno w środowisku lokalnym, jak i w zakładzie pracy. Uczniowie kończący etap edukacji na poziomie technikum mogą bez trudu znaleźć zatrudnienie w Mieleckich Zakładach Lotniczych. Kompetencja porozumiewania się w językach obcych wymaga znajomości słownictwa ogólnego i specjalistycznego oraz gramatyki funkcjonalnej, co przekłada się na zdolności do rozumienia, wyrażania i interpretowania pojęć, myśli, opinii i faktów w mowie i piśmie. Porozumiewanie się w językach obcych wymaga więc takich umiejętności jak rozumienie komunikatów słownych, inicjowanie i podtrzymywanie rozmowy do czego uczniowie zostaną przygotowani podczas realizacji tego programu.

Użytkownicy programu i warunki jego realizacji

Program przeznaczony jest dla uczniów technikum uczących się w zawodzie technik mechanik lotniczy. Poziom wiedzy ogólnej uczniów wzbogacany jest o treści zawodowe podczas realizacji kursu podstawowego przygotowującego do matury z języka angielskiego. Program realizowany jest w wymiarze dwóch godzin lekcyjnych przez cztery lata kształcenia. Naczelnym zadaniem uczniów będzie doskonalenie sprawności produktywnych, tj. mówienia i pisanie oraz receptywnych, tj. czytania i rozumienia ze

słuchu, zaś program ten zakłada ich doskonalenie pod kątem języka zawodowego lotniczego. Kompetencja językowa, czyli tworzenie spójnych i poprawnych pod względem leksykalnym i gramatycznym wypowiedzi, opierać się będzie na poznanych przez uczniów kategoriach semantycznych wypełnionych materiałem leksykalnym z zakresu lotnictwa i mechaniki pojazdów lotniczych. Uczeń technikum ma już sprecyzowane zainteresowania i plany dotyczące przyszłości. Potrafi też sformułować oczekiwania wobec szkoły i nauczycieli, nade wszystko zaś ma świadomość konieczności przystąpienia do egzaminu maturalnego i egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe. Istotnym warunkiem opanowania języka, a zwłaszcza sprawności produktywnych jest **prowadzenie zajęć w grupach nie większych niż 16 osób**.

Przez warunki realizacji programu rozumiane są takie czynniki jak: czas realizacji programu, predyspozycje intelektualne i stosunek ucznia do przedmiotu, liczebność grup zajęciowych, właściwie dobrane materiały oraz pomoce nauczania.

Podstawowe warunki realizacji programu:

- minimum 270 godzin lekcyjnych w ciągu całego etapu edukacji (2 godziny tygodniowo przez cztery lata nauki) przy założeniu, że uczniowie rozpoczynający naukę są na poziomie niższym średnio zaawansowanym;
- nowoczesny podręcznik do nauki języka angielskiego zatwierdzony przez MEN. Podręcznik powinien spełniać wymogi dotyczące wieku i zainteresowań uczniów oraz ich poziomu znajomości języka angielskiego;
- odpowiednio wyposażona pracownia językowa. Niezbędne wyposażenie pracowni języków obcych to przede wszystkim odtwarzacz CD, dostęp do tablicy interaktywnej z odpowiednim oprogramowaniem i komputerem oraz telewizor i odtwarzacz DVD;
- tablice informacyjne naścienne;
- odpowiednio zaopatrzona biblioteka szkolna. W celu zapewnienia uczniom możliwości korzystania ze słowników jedno- i dwujęzycznych biblioteka szkolna powinna dysponować nie tylko słownikami, ale również podręcznikami do gramatyki, jak również czasopismami specjalistycznymi w języku angielskim;
- dostęp do literatury fachowej i innych materiałów takich jak instrukcje, wykresy itp. potrzebnych do nauczania zagadnień zawodowych;
- słowniki techniczne i lotnicze.

1 Cele edukacyjne

Nadrzędnym celem tego programu jest wszechstronny rozwój ucznia. Uczniowie szkoły technicznej, a w przyszłości absolwenci z wyuczonym zawodem i znajomością języka angielskiego, szczególnie zawodowego, otrzymują przepustkę do pracy i nawiązywania kontaktów zawodowych. Celem jest tu zdobycie wiedzy o języku i umiejętności posługiwania się nim. Nabycie zdolności słuchania, mówienia, czytania i pisania ma prowadzić ucznia do zdobycia i ugruntowania kompetencji komunikacyjnej – kompetencji kluczowej. Opanowanie języka na poziomie zapewniającym w miarę sprawną komunikację w odniesieniu do spraw życia codziennego i zawodowego oraz przygotowanie do egzaminu maturalnego na poziomie podstawowym to cele edukacyjne tego programu.

1.1 Cele ogólne

1.1.1 Cele ogólne wynikające z podstawy programowej

Z Podstawy Programowej wynikają cele ogólne nauczania. Zakładają one wspomaganie wszechstronnego i harmonijnego rozwoju ucznia, tak aby:

- osiągnęli umiejętności językowe zapewniające swobodne porozumiewanie się w języku angielskim;
- uzyskali wiedzę i umiejętności umożliwiające im zdanie egzaminu maturalnego przez doskonalenie umiejętności samodzielnego uczenia się;
- uzyskali wiedzę i umiejętności umożliwiające im pracę w branży lotniczej oraz ewentualne kontynuowanie nauki na studiach wyższych;
- postrzegali własną kulturę narodową w perspektywie kultury europejskiej;
- mogli odpowiedzieć na wyzwania współczesnego świata, takie jak integracja i globalizacja życia społecznego, wzrost znaczenia wiedzy i wymiany informacji oraz szybki postęp naukowo-techniczny;
- mogli ugruntować i rozwijać wiadomości i umiejętności;
- mogli wykorzystywać język angielski jako narzędzie poznania.

1.1.2 Cele ogólne wynikające z kompetencji kluczowej

Cele ogólne wynikające z kompetencji kluczowej porozumiewania się w językach obcych zakładają, że uczeń:

- rozumie komunikaty słowne, inicjuje, podtrzymuje i kończy rozmowy;
- czyta, rozumie i pisze teksty, odpowiednio do swoich potrzeb;
- komunikuje się z innymi użytkownikami języka zarówno w ramach języka ogólnego jak i w sferze języka specjalistycznego;
- właściwie korzysta z pomocy i uczy się języka w sposób nieformalny;
- ma świadomość różnorodności kulturowej;
- posiada znajomość słownictwa i gramatyki funkcjonalnej.

1.1.3 Cele ogólne wynikające ze specjalności zawodowej

Cele ogólne wynikające ze specjalności zawodowej zakładają, że uczeń:

- opanuje słownictwo i gramatykę stosowane do opracowywania dokumentacji technicznej producentów sprzętu lotniczego;
- posiada umiejętność tłumaczenia tekstów technicznych
- będzie umiał porozumiewać się w zakresie zadań zawodowych.

1.1.4 Cele ogólne wynikające z diagnozy społecznej

Cele ogólne wynikające z diagnozy społecznej zakładają, że uczeń:

- będzie zmotywowany do samodoskonalenia w ramach swojej specjalności;
- będzie zmotywowany do kontynuacji nauki;
- będzie umiejętnie poruszał się na rynku pracy.

Poza realizacją celów określonych w Podstawie Programowej, cele wychowawcze zakładają stworzenie uczniom takich warunków, aby mieli poczucie własnej wartości i byli otwarci na potrzeby innych. Aby móc efektywnie realizować tak określone cele, nauczyciel powinien dążyć do rozwijania umiejętności kluczowych takich jak:

- planowania, organizowania i oceniania własnej nauki i przejmowania za nią odpowiedzialności;
- poszukiwania, porządkowania i wykorzystywania informacji z różnych źródeł w celu pogłębienia wiedzy i zainteresowań;
- wykorzystywania i rozwijania zdobytych wiadomości i umiejętności;
- twórczego rozwiązywania problemów;
- efektywnego działania w zespole.

1.2 Cele szczegółowe

Szczegółowe cele edukacyjne programu opierają się na Podstawie Programowej dla języka angielskiego w wariancie A, dotyczącym nauczania języka nowożytnego jako pierwszego języka obcego, w sytuacji gdy stanowi kontynuację nauczania tego języka w gimnazjum. Cele szczegółowe związane są z nabywaniem i doskonaleniem czterech sprawności językowych: mówieniem, słuchaniem, czytaniem i pisanem, zarówno w ramach kompetencji komunikacyjnej, jak i lingwistycznej. Uczniowie powinni być w stanie właściwie korzystać z pomocy oraz uczyć się języka w sposób nieformalny w ramach uczenia się przez całe życie. Ponadto cele szczegółowe wiążą się z wdrażaniem uczniów do samokształcenia i przygotowaniem ich do egzaminu maturalnego. Program ma również na celu zapoznanie uczniów z kulturą krajów angielskiego obszaru językowego i kształceniem otwartości na inne kultury.

Cele szczegółowe odnoszą się do konkretnych umiejętności lub elementów wiedzy, składających się na poszczególne kompetencje. Są to:

- ugruntowanie wiadomości i umiejętności nabytych na poprzednich etapach nauki;
- rozwijanie integracji sprawności językowych;
- uzyskanie szerokich umiejętności językowych, pozwalających na swobodne operowanie językiem w bogatym repertuarze sytuacyjno-tematycznym, z uwzględnieniem tematyki specjalistycznej;

- nabywanie umiejętności językowych poprzez kontakt z autentycznymi wypowiedziami ustnymi i pisemnymi, z uwzględnieniem różnych rejestrów językowych stylu formalnego i nieformalnego;
- poszerzenie komponentu kulturowego obszaru języka nauczanego;
- korzystanie z wiedzy i umiejętności nabytych w trakcie nauki innych przedmiotów (szczególnie zawodowych);
- zapoznanie z elementami języka, które pozwalają funkcjonować na rynku pracy;
- kształtowanie umiejętności krytycznej samooceny;
- wdrażanie do korzystania z różnych rodzajów słowników.

W zakresie doskonalenia sprawności językowych uczeń będzie:

- potrafił zintegrować sprawności językowe tworząc spójne i logiczne wypowiedzi ustne i pisemne, poprawne pod względem stylistycznym i gramatyczno-leksykalnym;
- stosował poprawną wymowę w wypowiedziach ustnych;
- skutecznie porozumiewał się w różnych sytuacjach;
- umiejętnie prowadził negocjacje dochodząc do kompromisu;
- stosował przyjęte formy wypowiedzi pisemnych;
- odczytywał znaczenie wypowiedzi ustnych jak i pisemnych;
- komunikował się skutecznie w zakresie sprawności produktywnych i receptywnych;
- przez kontakt z autentycznymi wypowiedziami ustnymi i pisemnymi będzie potrafił rozpoznać i posługiwać się stylem formalnym i nieformalnym w języku ogólnym jak i technicznym;
- brał udział w dyskusji i argumentował swoje racje;
- wyrażał opinie i bronił własnych sądów;
- rozumiał i stosował środki językowe służące do wyrażania różnorodnych intencji oraz stanów emocjonalnych;
- poszerzał wiedzę ogólną zdobytą na innych przedmiotach (szczególnie zawodowych) o treści specjalistyczne z zakresu mechaniki lotniczej.

W zakresie autonomii uczenia się uczeń będzie:

- stosował różnorodne strategie uczenia się;
- planował własny proces uczenia się;
- poszukiwał informacji, wykorzystując różnorodne źródła;
- miał poczucie własnej wartości oraz wiary we własne umiejętności językowe;
- analizował swoje wypowiedzi oraz dokonywał autokorekty i samooceny.

W zakresie poznawania kultury krajów angielskiego obszaru językowego uczeń będzie:

- wypowiadał się w sposób odpowiedni dla danej sytuacji społecznej (uzyskuje i udziela informacji i wskazówek, relacjonuje i negocjuje);
- w procesie komunikowania się będzie wykorzystywał podstawowe informacje dotyczące życia społeczno-kulturalnego krajów angielskiego obszaru językowego;
- nawiązywał i podtrzymywał kontakt z obywatelami innych krajów dzięki świadomości istnienia różnic kulturowych;
- wykazywał postawę zrozumienia i poszanowania odrębności kulturowej.

W zakresie przygotowania do matury uczeń będzie:

- znał strukturę i zasady egzaminu maturalnego;
- znał wymagania egzaminacyjne;
- znał tematykę egzaminu maturalnego;
- wykonywał zadania typowe dla egzaminu maturalnego.

2 Treści programowe

Materiał kształcenia obejmuje zakres gramatyki i leksyki, i określony jest wymaganiami edukacyjnymi na IV etapie kształcenia oraz standardami egzaminacyjnymi.

2.1 Kręgi leksykalno-tematyczne

Zawartość leksykalna programu zdeterminowana jest zakresem treści wymaganych na egzaminie maturalnym, a określonych w informatorze maturalnym. Zakres tematyczny programu obejmuje bloki tematyczne, które są odzwierciedleniem różnych sfer życia. Są to:

- człowiek;
- dom;
- życie rodzinne i towarzyskie;
- szkoła;
- praca;
- żywienie;
- zakupy i usługi;
- podróżowanie i turystyka;
- kultura;
- sport;
- zdrowie;
- nauka i technika;
- świat przyrody;
- elementy wiedzy o krajach anglojęzycznych.

Proponowana tematyka zawodowa:

- typy statków powietrznych i nazwy ich części;
- elementy konstrukcyjne statków powietrznych;
- wyrażenia i zwroty z zakresu zasad działania instalacji i podzespołów;
- obsługa techniczna statków powietrznych;
- przepisy lotnicze;
- meteorologia;
- dane techniczne;
- narzędzia techniczne.

Kolejność realizacji powyższych bloków tematycznych jest dowolna. Istotne jest natomiast, aby pojawiały się spiralnie na przestrzeni wszystkich lat nauki. Program ten zakłada zarówno utrwalenie zdobytego wcześniej zasobu słownictwa, jak i pogłębienie tematyki o treści zawodowe z zakresu mechaniki lotniczej, wzbogacenie jej o aspekty bardziej złożone, z jakimi spotyka się uczeń w swoim codziennym życiu. Inne tematy odnoszące się do aktualnych wydarzeń w kraju i na świecie mogą być realizowane w zależności od potrzeb uczniów.

2.2 Struktury gramatyczne

Poniższy zakres materiału gramatycznego zakłada zarówno utrwalenie jak i rozszerzenie zakresu struktur przewidzianego dla gimnazjum.

- **rzeczownik i fraza rzeczownikowa:**
 - ✓ rzeczowniki policzalne i niepoliczalne;
 - ✓ liczba pojedyncza i mnoga (regularna i nieregularna);
 - ✓ rzeczowniki złożone;
 - ✓ forma dzierżawcza rzeczownika;
 - ✓ rzeczowniki w funkcji przymiotnika;
 - ✓ przymiotniki dzierżawcze;
 - ✓ zdania z zaimkiem względnym;
 - ✓ tworzenie rzeczowników za pomocą przyrostków.
- **zaimek:**
 - ✓ zaimki osobowe;
 - ✓ zaimki dzierżawcze;
 - ✓ zaimki wskazujące;
 - ✓ zaimki zwrotne i emfatyczne;
 - ✓ zaimki nieokreślone;
 - ✓ zaimki pytające;
 - ✓ zaimki względne;
 - ✓ zaimki wzajemne;
 - ✓ zaimki ilościowe.
- **przymiotnik:**
 - ✓ tworzenie przymiotników za pomocą przyrostków;
 - ✓ stopniowanie przymiotników (regularne i nieregularne);
 - ✓ użycie przymiotnika w wyrażeniach: *too...*, *...enough*, *as...as*, *such...*, *itp.*,
- **liczebnik:**
 - ✓ liczebniki główne i porządkowe;
- **przysłówek:**
 - ✓ przysłówki częstotliwości;
 - ✓ przysłówki używane z określonymi czasami gramatycznymi i ich pozycja w zdaniu;
 - ✓ okoliczniki czasu przyszłego i przeszłego;
 - ✓ przysłówki w wyrażeniach z *too* i *enough*;
 - ✓ *so* + przysłówek;
 - ✓ stopniowanie przysłówek;
 - ✓ przysłówki o dwóch formach różnych znaczeniowo.
- **przyimek:**
 - ✓ przyimki miejsca, kierunku i odległości;
 - ✓ przyimki określające czas;
 - ✓ przyimki przyczyny;
 - ✓ przyimki sposobu;
 - ✓ przyimki po niektórych czasownikach i przymiotnikach.
- **przedimek:**
 - ✓ przedimek określony i nieokreślony.
- **czasownik:**
 - ✓ czasownik *to be*;
 - ✓ czasownik *to have / have got*;

- ✓ czasowniki regularne i nieregularne;
- ✓ bezokolicznik i jego użycie;
- ✓ tryb rozkazujący;
- ✓ czasowniki wyrażające stany i czynności;
- ✓ czasowniki modalne z bezokolicznikiem;
- ✓ imiesłów czynny i bierny;
- ✓ czasowniki posiłkowe;
- ✓ czasy gramatyczne:
 - *Present Simple*;
 - *Present Continuous*;
 - *Present Perfect*;
 - *Present Perfect Continuous*;
 - *Past Simple*;
 - *Past Continuous*;
 - *Past Perfect*;
 - *Future Simple*;
 - *Future Continuous*.
- ✓ konstrukcje zdaniowe:
 - *Question tags*;
 - wyrażenie *there is / there are*;
 - zdania z podmiotem *It...*;
 - strona bierna;
 - zdania warunkowe 0, 1 i 2-go typu;
 - pytania pośrednie;
 - mowa zależna;
 - konstrukcje bezokolicznikowe i gerundialne;
 - konstrukcja *have sth done*.
- **spójnik:**
 - ✓ łączące: *and, but*;
 - ✓ różnicujące: *or, although, however*;
 - ✓ porządkujące: *if, unless, that, till, until, when, while, after, before, because, so, (in order) to*.

2.3 Funkcje komunikacyjne

Funkcje komunikacyjne wiążą się w sposób jednoznaczny z kręgami tematyczno-leksykalnymi i w integralny sposób utrwalają struktury gramatyczne.

W IV etapie kształcenia pojawią się następujące funkcje komunikacyjne:

- uzyskiwanie i udzielanie informacji i wskazówek na temat codziennych zajęć jak i zagadnień zawodowych;
- opis i interpretacja obrazka;
- opis wydarzeń z przeszłości;
- wyrażanie prośb;
- składanie propozycji;
- spekulowanie na temat przyszłości;
- przewidywanie przyszłości;
- udzielanie rad;
- prezentowanie argumentów oraz ich odpieranie;

- opis procesu, prośba o wyjaśnienie;
- opis pozytywnych i negatywnych emocji;
- prośba o informacje;
- powiązanie wydarzeń;
- podejmowanie decyzji;
- interpretacja grafu, wykresu;
- wydawanie poleceń;
- rozwiązywanie problemów;
- uzasadnianie opinii;
- wyrażanie sprzeciwu wobec przedstawionej opinii;
- negocjowanie rozwiązania w trudnej sytuacji;
- analiza materiału wizualnego;
- wyrażanie domysłów i przypuszczeń;
- udzielanie instrukcji;
- wyrażanie skarg.

Funkcje komunikacyjne, które będą realizowane w ramach języka zawodowego:

- ćwiczenia sytuacyjne związane z porozumiewaniem się z załogą lotniczą;
- ćwiczenia sytuacyjne związane z porozumiewaniem się z osobami uczestniczącymi w procesie przygotowania statku powietrznego do lotu;
- ćwiczenia sytuacyjne związane z porozumiewaniem się z osobami zaangażowanymi w obsługę techniczną statku powietrznego;
- prowadzenie rozmów w sprawach zawodowych.

3 Procedury osiągnięcia celów

3.1 Metody i techniki pracy nad poszczególnymi kompetencjami.

W świetle tendencji ery komunikacyjnej, wszelkie sytuacje zaistniałe podczas lekcji powinny być pretekstem do komunikowania się. Planując lekcje, należy starać się tak dobierać zadania, aby dawały możliwość ćwiczenia sprawności językowych w sposób zintegrowany. Jest to odzwierciedleniem zjawisk zachodzących w naszym życiu codziennym. Metodą dominującą podczas prowadzenia lekcji będzie więc **metoda komunikacyjna**. Zakładam również stosowanie **metody tłumaczeniowej**, która pomoże uczniom w tłumaczeniu i rozumieniu zagadnień specjalistycznych.

Wymienione niżej techniki nauczania zostały pogrupowane według indywidualnych sprawności (słuchanie, mówienie, czytanie, pisanie), gdyż taka forma ich prezentacji jest najbardziej przejrzysta i czytelna. Ponadto ćwiczenie poszczególnych sprawności będzie wymuszone koniecznością przygotowania uczniów do egzaminu maturalnego, na którym są one testowane indywidualnie.

3.1.1 Słuchanie

Techniki służące doskonaleniu sprawności rozumienia ze słuchu:

- udzielanie odpowiedzi na pytania ogólne;
- udzielanie odpowiedzi na pytania szczegółowe;
- wskazywanie określonych informacji;
- uzupełnianie brakującej informacji;
- układanie informacji we wskazanej kolejności;
- układanie części tekstu w odpowiedniej kolejności.

3.1.2 Mówienie

Techniki doskonalące umiejętność swobodnej komunikacji w języku angielskim powinny dawać możliwość użycia języka nie tylko w rozmowach sterowanych, ale przede wszystkim stwarzać okoliczności, w których nowa struktura będzie miała szansę pojawić się spontanicznie i w naturalnym dla niej kontekście i odzwierciedlać będzie sytuacje autentyczne. Tematy ich natomiast będą bliskie doświadczeniom, potrzebom i zainteresowaniom młodego człowieka. Są to:

- dialogi;
- dyskusja;
- ćwiczenia z luką informacyjną;
- symulacje i odgrywanie ról;
- prezentacje;
- gry i zabawy komunikacyjne.

3.1.3 Czytanie

Techniki służące doskonaleniu sprawności czytania:

- udzielanie odpowiedzi na pytania ogólne;
- udzielanie odpowiedzi na pytania szczegółowe;
- wskazywanie określonych informacji w tekście;
- uzupełnianie brakujących informacji;
- układanie informacji we wskazanej kolejności;
- układanie części tekstu w odpowiedniej kolejności.

3.1.4 Pisanie

Techniki służące doskonaleniu sprawności pisania:

- praca nad tzw. tekstem modelowym w postaci ćwiczeń na uzupełnianie, wybór poprawnej formy lub słowa, zastępowanie wyrazów w tekście synonimami itp.;
- pisanie planu wypowiedzi;
- pisanie części tekstu (akapitu, wstępu, zakończenia);
- pisanie kompletnych tekstów;
- poprawianie własnej pracy lub pracy kolegi.

3.1.5 Integracja sprawności językowych

Rzadko zdarzają się sytuacje, kiedy poszczególne sprawności doskonalone są oddzielnie, dlatego integracja sprawności językowych jest tak ważna.

Techniki:

- streszczanie wcześniej usłyszanych lub przeczytanych tekstów;
- przetwarzanie wcześniej usłyszanych lub przeczytanych tekstów;
- projekt.

3.1.6 Gramatyka

Ucząc gramatyki można stosować dwie metody:

- dedukcyjną (od reguły do przykładów i ćwiczeń);
- indukcyjną (od przykładów do reguły).;

Techniki pracy nad gramatyką:

- ustne dryle;
- dialogi;
- ćwiczenia z luką informacyjną;
- pisemne ćwiczenia gramatyczne (uzupełnianie zdań, wypełnianie luk, wybór prawidłowej formy, podanie prawidłowej formy, parafrazy);
- gry gramatyczne.

3.1.7 Leksyka

Wprowadzając nowe słownictwo i struktury leksykalne przy okazji pracy nad sprawnościami językowymi można posłużyć się następującymi technikami prezentującymi nową leksykę:

- wykorzystanie kontekstu do prezentacji znaczenia;
- podanie synonimu lub definicji przy wyjaśnianiu znaczenia;
- podanie polskiego odpowiednika;
- wykorzystanie pomocy wizualnych;

Przy organizacji nowego słownictwa można wykorzystać następujące techniki:

- odgadywanie znaczeń na podstawie opisu, definicji;
- dopasowywanie opisu i znaczenia.

Utrwaleniu, poszerzeniu i aktywizacji zakresu słownictwa i struktur leksykalnych służą następujące techniki:

- tworzenie tematycznych map wyrazów;
- ćwiczenia polegające na podawaniu synonimów i wyrażen o podobnym znaczeniu;
- ćwiczenia w zakresie słowotwórstwa;
- korzystanie z materiałów autentycznych;
- spontaniczne użycie nowo poznanych struktur leksykalnych;
- dyktanda cząstkowe i fonetyczne.

3.1.8 Wymowa

Techniki służące nauce poprawnej wymowy:

- rozróżnianie dźwięków poprzez dopasowywanie wyrazu usłyszanego do napisanego;
- rozróżnianie dźwięków poprzez dopasowywanie obrazka do usłyszanego wyrazu;
- produkcja dźwięków przez imitację chórem lub indywidualnie;
- głośne czytanie;
- zaznaczanie akcentowanej sylaby w wyrazach;
- wyszukiwanie akcentowanych wyrazów w zdaniu.

3.1.9 Przygotowanie do egzaminu maturalnego

Ponieważ przygotowanie do egzaminu maturalnego jest jednym z celów programu, technikom egzaminacyjnym należy poświęcić odpowiednio dużo czasu. Dostarczając uczniom informacji o treści egzaminu i pomagając im opanować różnorodne techniki egzaminacyjne, nauczyciel daje im poczucie bezpieczeństwa i zwiększa ich szanse na pomyślny wynik egzaminu. Bardzo ważne jest tu zapoznanie uczniów ze strategiami zdawania egzaminu. **W przypadku egzaminu pisemnego:**

- efektywne rozplanowanie czasu przeznaczzonego na wykonanie zadania;
- wnikliwa analiza treści polecenia i zadania;
- planowanie dłuższej wypowiedzi pisemnej (z uwzględnieniem cech charakterystycznych dla danej formy);
- uwzględnienie odbiorcy wypowiedzi pisemnej;
- wypracowanie efektywnych sposobów rozwiązywania zadań testowych.

W przypadku egzaminu ustnego:

- uważne słuchanie poleceń i pytań egzaminatora;
- utrzymywanie kontaktu wzrokowego z egzaminatorem;
- głośne i wyraźne przekazywanie informacji;
- odwoływanie się do własnych skojarzeń i doświadczeń przy udzielaniu odpowiedzi.

3.2 Materiały dydaktyczne

Podstawowe materiały to:

- podręcznik kursowy wraz z ćwiczeniami;
- słowniki jedno- i dwujęzyczne;
- słowniki techniczno-naukowe;
- słowniki lotnicze;
- encyklopedie i leksykony;
- prasa w języku angielskim;
- broszury, informatory, ulotki;
- materiały pochodzące z Internetu;
- książka nauczyciela do podręcznika kursowego;
- nagrania audio;
- podręcznik przygotowujący do matury;
- podręcznik rozszerzający treści ogólne o treści zawodowe.

Szczegółowy wykaz materiałów dydaktycznych niezbędnych do realizacji programu:

1. Pakiet edukacyjny *Real life pre-intermediate*, Longman, nr dopuszczenia 126/1/2009:

- komponenty kursu dla ucznia:
 - ✓ Students' Book;
 - ✓ Workbook plus Audio CD.
- komponenty kursu dla nauczyciela:
 - ✓ Teacher's Handbook plus Teacher's Resource CD-ROM;
 - ✓ Class Audio CDs;
 - ✓ DVD *Real Time pre-intermediate*;
 - ✓ Test Master CD-ROM.

2. *Matura Podstawowa z języka angielskiego, podręcznik i repetytorium z testami*, Longman, nr dopuszczenia 132/08.

3. *Słownik współczesny*, Longman

Materiały dydaktyczne pomocnicze (rozszerzające treści specjalistyczne):

- Pakiet *Technical English 1*, Longman:
 - ✓ Course Book;
 - ✓ Course Book Audio CD;
 - ✓ Workbook with Audio CD;
 - ✓ Teacher's Book with Test Master CD-ROM.
- Pakiet edukacyjny *Technical English 2*, Longman:
 - ✓ Course Book;
 - ✓ Course Book Audio CD;
 - ✓ Workbook with Audio CD;
 - ✓ Teacher's Book with Test Master CD-ROM.
- Pakiet edukacyjny *Aviation English*, Macmillan:
 - ✓ Students' Book;
 - ✓ Teacher's Book;
 - ✓ Class Audio CDs.

4 Przewidywane efekty

Kończąc naukę uczeń technikum powinien osiągnąć poziom zaawansowany niższy. Ze względu na różny poziom uczniów w momencie rozpoczęcia nauki w klasie pierwszej, możliwości i potrzeby tych uczniów będą również różne. Dlatego rozpoczynamy nauczanie od poziomu średnio zaawansowanego przy jednoczesnym powtórzeniu i utrwaleniu zagadnień tematycznych i gramatycznych z poprzedniego etapu edukacyjnego. W efekcie realizacji zadań i zamierzeń zawartych w programie, uczeń w zakresie czterech podstawowych sprawności uzyska następujące rezultaty:

4.1 Słuchanie

W zakresie rozumienia tekstu słuchanego uczeń:

- rozumie komunikaty skierowane bezpośrednio do niego;
- rozumie informacje o sprawach związanych z typowymi sytuacjami;
- jest w stanie śledzić tok wypowiedzi;
- wykazuje się zrozumieniem tekstów różnego rodzaju w wielu typowych kontekstach;
- rozumie wypowiedzi składające się ze słownictwa zawodowego.

4.2 Mówienie

W zakresie umiejętności mówienia uczeń:

- jest w stanie wziąć udział w konwersacji w sytuacjach typowych lub rozmawiać na interesujące go tematy, wyrażając swoje uczucia, życzenia i opinie z zastosowaniem rutynowych środków językowych;
- sam zaczyna inicjować rozmowę na tematy związane z aktualnymi zdarzeniami;
- potrafi przeprowadzić rozmowę sterowaną z zakresu uzyskiwania i udzielania informacji, negocjowania i relacjonowania;
- radzi sobie z luką informacyjną. Jego wypowiedzi mogą zawierać błędy i wahania, ale są zrozumiałe.

4.3 Czytanie

W zakresie rozumienia tekstu czytanego uczeń:

- rozumie różnego rodzaju teksty dydaktyczne i stereotypowe teksty oryginalne (artykuły, instrukcje, ogłoszenia, reklamy);
- odróżnia zawarte w nich informacje o faktach od opinii autora;
- umie korzystać z materiałów pomocniczych, znaleźć potrzebne informacje w słownikach i leksykonach;

- potrafi wyszukać odpowiednie informacje w materiałach informacyjnych codziennego użytku;
- rozumie różnego rodzaju teksty specjalistyczne z dziedziny mechaniki lotniczej.

4.4 Pisanie

W ramach kompetencji pisania twórczego uczeń:

- potrafi napisać zwarty tekst wyrażający jego opinie i uczucia;
- używa odpowiedniej formy charakterystycznej dla krótkiego lub dłuższego tekstu użytkowego;
- wykazuje się dostatecznym opanowaniem słownictwa zarówno ogólnego jak i specjalistycznego;
- stosuje właściwy styl odpowiedni dla formy formalnej lub nieformalnej.

Ponadto uczeń:

- będzie w stanie osiągnąć wysokie noty w czasie egzaminu maturalnego z języka angielskiego;
- osiągnie poziom opanowania języka zapewniający sprawną komunikację językową w sytuacjach życia codziennego i życia zawodowego;
- posiada umiejętności właściwego nawiązywania i podtrzymywania kontaktów z cudzoziemcami, dzięki świadomości istnienia różnic kulturowych;
- zostanie wyposażony w wybrane wiadomości dotyczące Unii Europejskiej;
- będzie twórczo wykorzystywał zdobytą wiedzę na drodze dalszego własnego rozwoju intelektualnego, z wykorzystaniem współczesnych środków przenoszenia informacji;
- będzie dysponować wiedzą z zakresu słownictwa zawodowego;
- posiada umiejętności współżycia i współdziałania w grupie.

5 Kontrola i ocena osiągnięć uczniów

We współczesnym podejściu do oceniania, zgodnym z ideą nowych programów popieranych przez Radę Europy i odpowiadających duchowi reformy w Polsce, ocenianiu powinno podlegać przede wszystkim to, co uczeń umie i jak się posługuje zdobytą wiedzą. Dlatego też istotne jest stosowanie technik oceniania integrujących wiedzę językową i różne sprawności. Warto wyćwiczyć u uczniów nawyki, które pozwolą im bez większych problemów wykonać zadania maturalne. Testy są pożyteczne zarówno dla nauczyciela, jak i dla ucznia, ponieważ pomagają w zorganizowaniu procesów nauczania i uczenia się w sposób, który zwiększa efektywność.

Ocena bieżąca daje szybką informację na temat stopnia opanowania aktualnie przerabianego materiału i stanowi podstawę planowania dalszego toku nauczania. Ma ona silne oddziaływanie wychowawcze, gdyż skłania uczniów do aktywnego uczestnictwa w zajęciach i systematycznego przygotowywania się do każdej lekcji. Dla celów oceny bieżącej stosowane są metody formalne i nieformalne oceniania. W ocenie formalnej stosowane są różne testy weryfikujące stopień przyswojenia poszczególnych aspektów języka oraz rozwoju sprawności komunikacyjnych. W wyniku kontroli bieżącej uczeń otrzymuje oceny cząstkowe, które są podstawą oceny jego pracy na koniec okresu i roku szkolnego. Ocena nieformalna dotyczy zaangażowania ucznia w procesie uczenia się. Będzie dotyczył takich objawów zaangażowania, jak systematyczne wykonywanie zadań domowych, aktywne uczestnictwo w pracach grupowych, postawa wobec procesu uczenia się języka oraz praca własna. Uczniowie powinni być poinformowani o wpływie oceny nieformalnej na ocenę globalną. W przeciwieństwie do oceniania bieżącego, **ocenianie okresowe**, przeprowadzane w przeważającej mierze w formie pisemnej, choć powinno być też w formie ustnej, nie może dotyczyć wąskiego wycinka materiału. Dokonuje się go dwa, trzy razy w ciągu semestru, najczęściej po opracowaniu kilku jednostek z podręcznika. Jego zadaniem jest sprawdzenie, czy uczeń opanował kluczowy materiał określony w celach kursu. Ocena okresowa powinna dotyczyć zarówno stopnia przyswojenia poszczególnych aspektów języka, jak i stopnia rozwoju sprawności komunikacyjnych. Wyniki oceny okresowej powinny się zgadzać z wynikami ocen cząstkowych.

Kryteria oceniania

Aby ocenianie bieżące i okresowe osiągnięć szkolnych uczniów mogły właściwie spełniać pokładane w nich nadzieje, bardzo istotne jest, aby nauczyciel jasno określił wymagania, jakie stawia swoim uczniom. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej zobowiązuje nauczycieli do tego, aby poinformowali uczniów o wymaganiach edukacyjnych wynikających z realizowanego programu nauczania oraz o sposobach sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów. Kryteria oceniania muszą być zrozumiałe i zaakceptowane przez uczniów i nie mogą podlegać modyfikacji. Jedynie klarowne i sprawiedliwe określenie kryteriów oceniania przed podjęciem zajęć dydaktycznych pozwoli na całkowitą obiektywizację wystawianych ocen.

5.1 Ogólne zasady oceniania pracy i postępów w nauce ucznia z języka angielskiego

Zasady oceniania pracy i postępów w nauce ucznia z języka angielskiego oparte są na **Przedmiotowym Systemie Oceniania** jaki obowiązuje w Zespole Szkół Technicznych w Mielcu. Nauczyciel ma prawo sprawdzania wiadomości i umiejętności uczniów w formie pisemnej oraz ustnej na każdej lekcji. Oceny są jawne dla uczniów i rodziców. Na ocenę półroczną i końcoworoczną uczeń pracuje przez cały rok. Uczniowie mają prawo znać zakres treści i umiejętności objętych pracą kontrolną. Pisemna praca klasowa może obejmować wiadomości z jednego lub kilku działów i powinna być zapowiedziana przynajmniej na tydzień przed każdą pracą kontrolną, a termin pracy kontrolnej powinien być wpisany we wskazanym miejscu w dzienniku lekcyjnym. W przypadku nieobecności na teście kontrolnym, nauczyciel może poprosić ucznia o napisanie testu z danej partii materiału na następnej lekcji. Jeżeli uczeń opuścił pracę kontrolną z przyczyn losowych (nieobecność co najmniej tygodniowa), to powinien napisać ją w ciągu dwóch tygodni od dnia powrotu do szkoły. Uczeń, który nie dotrzyma terminu, o którym mowa w punkcie 7 z przyczyn nieusprawiedliwionych lub nie zgłosi się do nauczyciela w celu wyznaczenia terminu zaliczenia sprawdzianu otrzymuje ocenę niedostateczną. Uczeń ma prawo poprawić każdą ocenę z pracy klasowej, z tym, że poprawić można nie więcej niż 2 oceny w ciągu semestru. Poprawa jest dobrowolna i odbywa się w terminie uzgodnionym z uczniem. Uczeń poprawia ocenę tylko raz, nie później jednak niż dwa tygodnie od otrzymania oceny. Przy wystawianiu ocen brane pod uwagę są obie oceny. Przy poprawianiu prac klasowych i pisaniu w drugim terminie kryteria ocen nie zmieniają się, a otrzymana ocena jest wpisana do dziennika. Uczeń, który nie poprawił oceny, traci prawo do następnych poprawek. Prace klasowe oceniane są według skali:

100% -	CELUJĄCY
99% - 89% -	BARDZO DOBRY
88% - 84% -	DOBRY+
83% - 71% -	DOBRY
70% - 66% -	DOSTATECZNY+
65% - 53% -	DOSTATECZNY
52% - 48% -	DOPUSZCZAJĄCY+
47% - 40% -	DOPUSZCZAJĄCY

Sprawdziany wiadomości (kartkówki) z zakresu max. 5 ostatnich jednostek lekcyjnych nie muszą być zapowiedziane. Oceny z kartkówek nie podlegają poprawie. Kartkówka może być stosowana wobec jednego lub kilku uczniów a także całej klasy. Kartkówki oceniane są według skali:

100% - 90% -	BARDZO DOBRY
89% - 86% -	DOBRY+
85% - 75% -	DOBRY
74% - 71% -	DOSTATECZNY+
70% - 60% -	DOSTATECZNY
59% - 56% -	DOPUSZCZAJĄCY+
55% - 50% -	DOPUSZCZAJĄCY

W ciągu dwóch tygodni nauczyciel jest zobowiązany ocenić i udostępnić uczniom pisemne prace kontrolne. Prace klasowe są obowiązkowe. Zgłoszenie nieprzygotowania nie zwalnia ucznia od ich pisania. Uczeń może być nieprzygotowany do zajęć jeden raz przy 1 - 2 godzinach tygodniowo. Po wykorzystaniu tego limitu uczeń otrzymuje za każde nieprzygotowanie ocenę niedostateczną. Uczeń na lekcji ma obowiązek posiadać

podręcznik, zeszyt przedmiotowy oraz zeszyt ćwiczeń, których brak jest traktowany jako nieprzygotowanie do lekcji. Jeśli uczeń otrzymał ocenę niedostateczną za brak zadania domowego, ma obowiązek uzupełnić je na następną lekcję. Dalszy brak zadania jest równoznaczny z kolejną oceną niedostateczną. Uczeń, który opuścił lekcję, ma obowiązek nadrobić braki w wiadomościach, zapisach lekcyjnych, pracach domowych, ćwiczeniach lub wypracowaniach. W przypadku dłuższej niż tydzień nieobecności termin uzupełnienia braków należy ustalić z nauczycielem. Uczeń, który opuścił więcej niż 50% lekcji, nie może być klasyfikowany z przedmiotu. Każdy uczeń powinien otrzymać w ciągu semestru przy 2 lekcjach tygodniowo 4 oceny częściowe, przy czym przynajmniej 1 ocenę z odpowiedzi ustnej. W przypadku podziału na grupy liczba ocen częściowych powinna wzrosnąć o około 50%. Na koniec semestru nie przewiduje się dodatkowych sprawdzianów zaliczeniowych.

5.2 Obszary aktywności podlegające ocenianiu

- wypowiedzi ustne – dialogi lub monologi na dany temat, przygotowane w domu lub na lekcji obejmujące materiał bieżący;
- prace pisemne – prace klasowe z zakończonego działu, kartkówki z wyznaczonej przez nauczyciela partii materiału;
- praca na lekcji i zadania domowe;
- wykonanie ćwiczeń pisemnych w domu lub podczas lekcji;
- praca w grupach, parach;
- prowadzenie zeszytu;
- wypracowania – napisane w domu lub na lekcji;
- prace projektowe – prace wykonane w grupach lub samodzielnie na dany temat
- aktywność – możliwość uzyskania jednej oceny w semestrze za wkład pracy, pomysłowość, zaangażowanie;
- zadania dodatkowe – za wykonanie zadań dodatkowych, nieobowiązkowych uczeń jest oceniany, ale może także zrezygnować z oceny;
- postępy ucznia i wkład pracy w stosunku do zdolności i warunków domowych.

5.3 Szczegółowe kryteria oceniania pracy i postępów uczniów z języka angielskiego

Przy ocenianiu pracy i postępów ucznia pod uwagę brane są wszystkie sprawności językowe, tj. mówienie, słuchanie, czytanie i pisanie.

5.3.1 Ocena – celujący

Uczeń powinien wykazać się wiedzą i umiejętnościami przewyższającymi wymagania edukacyjne przewidziane dla danego etapu kształcenia. Stosuje się tu kryteria oceny bardzo dobrej a ponadto:

- uczeń osiąga sukcesy w konkursach języka obcego organizowanych przez szkołę lub instytucje pozaszkolne;
- uczeń samodzielnie poszerza swe umiejętności w zakresie posługiwania się językiem obcym ogólnym i zawodowym;
- uczeń rozwija zainteresowania kulturą, sztuką, literaturą, historią, zjawiskami społeczno-ekonomicznymi krajów danego obszaru językowego.

- **Mówienie:**
 - ✓ uczeń potrafi w sposób wyczerpujący wypowiadać się na dany temat, wypowiedź jest płynna, oryginalna, swobodna, wyjątkowo bogata leksykalnie, wszechstronna i różnorodna strukturalnie, dalece wykraczająca poza program nauczania;
 - ✓ wymagana jest pełna poprawność językowa: intonacja, wymowa, struktury gramatyczne i leksykalne;
 - ✓ wypowiedź jest spontaniczna i naturalna;
 - ✓ uczeń swobodnie nawiązuje dialog z rozmówcą, a jego reakcje są bezbłędne, spontaniczne i naturalne.
- **Pisanie:**
 - Uczeń:**
 - ✓ powinien zapisać każdą wypowiedź ze słuchu;
 - ✓ napisać streszczenie np. tekstu, filmu, sztuki;
 - ✓ zredagować wypowiedź pisemną na podstawie własnych przeżyć lub spostrzeżeń na wybrane lub podane tematy, zarówno ogólne jak i zawodowe;
 - ✓ napisać notatkę z samodzielnie przeczytanego lub wysłuchanego tekstu.

5.3.2 Ocena – bardzo dobry

- **Mówienie:**
 - Uczeń:**
 - ✓ potrafi z powodzeniem przekazać wiadomość;
 - ✓ potrafi mówić spójnie bez zawahań;
 - ✓ posługuje się poprawnym językiem, popełniając niewiele błędów;
 - ✓ dysponuje dużym zakresem słownictwa ogólnego i zawodowego dla wyrażania myśli i idei;
 - ✓ potrafi omawiać tematy codzienne i tematy o charakterze bardziej złożonym (abstrakcyjnym) oraz tematy zawodowe;
 - ✓ umie w naturalny sposób zabierać głos w rozmowie.
- **Słuchanie:**
 - Uczeń:**
 - ✓ potrafi zrozumieć ogólny sens różnorodnych tekstów i rozmów, zarówno ogólnych jak i zawodowych, potrafi zrozumieć wszystkie szczegółowe informacje w różnorodnych tekstach i rozmowach;
 - ✓ potrafi z łatwością rozpoznać uczucia i reakcje mówiącego, uczeń z łatwością potrafi rozróżniać dźwięki;
 - ✓ potrafi z łatwością zrozumieć polecenia nauczyciela.
- **Czytanie:**
 - Uczeń:**
 - ✓ bardzo dobrze rozumie treść prostych tekstów informacyjnych i formularzy, posługując się słownikiem, jest w stanie znakomicie zrozumieć teksty o długości i stopniu trudności dla danego etapu kształcenia, zarówno o treści ogólnej jak i zawodowej;
 - ✓ dobrze rozumie teksty pozapodręcznikowe, zawierające nieznaną materiały językowe, potrafi skomponować dłuższą wypowiedź na temat przeczytanego tekstu i wyszukać wszystkie informacje szczegółowe określone w poleceniu;
 - ✓ rozróżnia wszystkie znaki interpunkcyjne.

- **Pisanie:**

- ✓ uczeń potrafi przedstawić wypowiedź pisemną, która w całości jest zgodna z tematem, ujęcie tematu jest wielostronne, oryginalne, z różnorodnością myśli i argumentów;
- ✓ uczeń konsekwentnie przestrzega przyjętej konwencji formalnej;
- ✓ wypowiedź jest logiczna, planowa, harmonijna i spójna;
- ✓ objętość pracy jest zgodna z granicami określonymi w poleceniu;
- ✓ duże urozmaicenie użytych struktur gramatycznych, bogate słownictwo ogólne i zawodowe i frazeologia; precyzyjny dobór słownictwa (użycie idiomów);
- ✓ drobne, sporadyczne błędy gramatyczne i leksykalne, nie zakłócające komunikacji
- ✓ nieliczne błędy w pisowni (ortografia) nie zmieniające znaczenia wyrazu
- ✓ poprawna interpunkcja;
- ✓ słownictwo, struktury gramatyczne i styl dostosowane do wymogów tematu i formy wypowiedzi.

5.3.3 Ocena – dobry

- **Mówienie:**

Uczeń:

- ✓ potrafi z powodzeniem przekazywać wiadomości;
- ✓ potrafi mówić spójnie, ale z lekkim wahaniem;
- ✓ posługuje się w miarę poprawnym językiem, popełniając niekiedy zauważalne błędy;
- ✓ dysponuje dość urozmaiconym zakresem słownictwa ogólnego i zawodowego dla wyrażenia myśli i idei;
- ✓ potrafi omawiać tematy codzienne i niektóre tematy o charakterze bardziej złożonym (abstrakcyjnym) oraz tematy zawodowe;
- ✓ potrafi na ogół, w naturalny sposób, zabierać głos w rozmowie;
- ✓ uczeń poprawnie reaguje w sytuacjach dnia codziennego oraz logicznie formułuje wypowiedzi na dany temat;
- ✓ wymowa i intonacja są poprawne i nie zakłócają komunikacji.

- **Słuchanie:**

Uczeń:

- ✓ dobrze rozumie ogólny sens różnorodnych tekstów i rozmów o charakterze ogólnym i zawodowym;
- ✓ potrafi zrozumieć większość kluczowych informacji w różnorodnych tekstach i rozmowach;
- ✓ potrafi wydobyć znaczną część potrzebnych informacji;
- ✓ potrafi rozpoznać uczucia i reakcje mówiącego;
- ✓ rozróżnia dźwięki;
- ✓ rozumie wszystkie polecenia nauczyciela.

- **Czytanie:**

Uczeń:

- ✓ dobrze rozumie treść prostych tekstów informacyjnych i formularzy, posługując się słownikiem, jest w stanie dobrze zrozumieć teksty o długości i stopniu trudności dla danego etapu kształcenia (zarówno ogólne jak i zawodowe);
- ✓ częściowo rozumie teksty pozapodręcznikowe, zawierające nieznaną materiał językowy;

- ✓ potrafi w kilku zdaniach określić główną myśl tekstu i wyszukać znaczną część informacji szczegółowych określonych w poleceniu;
- ✓ dobrze rozróżnia znaki interpunkcyjne.
- **Pisanie:**
 - ✓ całość pracy pisemnej jest zgodna z tematem, poprawne, ale schematyczne ujęcie tematu, wyraźnie widoczna myśl przewodnia;
 - ✓ wypowiedź zgodna z założoną formą, z niewielkimi odstępstwami;
 - ✓ wypowiedź w znacznym stopniu spójna, logiczna i planowa;
 - ✓ znaczne zróżnicowanie użytych struktur gramatycznych;
 - ✓ nieliczne powtórzenia słownictwa i konstrukcji składniowych;
 - ✓ sporadyczne posługiwanie się idiomami;
 - ✓ nieliczne błędy gramatyczne i leksykalne, w nieznacznym stopniu zakłócające zrozumienie, błędy ortograficzne nie zmieniające znaczenia wyrazów;
 - ✓ poprawna interpunkcja;
 - ✓ niewielkie uchybienia w doborze słownictwa, struktur gramatycznych i stylu wobec wymogów tematu i formy wypowiedzi.

5.3.4 Ocena – dostateczny

- **Mówienie:**
 - Uczeń:**
 - ✓ posługuje się częściowo poprawnym językiem, ma problemy z wyrażaniem myśli i idei, dysponuje prostym i mało urozmaiconym słownictwem;
 - ✓ potrafi mówić spójnie, ale z wyraźnym wahaniem; tempo jego wypowiedzi jest wolne i przerywane;
 - ✓ uczeń potrafi omawiać codzienne sytuacje, ale ma problemy z omawianiem tematów abstrakcyjnych oraz zawodowych;
 - ✓ potrafi w sposób naturalny zabierać głos w dyskusji, ale wykazuje trudności w nawiązywaniu dialogu z rozmówcą i ograniczone umiejętności prowadzenia rozmowy;
 - ✓ wypowiada się w sposób zrozumiały mimo błędów w wymowie i intonacji.
- **Słuchanie:**
 - Uczeń:**
 - ✓ czasami potrafi zrozumieć ogólny sens tekstów i rozmów;
 - ✓ potrafi zrozumieć część ważnych informacji zawartych w tekstach i rozmowach częściowo potrafi rozpoznać uczucia i reakcje mówiącego;
 - ✓ potrafi zrozumieć proste polecenia nauczyciela;
 - ✓ rozróżnia większość dźwięków;
 - ✓ rozumie większość poleceń nauczyciela.
- **Czytanie:**
 - Uczeń:**
 - ✓ częściowo rozumie treść prostych tekstów informacyjnych i formularzy, posługując się słownikiem, jest w stanie częściowo zrozumieć teksty o długości i stopniu trudności dla danego etapu kształcenia;
 - ✓ potrafi w kilku zdaniach określić główną myśl tekstu, lecz ma problemy z wyszukaniem informacji szczegółowych określonych w poleceniu;
 - ✓ rozróżnia elementarne znaki interpunkcyjne.

- **Pisanie:**
 - ✓ praca pisemna jest w części zgodna z tematem, w dużym stopniu niespójna, nielogiczna, bez widocznego zamysłu;
 - ✓ nieliczne błędy rzeczowe;
 - ✓ dość liczne odstępstwa od norm językowych (błędy gramatyczne, ortograficzne, interpunkcyjne);
 - ✓ liczne powtórzenia leksykalne i niewielkie zróżnicowanie konstrukcji gramatycznych;
 - ✓ słownictwo i struktury gramatyczne są na poziomie podstawowym;
 - ✓ występują znaczne uchybienia w doborze właściwego słownictwa, struktur gramatycznych i stylu wobec wymogów tematu i formy.

5.3.5 Ocena – dopuszczający

- **Mówienie:**

Uczeń:

 - ✓ z trudem potrafi przekazać wiadomość;
 - ✓ potrafi czasem mówić spójnie, ale z częstym wahaniem;
 - ✓ posługuje się w miarę poprawnym językiem, ale popełnia wiele zauważalnych błędów;
 - ✓ dysponuje bardzo ograniczonym zakresem słownictwa dla wyrażenia myśli i idei;
 - ✓ potrafi wypowiadać się na tematy z życia codziennego, ale tematy o charakterze bardziej złożonym (abstrakcyjnym i zawodowym) sprawiają mu trudność;
 - ✓ biernie uczestniczy w rozmowie;
 - ✓ mimo licznych błędów w wymowie i akcentowaniu, można go na ogół zrozumieć.
- **Słuchanie:**

Uczeń:

 - ✓ potrafi w niewielkim stopniu zrozumieć ogólny sens różnorodnych tekstów i rozmów;
 - ✓ potrafi zrozumieć kilka kluczowych informacji w różnorodnych tekstach i rozmowach;
 - ✓ potrafi na ogół rozpoznać uczucia i reakcje mówiącego;
 - ✓ potrafi rozróżnić niektóre dźwięki;
 - ✓ potrafi zrozumieć polecenia nauczyciela, ale może potrzebować podpowiedzi i pomocy.
- **Czytanie:**

Uczeń:

 - ✓ ogólnie rozumie treść prostych tekstów informacyjnych i formularzy;
 - ✓ posługując się słownikiem, słabo rozumie teksty o długości i stopniu trudności dla danego etapu kształcenia;
 - ✓ potrafi w kilku zdaniach określić główną myśl tekstu, lecz nie umie wyszukać informacji szczegółowych określonych w poleceniu;
 - ✓ z trudem rozróżnia elementarne znaki interpunkcyjne.
- **Pisanie:**
 - ✓ praca wykazuje znaczne odstępstwa od tematu, czasem widoczna jest myśl przewodnia;
 - ✓ tekst bywa spójny, lecz brak mu organizacji;

- ✓ uczeń buduje proste zdania, słownictwo nie wykracza poza zakres podstawowy;
- ✓ występują liczne błędy gramatyczne i leksykalne, lecz komunikacja jest widoczna;
- ✓ pisownia i interpunkcja jest w dużym stopniu nieprawidłowa.

5.3.6 Ocena – niedostateczny

- **Mówienie:**

- **Uczeń:**

- ✓ operuje bardzo ubogim słownictwem ogólnym i zawodowym;
 - ✓ popełnia rażące błędy w wymowie i akcentowaniu oraz liczne błędy leksykalne i gramatyczne, które powodują brak komunikacji;
 - ✓ nie potrafi nawiązać i prowadzić rozmowy, jego wypowiedź ogranicza się do sporadycznych reakcji na pytania rozmówcy;
 - ✓ nie zabiera głosu w dyskusji;
 - ✓ nie potrafi omówić tematów codziennych, nie mówiąc już o bardziej złożonych (abstrakcyjnych i zawodowych).

- **Słuchanie:**

- **Uczeń:**

- ✓ nie rozumie ogólnego sensu prostych rozmów i tekstów;
 - ✓ nie rozumie kluczowych informacji w różnorodnych rozmowach lub tekstach;
 - ✓ nie potrafi wydobyć potrzebnych informacji;
 - ✓ nie rozpoznaje uczuć i reakcji mówiącego;
 - ✓ nie rozumie poleceń nauczyciela;
 - ✓ nie rozpoznaje dźwięków.

- **Czytanie:**

- **Uczeń:**

- ✓ nie rozumie prostych tekstów informacyjnych (np. tablice, szyldy, rozkłady jazdy);
 - ✓ nie rozumie treści typowych formularzy;
 - ✓ posługując się słownikiem, nie rozumie treści tekstów o długości i stopniu trudności dla danego etapu kształcenia;
 - ✓ nie potrafi streścić w kilku zdaniach głównej myśli tekstu, nie umie wyszukać informacji szczegółowych określonych w poleceniu;
 - ✓ nie oddaje intonacją znaków interpunkcyjnych.

- **Pisanie:**

- ✓ praca całkowicie nie na temat, brak myśli przewodniej lub nawiązania do tematu;
 - ✓ brak zgodności z założoną formą w większości pracy, rażące uchybienia formalne;
 - ✓ wypowiedź jest pozbawiona logiki i spójności;
 - ✓ brak orientacji w realiach, liczne błędy rzeczowe;
 - ✓ ubogie słownictwo, co utrudnia przekazanie myśli;
 - ✓ bardzo liczne powtórki leksyki i składni;
 - ✓ bardzo wąski zakres stosowania struktur gramatycznych
 - ✓ rażące błędy gramatyczne, leksykalne, liczne błędy ortograficzne i interpunkcyjne brak umiejętności budowania prostych zdań.

6 Aneks 1 Karta oceny ucznia

Imię i Nazwisko		Klasa
Wyniki w zakresie	Oceny / punkty	Uwagi i spostrzeżenia
Sluchanie: (typ zadania) 1. 2. 3.		
Mówienie: Rozmowy sterowane: 1. 2. 3.		
Czytanie: (typ zadania) 1. 2. 3.		
Pisanie: KFU: (typ zadania) 1. 2. 3. DFU: (typ zadania) 1. 2.		
Gramatyka: (struktury) 1. 2. 3.		
Leksyka: 1. 2. 3.		
Wymowa:		
Aktywność: 1. Praca domowa 2. Zaangażowanie na lekcji		
Dodatkowe informacje		
Ocena śródroczna / roczna		

7 Aneks 2 Karta samooceny ucznia

Imię i Nazwisko			Klasa		
Data (od... do...) Tematyka zajęć: Rodzaj zadania:	Pracowałem		Nauczyłem się	Nie nauczyłem się	Nad czym muszę popracować?
	Z przyjemnością	Bez przyjemności			

8 Projekt ewaluacji programu

Najważniejszą cechą każdego programu jest zgodność z Podstawami Programowymi. Powinien on zawierać szczegółowe cele kształcenia, wykaz materiału nauczania związany z tymi celami, procedury ich osiągania oraz propozycje ich pomiaru. Program powinien być poprawny merytorycznie oraz dydaktycznie. Powinien również zapewniać rozwijanie kompetencji kluczowych, które umożliwią uczniom funkcjonowanie zarówno w społeczeństwie jak i na rynku pracy.

Celem ewaluacji jest określenie rzeczywistych efektów realizacji programu oraz ocena wartości programu w aspekcie celów i założeń projektu i kompetencji kluczowej.

Dokonując ewaluacji programu należy odpowiedzieć na zestaw pytań kluczowych:

- Jakie wymierne efekty przyniósł program dla szkoły?
- Jaką wartość wniósł program w aspekcie projektu i kompetencji kluczowych?
- Czy dokument zawiera metryczkę (etap nauki, typ szkoły dla której jest przeznaczony, wymiar godzin nauki, kto jest autorem programu)?
- Czy program zawiera informacje o podstawach teoretycznych, na których się opiera?
- Czy program zawiera informacje o uczniach, tzn. wiek, poziom zaawansowania, potrzeby uczniów?
- Czy program precyzuje niezbędne warunki realizacji programu np. warunki lokalowe, wyposażenie, pomoce naukowe?
- Czy program uwzględnia wszystkie cele stawiane przez podstawę programową, cele ogólne, szczegółowe, informacje jak osiągnąć dane cele?
- Czy program zawiera informacje o materiałach?

Kryteria ewaluacji :

- przydatność treści programowych;
- atrakcyjność;
- zgodność z Podstawą Programową, standardami wymagań egzaminacyjnych maturalnych oraz zawodowych;
- trafność wobec oczekiwań uczniów;
- przyrost umiejętności językowych uczniów;
- adekwatność wobec kompetencji kluczowej oraz projektu;
- spójność z celami projektu.

Metody badawcze :

- ankieta;
- kwestionariusz wywiadu;
- rozmowy – arkusz;
- analiza dokumentów szkolnych, pracy uczniów;
- pomiar dydaktyczny – tj. test na rozpoczęcie i zakończenie; określenie kiedy będzie przeprowadzona ewaluacja.

Próba badawcza :

- grupa uczniów;
- rodzice;
- nauczyciele przedmiotów zawodowych.

Prezentacja danych/raport:

- prezentacja multimedialna;
- raport opisowy (w formie tradycyjnej),

Bibliografia

- [1] Bajorski Andrzej, *Diagnoza implementacji Kompetencji Kluczowych w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnych, regionalnych, oświaty oraz rynku pracy w województwie podkarpackim*, Lublin 2009.
- [2] Kłos Maria, Sikorzyńska Anna, *Program nauczania języka angielskiego*, Warszawa 2002.
- [3] Komorowska Hanna, *Metodyka nauczania języków obcych*, Warszawa 2002.
- [4] Komorowska Hanna, *O programach prawie wszystko*, Warszawa 1999.
- [5] Szempruch Katarzyna, Uberman Agnieszka, *Założenia programowe, zasady opracowania i modyfikacji programu kształtowania kompetencji kluczowych w zakresie języków obcych*, Lublin 2009.

Autor
Monika Leczek

**PROGRAM NAUCZANIA JĘZYKA
ANGIELSKIEGO**

**AUTORSKI PROGRAM KSZTAŁTOWANIA
KOMPETENCJI KLUCZOWYCH**

**Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr.1
im. Jana Szczepanika w Krośnie**

*Koordinator merytoryczny kompetencji kluczowej w zakresie
porozumiewania się w językach obcych*
Anna Pado

Lublin 2009

Spis treści

Opis programu	7
1 Cele nauczania	11
1.1 Cele ogólne	11
1.2 Cele szczegółowe	12
1.3 Cele wychowawcze	13
2 Treści kształcenia	14
2.1 Tematyka	14
2.2 Zakres materiału gramatycznego	16
3 Procedury osiągnięcia celów	18
3.1 Formy pracy	18
3.2 Techniki rozwijania sprawności językowych	18
3.3 Techniki służące doskonaleniu sprawności rozumienia ze słuchu	19
3.4 Inne techniki	22
3.5 Podstawowe warunki realizacji programu	22
3.6 Rozwijanie autonomii ucznia	23
4 Opis założonych osiągnięć ucznia	26
4.1 Słuchanie	26
4.2 Mówienie	26
4.3 Pisanie	27
4.4 Czytanie	27
5 Ocenianie	28
5.1 Kryteria oceny sprawności mówienia, słuchania, pisania i czytania	28
5.2 Kryteria oceniania typowych zadań maturalnych	31
6 Ewaluacja programu	32
6.1 Projekt Ankiety ewaluacyjnej	33
7 Aneks	34
Bibliografia	35

Metryczka programu

Program nauczania języka angielskiego

Typ szkoły:	Technikum obsługi turystycznej.
Etap nauki:	IV etap edukacyjny – język angielski jako pierwszy język obcy, kurs kontynuacyjny.
Wymiar godzin:	dla uczniów przygotowujących się do egzaminu maturalnego: minimum 2 godziny w tygodniu.
Autorka programu:	Monika Leczek. Absolwentka Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego. Studia wyższe zawodowe eksternistyczne w zakresie nauczania języka angielskiego oraz Wydział Filologiczny Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie, kierunek: filologia polska. Nauczyciel dyplomowany języka angielskiego z 15-letnim stażem pracy w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 im. Jana Szczepanika w Krośnie. Egzaminator Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej.

Opis programu

Bezpośrednią inspiracją do opracowania niniejszego programu nauczania stał się program rozwijania umiejętności uczniów szkół Polski Wschodniej „Szkoła Kluczowych Kompetencji” mający na celu modyfikację treści i metod kształcenia celem zapewnienia jak najlepszego przygotowania uczniów, absolwentów szkoły do funkcjonowania w owoczesnym społeczeństwie. Opracowano go opierając się na Podstawie programowej kształcenia ogólnego dla liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych i techników (Rozporządzenie z dnia 23 sierpnia 2007 r.).

Kompetencje kluczowe są niezbędnym elementem w rozwoju osobowościowym każdego, kto pragnie rozwijać się, odnosić sukcesy w życiu i być aktywnym obywatelem. To połączenie wiedzy, umiejętności i postaw odpowiednich do sytuacji. Sytuacja zmusza natomiast ludzi do wielokrotnego przekwalifikowania się. Edukacja ma zatem do odegrania zasadniczą rolę polegającą na wyposażeniu obywateli Europy w kompetencje kluczowe konieczne do elastycznego dostosowania się do takich zmian.

Założenia programu

Wraz z wejściem Polski do Unii Europejskiej staliśmy się obywatelami zjednoczonej Europy. W kontekście tych zmian podkreśla się potrzebę doskonalenia kwalifikacji pracowniczych. Jednym z ważnych elementów wykształcenia stała się znajomość języka obcego, a szczególnie języka angielskiego. Niniejszy program opiera się na założeniu, że szkoła ma obowiązek wyposażyć uczniów w taką znajomość języka obcego, aby ułatwić młodym ludziom funkcjonowanie na rynku pracy.

Porozumiewanie się w języku obcym opiera się w znacznej mierze na zdolności do rozumienia, wyrażania i interpretowania pojęć, myśli, uczuć, faktów i opinii w mowie i piśmie w odpowiednim zakresie kontekstów społecznych i kulturowych (w edukacji, pracy, domu i czasie wolnym) w zależności od chęci lub potrzeb danej osoby. Porozumiewanie się w języku obcym wymaga również takich umiejętności, jak mediacja i rozumienie różnic kulturowych. Stopień opanowania języka przez daną osobę może być różny w przypadku czterech kompetencji językowych (rozumienie ze słuchu, mówienie, czytanie i pisanie) i poszczególnych języków oraz zależny od społecznego i kulturowego kontekstu osobistego, otoczenia oraz potrzeb lub zainteresowań danej osoby. Kompetencja porozumiewania się w języku obcym wymaga znajomości słownictwa i gramatyki funkcjonalnej oraz świadomości głównych typów interakcji słownej i rejestrów języka. Istotna jest również znajomość konwencji społecznych oraz aspektu kulturowego i zmienności języka. Na niezbędne umiejętności w zakresie komunikacji w języku obcym składa się zdolność rozumienia komunikatów słownych, inicjowania, podtrzymywania i skończenia rozmowy oraz czytania, rozumienia i pisanie tekstów, odpowiednio do potrzeb danej osoby. (Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie.)

Kluczowe kompetencje wspierają i rozwijają proces uczenia się oraz budowania świadomości własnych umiejętności i kwalifikacji uczniów.

Absolwent wyposażony w kompetencje kluczowe będzie:

- konkurencyjny i otwarty na zmiany;
- umiał zintegrować korzystanie z technologii z procesem pracy;
- lepiej podejmował decyzje;
- wpływał na wzmocnienie wizerunku firmy.

Dzięki wdrożeniu pakietu kompetencyjnego absolwent otrzyma precyzyjną bazę informacyjną na temat wymagań, jakie powinien spełniać, natomiast jego potencjalny pracodawca zyska rzetelnie przygotowanego pracownika.

Diagnoza społeczna

Województwo podkarpackie w porównaniu z innymi częściami kraju charakteryzuje się odmiennymi warunkami gospodarowania, które wynikają ze zróżnicowanych warunków przyrodniczych, społeczno-gospodarczych, ekonomicznych, a także historycznych. W parciu o potencjalne warunki i czynniki rozwoju wykształciły się trzy podstawowe funkcje województwa w gospodarce krajowej: przemysłowa, rolnicza, turystyczno-rekreacyjna oraz funkcje uzupełniające, które wypełniają komunikacja, budownictwo oraz usługi.

Obszar województwa jest atrakcyjny pod względem turystycznym. Na tym terenie występują unikatowe wartości przyrodniczo-krajobrazowe, tereny podgórskie i górskie, bogata flora i fauna, liczne zabytki oraz źródła wód mineralnych.

Główne zakładane kierunki rozwoju województwa podkarpackiego zapisane w strategii Województwa Podkarpackiego zdeterminowane są rozwojem nowoczesnych technologii, w tym dwóch kluczowych branż, tj. branży lotniczej oraz branży turystycznej. Branże te będą rozwijać się przez następne dziesięciolecia.

Pomimo swoich walorów województwo podkarpackie charakteryzuje się stosunkowo wysokim wskaźnikiem bezrobocia. Ta trudna i wciąż pogarszająca się sytuacja na rynku pracy sprawia, że szkoła przez cały okres edukacji podejmuje wiele działań mających na celu przygotowanie uczniów do wyboru zawodu, poziomu i kierunków kształcenia, jak również wyposażenie ich w wiedzę i umiejętności aktywnego poszukiwania pracy.

Charakterystyka uczniów

Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 im. Jana Szczepanika w Krośnie to szkoła z wieloletnią tradycją. Celem wielu działań szkoły jest stworzenie sprzyjających warunków dla przygotowania młodzieży do efektywnego zaistnienia na rynku pracy.

Większość uczniów Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 w Krośnie pochodzi z małych miejscowości. Spośród uczniów Technikum 21% stanowią uczniowie mieszkający w Krośnie, 2% w innych miastach, 77% uczniów pochodzi ze wsi. Zatem aż 79 % uczniów dojeżdża do szkoły – często z bardzo odległych miejscowości.

Uczniowie szkoły pochodzą w dużej ilości z rodzin słabo sytuowanych. W ubiegłych latach z pomocy stypendialnej, korzystało ponad 20 % uczniów a w 2008 roku około 10%.

Poszczególne klasy Technikum reprezentują zróżnicowany poziom wyników w nauce. Także zainteresowanie nauką w poszczególnych zawodach jest zróżnicowane. Największym zainteresowaniem cieszy się nauka w zawodzie technik ekonomista i do tego zawodu zgłaszają się najlepsi kandydaci.

Na podstawie analizy SWOT można stwierdzić, że szczególnie ważne jest uzyskanie przez uczniów kompetencji kluczowych w zakresie języka obcego. Wydaje się, że język angielski odgrywa szczególną rolę w przypadku absolwentów szkoły kształcącej w zawodzie: technik obsługi turystycznej, gdyż mogą być oni zatrudnieni

w przedsiębiorstwach zajmujących się organizacją i obsługą turystyki: w agencjach turystycznych, ośrodkach wypoczynkowych czy w działach socjalnych dużych zakładów pracy. Wszędzie tam znajomość języka obcego wydaje się być niezbędna.

Adresaci programu

Program przeznaczony jest dla uczniów technikum o specjalności TECHNIK OBSŁUGI TURYSTYCZNEJ będących na IV etapie edukacyjnym, czyli kontynuujących naukę języka angielskiego po gimnazjum. Opracowano go opierając się na Podstawie programowej kształcenia ogólnego dla liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych i techników (Rozporządzenie z dnia 23 sierpnia 2007 roku).

Program może być realizowany przy minimum 8 godzinach języka angielskiego w 4-letnim cyklu nauczania. Pozwala spojrzeć całościowo na proces nauczania oraz pokazuje, w jaki sposób rozwijać samodzielność uczniów.

Rodzice powinni również uczestniczyć w procesie kształcenia uczniów poprzez ścisłą współpracę z nauczycielami dyrekcją szkoły.

1 Cele nauczania

1.1 Cele ogólne

Proponowany program jest zgodny z dokumentem Ministerstwa Edukacji Narodowej Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych i techników (Rozporządzenie z dnia 23 sierpnia 2007 r.) oraz standardami egzaminacyjnymi maturalnymi oraz z języka obcego zawodowego.

1.1.1 Cele ogólne wynikające z podstawy programowej

- opanowanie języka na poziomie zapewniającym w miarę sprawne komunikowanie się w sytuacjach życia codziennego;
- zapewnienie uczniom optymalnego kontaktu z językiem obcym oraz możliwości aktywnego używania języka obcego w mowie i piśmie.

1.1.2 Cele ogólne wynikające z kompetencji kluczowych

- uzyskanie kompetencji lingwistycznej i komunikacyjnej;
- uzyskanie umiejętności krytycznego myślenia;
- uzyskanie umiejętności korzystania z nowych technologii;
- kształtowanie pozytywnych postaw względem języka oraz społeczności anglojęzycznych;
- doskonalenie umiejętności samodzielnego uczenia się.

1.1.3 Cele ogólne wynikające ze standardów wymagań egzaminacyjnych

- przygotowanie do egzaminu maturalnego z języka angielskiego na poziomie podstawowym.

1.1.4 Cele ogólne wynikające z diagnozy społecznej

- motywowanie uczniów do nauki;
- wyrównywanie i podniesienie poziomu wiadomości i umiejętności uczniów;
- kształtowanie wzorców osobowych;
- kształtowanie umiejętności podejmowania samodzielných decyzji.

1.1.5 Cele ogólne wynikające z profilu zawodowego

- zwiększenie szans na zatrudnienie po ukończeniu edukacji poprzez opanowanie języka swojej specjalności i wykształcenie umiejętności poruszania się na rynku pracy;
- wdrażanie do pogłębiania i aktualizacji wiedzy i umiejętności.

1.2 Cele szczegółowe

1.2.1 Rozwijanie i integracja sprawności językowych

Program zakłada dalszy rozwój sprawności językowych nabytych na poprzednich etapach nauki oraz ich integrację umożliwiającą uczniom swobodne porozumiewanie się językiem angielskim w mowie i piśmie:

- w życiu codziennym przy korzystaniu z różnych źródeł informacji m.in. rozkładów jazdy, przewodników, ulotek reklamowych, jadłospisów, broszur, prasy anglojęzycznej, telewizji, radia, Internetu;
- w kontaktach z użytkownikami języka angielskiego;
- w przyszłym życiu zawodowym.

W wyniku procesu kształcenia uczeń powinien umieć:

- pozyskać w obcojęzycznych portalach internetowych informacje niezbędne do organizacji imprez turystycznych;
- sporządzić dokumenty w języku angielskim związane z organizacją imprez turystycznych;
- opracować materiały informacyjne w języku angielskim dotyczące usług turystycznych;
- przeprowadzić rozmowę telefoniczną w języku angielskim;
- wykorzystać znajomość języka obcego podczas obsługi klientów hotelu;
- udzielić informacji turystycznych w języku angielskim.

1.2.2 Poszerzanie wiedzy ogólnej uczniów

Wszechstronny rozwój ucznia powinien opierać się na kształtowaniu umiejętności i postaw o charakterze uniwersalnym umożliwiającym młodym ludziom radzenie sobie z wyzwaniami jakie stawia im społeczeństwo.

Realizację tego celu osiąga się przez:

- ugruntowanie wiadomości i umiejętności nabytych na poprzednich etapach nauki;
- korzystanie z wiedzy i umiejętności nabytych w trakcie nauki innego języka obcego oraz pozostałych przedmiotów;
- poszerzanie komponentu kulturowego obszaru języka nauczanego, z uwzględnieniem tematyki integracji europejskiej;
- uzyskanie szerokich umiejętności językowych, pozwalających na swobodne operowanie językiem w bogatym repertuarze sytuacyjno-tematycznym, z uwzględnieniem tematyki kraju ojczystego;
- poszerzanie wiedzy z zakresu literatury, geografii, historii i kultury krajów anglojęzycznych.

1.2.3 Przygotowanie do egzaminu maturalnego

Jednym z podstawowych zadań szkoły jest przygotowanie uczniów do zdania egzaminu maturalnego poprzez:

- poznanie ich z formą egzaminu wewnętrznego i zewnętrznego;
- wymaganiami egzaminacyjnymi;
- tematyką egzaminu maturalnego;
- typowymi zadaniami egzaminacyjnymi.

1.2.4 Doskonalenie umiejętności samodzielnego uczenia się

W trakcie procesu kształcenia uczniowie powinni kształtować:

- umiejętność korzystania z różnych źródeł informacji, np. słowników, encyklopedii, broszur informacyjnych, telewizji, Internetu, itp.
- samodyscyplinę i systematyczność w zdobywaniu poszczególnych kompetencji;
- stopniowe przejmowanie odpowiedzialności za własne uczenie się;
- świadome wykorzystywanie najbardziej efektywnych strategii uczenia się;
- umiejętność współpracy w grupie.

1.3 Cele wychowawcze

Cele wychowawcze programu, poza realizacją celów określonych w podstawie programowej zakładają stworzenie uczniom takich warunków aby:

- mieli poczucie własnej wartości;
- wykształcili umiejętności interpersonalne, dzięki którym będą tolerancyjni i otwarci na potrzeby innych.

2 Treści kształcenia

2.1 Tematyka

Przy doborze treści kształcenia należy kierować się kryterium przydatności oraz kryterium potrzeb osób uczących się. Opanowanie języka obcego sprzyja bowiem zwiększeniu szans zatrudnienia oraz umożliwia uczniom dobre funkcjonowanie w społeczeństwie i na rynku pracy.

Tematyka programu oscyluje wokół 15 bloków tematycznych pokrywających się z zakresem tematycznym na egzaminie maturalnym oraz uwzględnia tematykę specjalizacji zawodowej:

- **dom:**
 - ✓ rodzaje domów;
 - ✓ opis domu, pomieszczeń i ich wyposażenie;
 - ✓ wynajmowanie mieszkania.
- **człowiek:**
 - ✓ dane personalne;
 - ✓ wygląd zewnętrzny;
 - ✓ cechy charakteru;
 - ✓ zainteresowania;
 - ✓ uczucia i emocje;
 - ✓ rodzina.
- **szkoła:**
 - ✓ system oświaty;
 - ✓ przedmioty nauczania;
 - ✓ życie szkoły;
 - ✓ wymagania.
- **praca:**
 - ✓ zawody;
 - ✓ kwalifikacje zawodowe;
 - ✓ warunki pracy i zatrudnienia;
 - ✓ praca dorywcza;
 - ✓ rynek pracy;
 - ✓ sporządzanie dokumentów aplikacyjnych;
 - ✓ organizacja i obsługa imprez turystycznych.
- **życie rodzinne i towarzyskie:**
 - ✓ okresy życia;
 - ✓ tradycje i uroczystości rodzinne;
 - ✓ obowiązki domowe;
 - ✓ konflikt pokoleń;
 - ✓ formy spędzania wolnego czasu;
 - ✓ problemy rodzinne.

- **żywnienie:**
 - ✓ artykuły spożywcze;
 - ✓ przygotowanie potraw (przepisy kulinarne);
 - ✓ styl życia;
 - ✓ nawyki żywieniowe;
 - ✓ diety.
- **zakupy i usługi:**
 - ✓ rodzaje sklepów;
 - ✓ towary;
 - ✓ sprzedawanie i kupowanie;
 - ✓ reklamacja;
 - ✓ reklama;
 - ✓ korzystanie z usług;
 - ✓ środki płatnicze.
- **turystyka i podróżowanie:**
 - ✓ środki transportu;
 - ✓ orientacja w terenie;
 - ✓ informacja turystyczna;
 - ✓ baza noclegowa;
 - ✓ wycieczki;
 - ✓ usługi turystyczne;
 - ✓ zwiedzanie;
 - ✓ wypadki i awarie.
- **kultura i sztuka:**
 - ✓ różnorodność kulturowa;
 - ✓ twórcy i ich dzieła;
 - ✓ zwyczaje i tradycje;
 - ✓ tolerancja wobec innych kultur;
 - ✓ organizowanie imprez.
- **sport:**
 - ✓ popularne dyscypliny sportu;
 - ✓ imprezy sportowe;
 - ✓ sporty ekstremalne.
- **zdrowie:**
 - ✓ samopoczucie;
 - ✓ choroby i ich objawy;
 - ✓ leczenie;
 - ✓ higieniczny tryb życia;
 - ✓ niepełnosprawni;
 - ✓ uzależnienia.
- **nauka i technika:**
 - ✓ odkrycia naukowe;
 - ✓ wynalazki;
 - ✓ obsługa podstawowych urządzeń technicznych;
 - ✓ technologia informacyjna (komputer i Internet);
 - ✓ współczesne środki komunikowania się.
- **świat przyrody:**
 - ✓ klimat i pogoda;
 - ✓ rośliny i zwierzęta;

- ✓ zagrożenia i ochrona środowiska;
- ✓ klęski żywiołowe.
- **państwo i społeczeństwo:**
 - ✓ urzędy;
 - ✓ problemy wewnętrzne(przemoc, alkoholizm, narkomania, przestępczość) i globalne (wojny, terroryzm, głód);
 - ✓ gospodarka
- **wiedza o krajach anglojęzycznych:**
 - ✓ geografia i historia;
 - ✓ obyczaje;
 - ✓ święta narodowe.

2.2 Zakres materiału gramatycznego

Lista struktur obejmuje 4-letni program nauczania bez podziału na poszczególne lata. Wiele z poniższych struktur zostało już wprowadzone na wcześniejszych etapach edukacji, a w ramach tego programu będą one utrwalane.

Rzeczownik:

- rzeczowniki policzalne i niepoliczalne;
- liczba pojedyncza i mnoga;
- rzeczowniki złożone;
- forma dzierżawcza rzeczownika;
- rzeczownik w funkcji przymiotnika;
- przedimki.

Zaimek:

- zaimki osobowe;
- zaimki dzierżawcze
- zaimki wskazujące;
- zaimki zwrotne;
- zaimki względne;
- zaimki nieokreślone;
- zaimki pytające;
- zaimki bezosobowe.

Przymiotnik:

- przymiotniki złożone;
- stopniowanie przymiotników regularne i nieregularne;
- użycie przymiotnika w formie przydawki;
- kolejność przymiotników przed rzeczownikami.

Liczebnik:

- liczebniki główne i porządkowe.

Przysłówek:

- przysłówki używane z poszczególnymi czasami;
- przysłówki częstotliwości;

- przysłówki z „too” i „enough”;
- stopniowanie przysłówek.

Przyimek:

- przyimki w okolicznikach czasu;
- przyimki w okolicznikach miejsca i kierunku;
- przymiotniki używane z przyimkami.

Czasownik:

- czasowniki modalne;
- czasowniki „to have” i „to be”;
- bezokoliczniki i ich użycie;
- konstrukcje typu „gerund” i „infinitive”;
- tryb rozkazujący;
- czasy:
 - ✓ Present Simple;
 - ✓ Present Continuous;
 - ✓ Present Perfect;
 - ✓ Present Perfect Continuous;
 - ✓ Past Simple;
 - ✓ Past Continuous;
 - ✓ Past Perfect;
 - ✓ Past Perfect Continuous;
 - ✓ Future Simple;
 - ✓ Future Continuous;
 - ✓ Future in the Past;
 - ✓ Future Perfect in the Past.
- question tags;
- wyrażenia there is/ there are;
- strona bierna czasów Present Simple, Past Simple, Future Simple, czasowników modalnych;
- okresy warunkowe- typ 0, 1, 2, 3;
- pytania pośrednie;
- mowa zależna z czasownikami say, tell, ask.

Spójnik:

- and, but, or, until, till, while, after, before, as soon as, because, although, if, unless.

Określniki:

- some, any, no;
- -this, these that, those;
- -much, many, a few, a little, enough.

3 Procedury osiągnięcia celów

Jednym z celów ogólnych wytyczonych w programie jest pomoc uczniowi w osiągnięciu umiejętności językowych zapewniających w miarę swobodną komunikację w języku angielskim. Zadanie nauczyciela na tym etapie nauki to wspieranie uczniów w opanowywaniu wiedzy i umiejętności, motywowanie i wdrażanie do samodzielnej nauki, jak również kształtowanie systematyczności i samodyscypliny. Realizacji powyższych celów mają służyć różnorodne formy i techniki pracy.

3.1 Formy pracy

- praca indywidualna pod kierunkiem nauczyciela;
- praca indywidualna w domu;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca z całą klasą;
- praca projektowa.

Forma pracy jest zależna od rodzaju zadania i warunków pracy.

3.2 Techniki rozwijania sprawności językowych

Mówienie

Komunikowanie się w języku obcym to najważniejsza umiejętność jaką powinni zdobyć uczniowie w trakcie swojej edukacji w szkole. Nauczanie sprawności mówienia powinno skupiać się na rozwijaniu informacyjnej skuteczności wypowiedzi, jej poprawności językowej, płynności oraz stosowności do konkretnej sytuacji. Nauczyciel powinien również mieć na uwadze przygotowanie uczniów do ustnego egzaminu maturalnego i w tym celu ćwiczyć zadania typowe dla tego egzaminu.

Rodzaje zadań maturalnych

- rozmowy sterowane:
 - ✓ udzielanie informacji i wskazówek;
 - ✓ relacjonowanie wydarzeń;
 - ✓ negocjowanie w sytuacjach życia codziennego.
- rozmowa na podstawie materiału stymulującego,
- przygotowanie i wygłaszanie prezentacji;
- dyskusje na temat prezentowanych zagadnień.

Aby ułatwić uczniom opanowanie języka na poziomie pozwalającym na swobodne posługiwanie się językiem w bogatym, sytuacyjno-tematycznym kontekście należy stosować różnorodne techniki uczenia np. – e-licytacja:

- odgadywanie treści obrazka;
- odpowiadanie na pytania dotyczące obrazka;
- streszczenie przeczytanego fragmentu tekstu;
- ułożenie opowiadania zawierającego podane słowa;
- przeprowadzanie wywiadu;

- dialogi otwarte;
- dopasowywanie pytań i odpowiedzi;
- odgrywanie ról (role-play);
- symulacja,;
- rozwiązywanie zagadek i problemów;
- dyskusje;
- gry językowe.

Słuchanie

Słuchanie i rozumienie ze słuchu stanowi niezbędny element komunikacji językowej. Jest sprawnością potrzebną do zrozumienia wypowiedzi językowych w formie mówionej. Należy pamiętać, że różne rodzaje tekstów i wypowiedzi słuchane są w różny sposób. Nauka rozumienia ze słuchu powinna być możliwie zbliżona do warunków naturalnych obowiązujących w komunikacji codziennej.

Aby uczniowie mogli rozwinąć swoją sprawność słuchania – teksty powinny być dobrane do potrzeb i poziomu znajomości języka.

3.3 Techniki służące doskonaleniu sprawności rozumienia ze słuchu

- udzielanie odpowiedzi na pytania ogólne;
- udzielanie odpowiedzi na pytania szczegółowe;
- wskazywanie określonych informacji;
- układanie informacji we właściwej kolejności;
- układanie części tekstu w odpowiedniej kolejności;
- uzupełnianie brakujących informacji;
- pytania typu prawda-fałsz;
- pytania wielokrotnego wyboru;
- przyporządkowywanie;
- uzupełnienie luk.

Czytanie

Czytanie jest szczególnie ważną umiejętnością w procesie uczenia się, a co za tym idzie również w nauce języków obcych. Jest jedyną ze sprawności językowych, którą można ćwiczyć i rozwijać samodzielnie.

W edukacji szkolnej najczęściej stosowanymi rodzajami tekstu powinny być:

- dialogi;
- artykuły prasowe;
- ogłoszenia;
- instrukcje;
- prognozy;
- listy prywatne;
- listy oficjalne;
- reklamy;
- CD;
- wiersze;
- poczta elektroniczna;

- strony www.

Teksty powinny być dobierane tak, aby odpowiadały celom nauczania, zainteresowaniom uczących się oraz motywowały do dowiedzenia się więcej na dany temat poza szkołą.

Wyróżniamy 4 podstawowe formy czytania tekstu:

- czytanie ekstensywne;
- czytanie intensywne;
- skimming (przebieganie wzrokiem po tekście, aby wydobyć ogólny sens);
- scanning (przebieganie wzrokiem po tekście w celu wyszukania konkretnej szczegółowej informacji).

Realizacja tego programu pozwoli na wyposażenie uczniów w umiejętności radzenia sobie z wszystkimi wyżej wymienionymi formami czytania tekstu.

Do najczęściej stosowanych innych technik czytania należą:

- dedukowanie znaczenia i użycia nieznanego słownictwa (stosowanie domysłu językowego przy identyfikacji znaczenia wyrazu);
- znalezienie najważniejszej informacji w dyskursie;
- odróżnienie najważniejszych treści od informacji uzupełniających;
- ułożenie wydarzeń we właściwej kolejności;
- dopasowywanie tytułów akapitów do ich treści;
- układanie pomieszanych słów, zdań, paragrafów we właściwej kolejności;
- wypisanie z tekstu kilku słów kluczowych;
- ćwiczenia wielokrotnego wyboru;
- zaznaczanie czy dane zdanie jest prawdziwe czy fałszywe;
- uzupełnianie tabel, diagramów brakującymi informacjami.

Praca z tekstem powinna obejmować ćwiczenia wykonywane przed czytaniem, w jego trakcie oraz po zapoznaniu się z treścią, sprawdzając jego zrozumienie, a następnie ćwiczenia łączące sprawność czytania z innymi sprawnościami językowymi. Właściwa kolejność jest następująca:

- skupienie uwagi uczniów;
- powtórzenie potrzebnych jednostek leksykalnych i strukturalnych;
- wprowadzenie nowego niezbędnego programu językowego;
- podanie zadania do wykonania na podstawie tekstu;
- czytanie tekstu i wykonywanie zadania;
- sprawdzenie zrozumienia ogólnego;
- sprawdzenie zrozumienia szczegółowego;
- wykonanie ćwiczeń po przeczytaniu tekstu, łączące czytanie z mówieniem i pisanem.

Pisanie

Spośród umiejętności o charakterze komunikacyjnym pisanie jest chyba najtrudniejszą sprawnością do opanowania. Przeciętny użytkownik języka korzysta z tej sprawności najrzadziej i użycie jej sprowadza się w życiu codziennym do pisania notatek, wiadomości i emaili, wypełniania druków i formularzy.

W celu rozwijania sprawności pisania, w języku angielskim należy stosować w miarę możliwości jak największą różnorodność ćwiczeń, pamiętając również o typowych maturalnych krótkich i dłuższych formach użytkowych :

- opisywanie miejsc i zdarzeń;

- rozwijanie zdań z użyciem dodatkowych informacji;
- uzupełnianie luk w zdaniach;
- uzupełnianie luk w tekście na podstawie globalnego zrozumienia i kontekstu;
- uzupełnianie dialogu otwartego;
- pisanie krótkich wiadomości, kartek pocztowych, ankiet, notatek, ogłoszeń, CV
- pisanie listów formalnych i nieformalnych na podstawie podanego przez nauczyciela wzorca;
- pisanie pamiętnika;
- pisanie esejów i wypracowań;
- pisanie krótkiej historyjki, skrótowych informacji;
- pisanie reklamy danego produktu;
- pisanie streszczeń i parafraz zdań;
- pisanie planu wycieczki;
- pisanie broszury reklamującej np. hotel.

Nauczanie słownictwa i gramatyki

Słownictwo wraz z gramatyką jest niezbędnym elementem języka potrzebnym do przekazywania treści. W sytuacji, gdy dąży się do wykształcenia kompetencji komunikacyjnej i rozwinięcia umiejętności porozumiewania się, słownictwo odgrywa ogromną rolę w procesie nauczania języka obcego.

Wprowadzenie nowego słownictwa może odbywać się za pomocą technik wizualnych, werbalnych oraz przy użyciu słowników. Ważnym elementem, o którym należy zawsze pamiętać jest powtarzanie i utrwalanie słownictwa. Może to się odbywać za pomocą ćwiczeń np.

- pokaz obrazka ilustrującego przedmiot, kolor, itp.;
- pokaz przedmiotu, który reprezentuje dany wyraz;
- wykonanie czynności lub gestu obrazującego dane pojęcie;
- użycie sytuacji ilustrującej znaczenie wprowadzanego słownictwa;
- synonimy-antonimy;
- użycie definicji;
- tłumaczenie na język ojczysty;
- zastępowanie danej jednostki leksykalnej synonimem, zwrotem o podobnym znaczeniu, parafrazą, itp.;
- uzupełnianie luk odpowiednim zwrotem lub słowem na podstawie kontekstu zdania lub wypowiedzi;
- uzupełnianie luk w tekście brakującymi wyrazami;
- łączenie w pary wyrazów o znaczeniu podobnym, przeciwstawnym;
- wybieranie wyrazu niepasującego do pozostałych;
- krzyżówka i puzzle obrazkowe;
- użycie grafu i tabel uzupełniając odpowiednio brakujące miejsca.

Nauczanie gramatyki ma na celu wykształcenie umiejętności przekazu językowego z wykorzystaniem poznanych struktur gramatycznych w różnorodnych kontekstach i sytuacjach.

Niniejszy program zakłada kontynuację nauczania języka angielskiego, więc większość struktur gramatycznych została już wprowadzona w poprzednich etapach edukacyjnych, a w ramach tego programu będzie utrwalana.

Utrwalanie struktur gramatycznych może przybrać formę ustną lub pisemną. Przykładowe ćwiczenia utrwalające nowo poznane struktury to:

- dryle;
- podstawianie;
- transformacje;
- modyfikacje zdań;
- dialogi;
- ćwiczenia z luką informacyjną;
- gry gramatyczne.

Wymowa

Wymowa wyrazów w języku angielskim jest niezwykle ważna, ponieważ nawet jedna samogłoska źle wypowiedziana może zmienić znaczenie wyrazu. Przykładowe ćwiczenia językowe, które można zastosować do wykształcenia umiejętności prawidłowego rozpoznawania dźwięków i ich artykułowania to:

- zastosowanie par minimum;
- dopasowywanie wyrazu usłyszanego do napisanego;
- dopasowywanie obrazka do usłyszanego wyrazu;
- imitacja dźwięków, grup dźwięków, sylab, wyrazów, zdań, powtarzanie trudnych wyrazów z podziałem na części znaczące);
- głośne czytanie (po przygotowaniu – jako technika przygotowująca do mówienia).

3.4 Inne techniki

Oprócz powyższych przykładowych technik nauczania poszczególnych sprawności warto zwrócić uwagę na inne, przydatne w rozwijaniu kompetencji językowej techniki:

- wykorzystywanie piosenek (pomocne w prezentacji i utrwalaniu słownictwa, jak również w nauczaniu wymowy, rytmu i akcentu wyrazowego; rozwija umiejętność rozumienia ze słuchu; podobnie jak gry i drama pozytywnie wpływa na nastrój na lekcji i zaangażowanie uczniów, zwłaszcza, jeśli sami mogą wybierać piosenki);
- gry i zabawy (pozwalają uniknąć monotonii i wprowadzają element rywalizacji, przez co zachęcają uczniów do udziału; można je stosować do utrwalania słownictwa, struktur oraz funkcji komunikacyjnych z danej lekcji, a także dwóch lub więcej sprawności naraz np. czytanie i mówienie).

3.5 Podstawowe warunki realizacji programu

3.5.1 Liczba godzin języka angielskiego i liczebność grup

Aby zrealizować niniejszy program wymagane jest co najmniej 8 godzin języka angielskiego w ciągu cyklu kształcenia. Uczniowie powinni być podzieleni na 2 grupy 12 – 16 osobowe.

3.5.2 Materiały dydaktyczne

- pakiet edukacyjny *Real life* (pre-intermediate):
 - ✓ podręcznik: Cunnigham S., Moor P., Umińska M., *Real life (pre-intermediate)*, Pearson Longman 2009, *Student's book, *Workbook plus audio CD – **dla uczniów**;

- ✓ Real Life Teacher's handbook, Student's book, * Teacher's resource CD-ROM, * Class audio CDs, *DVD Real Time, *Test Master – **dla nauczyciela.**
- pakiet edukacyjny *English for International Tourism* (pre-intermediate):
 - ✓ podręcznik: Dubicka I., O'Keeffe M., *English for International Tourism (pre-intermediate)*, Pearson Longman 2003;
 - ✓ Student's book Workbook – **dla uczniów** – Student's book audio cassette, Student's book audio CD, *Teacher's book, Student's book, *Workbook – **dla nauczyciela.**
- pakiet edukacyjny *Trening maturalny*:
 - ✓ podręcznik: Mańko E., *Trening Maturalny*, Langenscheidt, Warszawa 2006 – repetytorium do języka angielskiego – **dla uczniów i nauczyciela.**

3.5.3 Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej

Pracownia językowa powinna być zaopatrzona w następujący sprzęt:

- odtwarzacz płyt kompaktowych;
- telewizor z odtwarzaczem DVD;
- komputer lub laptop z dostępem do Internetu;
- tablicę;

Pozostałe warunki niezbędne do realizacji programu to:

- dostęp do pracowni komputerowej;
- dostęp do drukarki podłączonej do komputera;
- kserokopiarka;
- odpowiednio zaopatrzona biblioteka szkolna umożliwiająca uczniom korzystanie z podręczników do gramatyki, słowników, opracowań na temat kultury krajów anglojęzycznych oraz płyt DVD z nagraniami filmów w wersji anglojęzycznej.

3.6 Rozwijanie autonomii ucznia

Kształcenie ukierunkowane na rozwijanie autonomii ucznia, także uczącego się języków obcych, zmierza do rozwijania aktywnej i odpowiedzialnej postawy uczących się wobec uczenia się. Uczeń przestaje być traktowany jako bierny odbiorca przekazywanej mu wiedzy, lecz staje się osobą poszukującą powiązań między nowymi informacjami a osobistym doświadczeniem. Za najbardziej efektywne uważa się uczenie, w którym uczeń angażuje całą swoją osobę: intelekt, emocje, uczucia. Przyznanie uczniowi centralnego miejsca w procesie uczenia się/ nauczania i uwzględnienie jego indywidualnych potrzeb i możliwości jest wyzwaniem zarówno dla uczniów, jak i nauczycieli.

Poniższe procedury pomogą nauczycielowi w kierowaniu procesem rozwoju autonomii uczniów:

- konsultacja z uczniami (dotycząca np. tematów tekstów, dat klasówek, sposobu oceniania prac pisemnych, itp.);
- nacisk na odpowiednie prowadzenie notatek przez ucznia;
- systematyczne zadania domowe; indywidualizowanie prac domowych;
- wdrażanie samooceny i oceny wzajemnej;
- praca projektowa;
- portfolio;
- nauka korzystania ze słownika;
- nauka samodzielnego wyszukiwania informacji i korzystania z materiałów dodatkowych.

3.6.1 Sposoby wyrównywania poziomu językowego uczniów i indywidualizacja procesu nauczania

Uczniowie nie stanowią jednolitej grupy zarówno pod kątem cech indywidualnych jak i poziomu wiedzy. Hanna Komorowska w „Metodyce nauczania języków obcych” wymienia następujące czynniki wpływające na efektywność procesu uczenia się i nauczania:

- różnice środowiskowe,
- różnice indywidualne (np., wiek, płeć, modalność, inteligencja, itp.)

Poza tym w każdej grupie uczących się mamy do czynienia zarówno z uczniami zdolnymi jak i z uczniami „trudnymi”, dlatego ważne jest wyrównywanie poziomu uczniów jak i indywidualizacja procesu nauczania. W praktyce szkolnej, gdy do czynienia mamy z młodzieżą uczącą się do jednej klasy, gdzie czynniki indywidualne nie odgrywają znaczącej roli, spotykamy się najczęściej z sytuacją, gdy pracować musimy zarówno z uczniem zdolnym, jak i tzw. trudnym.

Praca z uczniem zdolnym

Uczeń zdolny wymaga ciągłego stymulowania do nauki, gdyż realizowanie takiego samego programu jak przez większość klasy może doprowadzić do sytuacji, kiedy straci on motywację i chęć do dalszej nauki. Praca z uczniem zdolnym może przybierać następujące formy:

- wykonywanie przez ucznia dodatkowych prac domowych;
- wykonywanie przez ucznia dodatkowych ćwiczeń leksykalnych i gramatycznych o wyższym stopniu trudności;
- zachęcanie ucznia do wzięcia udziału w konkursach i olimpiadach przedmiotowych;
- samodzielne wyszukiwanie przez ucznia dodatkowych informacji i tekstów;
- samodzielna praca z dodatkowymi tekstami;
- pomoc uczniom słabszym w przyswajaniu nowych treści.

Praca z uczniem trudnym

Według Komorowskiej uczniowie trudni nie stanowią jednorodnej grupy. Są wśród nich zarówno uczniowie sprawiający problemy wychowawcze oraz tacy, którzy z różnych względów nie radzą sobie z przyswajaniem języka. Są to osoby nieśmiałe, o słabej koncentracji, nadpobudliwe, o różnej modalności, czy po prostu mniej zdolne. W przypadku takich osób konieczna jest daleko posunięta indywidualizacja procesu nauczania, której celem będzie wyrównanie poziomu wiedzy wśród uczących się języka.

[Komorowska 3, 2001]

PROBLEM	PROPOZYCJA PRACY Z UCZNIEM
Uczeń nieśmiały	<ul style="list-style-type: none"> • praca indywidualna, np. wyszukiwanie informacji; • powtórzenia choralne; • ćwiczenia odtworcze, np. powtarzanie zdań.
Uczeń o słabej koncentracji	<ul style="list-style-type: none"> • większa ilość krótkich ćwiczeń obejmujących wszystkie sprawności; • częste zmiany rodzaju aktywności (czytanie, mówienie, słuchanie, itp.).
Uczeń nadpobudliwy (nadruchliwy)	<ul style="list-style-type: none"> • gry ruchowe; • ćwiczenia na odgrywanie ról; • praca z obrazkami, tabelami, diagramami; • częste zmiany form pracy;

	<ul style="list-style-type: none">• włączanie w prace pomocnicze związane z obsługą magnetofonu, czy rozdawaniem pomocy naukowych.
Uczeń o modalności wzrokowej	<ul style="list-style-type: none">• praca z tabelami, diagramami, obrazkami, plakatami, rysunkami, środkami audio – wideo.
Uczeń o modalności słuchowej	<ul style="list-style-type: none">• praca z magnetofonem;• dialogi w parach;• praca z piosenkami, wierszami;• odgrywanie ról.
PROBLEM	PROPOZYCJA PRACY Z UCZNIEM
Uczeń mniej zdolny	<ul style="list-style-type: none">• prosta prezentacja nowego materiału;• wizualizacja nowych treści;• w razie potrzeby objaśnianie w języku ojczystym nowego materiału;• więcej przykładów dotyczącej nowej leksyki i gramatyki;• łatwiejsze słownictwo w ćwiczeniach;• odniesienie treści zdań i zadań do codziennych sytuacji;• więcej krótszych i łatwiejszych tekstów do czytania;• więcej prostych ćwiczeń do samodzielnego wykonania w domu;• mobilizowanie ucznia do nauki poprzez zlecenie wykonania gazetki ściennej, plansz, itp.;• pozytywne motywowanie do nauki poprzez częste pochwały;• więcej chóranych i indywidualnych powtórzeń.

4 Opis założonych osiągnięć ucznia

Program zakłada doskonalenie sprawności słuchania, czytania, mówienia i pisania oraz ich integracje z uwzględnieniem języka zawodowego.

Po zrealizowaniu niniejszego programu, czyli po zakończeniu edukacji w szkole ponadgimnazjalnej, poziom osiągnięć uczniów powinien wyglądać następująco:

4.1 Słuchanie

Uczeń potrafi:

- zrozumieć polecenia nauczyciela;
- zrozumieć ogólny sens autentycznych przekazów słownych;
- określić intencję mówiącego i potencjalnego odbiorcę;
- wyszukać szczegółowe informacje w usłyszanych tekstach;
- określić rodzaj i funkcję tekstu oraz styl użytego języka;
- porównać usłyszane informacje z podanym obrazkiem, tekstem, itp.;
- zrozumieć najważniejsze informacje zawarte w nagranej rozmowie telefonicznej;
- przetworzyć usłyszane informacje z uwzględnieniem zmiany rejestru, stylu i formy;
- rozpoznać standardowe odmiany języka.

W zakresie języka zawodowego uczniowie potrafią:

- zrozumieć wypowiedź w celu komunikowania się, zawierające elementy języka zawodowego, których można domyśleć się na podstawie kontekstu.

4.2 Mówienie

Uczeń potrafi:

- wziąć udział w dyskusji, argumentować, wyrażać opinię, bronić jej;
- prowadzić rozmowę w sytuacjach życia codziennego oraz bardziej złożonych kontekstach np. rozmowa kwalifikacyjna;
- opisać ludzi, zdarzenia, miejsca, zjawiska, czynności;
- stosować środki językowe w celu wyrażania różnorodnych intencji oraz emocji;
- używać dużego zakresu słownictwa i struktur gramatycznych na poziomie zaawansowanym, pozwalającym na przekazywanie informacji słownych o szerokim zakresie tematycznym;
- uzyskać informacje i wskazówki;
- udzielić informacji i wskazówek;
- wyrazić prośbę, żądanie, podziękowanie, przeprosiny;
- relacjonować przebieg wydarzeń;
- prowadzić negocjacje;
- przedstawić i uzasadnić własną opinię;
- bronić własnych opinii;
- formułować dłuższą wypowiedź ustną na dany temat;
- dokonać autokorekty;
- dokonać ustnej interpretacji przedstawionych faktów;

- stosować struktury leksykalno-gramatyczne z zachowaniem zasad wymowy i intonacji;
- skomentować fakty socjokulturowe w tym zwyczajów, tradycji i literatury.

W obrębie języka zawodowego uczeń potrafi:

- zarezerwować hotel;
- przeprowadzić rozmowę z klientem hotelu;
- przeprowadzić rozmowę telefoniczną;
- udzielić obcojęzycznym klientom informacji dotyczących cen, godzin, terminów, dat, środków transportu;
- złożyć skargę dotyczącą złych warunków w hotelu lub jakości usług;
- zarezerwować stół w restauracji;
- zgłosić zaginięcie bagażu i opisać go;
- zamówić potrawy w restauracji;
- udzielić informacji turystom jak dotrzeć do wybranego miejsca.

4.3 Pisanie

Uczeń potrafi:

- wypełnić formularz różnych typów;
- napisać tekst użytkowy typu: wiadomość, notatka, ogłoszenie, zaproszeniem, pocztówka, ankieta itp.;
- napisać dłuższy tekst użytkowy typu : list, opowiadanie, recenzja, rozprawka, itp.;
- stosować odpowiednie dla języka pisanego środki leksykalne, morfosyntaktyczne i zasady ortografii w zakresie określonego typu wypowiedzi pisemnych;

W obrębie języka zawodowego uczniowie potrafią:

- opracować teksty materiałów reklamowych zachęcających zagranicznych turystów do odwiedzania Polski;
- opracować w języku angielskim karty menu na przyjęcie okolicznościowe.

4.4 Czytanie

Uczniowie potrafią:

- zrozumieć ogólny sens autentycznego tekstu;
- zrozumieć główną myśl tekstu zawierającego fragmenty niezrozumiałe;
- domyślić się znaczenia nieznanymi słowami na podstawie kontekstu;
- określić rodzaj i funkcje tekstu oraz styl użytego języka;
- stosować różne techniki czytania w zależności od celu zadania;
- wyszukać informacje szczegółowe;
- streścić przeczytany tekst;
- przetworzyć przeczytane informacje z uwzględnieniem zmiany rejestru, stylu i formy;
- określić intencje autora.

W obrębie języka zawodowego uczniowie potrafią:

- zrozumieć informacje pozyskane w obcojęzycznych portalach niezbędne do organizacji imprez turystycznych.

5 Ocenianie

Jedną z ważnych ról nauczyciela w procesie nauczania jest systematyczne ocenianie postępów uczniów. Ma ono ogromne znaczenie nie tylko dla samego nauczyciela dostarczając mu informacji na temat efektów jego pracy, ale także dla uczniów. Dzięki sprawdzianom i testom uczniowie otrzymują informacje o swoich mocnych i słabych stronach. Choć uczniowie w szkole średniej powinni być już na tyle dojrzały, aby uczyć się dla siebie, a nie dla ocen - ocenianie często pełni nadal funkcję motywującą.

Ponieważ zasadniczym celem edukacji na poziomie szkoły ponadgimnazjalnej jest wykształcenie autonomii ucznia, ocenianie należy wykorzystać również, aby stymulować rozwój samodzielności. Uczniowie powinni być nagradzani za prace dodatkowe oraz projekty.

Nauczyciel powinien więc systematycznie oceniać postępy uczniów stosując następujące formy kontroli:

- **kontrola bieżąca** – dostarcza informacji o tym, do jakiego stopnia uczniowie opanowali aktualnie przerobiony materiał. Może przybierać formy:
 - ✓ sprawdzianów lub kartkówek,
 - ✓ odpytywania ustnego,
 - ✓ obserwacji uczniów w czasie lekcji.
- **kontrola okresowa** – informuje o ogólnym poziomie opanowania języka w dłuższym czasie (semestr, rok szkolny) i sprawdza większe partie materiału.

5.1 Kryteria oceny sprawności mówienia, słuchania, pisania i czytania

5.1.1 Bardzo dobry

Uczeń:

- posługuje się/rozumie szeroki zakres struktur leksykalnych i gramatycznych na poziomie średnio zaawansowanym;
- wypowiada się komunikatywnie, choć w jego wypowiedzi są sporadyczne błędy gramatyczne i leksykalne, które jednak nie zakłócają komunikacji;
- potrafi z powodzeniem zachować się w różnorodnych sytuacjach życia zawodowego;
- potrafi sformułować/zrozumieć w całości logiczną i spójną wypowiedź na tematy zawodowe;
- posługuje się/rozumie szeroki zakres słownictwa, zwrotów i wyrażeń dotyczących turystyki; wymowa i intonacja nie sprawiają żadnych trudności w rozumieniu;
- potrafi napisać spójny, w pełni zrozumiały, zgodny z tematem tekst użytkowy z całkowitym zachowaniem wymogów formy;
- potrafi zastosować styl do założonej formy;
- wypowiada się komunikatywnie, choć w jego wypowiedzi pojawiają się sporadyczne błędy gramatyczno-leksykalne, ortograficzne i interpunkcyjne, które jednak nie zakłócają komunikacji;
- mieści się w granicach słów określonych w poleceniu;

- potrafi przeczytać z pełnym zrozumieniem dłuższy tekst użytkowy, rozwiązując prawidłowo zadania do tekstu.

5.1.2 Dobry

Uczeń:

- posługuje się/rozumie dość szeroki zakres struktur leksykalnych i gramatycznych na poziomie średnio zaawansowanym;
- potrafi sformułować/zrozumieć logiczną i spójną wypowiedź na tematy zawodowe;
- przeważnie potrafi z powodzeniem zachować się w różnorodnych sytuacjach życia zawodowego;
- zazwyczaj potrafi wziąć udział w rozmowie o interesach;
- posługuje się/rozumie dość szeroki zakres słownictwa, zwrotów i wyrażen dotyczących turystyki ; wymowa i intonacja sprawiają drobne trudności w rozumieniu;
- wypowiada się komunikatywnie, choć w jego wypowiedzi są nieliczne błędy gramatyczne i leksykalne, które jednak nie zakłócają komunikacji;
- potrafi sformułować/zrozumieć logiczną i spójną wypowiedź na tematy zawodowe;
- potrafi napisać spójny, zrozumiały, zgodny z tematem tekst użytkowy z zachowaniem wymogów w danej formie;
- przeważnie potrafi dostosować styl do założonej formy;
- wypowiada się komunikatywnie, choć w jego wypowiedzi pojawiają się nieliczne błędy gramatyczno-leksykalne, i dość liczne ortograficzne i interpunkcyjne, które nie zakłócają komunikacji;
- przeważnie zachowuje właściwą formę graficzną;
- potrafi przeczytać ze zrozumieniem dłuższy tekst użytkowy, w większości rozwiązuje prawidłowo zadania do tekstu;
- mieści się w granicach słów określonych w poleceniu w +/- 10 %.

5.1.3 Dostateczny

Uczeń:

- próbuje sformułować krótką wypowiedź na tematy zawodowe, która bywa niespójna i nielogiczna;
- czasem potrafi zachować się w podstawowych sytuacjach życia zawodowego;
- z wypowiedzi innych „wyłapuje” sens ogólny, ale nie potrafi rozróżnić bardziej zaawansowanych wyrażen i zwrotów;
- próbuje wypowiadać się, ale w jego wypowiedzi pojawiają się liczne błędy gramatyczne i leksykalne, które częściowo zakłócają komunikację;
- posługuje się/rozumie dość wąski zakres struktur leksykalnych i gramatycznych na poziomie średnio zaawansowanym;
- posługuje się/rozumie dość wąski zakres słownictwa, zwrotów i wyrażen dotyczących turystyki ; wymowa i intonacja czasami sprawiają trudności w rozumieniu;
- potrafi napisać w większości zrozumiały tekst użytkowy, lecz czasem brak w nim logicznej ciągłości i nie zachowuje on złożonej formy; może nieznacznie odbiegać od tematu;
- czasem potrafi dostosować styl do założonej formy;

- próbuje wypowiadać się, ale w jego wypowiedzi pojawiają się liczne błędy gramatyczno-leksykalne, ortograficzne i interpunkcyjne, które częściowo zakłócają komunikację;
- potrafi czytać tekst w języku angielskim, ale rozumie tylko główne jego przesłanie, popełnia błędy w wykonywanych zadaniach do tekstu;
- czasem nie zachowuje właściwej formy graficznej;
- nie mieści się w granicach słów określonych w poleceniu +/- 20 %.

5.1.4 Dopuszczający

Uczeń:

- próbuje sformułować krótką wypowiedź na tematy zawodowe, która przeważnie jest niespójna i nielogiczna;
- z trudem potrafi zachować się w podstawowych sytuacjach życia zawodowego;
- rzadko próbuje wziąć udział w rozmowie;
- rozumie pojedyncze, proste zwroty i wyrażenia w trakcie słuchania wypowiedzi innych;
- próbuje wypowiadać się, ale popełnia liczne błędy gramatyczne i leksykalne, które znacznie zakłócają komunikację;
- posługuje się/rozumie bardzo wąski zakres struktur leksykalnych i gramatycznych na poziomie średnio zaawansowanym;
- posługuje się/rozumie bardzo wąski zakres słownictwa, zwrotów i wyrażen dotyczących turystyki; wymowa i intonacja często sprawiają trudności w rozumieniu;
- potrafi napisać tekst użytkowy, lecz najczęściej brak w nim logicznej spójności i nie zachowuje on złożonej formy; znacznie odbiega od tematu i jest trudny do zrozumienia;
- rzadko zachowuje właściwą formę graficzną;
- przekracza granicę określone w poleceniu o ponad 20 % w górę albo w dół;
- rzadko udaje mu się zastosować styl do założonej formy;
- próbuje wypowiadać się, ale popełnia bardzo liczne błędy, które znacznie utrudniają komunikację;
- potrafi przeczytać tekst w języku angielskim, ale rozumie tylko główne jego przesłanie, popełnia błędy w wykonywanych zadaniach do tekstu.

5.1.5 Niedostateczny

Uczeń:

- jest niezrozumiały albo odpowiada całkowicie nie na temat;
- nie potrafi zrozumieć wypowiedzi w języku angielskim;
- napisany przez niego tekst jest nie na temat;
- zupełnie nie rozumie przesłania tekstu;
- nie potrafi rozwiązać zadań do tekstu.

Ocena prac pisemnych będzie odbywać się zgodnie z Wewnątrzszkolnym Systemem Oceniania z języka angielskiego stanowiącym część Statutu szkoły, z którego pochodzą również w/w kryteria oceniania.

5.2 Kryteria oceniania typowych zadań maturalnych

Uczniowie już na początku edukacji w szkole ponadgimnazjalnej powinni zapoznać się z wymaganiami maturalnymi. Należy ich stopniowo przyzwyczajać do typowych zadań egzaminacyjnych występujących na maturze ustnej i pisemnej.

Uzyskane punkty można zinterpretować następująco:

Egzamin ustny

Trzy rozmowy sterowane.

9pkt bardzo dobry

8pkt dobry

7-6pkt dostateczny

5pkt dopuszczający

Rozmowa na temat materiału stymulującego.

11pkt bardzo dobry

10-9pkt dobry

8-9pkt dostateczny

6-5pkt dopuszczający

Prezentacja przygotowanego tematu połączona z dyskusją.

20-18pkt bardzo dobry

17-15pkt dobry

14-12pkt dostateczny

10-9pkt dopuszczający

Egzamin pisemny

Krótką formą użytkową: (Stosowane będą kryteria z informatora maturalnego tj. po 1 pkt. za każdą informację + 1 za poprawność językową (jeśli liczba błędów nie przekracza 25%))

Jeśli brakuje dwóch informacji nie przyznajemy punktów za poprawność bez względu na procent błędów.

5pkt bardzo dobry

3pkt dostateczny

4pkt dobry

2pkt dopuszczający

Dłuższą formą użytkową: będą stosowane kryteria takie jak w informatorze maturalnym. Uczeń otrzymuje od 0,5-1pkt za każdą informację, 1-2pkt za formę, 1-2pkt za bogactwo językowe i 1-2pkt za poprawność.(2pkt – jeśli liczba błędów wynosi 0-15%, 1pkt- jeśli liczba błędów wynosi od 16-25%)

10-9pkt bardzo dobry

8-7pkt dobry

6-5pkt dostateczny

4pkt dopuszczający

Nie przyznajemy punktów za poprawność i bogactwo językowe jeśli uczeń przekazał mniej niż dwie informacje. Jeżeli uczeń przekroczył limit 200 słów nie otrzymuje punktów za formę.

Jeśli chodzi o ocenianie tekstu czytanego, słuchanego, tekstu gramatycznego i leksykalnego – liczba punktów będzie przełożona na procenty, a ocena zostanie wystawiona zgodnie z Wewnątrzszkolnym Systemem Oceniania stanowiącym część Statutu szkoły.

6 Ewaluacja programu

Projekt ewaluacji programu z języka angielskiego

Cele ewaluacji:

- określenie rzeczywistych efektów realizacji programu;
- ocena wartości programu w aspekcie celów i założeń projektu i kompetencji kluczowej porozumiewania się w języku obcym.

Kompetencja kluczowa	Obiekt ewaluacji	Pytania kluczowe (badawcze)	Kryteria ewaluacji	Metody (narzędzia) badawcze	Próba badawcza	Prezentacja danych	Uwagi
Język obcy	Efekty programu z języka angielskiego	Jakie efekty wymierne przyniósł program dla szkoły lub środowiska? Jaką wartość przyniósł program w aspekcie projektu i kompetencji	Przydatność treści programowych Atrakcyjność Zgodność z podstawą programową i standardami wymagań egzaminacyjnych Trafność wobec oczekiwań uczniów Przyrost umiejętności językowych uczniów	Ankietywanie (ankieta) Rozmowy Analiza dokumentów Pomiar dydaktyczny (test)	Grupa uczniów i nauczycieli zawodu	Raport	Po zakończeniu każdego roku nauki w szkole ponadgimnazjalnej

Pod koniec każdego roku nauki uczniowie będą odpowiadali na pytania ankiety dotyczące uwag i sugestii na temat zajęć, atrakcyjności i efektywności metod, technik i form pracy.

6.1 Projekt Ankiety ewaluacyjnej

- Czy przychodzisz przygotowany do zajęć? TAK/NIE
- Czy możesz zapytać nauczyciela lub odnaleźć wiadomości w różnych źródłach, jeśli czegoś nie wiesz lub nie rozumiesz? TAK/NIE
- Czy praca w zespole powoduje, że czujesz się pewnie? TAK/NIE
- Czy stosowana przez nauczyciela metoda pracy pozwoliła Ci aktywnie uczestniczyć w zajęciach? TAK/NIE
- Czy mogłeś obserwować rezultaty swojej pracy? TAK/NIE
- Czy musiałeś samodzielnie podejmować decyzje związane z wykonywaniem zadania? TAK/NIE
- Czy wykonanie zajęć praktycznych pozwoliło Ci sprawdzić wyuczone umiejętności? TAK/NIE
- Czy proponowana przez nauczyciela forma zajęć rozwija umiejętności samokształcenia? TAK/NIE
- Czy w oparciu o proponowane zestawy ćwiczeń możesz rozwijać umiejętności praktyczne? TAK/NIE
- Czy przydzielone zadania problemowe powodują, że musisz samodzielnie podejmować decyzję? TAK/NIE
- Czy forma sprawdzania wiadomości i umiejętności Ci odpowiada? TAK/NIE
- Co najbardziej podobało Ci się w zajęciach? TAK/NIE
- Co najbardziej nie podobało Ci się na zajęciach? TAK/NIE

Dziękuję za wypełnienie ankiety!

7 Aneks

Wykaz stron internetowych zawierających ciekawe informacje i materiały do nauki języka angielskiego zarówno dla uczniów, jak i nauczycieli.

- **Słowniki on-line:**
 - ✓ www.ling.pl;
 - ✓ www.leksyka.pl;
 - ✓ www.polishtranslation.net;
 - ✓ www.pdictionary.com;
 - ✓ www.wordcentral.com.

- **Strony wydawnictw:**
 - ✓ www.longman.com.pl;
 - ✓ www.oup.com;
 - ✓ www.polanglo.pl;
 - ✓ www.heinemann.com;
 - ✓ www.egis.com.pl;
 - ✓ www.macmillan.pl;
 - ✓ www.cambridge.org/elt/pl.

- **Nauka:**
 - ✓ www.britannica.co.uk – encyclopedia Britannica;
 - ✓ www.bbc.co.uk/worldservice/learningenglish/index.shtml – materiały do ćwiczenia mówienia, słuchania, pisania i czytania;
 - ✓ www.ang.pl – informacje o egzaminach, ćwiczenia gramatyczne, materiały do nauki języka angielskiego;
 - ✓ www.angielski.filo.pl – nauka języka angielskiego, informacje o Anglii i USA;
 - ✓ www.english-at-home.com – gramatyka języka angielskiego, materiały dla nauczycieli;
 - ✓ www.edunet.com/english/grammar/index.cfm – gramatyka języka angielskiego;
 - ✓ www.eslflow.com – gramatyka, ćwiczenia, słownictwo;
 - ✓ www.onestopenenglish.com – scenariusze lekcji, informacje kulturoznawcze;
 - ✓ www.slowka.pl – nauka słówek, nagrania, testy sprawdzające;
 - ✓ www.angielski.edu.pl – największy w Polsce portal do nauki języka angielskiego;
 - ✓ www.manythings.org – gramatyka, słownictwo, testy.

- **Rozrywka:**
 - ✓ <http://a4esl.org> – krzyżówki, quizy;
 - ✓ www.literacynet.org/cnnsf/archives.html – archiwum artykułów z różnych dziedzin, ćwiczenia na słownictwo;
 - ✓ www.imdb.com – informacje o aktorach i filmach;
 - ✓ www.panda.org – strona poświęcona ochronie środowiska;
 - ✓ www.theholidayspot.com – informacje na temat różnych świąt i uroczystości.

Bibliografia

- [1] Harmer J., *The Practice of English Language Teaching*, Harlow 2001.
- [2] Komorowska H., *O programach prawie wszystko*, Warszawa 1999.
- [3] Komorowska H., *Metodyka nauczania języków obcych*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2001.
- [4] Niemierko B., *Pomiar wyników kształcenia*, WSiP S.A., Warszawa 1999.
- [5] Szempruch J., Berman A., *Założenia, zasady opracowania i modyfikacji programu kształcenia kompetencji kluczowych w zakresie przedsiębiorczości*, Lublin 2009.

Podręczniki kursowe

- [6] Cunningham S., Moor P., Umińska M., *Real life (pre-intermediate)*, Pearson Education Limited 2009.
- [7] Dubicka I., O’Keeffe M., *English for International Tourism*, Pearson Education Limited 2003.
- [8] Mańko E., *Trening naturalny*, Langenscheidt, Warszawa 2006.

Autor
Dominika Szalacha

JĘZYK ANGIELSKI

AUTORSKI PROGRAM KSZTAŁTOWANIA KOMPETENCJI KLUCZOWYCH

**Zespół Szkół Technicznych
w Rzeszowie**

*Koordinator merytoryczny kompetencji kluczowej w zakresie
porozumiewania się w językach obcych*
Anna Pado

Lublin 2009

Spis treści

Wstęp.....	5
1 Cele programowe.....	9
1.1 Ogólne cele nauczania języka angielskiego	9
1.2 Szczegółowe cele nauczania języka angielskiego	9
1.2.1 Sprawność słuchania	9
1.2.2 Sprawność mówienia.....	10
1.2.3 Sprawność czytania	10
1.2.4 Sprawność pisania	11
2 Treści programowe	12
2.1 Słownictwo i funkcje językowe.....	12
2.2 Formy i struktury gramatyczne.....	15
3 Realizacja programu nauczania	20
3.1 Ogólne założenia metodyczne	20
3.2 Organizacja pracy z niejednorodnymi zespołami uczniów	22
3.3 Kształtowanie motywacji ucznia	23
3.4 Wspomaganie autonomii ucznia.....	25
4 Spodziewane efekty w ramach czterech sprawności językowych.....	26
4.1 Sprawność rozumienia ze słuchu.....	26
4.2 Sprawność mówienia	27
4.3 Sprawność czytania	27
4.4 Sprawność pisania	27
5 Sprawdzanie i ocenianie szkolnych osiągnięć uczniów	28
5.1 Co, kiedy i jak sprawdzać?	28
5.2 Co, kiedy i jak oceniać?.....	30
6 Środki dydaktyczne	32
7 Ewaluacja programu nauczania	33
Bibliografia.....	34

Wstęp

Geneza programu

Niniejszy program powstał w ramach realizacji projektu „Szkoła Kluczowych kompetencji – Program rozwijania umiejętności uczniów szkół Polski Wschodniej”. Celem projektu jest zwiększenie dostępności do rozwoju kompetencji kluczowych uczniów szkół ponadgimnazjalnych, w szczególności o profilu zawodowym.

Liderem projektu jest Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie, natomiast partnerami są: Podkarpackie Centrum Edukacji Nauczycieli w Rzeszowie, Wyższa Szkoła Administracji Publicznej im. Stanisława Staszica w Białymstoku, Wyższa Szkoła Humanistyczno-Przyrodnicza w Sandomierzu oraz Wyższa szkoła Biznesu im. Bpa Jana Chrapka w Radomiu.

Projekt realizowany będzie w klasie techniku o profilu elektronicznym rozpoczynającej edukację w roku szkolnym 2009/2010 i trwać będzie przez 4 lata do 31.12.2012r. Zajęcia z języka angielskiego odbywają się przez dwie godziny tygodniowo w ciągu trzech lat. W czwartym roku nauki lekcje języka angielskiego odbywają się w trzech jednostkach lekcyjnych tygodniowo.

Program, wzbogacony o dodatkowe treści i funkcje językowe z zakresu, jest zgodny z obowiązującą podstawą programową.

Diagnoza implementacji Kompetencji Kluczowych w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnych i regionalnych oświaty i rynku pracy

Charakterystyka szkoły

Zespół Szkół Technicznych usytuowany jest w Rzeszowie, przy ul. Matuszczaka 7. W roku 2009 placówka będzie obchodzić Jubileusz pięćdziesięciolecia działalności. Znajduje się w najważniejszym mieście województwa podkarpackiego, położonego w południowo-wschodniej części kraju. Charakterystycznym elementem dla Rzeszowa jest przemysł lotniczy i informatyczny, w których to kierunkach kształci uczniów Zespół Szkół Technicznych.

ZST posiada bogato wyposażone pracownie specjalistyczne: elektryczną, elektroniki analogowej i cyfrowej, mikroprocesorową, urządzeń elektronicznych, gdzie zajęcia realizowane są w ramach zawodu technik elektronik. Pracownie urządzeń techniki komputerowej, programowania strukturalnego i obiektowego, internetowo-multimedialne, sieci komputerowych, to pracownie, gdzie realizowane są zajęcia głównie w ramach zawodu technik informatyk, ale też zajęcia z zakresu wspomagania komputerowego w innych zawodach. W szkole znajduje się kawiarenka internetowa, szkolne studio TV, biblioteka z zapleczem multimedialnym. Uczniowie mają możliwość korzystania z opieki medycznej, oraz szerokiego zaplecza sportowego obejmującego pełnowymiarową halę sportową, basen, salę sportową, kort tenisowy, boisko.

Uczniowie ZST doskonalą swoje umiejętności w zakresie edukacji przydatnej do sprawnego funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy. Mają możliwość osiągnięcia pozytywnych wyników na egzaminach maturalnym i potwierdzającym kwalifikacje zawodowe. W ramach projektu Edugeneracja mają możliwość pracy na nowoczesnej platformie edukacyjnej Edusquare. Kładąc nacisk na doskonalenie edukacji

zawodowej uczniowie uczestniczą w praktykach i stażach zagranicznych w ramach programów Leonardo da Vinci i Socrates Comenius.

Konsekwentnie kształtują postawę samodzielności w działaniu i operatywności realizując się w Programie Młodzież w Działaniu, jak również uczestnicząc aktywnie w olimpiadach, konkursach. W ten sposób wzbogacając swoją wiedzę o tematy aktualne i znaczące na ich poziomie kształcenia. Pełni zaangażowania uczestniczą w zajęciach pozalekcyjnych: Klub Europejski, Klub Turystyczny, Drużyna Harcerska, Kabaret Szkolny No Name. Podejmowane przez nich przedsięwzięcia skutecznie wpływają na ich dalszy rozwój jako jednostek przedsiębiorczych, dynamicznych i zaangażowanych w podejmowane zadania.

Znaczna część uczniów Zespołu Szkół Technicznych pochodzi ze środowisk wiejskich, gdzie rola edukacji często bywa marginalizowana. Zadaniem szkoły jest wzmacniać postawy uczniów w kształtowaniu motywacji do nauki i samorozwoju.

Kadra pedagogiczna Zespołu Szkół Technicznych posiada wysokie kwalifikacje zawodowe. Konsekwentnie rozwija i pogłębia swoje umiejętności oraz dba o dalsze doskonalenie. Posiada tytuły egzaminatora i lidera przedmiotowego. Wykazuje się szczególną inicjatywą w organizowaniu przedsięwzięć szkolnych: Dzień Japoński, Dzień Turecki, Turniej Pierwszaki, konkursy, olimpiady, akcje charytatywne, gazetka szkolna, organizacje imprez szkolnych: rocznice i święta. Wszystkie podejmowane działania służą uspołecznieniu i wychowaniu młodzieży w duchu cenionych wartości. Efektywnie pracuje z uczniami mającymi trudności w nauce jak również rozwija dodatkowe zainteresowania uczniów zdolnych. Kładzie szczególny nacisk na kształcenie umiejętności wdrażania do odpowiedniej pracy przyszłych absolwentów. Strony prowadzone przez nauczycieli na szkolnej witrynie internetowej są pomocne w znalezieniu interesujących informacji dotyczących poszczególnych przedmiotów. Wszystkie poczynania nauczycieli Zespołu Szkół Technicznych są zachętą dla uczniów do podejmowania samodzielnej i twórczej pracy.

Główne problemy nauczycieli w kształtowaniu KK i zawodowych

Kompetencje kluczowe stanowią ważny element samorealizacji niezbędnej do stania się aktywnym uczestnikiem życia społeczno-ekonomicznego. Nauczyciele ZST winni zwrócić uwagę na następujące umiejętności, które kształcone będą na każdym poziomie nauki:

- Sprawne posługiwanie się językiem ojczystym i opanowanie podstawowych i kluczowych zagadnień językowych;
- Biegle porozumiewanie się w językach obcych w odpowiednim kontekście: szkoła, praca, dom, czas wolny;
- Umiejętne stosowanie zasad i procesów matematycznych w codziennych sytuacjach, zastosowanie naukowych i technicznych zagadnień przydatnych do osiągnięcia wyznaczonych celów;
- Trafne wykorzystanie technologii informatycznej w pracy, rozrywce i ocena ich odpowiedniości;
- Motywowanie uczniów do prawidłowej organizacji własnego procesu uczenia się poprzez efektywne wykorzystanie czasu swojego czasu;
- skuteczne wdrażanie młodzieży do uczestnictwa w życiu społecznym zawodowym i obywatelskim;
- zachęcanie do podejmowania inicjatyw i wdrażania pomysłów w czyn poprzez kreatywność, przedsiębiorczość, reprezentatywność;

- kształtowanie wrażliwości odbioru dzieł sztuki jako niezbędna umiejętność rozwijania twórczych zdolności.

W związku z wyżej przedstawionymi zagadnieniami cała kadra pedagogiczna ZST pełni wyjątkową rolę w kształtowaniu umiejętności, aby młodzież uniknęła porażek w dalszej edukacji.

Kompetencje Kluczowe i zawodowe

Kompetencje Kluczowe uczniów i absolwentów w zakresie języków obcych

W społeczeństwie opartym na wiedzy umiejętność sprawnego posługiwania się językiem obcym jest koniecznością. Służy do wymiany doświadczeń i poglądów, jak również nawiązywania kontaktów ze społecznościami o innym języku i odmiennej kulturze. W wyniku porozumiewania się w języku obcym można pozyskiwać i przekazywać informacje, jak również – co najważniejsze – przetwarzać te informacje. Ważną zaletą jest twórcze posługiwanie się językiem. Znajomość języka należy rozumieć w dwojaki sposób jako kompetencje:

- lingwistyczną (znajomość tzw. podsystemów językowych związanych z dźwiękową i graficzną formą języka)- dotyczy komunikacji werbalnej, wymowy, pisowni, czytania, rozumienia ze słuchu itp.
- komunikacyjną (umiejętność skutecznego pozyskania i przekazania informacji w mowie i piśmie w sposób poprawny i odpowiedni dla danej sytuacji).

Funkcje języka można podzielić na pięć kompetencji:

- społeczną – zdolność do rozumienia, wyrażania pojęć, uczuć, faktów, opinii w mowie i piśmie w odpowiednim zakresie kontekstów społecznych i kulturowych
- strategiczną – umiejętność radzenia sobie z trudnościami komunikacyjnymi w trakcie rozmowy tj. sygnalizowanie nieporozumienia, prośba o wyjaśnienie, powtórzenie;
- dyskursu językowego – umiejętność nawiązania rozmowy, podtrzymania jej i zakończenia ;
- interkulturową – znajomość faktów i norm kulturowych w danym języku, znajomość podstawowych informacji na temat historii, gospodarki i sztuki danego obszaru językowego;
- socjolingwistyczną – umiejętność różnicowania swoich wypowiedzi tak, aby były właściwe w danej sytuacji, właściwy dobór środków językowych, czyli do kogo, o czym i gdzie toczy się rozmowa. [Bury E. 2].

Kompetencje zawodowe uczniów i absolwentów

Zespół Szkół Technicznych w Rzeszowie kształci w 5 zawodach: technik elektronik, technik informatyk, technik teleinformatyk, technik mechanik, technik odlewnik. Priorytetowym zadaniem szkoły jest wyposażanie uczniów w takie umiejętności, by po otrzymaniu świadectwa dojrzałości byli konkurencyjni na rynku pracy i mogli kontynuować naukę na studiach wyższych.

Kompetencje kluczowe a kompetencje zawodowe

Kompetencje są definiowane jako połączenie wiedzy, umiejętności i postaw odpowiednich do sytuacji. Kompetencje kluczowe to te, których wszystkie osoby potrzebują do samorealizacji i rozwoju osobistego, bycia aktywnym obywatelem, integracji społecznej i zatrudnienia. Zalicza się do nich:

- porozumiewanie się w języku ojczystym;

- porozumiewanie się w językach obcych;
- kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne;
- kompetencje informatyczne;
- umiejętność uczenia się;
- kompetencje społeczne i obywatelskie;
- inicjatywność i przedsiębiorczość;
- świadomość i ekspresja kulturalna.

Kompetencje kluczowe uważane są za jednakowo ważne, ponieważ każda z nich może przyczynić się do udanego życia w społeczeństwie wiedzy. Zakresy wielu spośród tych kompetencji częściowo się pokrywają i są powiązane, aspekty niezbędne w jednej dziedzinie wspierają kompetencje w innej. Dobre opanowanie podstawowych umiejętności językowych, czytania, pisania, liczenia i umiejętności w zakresie technologii informacyjnych i komunikacyjnych (TIK) jest niezbędną podstawą uczenia się; umiejętność uczenia się sprzyja wszelkim innym działaniom kształceniowym. Niektóre zagadnienia mają zastosowanie we wszystkich elementach ram odniesienia: krytyczne myślenie, kreatywność, inicjatywność, rozwiązywanie problemów, ocena ryzyka, podejmowanie decyzji i konstruktywne kierowanie emocjami są istotne we wszystkich ośmiu kompetencjach kluczowych.

Kompetencje zawodowe są kompetencjami, które ściśle wiążą się z oczekiwaniami pracodawcy w odniesieniu do pracownika. W nich zawierają się również kompetencje kluczowe, ale też postawy, pasje, świadomość, że można je wykształcić w sobie. Kompetencje zawodowe określone przez WSK PZL Rzeszów – wiodącą firmę przemysłu lotniczego w Polsce i na świecie.

1 Cele programowe

1.1 Ogólne cele nauczania języka angielskiego

Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla techników zawiera ogólne wskazania dotyczące sposobów osiągnięcia wymaganego poziomu opanowania języka. Należą do nich działania zmierzające do kształtowania:

- właściwej samooceny;
- postawy gotowości do samodzielnego uczenia się;
- zdolności integrowania zdobytej wiedzy i umiejętności z różnych dziedzin;
- postawy ciekawości i tolerancji.

Działania te powinny być podejmowane w sytuacjach dydaktycznych, w których uczeń przez bezpośredni kontakt z językiem obcymi możliwość korzystania ze zróżnicowanych pod względem formy i treści materiałów oryginalnych będzie mógł:

- ugruntować i rozwijać wiadomości i umiejętności;
- rozwijać kompetencje: komunikacyjną i lingwistyczną;
- opanować zasady etykiety językowej na bazie znajomości norm socjokulturowych;
- wykorzystywać język obcy jako narzędzie poznania.

Wskazanie egzaminu dojrzałości jako swoistego momentu ewaluacji osiągnięć uczniów nakłada obowiązek uwzględnienia w przełożeniu celu ogólnego na szczegółowe cele przedmiotowe i ponadprzedmiotowe również standardów egzaminacyjnych.

1.2 Szczegółowe cele nauczania języka angielskiego

1.2.1 Sprawność słuchania

- kształtowanie i doskonalenie umiejętności w zakresie kompetencji komunikacyjnej:
 - ✓ zrozumienie ogólnego sensu wypowiedzi przy niezrozumieniu jej fragmentów;
 - ✓ zrozumienie konkretnych szczegółów;
 - ✓ zrozumienie logicznej struktury wypowiedzi;
 - ✓ zweryfikowanie własnej wiedzy z informacją podaną w tekście;
 - ✓ zrozumienie intencji mówiącego;
 - ✓ kształtowanie strategii antycypacyjnych (zdolności prognozowania zarówno; językowej formy wypowiedzi, jak i treści wypowiedzi).
- kształtowanie i doskonalenie umiejętności w zakresie kompetencji lingwistycznej:
 - ✓ rozpoznawanie (nowych i przyswojonych) elementów językowych dzielenie strumienia mowy (tempo dydaktyczne i naturalne);
 - ✓ rozróżnianie intonacji;
 - ✓ rozróżnianie fonemów;
 - ✓ rozróżnianie wyrazów o podobnym brzmieniu;

- ✓ określanie znaczenia słów na podstawie kontekstu lub podobieństw z językiem polskim lub innym językiem obcym;
- ✓ rozróżnianie i określanie form wypowiedzi ustnych;
- ✓ wskazywanie różnic informacyjnych między wersjami wysłuchanego komunikatu, komunikatem wysłuchanym a jego ilustracją, bądź komunikatem wysłuchanym a przeczytanym tekstem;
- ✓ rozpoznawanie przyswojonych lub nowych wyrazów, grup wyrazowych, zdań

1.2.2 Sprawność mówienia

- kształtowanie i doskonalenie umiejętności w zakresie kompetencji komunikacyjnej:
 - ✓ dobór struktur morfosyntaktycznych i jednostek leksykalnych adekwatnych do sytuacji komunikacyjnej, intencji autora i celu wypowiedzi (sytuacje: relacjonowania, negocjowania, argumentowania);
 - ✓ wybór formy i stylu wypowiedzi adekwatnych do sytuacji komunikacyjnej;
 - ✓ generowanie różnorodnych wypowiedzi z zastosowaniem zróżnicowanych elementów języka (zgodnych z normami socjokulturowymi) w różnorodnych sytuacjach komunikacyjnych;
 - ✓ wykorzystywanie technik kompensacyjnych i stosowanie w wypowiedzi środków paralingwistycznych;
 - ✓ stosowanie odpowiednich konstrukcji intonacyjnych i akcentu logicznego.
- kształtowanie i doskonalenie umiejętności w zakresie kompetencji lingwistycznej:
 - ✓ produktywne opanowanie struktur morfosyntaktycznych i modeli zdań;
 - ✓ poprawna ekspresja wypowiedzi (artykulacja, intonacja, akcentuacja, rytm i tempo);
 - ✓ tworzenie z przyswojonych wyrazów i połączeń wyrazowych zdań oraz komunikatów;
 - ✓ formułowanie wypowiedzi z wykorzystaniem kombinacyjnych połączeń wyrazów, struktur morfosyntaktycznych i modeli zdań.

1.2.3 Sprawność czytania

- kształtowanie i doskonalenie umiejętności związanych z rozumieniem tekstu czytanego:
 - ✓ doskonalenie mechanizmów antycypacyjnych treści komunikatu (przewidywanie i określanie przedmiotu i treści wypowiedzi, wyodrębnianie myśli przewodniej całego komunikatu i poszczególnych jego części, wyodrębnianie żądanej informacji, ustalanie logicznej ciągłości komunikatu);
 - ✓ kształtowanie i doskonalenie umiejętności związanych z ilościowym i jakościowym przetwarzaniem materiału informacyjnego czytanego komunikatu (wyodrębnianie określonych informacji, wyodrębnianie głównej myśli tekstu, uogólnianie na poziomie fragmentów tekstu i jego całości, uogólnianie głównej myśli komunikatu kształtowanie i doskonalenie umiejętności związanych z interpretacją czytanego komunikatu (określanie formy i funkcji komunikatu);
 - ✓ rozwijanie umiejętności czytania instrukcji obsługi urządzeń elektronicznych.
- kształtowanie i doskonalenie umiejętności w zakresie kompetencji lingwistycznych:

- ✓ wykształcenie asocjacji między znakiem graficznym a dźwiękiem zwiększanie tempa czytania (przy ograniczaniu artykulacji wewnętrznej w czasie czytania cichego);
- ✓ prognozowanie struktur morfosyntaktycznych na podstawie kontekstów;
- ✓ rozpoznawanie, rozróżnianie i przewidywanie form gramatycznych;
- ✓ rozpoznawanie wyrazów na podstawie ich cech formalnych lub semantycznych;
- ✓ określanie znaczeń nieznanymi wyrazów na podstawie analizy słotwórczej lub kontekstów;
- ✓ kształtowanie nawyku posługiwania się słownikiem.

1.2.4 Sprawność pisania

- kształtowanie i doskonalenie umiejętności w zakresie kompetencji komunikacyjnej:
 - ✓ tworzenie zróżnicowanych pod względem formy komunikatów pisemnych na zadany temat, zawierających określone informacje, adresowanych do określonych odbiorców, wyrażających określone intencje, stosowanie środków językowych adekwatnych do określonej formy wypowiedzi, stosowanie zróżnicowanego repertuaru środków językowych, umożliwiających wyrażanie emocji, stanów, nastrojów w zróżnicowanych pod względem formy komunikatach pisemnych;
 - ✓ stosowanie specjalistycznego słownictwa związanego z elektroniką.
- kształtowanie i doskonalenie umiejętności w zakresie kompetencji lingwistycznej:
 - ✓ produktywnie opanowanie struktur morfosyntaktycznych i modeli zdań;
 - ✓ tworzenie z przyswojonych wyrazów i połączeń wyrazowych zdań oraz komunikatów;
 - ✓ formułowanie wypowiedzi z wykorzystaniem kombinacyjnych połączeń wyrazów, struktur morfosyntaktycznych i modeli zdań;
 - ✓ kształtowanie i doskonalenie umiejętności związanych z techniką pisania – stosowanie zasad ortografii i interpunkcji [*Kłos, Sikorzyńska 1*].

2 Treści programowe

2.1 Słownictwo i funkcje językowe

Zawartość leksykalna programu zdeterminowana jest zakresem treści wymaganych na egzaminie maturalnym, a określonych w informatorze maturalnym. Słownictwo, które należy wprowadzić w ramach programu nauczania w technikum, opisane zostało w postaci zakresów tematycznych, jakie należy zrealizować. Takie potraktowanie słownictwa wskazuje jednocześnie na sugerowany sposób jego prezentacji i ćwiczenia – w ramach pola semantycznego, w szerszym kontekście, w powiązaniu z tematem lub sytuacją i innymi jednostkami leksykalnymi.

Zawartość leksykalna programu wzbogacona jest o elementy związane z wykonywanym w przyszłości zawodzie technik elektronik.

W tabeli opisującej tematykę wprowadzanego słownictwa umieszczono także funkcje językowe i typowe sytuacje z życia codziennego, wymagające użycia konkretnych zwrotów. Wynika to stąd, że większość funkcji językowych i, przede wszystkim, sytuacji językowe wiążą się w sposób dość jednoznaczny z konkretnymi zakresami tematycznymi. Ponieważ jednak w niektórych przypadkach “przydział” funkcji do zakresu tematycznego jest całkiem arbitralny, należy go traktować jedynie jako niezobowiązującą sugestię.

Ucząc wymienionych niżej zakresów tematycznych należy zwrócić szczególną uwagę na kwestie kulturowe. W obrębie prawie każdego z tematów można zwracać uwagę na różnice między kulturami, pogłębiając wiedzę uczniów na temat innych społeczeństw, przygotowując ich do zetknięcia z wielością i różnorodnością kultur, obalając stereotypy kulturowe i ucząc tolerancji. Należy również pamiętać, by ucząc funkcji językowych, wprowadzać eksponenty funkcji odpowiednie dla danego poziomu językowego.

W tabeli podano przykłady eksponentów korespondujące z poziomem zaawansowania językowego uczniów realizujących dany program. Pogrubioną czcionką zaznaczone zostały treści wynikające z profilu zawodowego, uwzględnione wśród treści ogólnych.

Tematyka wprowadzanego słownictwa	Funkcje i sytuacje
1. Informacje osobiste: <ul style="list-style-type: none"> ▪ imię, nazwisko, adres, wiek, data i miejsce urodzenia, narodowość, wykształcenie, stan cywilny, życiorys, zainteresowania; ▪ rodzina; ▪ wygląd zewnętrzny; ▪ cechy charakteru. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Witanie i żegnanie się: <i>Hello. How are you? Goodbye.</i> ▪ Przedstawianie się: <i>I'm John. This is Martha.</i> ▪ Opisywanie osób ▪ Wyrażanie domysłów i przypuszczeń: <i>I think he was tired.</i>
2. Dom: <ul style="list-style-type: none"> ▪ rodzaje domów i mieszkań, pomieszczenia w domu, wyposażenie domu (meble, sprzęt gospodarstwa domowego, urządzenia elektroniczne); ▪ miasto i wieś. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Opisywanie miejsc: <i>It's nice and quiet.</i> ▪ Opisywanie przedmiotów: <i>It's made of plastic.</i> ▪ Wyrażanie preferencji i życzeń: <i>I'd like to buy a newspaper.</i> <i>I enjoy horror films.</i> ▪ Wynajmowanie/kupowanie mieszkania

<p>3. Szkoła:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ system oświaty, rodzaje szkół;▪ życie szkoły (przedmioty szkolne, specjalizacje zawodowe zajęcia pozaszkolne, plan zajęć, wymagania, regulaminy, testy i egzaminy, oceny;▪ zainteresowania szkolne, style i strategie uczenia się.	
<p>4. Praca:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ zawody, kwalifikacje zawodowe, umiejętności wymagane;▪ w wykonywaniu różnych zawodów, cechy osobowości;▪ niezbędne w wykonywaniu różnych zawodów (w szczególności technik-elektronik);▪ status społeczny zawodów, zarobki;▪ rynek pracy, bezrobocie.	<ul style="list-style-type: none">▪ Rozmowa w sprawie pracy;▪ Tworzenie CV oraz listu motywacyjnego.
<p>5. Czas wolny:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ sposoby spędzania czasu wolnego – rozrywka, sport (sprzęt sportowy zasilany przez baterie i akumulatory), turystyka, hobby, zabawa;▪ święta, przyjęcia i imprezy okolicznościowe.	
<p>6. Środki masowego przekazu:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ wiarygodność, funkcja i rola w społeczeństwie;▪ kształtowanie opinii publicznej, propaganda;▪ radio i telewizja – rodzaje audycji, oglądalność;▪ gazety i czasopisma – typy gazet i czasopism, rodzaje tekstów;▪ telewizja kablowa;▪ Internet;▪ reklama.	<ul style="list-style-type: none">▪ Ogłoszenie w sprawie pracy.
<p>7. Zdrowie:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ ciało – części ciała i jego organy;▪ styl życia, zdrowe i niezdrowe nawyki;▪ odżywianie – produkty spożywcze, zdrowe i niezdrowe potrawy, posiłki, nawyki żywieniowe, diety, przepisy kulinarne;▪ samopoczucie;▪ choroby – przyczyny, objawy, leczenie;▪ troska o zdrowie, ochrona zdrowia, ubezpieczenia, uszkodzenia ciała w pracy;▪ niepełnosprawność.	<ul style="list-style-type: none">▪ Pytanie o radę: <i>What shall I do?</i>▪ Udzielanie rad: <i>I think you should have some rest.</i>▪ Zamawianie posiłku w restauracji▪ Wizyta u lekarza▪ Informowanie o wypadkach przy pracy <i>My finger got stuck in a rectifier!</i>
<p>8. Usługi:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ urzędy – poczta, policja, urzędnik imigracyjny, bank;▪ fryzjer, fotograf, pralnia, usługi kserograficzne, pub;▪ stacja benzynowa itp.;▪ zakupy – rodzaje sklepów, jednostki miary i wagi, cechy towaru (kolor, wzór, krój, rozmiar, pochodzenie itp.), ceny, przeceny i wyprzedaże;▪ Zakupy w sklepach i hurtowniach sprzętu elektronicznego.	<ul style="list-style-type: none">▪ Udzielanie instrukcji: <i>Put the coin in the slot and press this button.</i>▪ Wyrażanie skarg: <i>I'm afraid the radio I bought yesterday doesn't work.</i>▪ Przepraszanie: <i>I'm sorry.</i>▪ Robienie zakupów;▪ Reklamowanie zakupionego towaru.

<p>9. Życie rodzinne i towarzyskie:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ zakładanie rodziny, wychowywanie dzieci, konflikt pokoleń, problemy rodzinne, rozwody;▪ starość i śmierć;▪ podział ról w rodzinie, rozkład dnia (pory dnia i dni tygodnia), obowiązki domowe;▪ tradycje i uroczystości rodzinne;▪ imprezy towarzyskie, randki, korespondencja (sms-y, maile do rodziny).	<ul style="list-style-type: none">▪ Pytanie o pozwolenie: <i>Can I turn the TV on?</i>▪ Udzielanie i odmawianie pozwolenia: <i>Yes, of course. No, please don't.</i>▪ Wyrażanie prośb: <i>Could you lend me some money?</i>▪ Składanie propozycji: <i>Would you like me to help you wash up?</i>▪ Wyrażanie sugestii: <i>Let's go out tonight!</i> <i>Why don't we go out tonight?</i>
<p>10. Uczucia:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ nastrój – radość, zachwyt, zadowolenie, satysfakcja, przygnębienie, lęk, agresja, cierpienie, rozczarowanie, złość, irytacja itp.;▪ uczucia – sympatia, przyjaźń, miłość, współczucie;▪ wartości – tolerancja, wolność, patriotyzm, cywilizacja, religia, kultura.	<ul style="list-style-type: none">▪ Wyrażanie odczuć i nastrojów: <i>What a surprise! I was really scared</i>
<p>11. Nauka i technika:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ dyscypliny naukowe, słynni naukowcy i odkrycia naukowe, rozwój techniki;▪ urządzenia techniki elektronicznej;▪ komputer (tranzystor, rezystory, podzespoły elektroniczne);▪ współczesne środki komunikowania się – fax, e-mail, Internet;▪ kosmos.	<ul style="list-style-type: none">▪ Opisywanie urządzeń elektronicznych <i>A power transistor amplifies electrical signal.</i>
<p>12. Problemy społeczne współczesnego świata:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ problemy globalne - wojny, terroryzm, AIDS, problemy demograficzne (głód, przeludnienie, emigracja);▪ przemoc, alkoholizm, narkomania, przestępczość, przemoc w rodzinie, choroby cywilizacyjne;▪ praca społeczna, organizacje humanitarne i dobroczynne.	<ul style="list-style-type: none">▪ Wyrażanie opinii: <i>I think he is very clever.</i>▪ Wyrażanie zgody i braku zgody z czyjąś opinią: <i>I think so too. Perhaps, but...</i> <i>I agree with you.</i>
<p>13. Środowisko naturalne:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ rośliny i zwierzęta;▪ nazwy stron świata, kontynentów, państw, krain geograficznych;▪ krajobrazy, ukształtowanie terenu;▪ pogoda;▪ klęski żywiołowe: powódzie, trzęsienia ziemi, wybuchy wulkanów, huragany itp.;▪ zagrożenie środowiska naturalnego – globalne ocieplenie, efekt cieplarniany, zanieczyszczenie;▪ ochrona środowiska.	<ul style="list-style-type: none">▪ Opisywanie miejsc▪ Opisywanie zdjęć i rysunków: <i>In the middle of the picture I can see a group of tourists.</i> <i>The photograph shows a crowded beach somewhere in the south of Europe.</i>▪ Rozmowa o pogodzie.
<p>14. Polityka:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ państwo, naród, społeczeństwo, obywatel;▪ systemy polityczne – demokracja, system totalitarny itp.;▪ partie polityczne, wybory, parlament, rząd;▪ demokracja lokalna.	
<p>15. Kultura i sztuka:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ sztuka – malarstwo, muzyka, taniec, muzea, koncerty, architektura, literatura (powieść, poezja, literatura faktu, publicystyka), film, teatr;▪ kultura – różnorodność kulturowa, zwyczaje i tradycje w różnych kulturach, stereotypy kulturowe, tolerancja wobec innych kultur.	
<p>16. Podróżowanie:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ środki transportu, ruch uliczny, dworzec kolejowy,	<ul style="list-style-type: none">▪ Uzyskiwanie i udzielanie informacji: <i>Excuse me, where is the toilet?</i>

<p>lotnisko;</p> <ul style="list-style-type: none">▪ wakacje – miejsca i sposoby spędzania wakacji▪ zwiedzanie, mapy i plany, zabytki;▪ hotele, pensjonaty, schroniska;▪ sławni podróżnicy i odkrywcy.	<p><i>It's just round the corner. I wonder if you could help me. Where can I buy the map of the town?</i></p> <ul style="list-style-type: none">▪ Pytanie o drogę: <i>How can I get to the station? Excuse me, could you tell me the way to the station?</i>▪ Wskazywanie drogi: <i>Walk straight on until you see it. Turn left here and it's the second turning on your right.</i>▪ Rezerwowanie i kupowanie biletów;▪ Rezerwowanie miejsc w hotelu;▪ Check-in na lotnisku;▪ Rozmowy w recepcji hotelu;▪ Rozmowy w biurze podróży.
<p>17. Gospodarka:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ środki płatnicze – pieniądze, czek, karty kredytowe, banki, bankomaty;▪ przemysł, rolnictwo, handel;▪ zagadnienia ekonomiczne – inflacja, kryzys gospodarczy, dochód narodowy, poziom życia, podatki, prywatyzacja itp.	
<p>18. Wiedza o krajach anglojęzycznych:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ geografia i historia;▪ obyczaje i tradycje;▪ święta narodowe.	

2.2 Formy i struktury gramatyczne

Podana niżej lista struktur obejmuje trzyletni program nauczania, bez podziału na poszczególne lata. Wynika to stąd, że wiele z uwzględnionych tu struktur może być wprowadzanych w różnej kolejności, a i podręczniki do technikum mogą różnić się co do tego, na jakim etapie i w jakiej kolejności struktury są wprowadzane.

Rzeczownik i fraza rzeczownikowa:

- rzeczowniki policzalne i niepoliczalne;
- liczba pojedyncza i mnoga (regularna i nieregularna);
- rzeczowniki złożone (*bus stop, boyfriend*);
- forma dzierżawcza rzeczownika ('s genitive: *susan's house* i of genitive: *the name of the hotel*);
- rzeczowniki w funkcji przymiotnika (np. *summer dress, school regulations*);
- przyrostki służące do tworzenia rzeczowników (np. *-tion, -ness, -ity*);
- przymiotniki dzierżawcze (np. *my, his, your, their*);
- określniki: *a, the, this, that, these, those, some, any, no, a lot of, many, much, few, a few, little, a little, another, other, the other, every, each, both, all, enough*;
- przypadki opuszczenia określnika (np. *at home, by plane, have lunch*);
- zdania przydawkowe ograniczające (np. *the man who stole our car has just been arrested.*); zaimki względne *who, which, that, whose, where*, opuszczanie zaimka względnego;

- zdania przydawkowe nieograniczające (np. *my mother, who has worked as a journalist all her life, is going to retire.*); zaimki względne *who, which, whose*, reguły dotyczące użycia przecinków, użycia zaimków oraz opuszczania zaimka względnego.

Zaimek:

- zaimki osobowe (np. *i, she, we, they, me, her, us, them*);
- zaimki dzierżawcze (np. *mine, hers, ours, theirs*);
- zaimki wskazujące (*this, that, these, those*);
- zaimki zwrotne i emfatyczne (*myself, herself, ourselves, themselves*);
- zaimki wzajemne: *each other/one another*;
- zaimki nieokreślone (np. *someone, anything, anywhere, nobody, nothing*);
- zaimki pytające: *who, what, where, when, how, why*;
- zaimki względne: *who, which, that, whose, where*;
- zaimki bezosobowe: *you, one*;
- inne zaimki: *some, any, none, many, much, few, a few, little, a little, others, the other, the others, both, all*.

Przymiotnik:

- przyrostki służące do tworzenia przymiotników (np. *-al, -ic, -able*);
- stopniowanie przymiotników regularne (np. *big, bigger, the biggest, beautiful, more beautiful, the most beautiful*) i nieregularne (*good, better, the best, bad, worse, the worst*);
- użycie przymiotnika jako przydawki (*a big house*) i jako orzecznika (*It's big.*);
- użycie przymiotnika w wyrażeniach: *too... (too small, too hot to drink),... enough (cold enough to drink), as... as (as tall as me), so... (He is so tall), such... (He is such a tall boy),... than... (He is taller than me), How... (How tall is he?), What... (What a beautiful view!)*;
- kolejność przymiotników przed rzeczownikiem (*a nice old house, an ~~old~~ nice house*).

Liczebnik:

- liczebniki główne i porządkowe (*one, two, three, the first, the second, the third*).

Przysłówek:

- przysłówki częstotliwości (np. *always, usually, sometimes, often*) i ich pozycja w zdaniu;
- przysłówki używane z określonymi czasami gramatycznymi (np. *ever, just, yet, lately, recently, since..., for...*) i ich pozycja w zdaniu;
- okoliczniki czasu przyszłego i przeszłego;
- przysłówki w wyrażeniach z *too* (*They play too loudly*) i *enough* (*He's not running fast enough*);
- stopniowanie przysłówek (*quickly, more quickly, the most quickly*);
- przysłówki o dwóch formach różnych znaczeniowo (*hard – hardly, late – lately*).

Przyimek:

- przyimki w okolicznikach miejsca i kierunku (*at the bank, in the supermarket, towards us*);

- przyimki w okolicznikach czasu (*at midnight, in winter, on 6 July*);
- czasowniki używane z przyimkami (*care about, look at*);
- przymiotniki używane z przyimkami (*afraid of, worried about*);
- pozycja przyimka w zdaniu pytającym (*What are you talking about?*) i w zdaniach przydawkowych (*the woman we were talking about*).

Czasownik i fraza czasownikowa:

- czasownik *to be*;
 - czasownik *to have/have Got*;
 - czasowniki regularne i nieregularne;
 - bezokolicznik i jego użycie;
 - druga i trzecia forma czasownika;
 - tryb rozkazujący (*Sit down!, Let's sit down.*);
 - czasowniki wyrażające stany (state verbs: *like, know, understand*) i czynności (activity verbs: *eat, walk, play*) i ich właściwości gramatyczne.
-
- *Can/be able*: do mówienia o umiejętnościach (*I can swim., He is able to walk.*)
 - *Can*: w prośbach (*Can you help me?*), w pytaniach o pozwolenie (*Can I leave now?*) i udzielaniu pozwolenia (*You can use the sauna.*); z czasownikami postrzegania (*I can hear some noise.*);
 - *Can't*: do wyrażenia przypuszczenia dotyczącego teraźniejszości (*She can't be married.*); do wyrażenia zakazu (*You can't touch these documents.*);
 - *Could*: do mówienia o umiejętnościach w przeszłości (*I could swim when I was six.*), w prośbach (*Could you give me a lift home?*), pytaniach o pozwolenie (*Could I use your pen?*), do wyrażenia przypuszczenia (*They could be at home., She could be having lunch now.*) i możliwości (*We could eat out tonight., He could study abroad.*);
 - *May*: w pytaniach o pozwolenie (*May I sit here?*), do wyrażenia przypuszczenia nt. teraźniejszości, przyszłości (*He may have a lot of money., She may be studying.*);
 - *Might*: w uprzejmych pytaniach o pozwolenie (*Might I smoke here?*), do wyrażenia przypuszczenia nt. teraźniejszości, przyszłości (*He might like abstract art.*);
 - *Will*: do komunikowania decyzji podjętych w chwili mówienia (*I'll go home now., I won't do it.*), do przewidywania przyszłości (*You will be all right soon.*), w prośbach (*Will you help me with this bag?*), w obietnicach i propozycjach pomocy (*Don't worry, I'll lend you the money., I'll carry this bag for you.*);
 - *Would*: *I'd like..., Would you like...?*, w zdaniach warunkowych do wyrażania przypuszczenia nt. teraźniejszości, przyszłości (*I'd be happy if you came, If he was here, he would say something*);
 - *Must/have (got) to*: do wyrażania konieczności, przymusu (*I must give up smoking., We have to study a lot.*);
 - *Must*: do wyrażenia przypuszczenia nt. teraźniejszości (*She must be tired.*);
 - *Mustn't/can't*: do wyrażenia zakazu (*You mustn't touch these documents.*);
 - *Needn't/not have to*: do wyrażenia braku konieczności wykonania jakiejś czynności teraz (*We needn't prepare a lot of food.*);
 - *Should/ought to*: do wyrażania powinności lub krytyki, udzielania rad dotyczących teraźniejszości, przyszłości (*You should give up smoking*);
 - *You shouldn't talk to her like that.*

Czasy gramatyczne (zdania twierdzące, pytające i przeczące):

- **Present Simple** do wyrażenia czynności rutynowych (*I drive to work.*), trwałych stanów (*I live in Oxford.*), w zdaniach warunkowych i czasowych dotyczących przyszłości po spójnikach: *if, unless, when, as soon as, before, after, until* (*If she comes late, her parents will be angry., I'll make tea when we finish lunch.*), do mówienia o przyszłych faktach, zdarzeniach pewnych, na które nie mamy wpływu (*His train arrives at 6.25., The Prime Minister meets the UN delegation at lunchtime.*);
- **Present Continuous** do wyrażenia czynności trwającej w chwili mówienia (*He's smoking.*), do wyrażenia czynności trwającej w bieżącym okresie czasu (*I'm eating a lot of fruit while on holiday.*), do mówienia o zaaranżowanej przyszłości (*We're flying to Rome on Saturday.*);
- **Present Perfect** do mówienia o czynnościach, które miały miejsce w przeszłości, gdy nie ma znaczenia to, kiedy dokładnie miały miejsce (*I've been to Greece three times.*), do mówienia o zdarzeniach z przeszłości, które mają wpływ na chwilę obecną (*Your kids have broken the window.*), do mówienia o czynnościach lub stanach, które rozpoczęły się w przeszłości i trwają do chwili obecnej (*I've lived here all my life., I've always enjoyed parties.*);
- **Present Perfect Continuous** do mówienia o czynności, która rozpoczęła się w przeszłości i trwa lub niedawno się zakończyła, gdy interesuje nas sama czynność, a nie osiągnięte w jej efekcie wyniki (*I've been running., They've been playing football.*);
- **Past Simple** do mówienia o zdarzeniach i stanach z przeszłości (*The war broke out in 1991., My granny liked coffee.*), o rutynowych czynnościach z przeszłości (*I went to school in Prague.*), w warunkach niemożliwych do spełnienia dotyczących teraźniejszości i przyszłości (*If you met John, I'd be very surprised., If I was richer, I'd travel more.*), w mowie zależnej (*She said she was hungry.*);
- **Past Continuous** do mówienia o czynnościach, które trwały w określonym momencie w przeszłości (*At six I was reading a newspaper., I was cooking dinner when he came.*), w mowie zależnej (*He said he was working.*);
- **Past Perfect** do mówienia o czynnościach/zdarzeniach/stanach poprzedzających inne zdarzenia (*He found out he had been robbed.*), w mowie zależnej (*He said he had left the key at home.*);
- **Wyrażenie used to** do mówienia o nawykach z przeszłości (*He used to sing in a choir.*);
- **Will + infinitive (Future Simple)** do wyrażenia decyzji podejmowanych w chwili mówienia (*I'll phone you later.*), do przewidywania przyszłości (*He will be a good teacher.*) przez jakiś czas do określonego momentu w przyszłości (*By 2010 I'll have been working here for ten years.*);
- **Would + infinitive and ***progressive infinitive (Future in the Past)** w mowie zależnej (*He promised he would come.*);
- **Wyrażenie be going to** do mówienia o zamiarach (*I'm going to paint my room green.*), do przewidywania przyszłości na podstawie przesłanek widocznych obecnie (*It's going to rain.*).

Składnia czasownika:

- czasownik + bezokolicznik (*He offered to help, I need to be there on time*);
- czasownik + rzeczownik odczasownikowy (gerund) (*They suggested going out, We enjoy dancing*);
- czasownik + dopełnienie + (to) bezokolicznik (*He advised me to cut my hair., She let me use the dictionary.*);
- czasownik + przymiotnik (*He looks terrific., The soup smells nice.*).

Konstrukcje zdaniowe:

- Question tags (*You're tired, aren't you?, Close the door, will you?*);
- Wyrażenie *there is/are* (*There were a lot of people there., There will be some time before the meeting.*);
- Zdania z podmiotem *It...* (*It's cold and rainy., It's time to go.*);
- Strona bierna czasów Present Simple, Past Simple;
- Zdania warunkowe zawierające warunek otwarty (realny) i hipotetyczny (nierealny), dotyczące teraźniejszości i przyszłości (tzw. Typ 0, 1 i 2: *If you heat ice, it melts., If you go there, you will meet Mary., If I was more patient, I could work as a teacher.*);
- Mowa zależna z różnymi czasownikami wprowadzającymi: *say, tell, ask* *etc. i z odpowiednią składnią (*She said she wanted a cake., He asked if we had come on foot.*

Spójnik:

- *And, but, or*;
- *If, whether, that* (w mowie zależnej);
- *If, unless, even if*;
- *When, until, till, while, after, before, as soon as*;
- *Because*;
- *So, (in order) to, so that*;
- *Although, in spite of, despite*;
- *However.*

3 Realizacja programu nauczania

3.1 Ogólne założenia metodyczne

Osiągnięcie przedstawionych celów nauczania języka angielskiego będzie możliwe przy spełnieniu dwóch podstawowych warunków:

- pełna aktywność ucznia; uczeń powinien świadomie uczestniczyć w zajęciach, systematycznie i rzetelnie wykonywać zadania zarówno pod kierunkiem nauczyciela (w klasie), jak i samodzielnie (zadania domowe), dążyć do samodzielności w procesie uczenia się języka angielskiego;
- odpowiedni, to znaczy najbardziej efektywny dla danego zespołu uczniowskiego i każdego z uczniów, sposób organizowania i kreowania procesu nauczania – uczenia się języka angielskiego.

Spełnienie tego drugiego warunku wiąże się z koniecznością wczesnego wyboru metod i/lub technik nauczania. Program nie narzuca obowiązku pracy zgodnie z założeniami jednej, wybranej metody. Wielość i różnorodność wskazanych w programie celów nauczania (przedmiotowych i ponadprzedmiotowych) i niejednorodność populacji uczniów szkół licealnych praktycznie uniemożliwiają wskazanie konkretnej metody, technik lub sposobów działań pedagogicznych, gwarantujących sukces.

Podstawa Programowa określa jednak cel nauczania języka angielskiego jako osiągnięcie znajomości języka zapewniającej “w miarę sprawną komunikację”, co sugeruje nacisk na wykształcenie szeroko rozumianej kompetencji komunikacyjnej. Wymóg ten jest zbieżny z założeniami najbardziej obecnie popularnego podejścia w nauczaniu języka angielskiego – podejścia komunikacyjnego.

Wyróżnikami podejścia komunikacyjnego są:

- sposób pojmowania języka obcego jako przedmiotu poznania – język nie jest utożsamiany z systemem gramatycznym czy leksykalnym, język to przede wszystkim funkcje (takie jak, na przykład, “zapraszanie”, “sugerowanie”, “argumentowanie”), które uczniowie winni opanować; uczniowie powinni mieć również świadomość konieczności stosowania w komunikowaniu się bezpośrednim i pośrednim różnych stylów wypowiedzi, zależnych od sytuacji komunikacyjnych i statusu rozmówców;
- priorytetowe traktowanie umiejętności – o opanowaniu języka decyduje nie znajomość jego struktury, ale umiejętność tworzenia efektywnych komunikatów, adekwatnych do zaistniałych sytuacji komunikacyjnych.

Tak więc celem nauczania i uczenia się języka obcego nie jest osiągnięcie bezwzględnej poprawności gramatycznej wypowiedzi osób uczących się, lecz wykształcenie kompetencji komunikacyjnej, rozumianej jako zdolność skutecznego porozumiewania się. O skuteczności komunikatu decyduje jego zrozumiałość. Komunikat, aby być przyjętym przez odbiorcę, musi być przez niego zrozumiany, a więc konieczny jest niezbędny poziom poprawności gramatycznej i leksykalnej.

Poza tym, komunikat winien być zgodny z obowiązującymi normami socjokulturowymi, w przeciwnym wypadku akt komunikacji zostanie przerwany.

Kształtowaniu kompetencji komunikacyjnej sprzyja taka organizacja procesu dydaktycznego, w której uczeń może uczestniczyć w możliwie wielu aranżowanych przez nauczyciela sytuacjach, gwarantujących wykorzystanie języka obcego w sposób zbliżony do naturalnych sytuacji komunikowania się w życiu codziennym. W podejściu komunikacyjnym przeważają ćwiczenia o charakterze aktywizującym (dialogi, symulacje, dyskusje), a nie odtwórczym, chodzi bowiem o wytworzenie u uczniów gotowości do posługiwania się językiem obcym, wykształcenia umiejętności zdobywania i przekazywania informacji.

Realizując program w zakresie nauczania gramatyki, proponujemy zastosowanie metody indukcyjnej. Polega ona na tym, że uczeń samodzielnie odkrywa zjawiska systematycznie pojawiające się w języku, samodzielnie formułuje hipotezy dotyczące reguł gramatycznych. Główną zaletą tego podejścia jest to, że uczniowie lepiej rozumieją reguły gramatyczne i na dłużej je zapamiętują, jeśli w ich odkrycie i sformułowanie zainwestowali więcej czasu i wysiłku.

Oto charakterystyczne **cechy podejścia indukcyjnego**:

- gramatyka zawsze pokazana jest w kontekście, występuje w tekście do czytania lub w dialogu; w ten sposób uczeń ma do dyspozycji przy formułowaniu hipotez kontekst szerszy niż jedno zdanie, co bywa kluczowym czynnikiem w określeniu znaczenia struktury;
- w procesie odkrywania gramatyki uczeń nie jest pozostawiony sam sobie – nauczyciel lub podręcznik proponują mu do wykonania zadania i pytania, których celem jest stopniowe naprowadzenie ucznia na właściwą regułę; odpowiednio opracowana sekwencja zadań nie tylko pomaga w odkryciu reguły, ale i zapobiega sformułowaniu niepoprawnych wniosków;
- w procesie odkrywania uczeń zwraca uwagę zarówno na formę nowej struktury, jak i na jej znaczenie i użycie.

Przy pracy nad słownictwem przydatne okazują się techniki podejścia leksykalnego, kładącego nacisk na nauczanie i zapamiętywanie wyrazów w kontekście i w związkach z innymi wyrazami. Podejście to proponuje położenie akcentu na nauczanie słownictwa, prezentowanego w szerszym kontekście, w powiązaniu z tematem lub sytuacją i innymi jednostkami leksykalnymi. Szczególną uwagę zwrócić należy na uczenie nie tylko pojedynczych wyrazów, ale i stałych związków frazeologicznych, utartych zwrotów, idiomów, gdyż to one właśnie umożliwiają porozumiewanie się w sposób poprawny, precyzyjny i skuteczny.

Pracę nad kompetencją komunikacyjną wspomaga też podejście Task – Based Learning, zgodnie z którym proces uczenia się języka zachodzi w związku z wykonywaniem przez uczniów określonego zadania. Zadanie zajmujące centralne miejsce w tym podejściu jest swego rodzaju impulsem do wykorzystywania języka w sposób zbliżony do tego, w jakim posługujemy się nim w życiu codziennym.

Uczniowie mają osiągnąć określony cel komunikacyjny, a więc w sposób niezwykle naturalny:

- korzystają z opanowanych już wiadomości i umiejętności językowych, co korzystnie wpływa nie tylko na doskonalenie biegłości w posługiwaniu się językiem, ale również sprzyja kształtowaniu się poczucia bezpieczeństwa (uczeń ma prawo wyboru środków językowych) i pewności siebie;
- wzbogacają wiadomości i umiejętności językowe w sytuacji “odczuwalnej potrzeby”, a więc, najbardziej sprzyjającej uczeniu się, dokonują wyboru tych środków językowych, które najlepiej wyrażają ich intencje, co z kolei sprzyja

podniesieniu poziomu motywacji do posługiwania się językiem obcym w celach komunikacyjnych i systematycznemu aktywizowaniu opanowanych wiadomości i umiejętności językowych.

Przy doborze technik nauczania należy uwzględnić:

- konieczność kształtowania dwóch typów kompetencji: komunikacyjnej i lingwistycznej;
- konieczność kształtowania czterech sprawności językowych (rozumienie mowy ze słuchu, mówienie, czytanie i pisanie);
- konieczność stosowania technik wspierających integrację sprawności językowych.

Proces dydaktyczny powinien być organizowany w taki sposób, aby uczniowie mogli:

- poszerzać wiadomości i umiejętności językowe i pozajęzykowe;
- skutecznie aktywizować i doskonalić opanowane już wiadomości językowe i pozajęzykowe;
- dysponować szerokim repertuarem modeli zdań i reakcji językowych gotowych do zastosowania w różnorodnych sytuacjach komunikacyjnych (zarówno w komunikowaniu się bezpośrednim, jak i pośrednim);
- poznać stosowane w czasie egzaminu dojrzałości techniki sprawdzania stopnia opanowania poszczególnych sprawności językowych. [Kłos, Sikorzyńska 1].

3.2 Organizacja pracy z niejednorodnymi zespołami uczniów

W realiach polskiego technikum nauczyciel języka angielskiego najczęściej pracuje z liczebnymi zespołami uczniów. Postulowany podział na grupy nie zawsze jest możliwy do wprowadzenia (między innymi ze względu na ciągle odczuwane braki kadrowe, skąpą bazę lokalową szkół), a w placówkach, w których udało się pokonać te trudności natury obiektywnej, nie zawsze podstawą podziału klasy na grupy było kryterium zaawansowania opanowania języka. Tak więc najczęściej nauczyciel pracuje z zespołami niejednorodnymi, przede wszystkim pod względem możliwości intelektualnych i psychofizycznych, co z kolei wpływa na różnice w stopniu motywacji do uczenia się języka, wykorzystywania go jako narzędzia komunikowania się i poznania oraz w preferowanym stylu uczenia się, pracy, a wyraża się w niekiedy poważnych różnicach w stopniu opanowania języka. Nie fetyszyzując roli szkoły należy podkreślić, że sukces ucznia w szkolnej nauce języka angielskiego w dużym stopniu zależy od przedsięwzięć podejmowanych przez nauczyciela.

Oznacza to, że nauczyciel, dysponując szerokim repertuarem najbardziej efektywnych dla zespołu uczniowskiego i uczniów sposobów postępowania pedagogicznego, jest w stanie kreować proces nauczania – uczenia się języka angielskiego w taki sposób, by wspomóc swoich uczniów w osiągnięciu określonych celów. [Kłos, Sikorzyńska 1]

3.3 Kształtowanie motywacji ucznia

Nauczyciel może i powinien świadomie kreować sytuacje sprzyjające kształtowaniu czynników warunkujących motywację. Wśród czynników wpływających na podniesienie motywacji do uczenia się, a zależnych również od nauczyciela są:

- **poziom stresu** – jedynie umiarkowany poziom napięcia towarzyszącego wykonaniu zadania sprzyja uczeniu się. Zadanie zbyt łatwe dla ucznia nie wywołuje u niego gotowości do uczenia się. Zadanie zbyt trudne – zniechęca do podjęcia próby wykonania. Nauczyciel powinien każdorazowo dostosować poziom trudności zadań do możliwości uczniów. I tu w sukurs przychodzą opisy osiągnięć uczniów w ramach poziomów wymagań. Świadomie dostosowując zadanie do możliwości intelektualnych ucznia nauczyciel indywidualizuje proces dydaktyczny i, tym samym, wspomaga ucznia w osiągnięciu określonego celu;
- **świadomość celów** – jednoznaczne określenie realistycznych i możliwych do osiągnięcia celów, wraz ze wskazaniem sposobów ich osiągnięcia. Uczniowie technikum są na tyle dojrzałymi uczestnikami procesu kształcenia, że lepsze efekty w krótszym czasie przynoszących świadome działania. Znajomość celów, a także świadomość możliwych sposobów ich osiągnięcia zapewniają uczniowi autonomię w zakresie wyboru techniki uczenia się i poziomu opanowania czynności świadczących o osiągnięciu tych celów. Równocześnie, określając cele, nauczyciel ma możliwość kształtowania poziomu motywacji uczniów przez urealnienie zbyt ambitnych, często nieosiągalnych indywidualnych celów jednych uczniów i mobilizowanie tych, których zadawała spełnienie jedynie podstawowego poziomu wymagań. Również i ten, wskazany czynnik motywujący w dużej mierze jest związany ze stopniem czytelności, zrozumiałości i akceptacji przez uczniów poziomów wymagań, które tworzą nauczycielski system oceniania. Im bardziej konsekwentnie wymagania te są stosowane w praktyce, tym łatwiej będzie uczniom podejmować decyzje związane z ich indywidualnymi osiągnięciami, tym szybciej nabędą oni umiejętności samooceny bazującej na krytycznym stosunku do efektów własnej pracy i tym rzadziej będą narażeni na rozczarowania.
- **poziom zainteresowania** – jedynie zadanie dydaktyczne wzbudzające zainteresowanie uczniów sprzyja uczeniu się. Sam język obcy jako przedmiot nauczana, materiał nauczania (zarówno ten faktograficzny, składający się na komponent socjokulturowy, jak i “czysto językowy” – funkcje języka, style, funkcjonalnie traktowana gramatyka), a także różnorodne techniki nauczania stwarzają ogromne możliwości odwoływania się, bazowania i nawiązywania do zainteresowań uczniów, a tym samym, do podnoszenia poziomu motywacji. W procesie dydaktycznym należy dążyć do wzbudzenia zainteresowania: tematem, problemem, zagadnieniem – nauczyciel powinien tak dobierać materiały dydaktyczne, by z jednej strony zapewniały osiągnięcie zamierzonych celów, z drugiej zaś – były wystarczająco atrakcyjne dla uczniów. Między innymi na tym polega elastyczność tego programu, że obok rekomendowanych materiałów dla ucznia i nauczyciela, dopuszcza on wykorzystanie innych, pod warunkiem, że sprzyjają one osiągnięciu wskazanych w programie celów przedmiotowych i ponadprzedmiotowych:

- ✓ praktyczną przydatnością opanowanych wiadomości i umiejętności – ten czynnik jest szczególnie istotny przy kształtowaniu zarówno kompetencji lingwistycznej, jak i komunikacyjnej. Zilustrowanie funkcjonowania w języku “akademickiej na pierwszy rzut oka, struktury gramatycznej odpowiednio dobranym, czytelnym dla ucznia, aktualnym i realnym kontekstem ożywia, urealnia i upraktycznia te niekiedy trudne do czynnego opanowania zjawiska i zasady językowe;
- ✓ sposobem rozwiązania zadania dydaktycznego – ta sfera zainteresowań, jakkolwiek nie zawsze i nie do końca uświadomiona i zwerbalizowana, jest najbardziej powszechna wśród uczniów, niezależnie od ich poziomu motywacji i opanowania języka angielskiego. Uczniowie ambitni zainteresowani są w miarę pełnym, wieloaspektowym przedstawieniem zadania. Uczniowie, którzy osiągają słabsze wyniki i nie są zainteresowani przedmiotem, świadomie dążą do rozwiązania postawionego zadania najprostszym, według nich, sposobem. Niezależnie jednak od intencji, zarówno jedni jak i drudzy, poszukując i decydując o sposobie rozwiązania zadania dydaktycznego, oprócz uczenia się świadomego, uruchamiają mechanizmy uczenia się mimowolnego i, tym samym, rozwijają swoje wiadomości i umiejętności. Zadaniem nauczyciela jest więc taki dobór problemów, by nie została zachwiana równowaga między stopniem ich trudności a poziomem napięcia, towarzyszącego ich wykonaniu i taki sposób ich formułowania, by dopuszczał wielość prawidłowych rozwiązań.
- **poczucie sukcesu** – występowanie tego czynnika, który chyba w największym stopniu wpływa na poziom motywacji nie tylko do uczenia się, lecz również do podejmowania jakichkolwiek działań, w ogromnej mierze jest uzależnione od nauczyciela. Trudno bowiem oczekiwać, że uczniowie technikum, którzy dopiero nabywają umiejętności samokontroli i samooceny, potrafią na tyle krytycznie ocenić rezultaty swojej pracy, że będzie to ocena zgodna z faktycznym stanem rzeczy i że pozwoli ona samemu uczniowi postrzegać prezentowane osiągnięcia w kategoriach sukcesu lub porażki. Najskuteczniejszym sposobem wyzwalania poczucia sukcesu jest systematyczne dostarczanie uczniowi rzetelnej informacji o poziomie jego osiągnięć i poczynionych przez niego postępach. Tego typu informacja powinna się pojawiać przy okazji formułowania ocen oraz komentowania rezultatów wykonania różnorodnych zadań dydaktycznych. W tym wypadku można i należy zwrócić uwagę na zależność między realnym przyrostem wiadomości i umiejętności, stopniem trudności zadania, wysiłkiem włożonym w jego rozwiązanie i poczuciem sukcesu – poczuciem, które staje się napędem do podejmowania kolejnych, bardziej skomplikowanych zadań.

3.4 Wspomaganie autonomii ucznia

Nauczyciel powinien kreować proces dydaktyczny w taki sposób, by również wspomagać uczniów w rozwijaniu ich indywidualnych technik i strategii samodzielnej pracy nad językiem. Umiejętność stosowania najbardziej efektywnych technik przyswajania nowych wiadomości i doskonalenia umiejętności warunkuje i, niejednokrotnie, decyduje o sukcesie w czasie studiów i w pracy zawodowej, a w sferze korzystania z języka obcego jako narzędzia komunikowania się i poznania jest warunkiem podstawowym. Zmierzając do kształtowania tej ważnej umiejętności, nauczyciel powinien podjąć następujące działania:

- zdiagnozowanie poziomu umiejętności samodzielnego uczenia się uczniów. Diagnoza taka powinna być przeprowadzona na jednym z pierwszych zajęć języka angielskiego w technikum bowiem jej wyniki warunkują decyzje dotyczące dalszego postępowania, natomiast formy pozyskania określonych informacji są różne. Nauczyciel może:
 - ✓ obserwować samodzielną pracę ucznia na lekcji;
 - ✓ przeprowadzić lekcję poświęconą sposobom uczenia się języka angielskiego (pogadanka, wypowiedzi uczniów, dyskusja);
 - razem z uczniami podjąć próbę stworzenia swego poradnika.
- rozpoznanie ośrodków sensorycznych preferowanych przez uczniów w procesie uczenia się. W zależności od wyników tego rozpoznania nauczyciel powinien konstruować zajęcia dydaktyczne w taki sposób, aby:
 - ✓ nowe, trudne elementy treści nauczania wprowadzać technikami bazującymi na tych ośrodkach;
 - ✓ wykorzystywać techniki bazujące na pozostałych, słabiej wykorzystywanych ośrodkach sensorycznych celem uruchomienia ich i wzmocnienia ich udziału w procesie uczenia się języka angielskiego, co, w rezultacie, powinno owocować większą efektywnością tego procesu.
- instruowanie uczniów, jakie sposoby i techniki winni stosować, by w stosunkowo krótkim czasie, ale w sposób trwały, opanowali określone elementy treści nauczania i doskonalili je. Ten postulat powinien być realizowany przy okazji:
 - ✓ formułowania ocen – komentarz adresowany do ucznia (patrz rozdział poświęcony ocenianiu);
 - ✓ formułowania zadań wykonywanych przez uczniów w czasie lekcji formułowania zadań domowych.

4 Spodziewane efekty w ramach czterech sprawności językowych

4.1 Sprawność rozumienia ze słuchu

Krąg odbioru, którym dysponuje uczeń, praktycznie pokrywa się z jego kręgiem nadawania, co oznacza, że uczeń jest w stanie odbierać tylko te komunikaty, które zbudowane są z jednostek językowych aktywnie przez niego opanowanych. Samodzielnie uczeń jedynie sporadycznie uruchamia mechanizmy domysłu językowego i/lub antycypacji. Wymaga stymulowania zarówno w sferze stosowania określonych strategii słuchania, jak i wykonywania określonych czynności na bazie wysłuchanych komunikatów. Typowym sposobem odbierania wypowiedzi ustnych jest, swego rodzaju, słuchanie “linearne”

- uwaga ucznia skoncentrowana jest na zrozumieniu kolejnych słów komunikatu i w momencie zetknięcia się z nowym lub niezrozumiałym elementem języka proces słuchania zostaje przerwany. W komunikowaniu się bezpośrednim taki właśnie sposób odbierania komunikatów ustnych utrudnia, ale nie uniemożliwia zaistnienie aktu komunikacji;
- natomiast w przypadku komunikowania pośredniego osiągnięcia można rozpatrywać przede wszystkim w odniesieniu do komunikatów osadzonych zarówno pod względem formy, treści, jak i języka w znanym uczniowi kontekście sytuacyjnym.

W zakresie percepcji tego typu komunikatów uczeń:

- rozpoznaje i wyodrębnia przyswojone elementy językowe;
- prawidłowo dzieli strumień mowy (tempo dydaktyczne), w przypadku tempa naturalnego jest w stanie wyodrębnić jedynie fragmenty lub pojedyncze zdania, traktując całą wypowiedź jak swoiste tło dźwiękowe;
- jedynie sporadycznie rozróżnia słowa o podobnym brzmieniu i to pod warunkiem, że są one opanowane przez niego w stopniu umożliwiającym aktywne wykorzystanie;
- prawidłowo określa formę wysłuchanego komunikatu, pod warunkiem, że ma ona postać modelową, typową.

W zakresie rozumienia treści komunikatu uczeń:

- określa ogólny sens wysłuchanej wypowiedzi;
- wyodrębnia informacje, które występują w zrozumiałych dla niego kontekstach i są wyrażone zrozumiałym językiem, jednak ma trudności w wydzieleniu tylko żądanych informacji, bądź rozgraniczeniu informacji głównych drugorzędnych, ogólnych i szczegółowych;
- zauważa silne, jednoznacznie wyrażone związki między poszczególnymi częściami wysłuchanego komunikatu, pod warunkiem, że jego struktura jest modelowa;
- jest w stanie śledzić fabułę komunikatu tylko w wypadku klarownej struktury formalnej, zrozumiałego języka i niemal dydaktycznego tempa wypowiedzi.

4.2 Sprawność mówienia

- w zakresie kompetencji komunikacyjnej uczeń potrafi dokonać prawidłowego wyboru formy wypowiedzi;
- uczeń potrafi zadawać proste pytania i udzielać odpowiedzi na temat ludzi, zdarzeń, miejsc, zjawisk;
- uczeń potrafi formułować proste wypowiedź o sobie, rodzinie, otoczeniu oraz relacjonować zdarzenia;
- uczeń potrafi wyrażać uczucia, emocje, upodobania, opinie, określać swoje potrzeby, i umiejętności w zakresie poznanych funkcji językowych;
- uczeń potrafi inicjować i podtrzymywać prostą rozmowę dotyczącą typowych sytuacji dnia codziennego (np. rozmowa w sklepie, restauracji itp.).

4.3 Sprawność czytania

- uczeń potrafi odszukać konkretną informację w krótkim tekście (scanning);
- uczeń rozumie ogólny sens czytanego tekstu (skimming);
- uczeń podejmuje próby domyślania się znaczeń nieznanymi słów lub fraz w oparciu o kontekst;
- uczeń rozumie bardzo proste teksty autentyczne np. menu, reklamy, życzenia, proste instrukcje;
- uczeń potrafi zaakceptować fakt że nie wszystkie zwroty w tekście będą jednakowo zrozumiałe;
- uczeń nie traktuje niezrozumiałych słów jako przeszkodę w podejmowaniu prób zrozumienia tekstu.

4.4 Sprawność pisania

- uczeń potrafi przekazać prostą informację pisemną w oparciu o podany wzór i samodzielnie napisać krótki list lub opowiadanie o sobie, zainteresowaniach, itp., wypełnić prostą ankietę lub formularz;
- uczeń ukierunkowuje swoje wysiłki na jasność sformułowań i czytelny przekaz komunikatu bardziej niż na poprawność gramatyczną i ortograficzną pisanego tekstu;
- uczeń potrafi posługiwać się prostymi strukturami zdaniowymi, o wąskim zakresie słownictwa, którym dysponuje;
- uczeń potrafi radzić sobie w sytuacji gdy nie zna odpowiednich słów wyrażając prośbę o pomoc np.; o przypomnienie słów, odwołując się do modelu w książce, zeszytcie;
- uczeń wie jak samodzielnie korzystać z dostępnych materiałów w postaci słowników dwujęzycznych, tekstów źródłowych, Internetu.

5 Sprawdzanie i ocenianie szkolnych osiągnięć uczniów

Sformułowanie oceny zarówno bieżącej (częstkowej), jak i semestralnej czy końcoworocznej powinno być poprzedzone badaniem osiągnięć szkolnych uczniów.

Jakkolwiek kontrolowanie i ocenianie często postrzegane jest jako jedność, to należy pamiętać, że ze względu na cele są to różne procesy. Kontrolowanie jest działaniem mającym na celu stwierdzenie, czy uczniowie opanowali określone wiadomości i umiejętności, czyli, innymi słowy, czy potrafią wykonać czynności składające się na wybrany zakres treści nauczania. Tak więc kontrola nie zawsze musi być uwieńczona oceną wyrażoną stopniem szkolnym. Ocenianie ma na celu udzielenie odpowiedzi na pytanie, który z poziomów wymagań spełniają wyniki pracy ucznia, na którym z poziomów wymagań plasują się jego osiągnięcia.

Ocena szkolna w swej funkcji dydaktycznej powinna być informacją (dla ucznia i dla nauczyciela) o stopniu opanowania określonych wiadomości i umiejętności. Przyjęcie takiego założenia po pierwsze - zawęży przedmiot oceny do efektów, a po drugie - nakłada na nauczyciela obowiązek formułowania oceny, a nie konstatowania jedynie faktu spełnienia określonego poziomu wymagań przez wystawienie stopnia. Stopień szkolny jest jedynie symbolem określającym poziom opanowania badanych wiadomości i umiejętności, podczas gdy ocena szkolna to stopień (element obiektywny) opatrzony komentarzem (element subiektywny) adresowanym do ucznia. Komentarz ten powinien zawierać:

- informację o zakresie treści nauczania na bazie której została przeprowadzona kontrola osiągnięć – uczeń musi mieć świadomość, jakie wiadomości i umiejętności podlegały kontroli i ocenie;
- informację o sposobie uzyskania oceny – uczeń musi mieć świadomość sposobu egzekwowania badanych wiadomości i umiejętności;
- informację o indywidualnych osiągnięciach i zauważonych niedociągnięciach lub brakach wraz ze swoistą, zindywidualizowaną receptą dalszego postępowania, mającego na celu doskonalenie umiejętności – uczeń musi mieć świadomość (lub potwierdzenie) swoich osiągnięć, musi być poinstruowany o sposobach ich doskonalenia, a także technikach pracy umożliwiających zniwelowanie niedociągnięć czy błędów. Szczególnie ten trzeci element komentarza odgrywa ogromną rolę w kształtowaniu umiejętności samokontroli, samooceny, samodzielnego uczenia się i poczucia odpowiedzialności za efekty własnej pracy.

5.1 Co, kiedy i jak sprawdzać?

Ogólne określenie przedmiotu kontroli wynika z ogólnego celu nauczania języka angielskiego. Absolwent technikum winien legitymować się opanowaniem języka w stopniu umożliwiającym aktywne uczestniczenie w różnorodnych sytuacjach komunikacyjnych. Należy więc sprawdzać poziom opanowania tych umiejętności, które składają się na szeroko pojmowaną kompetencję komunikacyjną, a które zostały wskazane w programie przy okazji opisu szczegółowych celów nauczania, uwag dotyczących

organizacji procesu dydaktycznego i sposobów kształtowania czterech sprawności językowych.

Każda umiejętność składa się z czynności (mniej lub bardziej skomplikowanych) i to właśnie zdolność wykonania czynności powinna być obiektem kontroli. Innymi słowy, nauczyciel przed przystąpieniem do badania osiągnięć szkolnych uczniów powinien mieć świadomość, że podejmuje to działanie celem uzyskania odpowiedzi na pytanie: Czy mój uczeń potrafi wykonać określoną czynność? (np. Czy mój uczeń potrafi wskazać w przeczytanym tekście słowa i wyrażenia synonimiczne do podanych?), a nie: Czy mój uczeń wie? (np. Czy mój uczeń zna synonimy podanych słów?). Przeniesienie roli informacji teoretycznych, dotyczących struktury kodu, jakim jest język, zasad i praw, które nim rządzą, uniemożliwia efektywne opanowanie tego umiejętnościowego przedmiotu. Zasady i prawa językowe są na tyle ważne, na ile wpływają na opanowanie języka jako narzędzia komunikowania się i poznania, pełnią więc służebną rolę wobec czynności i umiejętności i nie powinny same w sobie być przedmiotem kontroli.

Sprawdzanie jest nieodłącznym elementem procesu dydaktycznego i dlatego powinno występować niemal w każdym jego momencie, w każdym ogniwie jednostki lekcyjnej. Kontrola w czasie tak zwanej rozgrzewki językowej (*warm – up*) może polegać na sprawdzeniu wykonania zadania domowego (w formie ustnej lub pisemnej, jeżeli temat zadania wiąże się z problematyką lekcji lub jego wykonanie warunkuje jej przeprowadzenie), zbadaniu opanowania umiejętności ćwiczonych

bezpośrednio na poprzedniej lekcji, a koniecznych w czasie bieżącej, lub zbadaniu opanowania i zaktywizowaniu wiadomości i umiejętności, z którymi uczeń zetknął się wcześniej, a które są niezbędne dla przeprowadzenia planowanych zajęć. Główne ogniwo jednostki lekcyjnej, niezależnie od typu lekcji jest, praktycznie rzecz biorąc, ciągiem świadomie aranżowanych sytuacji dydaktycznych, w których uczniowie wykonując określone zadania, tak naprawdę wykonują ćwiczenia o charakterze wdrażającym, utrwalającym i, oczywiście, sprawdzającym. Jedynie wykonanie przez uczniów ćwiczeń reprezentujących tę ostatnią grupę upoważnia nauczyciela do realizacji kolejnych etapów procesu dydaktycznego. W przypadku niepowodzeń uczniów, świadczących o nieosiągnięciu przez nich określonych celów, należy przede wszystkim określić trudności, zrewidować przyjętą strategię działania dydaktycznego, a następnie zaplanować inny, bardziej efektywny dla zespołu uczniów sposób postępowania (inne techniki nauczania – uczenia się, inne typy i rodzaje ćwiczeń, materiały dydaktyczne czy wręcz szczególny dobór kontekstów). I wreszcie ostatnie ogniwo lekcji – zakończenie, czas przeznaczony na usystematyzowanie poznanych wiadomości i kształtowanych umiejętności, a także na przygotowanie uczniów do wykonania zadania domowego. Dobrą formą zarówno rekapitulacji, jak i “rozgrzania” uczniów do podjęcia wykonania pracy domowej są ćwiczenia o charakterze sprawdzającym, które pozwalają uczniowi stwierdzić przyrost wiadomości i umiejętności, zauważyć, w jakim stopniu osiągnięte zostały przez niego określone cele, ocenić możliwość samodzielnego wykonania zadania domowego, a w przypadku wątpliwości:

- wyjaśnić je jeszcze w trakcie zajęć dydaktycznych. Nauczycielowi zaś ćwiczenia takie pomogą stwierdzić przyrost wiadomości i umiejętności uczniów, efektywność przyjętych działań dydaktycznych, a w przypadku niepowodzeń uczniów;
- podjąć niemal natychmiast działania naprawcze.

Oprócz kontroli bieżącej, dokonywanej w trakcie kolejnych zajęć dydaktycznych, należy przeprowadzać kontrolę “etapową” po zakończonej realizacji jednostki metodycznej czy cyklu zajęć poświęconych wybranemu problemowi, semestralną i końcoworoczną.

Oczywiście, kontrola okresowa ma inny niż bieżąca charakter – jej celem jest stwierdzenie, czy uczniowie opanowali kluczowe dla posługiwania się językiem umiejętności. Nie powinna ona koncentrować się na “detalach” – wyspecjalizowanych umiejętnościach, bazujących na szczegółowych, “wysublimowanych” wiadomościach. Przeprowadzenie kontroli okresowej powinno odbywać się zarówno w formie pisemnej, jak i ustnej – badaniu winny podlegać umiejętności składające się na cztery kształtowane w procesie dydaktycznym sprawności językowe.

W przypadku, gdy uczeń wykonuje zadanie sprawdzające pisemnie, a zadanie to bada inne sprawności niż pisanie (np. sprawność czytania, rozumienia mowy ze słuchu), to o wykonaniu zadania decyduje jego poprawność merytoryczna.

Ważne jest, aby kontrola okresowa poprzedzona była serią ćwiczeń (może to być specjalnie zaplanowana jednostka lekcyjna) aktywizujących umiejętności, które będą podlegały badaniu. Uczniowie powinni być uprzedzeni nie tylko o terminie planowanej kontroli, lecz również o jej formie i zakresie.

Kontrola odbywać się może z wykorzystaniem podręczników i materiałów dydaktycznych proponowanych przez autorów albo narzędzi kontroli skonstruowanych przez nauczyciela. Do serii podręczników *New Opportunities* polecamy książeczki z testami wydawnictwa Pearson Education.

5.2 Co, kiedy i jak oceniać?

Zdefiniowanie oceny jako informacji o stopniu opanowania przez ucznia określonych wiadomości i umiejętności w odniesieniu do przyjętych i obowiązujących kryteriów (poziomy wymagań) jednoznacznie wskazują jej przedmiot – ocenianiu podlega sposób wykonania czynności zmierzających do rozwiązania zadania. W procesie

kontroli uczeń prezentuje stopień opanowania określonych umiejętności. W procesie oceniania należy stwierdzić, który z poziomów wymagań (kryteria którego ze stopni szkolnych) spełniają osiągnięcia ucznia. Oczywiście takie porównanie prezentowanych przez ucznia umiejętności z obowiązującym nauczycielskim i wewnątrzszkolnym systemami oceniania jest możliwe wtedy i tylko wtedy, gdy te systemy:

- zostały opracowane i są zgodne z założeniami dokumentów wyższego szczebla (programy nauczania, standardy egzaminacyjne, podstawa programowa);
- są zrozumiałe dla uczniów i zostały przez nich zaakceptowane;
- funkcjonują, czyli są konsekwentnie stosowane w każdej sytuacji oceniania.

Formułowanie oceny wieńczącej jakikolwiek proces kontroli (np. wypowiedź ustna, wykonanie zadania domowego, sprawdzian, zadanie klasowe, praca projektowa) jest jego naturalną konsekwencją, natomiast tak zwane “stopnie za aktywność” powodują pewne zachwianie pozycji oceny jako informacji. Swoista instytucja “plusów za aktywność”, czy “stopni za aktywność” ma długą tradycję w szkołach i jest kultywowana zarówno przez nauczycieli, którzy stosują tę technikę celem motywowania uczniów do pracy w czasie lekcji, jak i uczniów, którzy upatrują w niej możliwość bezstresowego zdobycia stopnia. Każdy sposób przynoszący zamierzone i pozytywne efekty jest dobry, dlatego też, jeżeli nauczyciel pragnie usatysfakcjonować ucznia za jego pracę na lekcji, może to robić w sposób, który uważa za najbardziej skuteczny. Nie powinna to być jednak ocena wyrażona stopniem szkolnym, bowiem w takim kontekście nabiera ona wymiaru nagrody.

Jeżeli uczeń pracuje w czasie zajęć dydaktycznych w sposób wyróżniający go spośród całego zespołu, to świadczy to o opanowaniu przez niego umiejętności umożliwiających taką pracę w stopniu wyższym niż pozostali uczniowie, i jest świadectwem określonego

poziomu jego przygotowania merytorycznego. Jeżeli tak, to mimo, że nie uczestniczył w świadomie zaaranżowanej przez nauczyciela kontroli, wykazał się określonymi osiągnięciami, potrafił wykonać określone czynności, których jakość może i powinna być oceniona. Tak więc, problem tkwi nie tyle w samym fakcie wystawienia stopnia, ile w komentarzu do tego stopnia. Uczeń powinien uzyskać ocenę nie za aktywność w czasie lekcji, a za umiejętność wykonania określonych czynności w sposób opisany przez któryś z poziomów wymagań.

Tylko wtedy mamy do czynienia z konsekwentnym traktowaniem oceny jako informacji. Ma ona również wtedy działanie wychowawcze – uczeń nabiera przeświadczenia, że jego umiejętności mogą być sprawdzane i oceniane nie tylko w czasie “ceremoniału odpytywania.” Ocena ma wtedy również oddziaływanie motywujące, nie tylko do systematycznej pracy – uczenia się, lecz również do korzystania z opanowanych wiadomości i umiejętności w różnych sytuacjach.

Ocenianie powinno wystąpić niemal natychmiast po dokonaniu kontroli, oczywiście, jeżeli przeprowadzona kontrola miała doprowadzić do sformułowania oceny, wyrażonej stopniem szkolnym. W przypadku kontroli bieżącej wymóg ten jest łatwy do spełnienia: uczeń wykonuje zadanie, nauczyciel komentuje sposób i efekt wykonania i, w oparciu o obowiązujące kryteria, formułuje ocenę. Kontrola okresowa, która najczęściej obejmuje cały zespół klasowy i przeprowadzana jest w czasie jednostki lekcyjnej z wykorzystaniem specjalnie przygotowanego narzędzia, nie może być zwieńczona natychmiastową oceną – prace muszą być poprawione, a to wymaga czasu. Ważne jest jednak, by przerwa między wykonaniem zadania a uzyskaniem informacji nie była zbyt długa. Idealnym rozwiązaniem jest poinformowanie uczniów o rezultatach ich pracy na kolejnej, po klasówce, lekcji. Uczniowie pamiętają wtedy jeszcze nie tyle same zadania, ile emocje towarzyszące ich rozwiązywaniu. Poziom stresu jest, oczywiście, o wiele niższy niż w czasie samej kontroli, jednak na tyle podwyższony, że rzetelna informacja o stwierdzonych osiągnięciach, niedociągnięciach czy błędach wraz z “receptą”, dotyczącą sposobów zniwelowania tych drugich, może odnieść pożądany skutek – dzięki nastawieniu emocjonalnemu uczeń może ją zapamiętać i, co ważniejsze, efektywnie zastosować w procesie uczenia się.

Przedstawione opisy niezbędnych osiągnięć uczniów, przyjęte na potrzeby tego programu definicje i określenia podstawowych pojęć dotyczących kontrolowania i oceniania, a także uwagi o miejscu kontroli i oceny w procesie dydaktycznym zmiernają do wskazania najbardziej efektywnego sposobu oceniania, jakim jest ocenianie kryterialne. W przeciwieństwie do oceniania intuicyjnego (w którym decyzja o sformułowaniu określonej oceny może być zależna – mimo woli osoby oceniającej – od wielu czynników zewnętrznych) przy ocenianiu kryterialnym:

- ocena sformułowana na podstawie analizy osiągnięć ucznia w kontekście przyjętych i obowiązujących kryteriów ma charakter zobiektywizowany;
- ocena jest nośna informacyjnie dla ucznia, który, znając obowiązujące kryteria i posiłkując się komentarzem sformułowanym przez nauczyciela, jest w stanie “rozkodować” jej znaczenie w odniesieniu do aktualnego stanu opanowanych przez siebie wiadomości i umiejętności, i na tej podstawie może podjąć decyzje dotyczące sposobów i organizacji własnej pracy;
- ocena jest nośna informacyjnie dla nauczyciela, który obserwując osiągnięcia swoich uczniów może wnioskować o słuszności lub konieczności zmiany podjętych decyzji dydaktycznych pojawia się możliwość indywidualizacji wymagań i samego procesu dydaktycznego.

6 Środki dydaktyczne

Podczas realizacji programu nauczania w 3-letnim cyklu będzie używany podręcznik *New Opportunities Pre-Intermediate*, autor: Harris M., Mower D., Sikorzyńska A., wyd. Longman a w 4 roku nauki podręcznik *Matura Podstawowa z Języka Angielskiego - Repetytorium do Matury*, autor: Umińska M., Mrozowska H., Szmerdt-Chandler D., wyd. Longman.

Wybrane przez nas podręczniki posiadają następujące zalety:

- sprzyjają opanowaniu podstawowych umiejętności i sprawności językowych;
- umożliwiają uczniom samodzielną naukę (podręczniki posiadają jasne i czytelne instrukcje) ułatwiają pracę nauczyciela (klarowny spis treści, wyraźne podziały na sekcje);
- są zgodne z podstawą programową;
- wprowadzają materiał o zróżnicowanym stopniu trudności;
- są odpowiednie dla uczniów na danym poziomie językowym i w danym wieku;
- zawierają ćwiczenia rozwijające wszystkie sprawności językowe, materiały dodatkowe (nagrania, testy);
- zawierają informacje mające na celu przygotowanie do egzaminu maturalnego, zawierają przykładowe testy, zestawy egzaminacyjne.

W trakcie realizacji programu nauczania nauczyciel nie powinien ograniczać się jedynie do podręcznika; powinien korzystać z różnych środków dydaktycznych co sprzyja przyswajaniu wiedzy przez uczniów oraz wpływa na atrakcyjność zajęć. Środki dydaktyczne powinny posiadać różnorodny materiał ilustracyjny, gry dydaktyczne, słowniki itp. Niezbędne materiały uzupełniające przy realizacji naszego programu to:

- słowniki techniczne, ćwiczenia gramatyczne, lektury pomocnicze, magnetofony, rzutnik multimedialny, ekran, laptop, płyty DVD w oryginalnych wersjach językowych.

Wybrane pomoce naukowe spełniają podstawowe funkcje:

- ułatwiają uczniom naukę – dostarczają dodatkowe bodźce, motywują;
- zwiększają atrakcyjność zajęć ;
- służą rozwijaniu kompetencji kluczowych;
- umożliwiają uczniom współpracę z nauczycielem.

7 Ewaluacja programu nauczania

Jednym z założeń programu jest to, że może on być modyfikowany w zależności od warunków czasowych, możliwości uczniów, używanych materiałów dydaktycznych. Natomiast ewaluacja programu ma za zadanie dostarczyć rzetelnych informacji i opinii na temat tego czy i dlaczego w wyniku realizacji programu zostały osiągnięte zamierzone i niezamierzone rezultaty.

Pierwszym etapem ewaluacji będzie badanie opracowanego materiału przed realizacją pod względem trafności doboru materiału, metod i form. Następnie program będzie badany w trakcie realizacji. Przebieg procesu kształcenia i dostosowanie określonych zadań będą tu analizowane. Ostatni etap ewaluacji będą to pomiar osiągnięć uczniów, analiza końcowych efektów realizacji programu w celu naniesienia poprawek i zmian.

Realizując założenia programu nauczania należy brać pod uwagę głównie zaangażowanie uczniów, ich aktywność podczas zajęć oraz wykazywanie inicjatywy do pracy własnej (wykonanie zadań domowych). Ocena uczniów ma służyć zachęcaniu ich do pracy na zajęciach. Dlatego też można wykorzystać następujące formy kontroli i oceny uczniów:

- obserwacja pracy uczniów na zajęciach;
- rozmowy z uczniami;
- ankiety dla uczniów;
- konkursy;
- analiza wytworów uczniów;
- samodzielne wykonanie zadań na zajęciach oraz zadań domowych;
- wywiady i rozmowy z rodzicami.

Wdrażając program nauczania należy monitorować jego realizację, czy spełnia oczekiwania uczniów. Można zastosować następujące techniki i narzędzia badawcze:

- lekcje otwarte, hospitacje diagnozujące – należy dokonać autorefleksji, czy zrealizowano cele kształcenia, np. wypełniając arkusz obserwacji hospitacji;
- bieżące sprawdzanie efektywności realizacji treści nauczania – pomiar osiągnięć uczniów poprzez testowanie, np. zadając prace domowe i omawiając je wspólnie na następnych zajęciach czy zadawanie krótkich pytań oraz indywidualnych ćwiczeń praktycznych na początku zajęć, jako przypomnienie i powtórzenie ostatniej lekcji, jak również sprawdzenie poziomu opanowanego materiału;
- ankieta wśród uczniów, dotycząca realizacji programu nauczania – należy dokonać autorefleksji, np. czy istnieje potrzeba modyfikacji programu, zgodnie z oczekiwaniami uczniów.

Podsumowując, modyfikację programu nauczania można dokonać w każdym momencie realizacji programu, jak również po zakończeniu jednego cyklu edukacyjnego; modyfikacja wynika wyłącznie z potrzeb ucznia.

Bibliografia

- [1] Kłós M., Sikorzyńska A., *Program nauczania – Teacher’s suport CD*, Pearson Education Polska 2008.
- [2] Bury E. (opracowanie), *Diagnoza implementacji Kompetencji Kluczowych w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnych i regionalnych oświaty i rynku pracy*, Rzeszów 2009.
- [3] Arends R. I., *Uczymy się nauczać*, WSiP, Warszawa 1994.
- [4] Harmer J., *How to teach English*, Addison Wesley Longman 1998.
- [5] Harmer J., *The practice of English language teaching*, Longman 2001.
- [6] Komorowska H., *Metodyka nauczania języków obcych*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2001.
- [7] Komorowska H., *O programach prawie wszystko*, WSiP S.A., Warszawa 1999.
- [8] Niemierko B., *Pomiar wyników kształcenia*, WSiP S.A., Warszawa 1999.
- [9] Revell J., Norman S., *In your hands, NLP in ELT*, Saffire Press, 1997.

Autor

Elżbieta Tokarczyk

Renata Wojtala-Lamplugh

JĘZYK ANGIELSKI

AUTORSKI PROGRAM KSZTAŁTOWANIA KOMPETENCJI KLUCZOWYCH

**Zespół Szkół Nr 4 im. Pułk. S. Dąbka
w Stalowej Woli**

*Koordinator merytoryczny kompetencji kluczowej w zakresie
porozumiewania się w językach obcych*

Anna Pado

Lublin 2009

Spis treści

Wprowadzenie i notatka o autorze	5
Opis programu	7
1 Cele nauczania	11
1.1 Cele ogólne	11
1.2 Szczegółowe cele edukacyjne	13
2 Treści/materiały nauczania	15
2.1 Słownictwo i funkcje językowe,	15
2.2 Zakres materiału gramatycznego	18
3 Techniki nauczania	20
3.1 Nauczanie sprawności językowych	20
3.2 Nauczanie słownictwa i struktur leksykalnych	22
3.3 Nauczanie gramatyki	22
3.4 Nauczanie wymowy	23
3.5 Praca projektowa	23
3.6 Materiały nauczania	23
4 Opis osiągnięć ucznia	25
4.1 Mówienie	25
4.2 Słuchanie	25
4.3 Pisanie	25
4.4 Czytanie	25
4.5 Inne umiejętności	26
5 Kontrola i ocena osiągnięć ucznia	27
5.1 Uwagi ogólne	27
5.2 Proponowane kryteria oceniania poszczególnych sprawności językowych	29
6 Projekt ewaluacji programu	34
6.1 Definicja ewaluacji	34
6.2 Procedura przeprowadzania ewaluacji	34
7 Aneks	35
7.1 Scenariusz zajęć lekcyjnych	35
Bibliografia	37

Wprowadzenie i notatka o autorze

Program nauczania języka angielskiego jako pierwszego języka obcego (kurs kontynuacyjny przeznaczony dla technikum w klasach od I – IV, IV etap edukacyjny):

Nauka j. angielskiego jako wiodącego: uczniowie kontynuujący naukę j. angielskiego z gimnazjum i przygotowujący się do egzaminu maturalnego na poziomie podstawowym lub rozszerzonym.

Wymiar godzin: język angielski wiodący: min. 2 godziny w tygodniu.

Autorzy: Elżbieta Tokarczyk, Renata Wojtala-Lamplugh

Elżbieta Tokarczyk – nauczyciel kontraktowy, zatrudniony w ZS Nr 4 od 2003 r. Przygotowuje młodzież do egzaminu maturalnego w części pisemnej i ustnej. Ponadto prowadzi opiekę nad praktykami i prowadzi opiekę nad praktykami metodycznymi studentów.

Renata Wojtala-Lamplugh – Nauczyciel dyplomowany, zatrudniony w ZS Nr 4 od 1999 r. Przygotowuje młodzież do egzaminu maturalnego w części pisemnej i ustnej, od 2006 r. jest egzaminatorem egzaminu maturalnego z języka angielskiego. Od 2005 r. pracuje jako lektor w prywatnej szkole językowej.

Opis programu

Niniejszy program opracowano, opierając się na Podstawie programowej kształcenia ogólnego dla liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych i techników (Rozporządzenie z dnia 23 sierpnia 2007 r.). Dotyczy on nauki języka angielskiego jako pierwszego języka obcego nowożytnego, rozpoczynającej się od poziomu poniżej niższego średnio zaawansowanego (tj. poziom początkowy i podstawowy).

Program ten uwzględnia założenia projektu: „Szkoła kluczowych kompetencji – Program rozwijania umiejętności uczniów szkół Polski Wschodniej”, którego celem jest zwiększenie dostępności do rozwoju kompetencji kluczowych uczniów szkół ponadgimnazjalnych, w szczególności technikum i szkół zawodowych. Program akcentuje czynnościowy charakter kształcenia i nastawiony jest na uczenie się poprzez działanie i przeżywanie. Zaproponowany w programie materiał nauczania i sposób jego realizacji jest spójny ze standardami egzaminu maturalnego na poziomie podstawowym oraz zawodowego.

Program przeznaczony jest do realizacji technikum mechanicznego o specjalności: obrabiarki sterowane numerycznie, w czasie minimum 240 godzin lekcyjnych (2 godziny tygodniowo w ciągu 4 lat).

Założenia

Według Sosnowskiej J. i Wieruszewskiej M. [Program nauczania języka angielskiego, 2002, str.3] uczniowie rozpoczynający naukę na IV etapie edukacyjnym wykształcili już w pewnym stopniu swój styl uczenia się, ponieważ albo uczyli się już języka angielskiego w gimnazjum (wariant kontynuacyjny), albo posiadają znajomość innego języka obcego nowożytnego (wariant początkowy).

W trakcie nauki w szkole ponadgimnazjalnej doskonalą i pogłębiają strategie efektywnego uczenia się, stopniowo przejmując odpowiedzialność za swoją edukację. Naszym zdaniem jest to założenie czysto teoretyczne i życzeniowe, pozbawione odzwierciedlenia w rzeczywistości. Uczniowie, którzy rozpoczynają naukę w szkole średniej, a szczególnie w szkołach zawodowych niejednokrotnie reprezentują coś wręcz przeciwnego do tych założeń. Po pierwsze, charakteryzuje ich strach przed podejmowaniem nowych decyzji i brak wsparcia ze strony rodziny, po drugie, nie mają opracowanych właściwych strategii efektywnego uczenia się i charakteryzuje ich brak motywacji do pracy.

Niniejszy program oparty jest na założeniu, że nauczyciel jest przewodnikiem i doradcą uczniów, pomagając im rozwijać wszystkie sprawności i umiejętności językowe oraz zdobywać wiedzę praktyczną, mającą zastosowanie w konkretnych sytuacjach życia codziennego oraz w środowisku pracy zawodowej.

Nauczyciel motywuje uczniów do pracy i przygotowuje ich do egzaminu maturalnego z języka angielskiego na poziomie podstawowym, jak również egzaminu zawodowego, uświadamiając im jednocześnie znaczenie znajomości tego języka w ich przyszłych studiach i pracy zawodowej. Zakładamy również, że nauczyciel rozbudza w uczniach ciekawość świata i otwartość na innych, przygotowując ich w ten sposób do życia w nowoczesnym świecie i zjednoczonej Europie, wśród ludzi o różnych obyczajach i tradycjach. Zakładamy, że absolwenci technikum będą osobami samodzielnie myślącymi, potrafiącymi rozwijać swoje zdolności i zainteresowania, i że zdobyte wiadomości będą umieli wykorzystać do pełniejszego rozumienia świata, innych ludzi i siebie, a przede wszystkim do znalezienia swojego miejsca w zmieniającej się rzeczywistości społeczno-ekonomicznej.

Użytkownicy i adresaci programu

Adresaci *Programu* to uczniowie technikum mechanicznego w wieku 16 – 19 lat, którzy rozpoczęli naukę tego języka przynajmniej w gimnazjum, a teraz będą ją kontynuować.

Charakterystyka uczniów, dla których program jest opracowany

Program jest adresowany do uczniów, którzy ukończyli gimnazjum i pragną kontynuować naukę w technikum. 63,7% uczniów ZS Nr 4 wywodzi się z małych miejscowości i wsi, którzy dojeżdżają codziennie do szkoły po kilkanaście, a nawet kilkadziesiąt kilometrów. Uczniowie często muszą pogodzić naukę z pomocą w pracach w gospodarstwach domowych. Pogarszająca się sytuacja materialna rodzin uczniów nie pozwala na kontynuowanie kształcenia, dla niektórych, szczególnie tych uczących się w klasach ZSZ trudna sytuacja materialna rodziny idzie w parze z chęcią szybkiego usamodzielnienia się i podjęcia pracy zarobkowej. Potrzeby uczniów w zakresie znajomości j. angielskiego różnią się znacznie. Dla niektórych uczniów (27%) dobra znajomość j. angielskiego może być szansą na osiągnięcie pomyślnej kariery zawodowej, podczas gdy inni (ok.20%) uczą się j. angielskiego z pobudek bardziej pragmatycznych, takich jak: podróżowanie, oglądanie TV w j. angielskim, czy korzystanie z programów komputerowych. Dla pewnej grupy uczniów (ok. 13%) j. angielski kojarzy się tylko ze szkolnym obowiązkiem. Ponadto uczniowie niejednokrotnie wykazują:

- strach przed podejmowaniem samodzielnych decyzji;
- niski poziom wiedzy z gimnazjum;
- brak motywacji do nauki i brak wsparcia ze strony rodziny.

W tej sytuacji szkoła staje się ważnym narzędziem w kształtowaniu właściwych postaw, cech, charakterów, stylów uczenia się itp. przyszłych absolwentów.

Podstawowe warunki realizacji programu to:

1. Minimum 240 godzin lekcyjnych w ciągu całego etapu edukacji (np. trzy lekcje tygodniowo w ciągu 3 lat lub dwie lekcje tygodniowo w ciągu 4 lat);
2. Pomoce dydaktyczne:
 - pakiet obowiązkowy dla ucznia
 - ✓ Harris M., Mower D., Sikorzyńska A., *New Opportunities*, Elementary i Pre-Intermediate, Student`s Book z płytą student`s CD, Longman 2008;
 - ✓ Johnston O., Ruse Ch., Sikorzyńska A., Mrozowska H., *New Opportunities*, Elementary i Pre-Intermediate, Matura Powerbook, Longman 2008;
 - ✓ Rosińska M., Mędela A., *Matura Repetytorium z Testami*, Macmillan 2006.

- pakiet dodatkowy dla ucznia:
 - ✓ Bingham C., *Technical English 1,2*, Student's Book z płytą student's CD, Longman 2008;
 - ✓ Multimedialny program *EuroPlus + Matura Masters*. Macmillan 2009;
 - ✓ Murphy R., *English Grammar in Use Third edition*, Edition with answers and CD-ROM pack, Cambridge University Press 2008;
 - ✓ Murphy R., *Essential Grammar in Use Third edition with answer and CD-ROM pack*, Cambridge University Press 2008;
 - ✓ Słownik techniczny.
- pakiet obowiązkowy dla nauczyciela:
 - ✓ Mugglestone P., *New Opportunities*, Elementary i Pre- Intermediate, Teacher's Book, Longman, 2008;
 - ✓ Rosińska M., Mędela A., *Matura Repetytorium z Testami*, Przewodnik maturalny, Macmillan 2009;
 - ✓ Class CD, zestaw płyt do kursu dla poziomów elementary i pre-intermediate;
 - ✓ Harris M., Mower D., Sikorzyńska A, *Opportunities in UK/US*, DVD., Longman (dla poziomu elementary i pre- intermediate);
 - ✓ *Opportunities in UK/US*, Video/DVD Activity Book – zeszyt ćwiczeń do video (dla poziomu elementary i pre- intermediate);
 - ✓ *New Opportunities Elementary Quick Tests*, Longman;
 - ✓ *New Opportunities Pre- Intermediate Quick Tests*, Longman.
- 3. Odpowiednio wyposażona pracownia językowa.
 - **Słowniki: Fisiak J., Adamska-Sałaciak A., Idzikowski M., Jagła E., Jankowski M., Lew R., Słownik współczesny, Longman 2007;**
 - **Plansze ze schematami tworzenia struktur gramatycznych i mapy krajów anglojęzycznych;**
 - **Środki techniczne: komputer, tablica interaktywna wraz z oprogramowaniem, nagłośnienie, dostęp do Internetu, magnetofon kasetowy oraz odtwarzacz płyt CD.**

1 Cele nauczania

1.1 Cele ogólne

Podstawą niniejszego programu jest dokument Ministerstwa Edukacji Narodowej Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych i techników [Rozporządzenie z dnia 23 sierpnia 2007 r.]. Opierając się na wskazanych przez nią zadaniach, określono cel nadrzędny nauczania ujętego w przedstawionym programie. Ten cel to wszechstronny rozwój ucznia. Z podstawy programowej wynikają też cele ogólne nauczania. Zakładają one wspomaganie wszechstronnego i harmonijnego rozwoju uczniów, tak aby:

- osiągnęli umiejętności językowe zapewniające sprawną komunikację w języku angielskim w odniesieniu do spraw życia codziennego;
- uzyskali wiedzę i umiejętności umożliwiające im zdanie egzaminu maturalnego oraz zawodowego oraz kontynuowanie nauki na studiach wyższych;
- postrzegali własną kulturę narodową w perspektywie kultury europejskiej;
- mogli odpowiedzieć na wyzwania współczesnego świata, takie m.in. jak: integracja i globalizacja życia społecznego, wzrost znaczenia wiedzy i wymiany informacji oraz szybki postęp naukowo.

1.1.1 Cele nauczania wynikające z kluczowej kompetencji „porozumiewanie się w językach obcych”

Poza realizacją celów określonych w podstawie programowej, cele nauczania wynikające z kompetencji kluczowej zakładają:

- przyswojenie podstawowego zasobu środków językowych i funkcji językowych;
- kształtowanie sprawności językowych receptywnych i produktywnych;
- kształtowanie świadomości zjawisk językowych języka obcego w porównaniu z językiem ojczystym;
- rozwijanie kompetencji socjokulturowej.

Ponadto realizacja programu i inne działania nauczyciela zakładają stworzenie uczniom takich warunków, aby:

- mieli oni poczucie własnej wartości, godnego życia, pełnego uczestnictwa w rozwoju postępu, podnoszenia jakości życia, podejmowania świadomych decyzji oraz kontynuowania nauki;
- wykształcili umiejętności interpersonalne, dzięki którym będą odznaczać się kreatywnością, innowacyjnością, elastycznością, a także umiejętnością pracy zarówno w zespole jak i w sposób niezależny.

Uczniowie powinni podjąć samodzielnie naukę i być mniej uzależnionymi od nauczyciela, jako jedyne źródła informacji, a ich motywacja do nauki musi wykraczać poza zakres obowiązku szkolnego. Do kompetencji kluczowej zalicza się ponadto umiejętność :

- planowania, organizowania i oceniania własnej nauki i przejmowania za nią odpowiedzialności;
- poszukiwania, porządkowania i wykorzystywania informacji z różnych źródeł w celu pogłębienia wiedzy i zainteresowań;
- wykorzystywania i rozwijania zdobytych wiadomości i umiejętności;
- twórczego rozwiązywania problemów;
- efektywnego działania w zespole.

1.1.2 Cele nauczania wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty

Planowanie kierunków kształcenia wymaga dobrej wiedzy o podaży i popycie na pracę wraz z informacjami dotyczącymi oczekiwań kwalifikacyjnych ze strony pracodawców. Jednostki samorządu terytorialnego, jako organy prowadzące szkoły, powinny monitorować i szczegółowo analizować potrzeby rynku pracy, dostosowując strukturę kształcenia zawodowego do jego potrzeb.

- posiadających zdolność do samodzielnej pracy;
- przygotowanych do kształcenia ustawicznego;
- mobilnych zawodowo;
- kompetentnych społecznie i moralnie.

1.1.3 Cele nauczania wynikające z profilu zawodowego

Jednym z celów edukacyjnych jest przygotowanie uczniów do egzaminu zawodowego. Uczniowie technikum o profilu: obrabiarki sterowane numerycznie powinni być zapoznani z elementami języka zawodowego, który obejmuje następującą tematykę:

- pomiary warsztatowe;
- metaloznawstwo;
- obróbka cieplna;
- materiały niemetalowe;
- obróbka plastyczna odlewnictwo;
- maszyny transportowe i technologiczne;
- eksploatacja i obsługa maszyn i urządzeń.

Umiejętność wymiany informacji na tematy zawodowe z rówieśnikami innych krajów, a także możliwość znalezienia pracy za granicą stanowią kluczowy cel potencjalnych absolwentów technikum mechanicznego.

1.2 Szczegółowe cele edukacyjne

Na podstawie określenia celu nadrzędnego, celów ogólnych i celów wynikających z kompetencji kluczowej oraz celów edukacyjnych wskazanych w podstawie programowej, wyznaczono pięć szczegółowych celów edukacyjnych:

1.2.1 Rozwijanie i integracja sprawności językowych

Program zakłada dalszy rozwój sprawności językowych nabytych na poprzednich etapach nauki oraz ich integrację, umożliwiającą uczniom w miarę swobodne posługiwanie się językiem angielskim w mowie i piśmie:

- w kontaktach z użytkownikami języka w krajach anglojęzycznych oraz w innych krajach;
- w życiu codziennym przy korzystaniu z różnych źródeł informacji, m.in. rozkładów jazdy, przewodników, ulotek reklamowych, jadłospisów, broszur, ogłoszeń, prasy anglojęzycznej, telewizji, radia, Internetu;
- w życiu zawodowym przy wykorzystaniu specjalistycznego – zawodowego słownictwa.

Oznacza to rozwój w zakresie sprawności: słuchania, mówienia, czytania, pisanie oraz integrację tych wszystkich sprawności językowych.

1.2.2 Przygotowanie do egzaminu maturalnego

W celu przygotowania uczniów do matury ustnej i pisemnej na poziomie podstawowym należy przybliżyć im:

- formę egzaminu;
- wymagania egzaminacyjne;
- tematykę egzaminu maturalnego;
- typowe zadania egzaminu maturalnego.

1.2.3 Przygotowanie do egzaminu zawodowego

W celu przygotowania uczniów do egzaminu zawodowego uczeń pozna:

- wymagania egzaminacyjne w zakresie języka zawodowego;
- formę i tematykę egzaminu zawodowego;
- typowe ćwiczenia w zakresie języka zawodowego.

1.2.4 Poszerzanie wiedzy ogólnej

Poszerzanie wiedzy ogólnej ucznia wspomaga szeroko rozumiany wszechstronny i harmonijny rozwój ucznia. Realizację tego celu osiąga się przez:

- poszerzanie wiedzy uczniów na temat znajomości najpowszechniejszych obyczajów i norm życia codziennego w krajach angielskiego obszaru językowego;
- zapoznanie uczniów z podstawowymi elementami geografii, historii, kultury, literatury i sztuki krajów anglojęzycznych i innych krajów europejskich;
- poszerzanie wiedzy uczniów o otaczającym świecie i jego bieżących problemach;
- integrację na lekcjach języka angielskiego wiedzy i umiejętności nabytych w trakcie nauki innych przedmiotów i wykorzystywanie jej do wykonywania projektów;
- poszerzanie wiedzy uczniów o umiejętnościach praktycznych w zakresie materiałów, urządzeń i maszyn oraz instrukcji ich obsługi.

1.2.5 Doskonalenie umiejętności samodzielnego uczenia się

Aby pomóc uczniom doskonalić umiejętności efektywnego uczenia się, należy im stwarzać częste okazje do:

- samooceny postępów i diagnozowania potrzeb;
- kształtowania systematyczności i samodyscypliny;
- poznawania i poszerzania strategii rozwiązywania różnorodnych typów zadań językowych, w tym maturalnych;
- doskonalenia umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji, w tym autentycznych (m.in. słowników, encyklopedii, poradników, broszur informacyjnych, prasy, telewizji, radia, Internetu).

2 Treści/materiały nauczania

2.1 Słownictwo i funkcje językowe,

Tematyka wprowadzanego słownictwa	Funkcje
<p>1. DANE PERSONALNE</p> <ul style="list-style-type: none"> imię, nazwisko, wiek, data i miejsce urodzenia, narodowość, stan cywilny, wykształcenie, zainteresowania, życiorys; rodzina; wygląd zewnętrzny; cechy charakteru. 	<ul style="list-style-type: none"> witanie i żegnanie się; przedstawianie się i innych, opisywanie osób; autoprezentacja; porównywanie osób; wypełnianie ankiety osobowej; pisanie listu do przyjaciela z opisem i prezentacją siebie i rodziny.
<p>2. SZKOŁA</p> <ul style="list-style-type: none"> rodzaje szkół; przedmioty szkolne; zainteresowania szkolne; plan zajęć, regulamin, oceny, testy i egzaminy. 	<ul style="list-style-type: none"> mówienie o czynnościach dnia codziennego; określenie czasu; identyfikacja przedmiotów i miejsc (szkoła); wyrażanie zakazów, nakazów i pozwoleń; wyrażanie preferencji.
<p>3. CZAS WOLNY</p> <ul style="list-style-type: none"> sposoby spędzania wolnego czasu- rozrywka, sport; święta, przyjęcia i imprezy okolicznościowe; sport: nazwy dyscyplin sportowych, uprawianie sportów; muzyka: rodzaje muzyki; kino i telewizja: gatunki filmowe, nazwy programów. 	<ul style="list-style-type: none"> wyrażanie upodobań i preferencji, opowiadanie (film, przebieg imprezy); mówienie o umiejętnościach; wyrażanie opinii.
<p>4. PRACA</p> <ul style="list-style-type: none"> nazwy zawodów i zajęć; umiejętności wymagane w wykonywaniu różnych zawodów; cechy osobowości niezbędne w wykonywaniu poszczególnych zawodów; zarobki; rynek pracy, bezrobocie; ubieganie się o pracę. 	<ul style="list-style-type: none"> rozmowa w sprawie pracy; życiorys; umówienie spotkania; problemy w pracy; sygnalizowanie niezrozumienia i prośba o powtórzenie; umawianie się na spotkanie; umiejętności podejmowania decyzji; umiejętność przyjmowania i odrzucania propozycji; formułowanie argumentów za i przeciw; poszukiwanie pracy przez Internet; pisanie listu motywacyjnego do firmy; umiejętność uzyskania informacji w sprawie pracy; umiejętność przeprowadzenia rozmowy telefonicznej w sprawie pracy.

<p>5. ZDROWIE</p> <ul style="list-style-type: none">• ciało – części ciała;• styl życia – zdrowe i niezdrowe nawyki;• choroby – objawy i leczenie;• odżywianie – produkty spożywcze, potrawy, posiłki;• nazwy produktów ;• troska o zdrowie.	<ul style="list-style-type: none">• pytanie o radę;• instruowanie;• udzielanie rady;• umawianie się na spotkanie (wizyta u lekarza);• przepisy kulinarne i sporządzanie menu;• udzielanie wskazówek na temat racjonalnego odżywianie się, zdrowej diety, uprawiania sportu.
<p>6. DOM</p> <ul style="list-style-type: none">• rodzaje domów;• opis domu, pokoi, meble i sprzęty domowe;• prace domowe;• poszukiwanie i wynajmowanie mieszkania;• środowisko miejskie i wiejskie.	<ul style="list-style-type: none">• opisywanie miejsc;• opisywanie przedmiotów;• porównywanie miejsc i przedmiotów;• opis czynności związanych z kupnem, wynajmem domu/pokoju, również przez Internet;• porównanie życia na wsi i w mieście;• pisanie ogłoszenia w sprawie kupna, wynajmu domu/pokoju.
<p>7. USŁUGI, ZAKUPY I FINANSE</p> <ul style="list-style-type: none">• zakupy – rodzaje sklepów, jednostki miary i wagi, cechy towaru(kolor, wzór, rozmiar, pochodzenie itd.), ceny;• urzędy;• cyfry i wielkości,• budowa maszyn do skrawania numerycznego,• charakterystyka zawodów (obrabiarki sterowane numerycznie);• nazwy specjalistyczne dotyczące materiałów.	<ul style="list-style-type: none">• udzielanie instrukcji (np.: jak działa maszyna do obróbki),• wyrażanie skarg;• przeproszanie;• reklamowanie zakupionego towaru;• robienie zakupów;• opis budowy maszyn;• czytanie dat, wielkości fizycznych.
<p>8. ŚRODKI MASOWEGO PRZEKAZU</p> <ul style="list-style-type: none">• radio i telewizja- rodzaje audycji,• gazety i czasopisma- typy gazet i czasopism, rodzaje tekstów;• Internet;• reklama.	<ul style="list-style-type: none">• relacjonowanie opinii innych;• wpływ technologii komputerowej na różne aspekty życia;• wykorzystanie technologii komputerowej do korespondencji w języku angielskim;• umiejętność wykorzystania technologii komputerowej do zaprojektowania strony internetowej;
<p>9. NAUKA I TECHNIKA</p> <ul style="list-style-type: none">• komputer;• współczesne środki komunikowania się – e-mail, fax, Internet;• dyscypliny naukowe, rozwój techniki;• badania diagnostyczne- rodzaje;• przyrządy i narzędzia diagnostyczne;• maszyny transportowe i technologiczne;• metody odlewania, nazwy materiałów formierskich i rdzeniowych, rodzaje metod odlewania;• rodzaje obróbki plastycznej;• obsługa maszyn i urządzeń;• budowa maszyny do obróbki;• rodzaje wymiarów;• rodzaje tworzyw sztucznych, właściwości i ich zastosowanie;• rodzaje metali ;• stopy metali;• rodzaje obróbki cieplnej, nazwy urządzeń do chłodzenia,	<ul style="list-style-type: none">• udzielanie instrukcji w zakresie obsługi współczesnych środków komunikowania się;• umiejętność rozpoznawania i nazywania rodzajów badań diagnostycznych;• umiejętność charakteryzowania rodzajów transportu;• klasyfikacja obsługi i czynności technicznych,• instrukcja obsługi maszyny do obróbki;• rozróżnianie tworzyw sztucznych, znajomość ich właściwości i zastosowania;• rozróżnianie metali i stopów metali;• umiejętność nazywania poszczególnych części urządzeń do

hartowania; • nazewnictwo części maszyn.	chłodzenia i hartowania.
10. ŚRODOWISKO NATURALNE • rośliny i zwierzęta; • nazwy stron świata, kontynentów, państw; • krajobrazy; • pogoda; • klęski żywiołowe; • zagrożenia środowiska naturalnego; • ochrona środowiska.	• opisywanie miejsc; • opisywanie zdjęć i rysunków; • rozmowa o pogodzie; • wyrażanie opinii odnośnie sposobów ochrony środowiska naturalnego.
11. ŻYCIE RODZINNE I TOWARZYSKIE • zakładanie rodziny; • wychowywanie dzieci, konflikty pokoleń, problemy rodzinne i rozwody; • starość i śmierć; • podział ról w rodzinie, rozkład dnia; • tradycje i uroczystości rodzinne; • imprezy towarzyskie, randki, korespondencja.	• pytanie o pozwolenie; • udzielanie i odmawianie pozwolenia; • wyrażanie prośb; • składanie propozycji; • wyrażanie sugestii; • umawianie się; • gratulowanie; • prowadzenie rozmów, przerywanie; czyjejs wypowiedzi, wahanie się, prośba o powtórzenie, słuchanie z zainteresowaniem.
12. UCZUCIA • uczucia- sympatia, przyjaźń, miłość; • wartości- tolerancja, wolność, patriotyzm, cywilizacja, religia, kultura; • nastrój.	• wyrażanie odczuć i nastrojów.
13. PODRÓŻOWANIE • środki transportu, dworzec kolejowy, lotnisko; • wakacje- miejsca i sposoby spędzania wakacji, • zwiedzanie, mapy; • hotele, pensjonaty, schroniska.	• pytanie o drogę; • wskazywanie drogi; • rezerwowanie i kupowanie biletów; • rezerwacja miejsc w hotelu; • umiejętność zachowania się w czasie odprawy na lotnisku; • rozmowy w recepcji hotelu; • rozmowy w biurze podróży; • pisanie pocztówek; • list do biura podróży, • kupno i rezerwacja biletów przez Internet.
14. PAŃSTWO I SPOŁECZEŃSTWO • problemy globalne – wojny, terroryzm, AIDS, problemy demograficzne (głód, przeludnienie, emigracja) • przemoc, alkoholizm, narkomania, przestępczość, przemoc w rodzinie, choroby cywilizacyjne • praca społeczna, organizacje humanitarne i dobroczynne.	• wyrażanie opinii i zgody lub braku zgody z czyjąś opinią.
15. KULTURA I SZTUKA • sztuka – malarstwo, muzyka, taniec, muzea, koncerty, architektura, literatura (powieść, poezja, literatura faktu, publicystyka), film, teatr • kultura – różnorodność kulturowa, zwyczaje i tradycje w różnych kulturach, stereotypy kulturowe, tolerancja wobec innych kultur.	• porównanie muzyki polskiej z muzyką anglojęzyczną – umiejętność tworzenia projektów z wykorzystaniem Internetu; • umiejętność rozmowy na temat gwiazd filmu, muzyki i sztuki w Polsce, Anglii i USA.
16. POLITYKA • państwo, naród, społeczeństwo, obywatel • systemy polityczne – demokracja, system totalitarny itp. • partie polityczne, wybory, parlament, rząd • demokracja lokalna.	• umiejętność tworzenia projektów związanych z wyborami, np.: do Euro parlamentu.

2.2 Zakres materiału gramatycznego

Poniższy zakres materiału podany jest w formie ogólnych haseł, dających nauczycielowi możliwość uszczegółowienia zgodnie z poziomem klasy.

- **zaimki:**
 - ✓ osobowe;
 - ✓ dzierżawcze;
 - ✓ zwrotne;
 - ✓ względne.
- **liczebniki:**
 - ✓ główne;
 - ✓ porządkowe.
- **przysłówki:**
 - ✓ stopniowanie;
 - ✓ miejsce w zdaniu;
 - ✓ tworzenie od przymiotników.
- **przymyki:**
 - ✓ miejsca;
 - ✓ czasu;
 - ✓ czasowniki, przymiotniki, rzeczowniki z przymikiem.
- **określniki:**
 - ✓ a, an, the;
 - ✓ some, Any, no, both;
 - ✓ this, that, these, those;
 - ✓ much, many, a few, a little, enough.
- **rzeczowniki:**
 - ✓ rodzaj rzeczownika;
 - ✓ policzalne i niepoliczalne;
 - ✓ liczba pojedyncza i mnoga;
 - ✓ forma dzierżawcza `s.
- **czasowniki:**
 - ✓ regularne, nieregularne;
 - ✓ czasowniki to be, have (got);
 - ✓ modalne: can/can` t, could/couldn` t, may/might, must/mustn` t, should/shouldn` t, ought to, need/don` t need;
 - ✓ zwroty going to, would like, would rather, had better, be allowed to, used to, I wish;
 - ✓ konstrukcja there is /there are, “question tags”;
 - ✓ zdania twierdzące, przeczące i pytające w następujących czasach:
 - Present Simple;
 - Present Continuous;
 - Present Perfect;
 - Present Perfect Continuous;
 - Past Simple;
 - Past Continuous;
 - Past Perfect;
 - Future Simple;
 - Future Continuous;
 - Future Simple in the past;

- Future Continuous in the past;
- Future Perfect in the past (3 okres warunkowy).
- ✓ zdania warunkowe typu 1,2 i 3;
- ✓ zdania wykrzykowe;
- ✓ zdania rozkazujące;
- ✓ mowa zależna;
- ✓ pytania pośrednie;
- ✓ strona bierna z konstrukcją have sth. done;
- ✓ konstrukcje wyrażające życzenie lub przypuszczenie;
- ✓ związki frazeologiczne i idiomy;
- ✓ spójniki.

3 Techniki nauczania

3.1 Nauczanie sprawności językowych

Przygotowując się do zajęć należy pamiętać, aby zadania, które mają być zastosowane podczas lekcji umożliwiały ćwiczenie sprawności językowych w sposób zintegrowany. Jest to odzwierciedleniem zjawisk zachodzących w życiu codziennym [Drożdżał-Szelest, K. 1997, s.120].

3.1.1 Słuchanie

Zadania przeznaczone do słuchania powinny służyć celom:

- wprowadzeniu nowego materiału językowego;
- nauce rozwiązywania zadań typowo maturalnych;
- rozwijaniu sprawności słuchania różnego rodzaju tekstów.

Ucząc słuchania należy pamiętać o rozwijaniu następujących umiejętności:

- słuchanie w celu zrozumienia szczegółowych informacji;
- słuchanie w celu zrozumienia ogólnego sensu wypowiedzi
- słuchanie w celu zrozumienia intencji rozmówcy.

Oto lista przykładowych technik służących doskonaleniu sprawności słuchania ze zrozumieniem:

- technika typu prawda/fałsz;
- pytania wielokrotnego wyboru;
- odpowiedzi na pytania do usłyszanego tekstu;
- słuchanie w celu określenia ogólnego tematu tekstu;
- poprawianie tekstu napisanego w porównaniu z usłyszonym;
- uzupełnianie brakujących informacji;
- wskazywanie określonych informacji.

3.1.2 Mówienie

Wykorzystywane jest przy następujących zadaniach:

- ćwiczeniu wymowy, rytmu, intonacji;
- rozwijaniu umiejętności swobodnej komunikacji w języku angielskim;
- nauce rozwiązywania zadań maturalnych.

Zadania do ćwiczenia materiału językowego muszą umożliwiać uczniom użycie języka do wykorzystania struktur w spontanicznych i naturalnych kontekstach, z których będą mogli korzystać w swoim prywatnym życiu.

Rodzaje zadań :

- dialogi;
- dyskusje;

- ćwiczenia z luką informacyjną;
- odgrywanie roli, symulacje, gry i zabawy komunikacyjne;
- relacjonowanie wydarzeń;
- udzielanie i uzyskiwanie informacji;
- negocjowanie.

3.1.3 Pisanie

Nauka pisania ma na celu:

- naukę redakcji tekstów użytkowych takich jak: CV, listu motywacyjnego, ogłoszenia o pracę, pisanie e-maila itp. z zachowaniem zasad poszczególnych form;
- naukę stosowania właściwego słownictwa, struktur oraz zasad ortografii i interpunkcji.

Rodzaje zadań:

- redagowanie tekstu jednolitego: formularz, list formalny, podanie o pracę, ogłoszenie, itp.;
- opisywanie sytuacji, przedmiotów, ludzi;
- redagowanie tekstu w oparciu o jednolity plan, własne notatki;
- opracowywanie planu pracy pisemnej;
- poprawianie własnej pracy.

3.1.4 Czytanie

Czytanie tekstów wykorzystywane jest do: rozwijania sprawności czytania różnego rodzaju tekstów użytkowych i publicystycznych.

Nauczyciel powinien pamiętać o rozwijaniu takich sprawności jak:

- czytanie w celu ogólnego zrozumienia;
- czytanie w celu zrozumienia szczegółowych informacji;
- czytanie w celu określenia funkcji tekstu;
- czytanie w celu określenia intencji autora.

Rodzaje zadań:

- pytania typu prawda-fałsz;
- uzupełnianie luk;
- pytania wielokrotnego wyboru;
- udzielanie odpowiedzi na ogólne pytania;
- udzielanie odpowiedzi na pytania szczegółowe;
- uzupełnianie brakującej informacji;
- układanie informacji we właściwej kolejności;
- parafrazowanie.

3.2 Nauczanie słownictwa i struktur leksykalnych

Podczas uczenia się nowego słownictwa i struktur leksykalnych [Drożdżał-Szelest, K. 1999, s.22] uczeń może otrzymać pomoc w następujących kwestiach:

- prawidłowe zrozumienie znaczenia wyrazu;
- prawidłowe użycie wyrazów, struktur leksykalnych w kontekście;
- poszerzanie zasobów słownictwa i struktur;
- przygotowanie do zadań typowo maturalnych.

Wprowadzając nowe słownictwo i struktury leksykalne [Drożdżał-Szelest, K. 1997, s.40-44] przy pracy nad sprawnościami językowymi nauczyciel może wykorzystać niżej wymienione techniki:

- podanie synonimu lub definicji;
- wykorzystanie kontekstu do wytłumaczenia znaczenia danego słowa/wyrażenia
- wykorzystanie pomocy w postaci zdjęć, przedmiotów, plakatów;
- podanie polskiego odpowiednika.

Nauczyciel może zaproponować uczniowi sprawdzone techniki, które pomogą mu w zapamiętaniu struktur/wyrażeń i słownictwa. Do najbardziej przydatnych i efektywnych należą:

- notowanie nowo poznanego słownictwa i nowych struktur w zeszycie;
- zapisywanie wyrażeń i wyrazów na planszach i umieszczenie ich w widocznym miejscu;
- kojarzenie wyrazów i wyrażeń w sposób logiczny;
- układanie zdań z nowym słownictwem lub strukturami;
- powtarzanie na głos;
- kilkakrotne przepisywanie.

Chcąc utrwalić i poszerzyć słownictwo i struktury leksykalne uczeń może zastosować następujące **techniki**:

- podawanie synonimów lub wyrazów o podobnym znaczeniu;
- tematyczne mapy wyrazów;
- ćwiczenia powtórzeniowe.

Uczniowie powinni również dużo korzystać z różnego rodzaju słowników, np.: słowniki jedno- lub dwujęzyczne, słowniki tematyczne i leksykony.

3.3 Nauczanie gramatyki

Nauczanie gramatyki [Szempruch., Uberman, 2009, s.144] ma na celu:

- pomóc uczniowi w zrozumieniu komunikatu słownego jak i pisanego
- poprawne wyrażanie się w mowie i piśmie
- pomóc w zrozumieniu kontrastów gramatycznych pomiędzy językiem ojczystym a językiem obcym.

Rodzaje zadań:

- dialogi;
- pisemne ćwiczenia gramatyczne;
- ćwiczenia z luką informacyjną;
- gry gramatyczne;
- budowa zdań na podstawie modelu wstawienie podanych wyrazów w odpowiedniej formie gramatycznej.

3.4 Nauczanie wymowy

Program zakłada również kształcenie poprawnej wymowy. Celowi temu służy ćwiczenie :

- samogłosek długich i krótkich;
- dyftongów;
- spółgłosek;
- akcentu wyrazowego i zdaniowego;
- melodii zdania;
- intonacji i rytmu zdania.

3.5 Praca projektowa

Zadanie-projekt kładzie nacisk na rozwój umiejętności współpracy z innymi i uczenia się od innych; pozwala na dużą samodzielność, przez co uczy odpowiedzialności. Uczniowie mogą sami dokonać wyboru tematu pracy i technik jej realizacji, co pozytywnie wpływa na ich samoocenę, sprzyja indywidualizacji i autonomii w zakresie wyboru i skonkretyzowania tematu, korzystania z różnych źródeł informacji, planowania, tempa i sposobu opracowania informacji, sposobu prezentowania efektu własnej pracy; pozwala na powiązanie nauki języka z innymi przedmiotami pokazując jego użyteczność jako narzędzia do wykonywania zadań. Dodatkowo prace projektowe w sposób bardzo naturalny wpływają i kreują takie umiejętności jak: dostrzeganie i formułowanie problemów, podejmowanie decyzji, planowanie pracy, działanie w zespole, gotowość podejmowania ryzyka, poczucie odpowiedzialności z efekty własnej pracy i pracy całego zespołu.

Innymi sposobami nauczania poszczególnych sprawności są: gry i zabawy językowe, które pozwalają one na wprowadzenie elementów rywalizacji, pozwalają uniknąć monotonii na lekcjach. Bardzo przydatne są w utrwalaniu słownictwa, funkcji komunikacyjnych z danej lekcji, struktur. Inne przydatne techniki to odgrywanie ról oraz debaty [Sosnowska J., Wieruszewska M.M, s. 125-126].

3.6 Materiały nauczania

3.6.1 Pakiet obowiązkowy

Podręcznik: **New Opportunities, Longman;**

Zeszyt ćwiczeń : **New Opportunities Elementary Matura Powerbook;**

Książka dla nauczyciela: **Teacher`s book.**

Płyty CD.

New Opportunities jest dostępny na pięciu poziomach zaawansowania. Kurs porusza ważne dla nastolatków sprawy, poszerza wiedzę ogólną o świecie, o interesujących dziedzinach życia oraz o kulturze krajów anglojęzycznych.

Kurs New Opportunities jest odpowiednim podręcznikiem ponieważ:

- kurs porusza ważne dla nastolatków sprawy, poszerza wiedzę ogólną o świecie, o interesujących dziedzinach życia oraz o kulturze krajów anglojęzycznych. Dzięki połączeniu sprawdzonej metodyki, solidnych podstaw gramatyki i nauki

autentycznej komunikacji kurs *New Opportunities* jest idealnym podręcznikiem dla młodzieży szkół ponadgimnazjalnych;

- skuteczne przygotowanie do matury.

Lekcje *Skills Focus* zapoznają uczniów ze wszystkimi typami zadań maturalnych i strategiami egzaminacyjnymi.

- *Ramki Function Files* zawierają pomocne wyrażenia i funkcje językowe, które uczniowie mogą wykorzystać w spersonalizowanych ćwiczeniach komunikacyjnych;
- Rewelacyjnie opracowane lekcje *Communication Workshops* kładą nacisk na te sprawności, które sprawiają maturzystom najwięcej kłopotów, tj. sprawność mówienia i pisanie;
- *Writing Help* zawiera modele wszystkich wypowiedzi pisemnych, informacje o budowie paragrafów i użyteczne wyrażenia;
- Zeszyt ćwiczeń *Matura Powerbook* zapewnia liczne okazje do zapoznania się z wyzwaniem egzaminacyjnym, zawiera m.in. dodatkowe ćwiczenia – *Matura Corners* oraz pełne zestawy zadań maturalnych – *Matura Jones*;
- Nagrania wideo przykładowych egzaminów ustnych wraz z ich oceną zawarte na CD-ROM-ie ukazują uczniom realny obraz przebiegu egzaminu ustnego na poziomie podstawowym i rozszerzonym;
- Spis treści korelujący zadania typu maturalnego zawarte w książce ucznia i w zeszycie ćwiczeń oraz *Matura Diary* w książce nauczyciela ułatwiają planowanie i przygotowywanie lekcji pod kątem egzaminu maturalnego.

3.6.2 Dodatkowe materiały dla nauczycieli

- plany wynikowe;
- testy diagnostyczne;
- krótkie testy;
- testy sprawdzające.

3.6.3 Materiały dodatkowe

Dodatkowo zaleca się zastosowanie podręcznika:

- *Technical English, LONGMAN*;
 - ✓ oferuje aktualne tematy z dziedzin interesujących uczniów technikum;
 - ✓ rozwija wszystkie sprawności językowe, ale główny nacisk kładzie na przejrzystą prezentację leksyki związanej z najnowszymi technologiami: *airboard, space travel, robotics, entertainment systems, wind forms, high tech in sports equipment*. Również gramatyka jest przedstawiona w jasny sposób, z licznymi przykładami i regularnie ćwiczona. Pomaga szybko nabyć umiejętność efektywnego komunikowania się w miejscu pracy. Zaproponowane zadania pozwalają na wykorzystanie słów i zwrotów w realistycznych dla osób związanych z branżami produkcyjnymi sytuacjach, takich jak opisywanie działania czy możliwości technicznych urządzeń, etc. Większość zadań wymaga pracy w parach lub grupach. Rozwój sprawności pisanie również bierze pod uwagę kontekst zawodowy. Uczniowie uczą się jak wypełniać wnioski, pisać emaile, procedury, instrukcje, raporty, czy opisy techniczne.
- broszury, informatory, ulotki odnoszące się do maszyn skrawających numerycznie;
- materiały pochodzące z Internetu;

4 Opis osiągnięć ucznia

Program zakłada następujące osiągnięcia uczniów pod koniec nauczania języka angielskiego:

4.1 Mówienie

Uczeń potrafi:

- odpowiednio wymawiać wyrazy, stosować proste struktury gramatyczno-leksykalne;
- prowadzić proste rozmowy w sytuacjach życia codziennego, zawodowego;
- odpowiednio reagować na wypowiedzi rozmówcy;
- wyrażać i uzasadniać opinię;
- formułowanie w miarę płynnie i spójnie wypowiedzi na określony temat;
- używać strategii komunikacyjnych.

4.2 Słuchanie

Uczeń potrafi:

- zrozumieć polecenie nauczyciela;
- zrozumieć ogólny sens prostych autentycznych wypowiedzi (dworzec kolejowy, lotnisko, sklep);
- wyszukać szczegółowych informacji w usłyszanym tekście;
- stosować różnorodne strategie słuchania.

4.3 Pisanie

Uczeń potrafi:

- zredagować pocztówkę, e-maila, list, itd.;
- zaplanować swoją wypowiedz pisemną;
- wypełniać formularz, ankietę osobową itd.;
- stosować zasady ortografii i interpunkcji.

4.4 Czytanie

Uczeń potrafi:

- określić rodzaj i funkcję tekstu
- zrozumieć ogólny sens tekstów (rozkład jazdy, ogłoszenie o pracę, uproszczona instrukcja obsługi, listy, menu, reklamy);
- znaleźć odpowiednie informacje w tekście;
- wywnioskować z kontekstu znaczenie niektórych słów;
- stosować różne techniki czytania.

4.5 Inne umiejętności

Uczeń potrafi:

- współpracować z innymi w grupach i zespołach;
- stosować pomocne mu strategie uczenia się gramatyki, słownictwa oraz pozostałych sprawności językowych;
- samodzielnie korzystać ze słownika (jedno i dwujęzycznego, technicznego);
- samodzielnie szukać informacji w różnych źródłach, np.: w Internecie;
- oceniać swoje słabe i mocne strony.

5 Kontrola i ocena osiągnięć ucznia

5.1 Uwagi ogólne

Ocena szkolna [Szempruch, Uberman, 2009, s. 44] pełnić może różne funkcje; dwie z nich, funkcja **klasyfikująca** oraz funkcja **diagnostyczna**, wydają się być istotne w obecnym systemie edukacyjnym. Funkcja klasyfikująca jest ważna przy ocenie poziomu opanowania wiedzy, porównywaniu efektywności programów nauczania, porównywaniu osiągnięć uczniów z obowiązującymi standardami. Ocenianie klasyfikujące jest istotnym źródłem informacji dla dyrekcji szkoły i organów nadzoru pedagogicznego. W pracy nauczyciela przedmiotu większą rolę odgrywać powinna funkcja **diagnostyczna** oceny, przydatna przy:

- analizie i opisie rozwoju kompetencji ucznia;
- rozpoznawaniu indywidualnych potrzeb uczniów;
- określaniu efektywności stosowanych metod pracy;
- planowaniu kolejnych etapów procesu nauczania;
- udzielaniu informacji zwrotnej uczniom i rodzicom;
- podejmowaniu działań zmierzających do brania przez ucznia odpowiedzialności za proces uczenia się.

Przyjmuje się obecnie, że w procesie nauczania i uczenia się niesłuchanie istotną rolę pełni tak zwane ocenianie **wspomagające (wspierające)**, którego celem jest **obserwacja i stymulowanie rozwoju ucznia**. Ocenianie wspomagające powinno towarzyszyć ocenianiu sumującemu (klasyfikującemu) w procesie dydaktycznym, a w początkowej fazie nauczania języka obcego powinno je wyprzedzać. W ocenianiu wspomagającym nauczyciel:

- stosuje różne formy zachęcania uczniów do podejmowania prób swobodnego używania języka obcego;
- często stosuje pochwały (w formie werbalnej lub niewerbalnej);
- zwraca uwagę na to, co uczeń już **potrafi**, w mniejszym stopniu koncentrując się na brakach jego wiedzy przekazując informację zwrotną uczniowi lub jego rodzicom;
- stara się upowszechniać osiągnięcia uczniów.

Niezależnie od wspierającej i motywującej funkcji oceniania nauczyciel w swojej pracy dydaktycznej wykorzystuje przede wszystkim system oceniania oparty na ocenie szkolnej, zapisywanej zgodnie z prawem jako stopnie szkolne: celujący (6), bardzo dobry (5), dobry (4), dostateczny (3), dopuszczający (2), niedostateczny (1).

Co oceniamy na lekcjach języka angielskiego?

- cztery podstawowe sprawności językowe: czytanie ze zrozumieniem, pisanie, mówienie, rozumienie ze słuchu;
- zintegrowane sprawności językowe;
- znajomość struktur gramatycznych i leksyki;

- prace projektowe (jest powszechną praktyką, iż prace projektowe, jeśli podlegają ocenie, oceniane są z reguły bardzo wysoko, jako dodatkowy wkład pracy ucznia; ocena spełnia tutaj funkcje nagradzania i motywowania);
- zadania dodatkowe, wykonane przez ucznia, a także jego aktywność na zajęciach.

Planując kontrolę wyników należy oczywiście brać pod uwagę maksymalny udział uczniów w tym procesie. I tak daty sprawdzianów, materiał oraz typy zadań można ustalać wspólnie z uczniami. Co więcej, uczniom starszym i bardziej doświadczonym można polecić opracowanie krótkiego sprawdzianu dla partnera lub grupy, a następnie pozwolić im sprawdzić wypełniony test.

Innym sposobem włączania uczniów w ocenę własnych postępów mogą być krótkie ankiety przeprowadzane po przerobieniu pewnej partii materiału lub bezpośrednio na końcu lekcji. Pytania dotyczące tego, czego nauczyli się na danej lekcji i gdzie mogą nową wiedzę i umiejętności wykorzystać, czy też co powinni jeszcze powtórzyć lub przećwiczyć skłonią uczniów do refleksji nad własnym procesem uczenia się i pomogą oszacować postęp.

Wreszcie tak jak ważne jest zapoznanie uczniów z zadaniami maturalnymi oraz umożliwienie im ćwiczenia umiejętności wymaganych na egzaminie, istotne jest również przyzwyczajanie uczniów do sposobu oceniania, jaki będzie obowiązywał na maturze. Znacznie ułatwi to uczniom przygotowanie do egzaminu oraz pomoże w wypracowaniu samooceny.

Nauczyciel powinien więc systematycznie oceniać postępy uczniów stosując następujące formy kontroli [A. Dłutek, 2002]:

1. **Kontrola bieżąca** – dostarcza informacji o tym, do jakiego stopnia uczniowie opanowali aktualnie przerobiony materiał. Może przybierać formę:
 - obserwacji uczniów w czasie lekcji;
 - odpytywania ustnego;
 - kartkówek lub sprawdzianów;
 - pisemnego zadania domowego.
2. **Kontrola okresowa** – informuje o ogólnym poziomie opanowania języka w dłuższym czasie (semestr, rok szkolny), sprawdza większe partie materiału, ma zazwyczaj postać testu.

Testy sprawdzające wiedzę uczniów powinny być testami obiektywnymi. Znaczą to że testy składają się z zadań zamkniętych takich jak: prawda-fałsz, wielokrotny wybór, czy przyporządkowanie. **Testy obiektywne** służą do sprawdzania wiedzy z zakresu leksyki jak i również gramatyki.

Drugą formą testów są **testy subiektywne**, czyli takie które składają się z zadań otwartych, takich jak: zadania wymagające długiej lub krótkiej odpowiedzi, zadania z luką.

Ten rodzaj testów stosuje się do sprawdzenia sprawności takich jak: mówienie, pisanie, czytanie czy słuchanie.

5.2 Proponowane kryteria oceniania poszczególnych sprawności językowych

5.2.1 Poziom oczekiwanych osiągnięć uczniów w zakresie sprawności rozumienia ze słuchu (listening comprehension)

- **Wymagania na ocenę – dopuszczający**

Uczeń potrafi:

- ✓ czasem zrozumieć ogólny sens wypowiedzi;
- ✓ wychwycić część kluczowych informacji;
- ✓ zidentyfikować część potrzebnych informacji i przekształcić je w prostą wypowiedź pisemną;
- ✓ czasem rozpoznać intencje mówiącego;
- ✓ zazwyczaj zrozumieć polecenia, lecz często potrzebuje pomocy.

- **Wymagania na ocenę – dostateczny**

Uczeń potrafi:

- ✓ zazwyczaj zrozumieć ogólny sens wypowiedzi;
- ✓ zrozumieć większość kluczowych informacji;
- ✓ przekształcić większość potrzebnych informacji w formę pisemną, posługując się prostą składnią;
- ✓ zazwyczaj rozpoznać intencje mówiącego;
- ✓ zazwyczaj zrozumieć polecenia nauczyciela.

- **Wymagania na ocenę – dobry**

Uczeń potrafi:

- ✓ zrozumieć ogólny sens różnorodnych tekstów i rozmów;
- ✓ wydobyć potrzebne informacje i przekształcić je w formę pisemnej wypowiedzi o znacznym stopniu poprawności;
- ✓ prawidłowo rozpoznać intencje mówiącego;
- ✓ bez trudu zrozumieć polecenia.

- **Wymagania na ocenę – bardzo dobry**

Uczeń potrafi:

- ✓ z łatwością zrozumieć sens różnorodnych wypowiedzi, o znacznym stopniu trudności;
- ✓ wydobyć wszystkie potrzebne informacje i bez trudu je interpretuje oraz przekształca w formę wypowiedzi pisemnej;
- ✓ z łatwością rozpoznać intencje mówiącego;
- ✓ zrozumieć ogólny sens wypowiedzi w autentycznych przekazach językowych.

- **Wymagania na ocenę – celujący**

Uczeń:

- ✓ spełnia wszystkie wymagania dopełniające;
- ✓ potrafi bez trudu wydobyć wszystkie potrzebne informacje w autentycznych przekazach językowych.

5.2.2 Poziom oczekiwanych osiągnięć w zakresie umiejętności rozumienia tekstu czytanego (reading comprehension)

- **Wymagania na ocenę – dopuszczający**

Uczeń potrafi:

- ✓ zrozumieć ogólny sens prostego tekstu;
- ✓ wychwycić część kluczowych informacji;
- ✓ na ogół rozpoznać rodzaj tekstu pisanego;
- ✓ w miarę sprawnie posługiwać się słownikiem w celu wyszukania potrzebnych informacji.

- **Wymagania na ocenę – dostateczny**

Uczeń potrafi:

- ✓ zrozumieć ogólny sens prostego tekstu i większą część tekstu o wyższym poziomie trudności (ok. 60 %);
- ✓ wychwycić większość kluczowych informacji;
- ✓ zastosować różne techniki pracy z tekstem.

- **Wymagania na ocenę – dobry**

Uczeń potrafi:

- ✓ zrozumieć zdecydowaną większość dłuższego i bardziej złożonego tekstu (ok. 75%);
- ✓ rozpoznać źródło, rodzaj tekstu oraz intencje piszącego;
- ✓ zidentyfikować większość (ok. 75%) kluczowych informacji;
- ✓ sprawnie korzysta z różnych technik pracy z tekstem;
- ✓ sprawnie posługuje się słownikami różnego typu.

- **Wymagania na ocenę – bardzo dobry**

Uczeń potrafi:

- ✓ zrozumieć całość dłuższych i bardziej złożonych tekstów;
- ✓ potrafi sprawnie i w określonym czasie wychwycić większość (90%) kluczowych informacji;
- ✓ potrafi dokonać interpretacji tekstu, określić różne konteksty znaczeniowe;
- ✓ potrafi pracować z tekstami autentycznymi z różnych źródeł i o zróżnicowanym poziomie trudności.

- **Wymagania na ocenę – celujący**

Uczeń:

- ✓ potrafi wykorzystywać informacje z tekstów autentycznych w celu doskonalenia pozostałych sprawności językowych;
- ✓ potrafi pracować ze specjalistycznymi tekstami autentycznymi;
- ✓ spełnia wszystkie wymagania dopełniające.

5.2.3 Poziom oczekiwanych osiągnięć w zakresie umiejętności pisania (writing)

- **Wymagania na ocenę – dopuszczający**

Uczeń:

- ✓ potrafi napisać zdania zawierające proste struktury gramatyczne i słownictwo zgodne z programem nauczania danej klasy;
- ✓ potrafi w sposób zadowalający zorganizować prosty tekst;
- ✓ w zadaniach pisemnych wykonuje większość istotnych poleceń.

- **Wymagania na ocenę – dostateczny**

Uczeń potrafi:

- ✓ w ograniczonym zakresie wykorzystywać złożone struktury i trudniejsze słownictwo w pracach pisemnych;
- ✓ w pracach pisemnych zrealizować główne punkty zawarte w poleceniach (aczkolwiek z reguły popełnia znaczną ilość błędów);
- ✓ potrafi w pracach pisemnych przestrzegać wymogów stylu;
- ✓ zachować znaczną poprawność ortograficzną i interpunkcyjną.

- **Wymagania na ocenę – dobry**

Uczeń potrafi:

- ✓ zazwyczaj napisać pracę zawierającą złożone struktury i słownictwo programu danej klasy;
- ✓ potrafi w sposób spójny zorganizować tekst;
- ✓ zachować wymaganą długość tekstu;
- ✓ potrafi zrealizować różne formy prac pisemnych posługując się właściwym stylem wypowiedzi;
- ✓ napisać pracę o dużym stopniu poprawności językowej.

- **Wymagania na ocenę – bardzo dobry**

Uczeń potrafi:

- ✓ napisać pracę zawierającą złożone struktury gramatyczne i bogatą leksykę;
- ✓ z łatwością zredagować dobrze zorganizowany i spójny tekst;
- ✓ stosować różnorodne środki stylistyczne;
- ✓ twórczo wykorzystać, interpretować i transformować materiał tekstowy.

- **Wymagania na ocenę – celujący**

Uczeń:

- ✓ potrafi posługiwać się strukturami gramatycznymi i leksyką o dużym stopniu złożoności;
- ✓ potrafi wykazać się oryginalnością ujęcia tematu;
- ✓ spełnia wszystkie wymagania dopełniające.

5.2.4 Poziom oczekiwanych osiągnięć w zakresie umiejętności mówienia (speaking)

- **Wymagania na ocenę – dopuszczający**

Uczeń potrafi:

- ✓ przekazać prosty komunikat (ze znacznymi trudnościami);
- ✓ posługiwać się podstawowym zakresem struktur gramatycznych i leksyk

- **Wymagania na ocenę – dostateczny**

Uczeń potrafi:

- ✓ przekazać wiadomość (z pewnymi trudnościami);
- ✓ w trakcie mówienia posługiwać się w miarę poprawnym językiem (popełniając jednak sporą ilość błędów);
- ✓ wypowiedzieć się na tematy związane ze sprawami życia codziennego;
- ✓ podejmować próby wypowiedzi na tematy bardziej złożone.

- **Wymagania na ocenę – dobry**

Uczeń potrafi:

- przekazać wiadomość w sposób poprawny i zrozumiały dla odbiorcy;
- ✓ posługiwać się poprawnym językiem, popełniając nieliczne błędy, nie zakłócające komunikacji;
- ✓ dysponując dość rozbudowaną leksyką, potrafi swobodnie wypowiadać się na tematy z życia codziennego oraz podejmuje próby wyrażenia swojej opinii na temat niektórych bardziej złożonych zagadnień;
- ✓ posługiwać się właściwym rejestrem językowym.

- **Wymagania na ocenę – bardzo dobry**

Uczeń potrafi:

- ✓ przekazać wiadomość posługując się poprawnym językiem, mówiąc płynnie;
- ✓ unikać błędów w trakcie ustnej prezentacji;
- ✓ wypowiedzieć się na trudniejsze, złożone tematy;
- ✓ w naturalny sposób zabierać głos w dyskusji.

- **Wymagania na ocenę – celujący**

Uczeń:

- ✓ potrafi z powodzeniem płynnie i poprawnie przekazać wiadomość;
- ✓ potrafi posługiwać się rozbudowaną leksyką i frazeologią;
- ✓ spełnia wymagania dopełniające.

5.2.5 Poziom oczekiwanych osiągnięć w zakresie znajomości struktur gramatycznych i leksyki (grammar and lexis)

- **Wymagania na ocenę – dopuszczający**

Uczeń potrafi:

- ✓ poprawnie posługiwać się niewielką ilością prostych struktur (często jednak popełniając błędy);
- ✓ stosować ograniczony zakres słownictwa (minimum komunikacji);
- ✓ w testach obiektywnych uzyskuje 50 – 60 % punktów możliwych do uzyskania.

- **Wymagania na ocenę – dostateczny**

Uczeń potrafi:

- ✓ prawidłowo stosować niektóre struktury objęte programem nauczania – proste i złożone (popełniając czasami błędy);
- ✓ posługiwać się słownictwem na poziomie podstawowym;
- ✓ w testach obiektywnych uzyskuje 61 – 74 % punktów możliwych do uzyskania.

- **Wymagania na ocenę – dobry**

Uczeń potrafi:

- ✓ operować większością struktur prostych i złożonych, przeważnie budując poprawne zdania;
- ✓ posługiwać się stosunkowo rozbudowaną leksyką, dostosowaną do kontekstu sytuacyjnego wypowiedzi;
- ✓ rozpoznawać rejestry językowe w zakresie tekstów użytkowych;
- ✓ w testach obiektywnych uzyskuje 75 – 89 % punktów możliwych do uzyskania.

- **Wymagania na ocenę – bardzo dobry**

Uczeń potrafi:

- ✓ właściwie stosować proste i złożone struktury gramatyczne;
- ✓ posługiwać się rozbudowaną leksyką i frazeologią;

- ✓ w testach obiektywnych uzyskuje 90 – 95 % punktów możliwych do uzyskania.
 - **Wymagania na ocenę – celujący**
- Uczeń potrafi:**
- ✓ swobodnie posługiwać się rozbudowaną leksyką i frazeologią;
 - ✓ budować zdania o złożonej strukturze, z powodzeniem stosując znajomość rejestrów językowych;
 - ✓ w testach obiektywnych uzyskuje ponad 95 % punktów możliwych do uzyskania.

6 Projekt ewaluacji programu

6.1 Definicja ewaluacji

„Ewaluacja w edukacji jest zbieraniem informacji o warunkach przebiegu pracy i wynikach kształcenia, dokonywanych w celu jego ulepszenia lub podjęcia decyzji o dalszym stosowaniu” [Niemierko, 2007, s. 167].

6.2 Procedura przeprowadzania ewaluacji

Ewaluacja programu nauczania [Sempruch K., Berman A., 2009, s.48-51] może kompletować informację odnoszące się do następujących aspektów. Sprawności nauczania, efekty nauczania, badanie czy ustalone cele mają szanse powodzenia, ewaluacja treści.

Przy przeprowadzaniu ewaluacji należy uwzględnić następujące czynniki:

Czynniki obiektywne które odnoszą się do wieku uczniów, pochodzenia, statusu społeczno-ekonomicznego;

Czynniki subiektywne: możliwości, zdrowie oraz zainteresowania.

Przeprowadzający ewaluację programu nauczania powinien zastosować się do niezawodności i zasadności.

Kierując się kryterium zasadności dany program powinien być dostosowany do wieku uczniów, możliwości ucznia, statusu społeczno-ekonomiczny.

Najbardziej popularną formą ewaluacji jest tzw. Action research. Ten model projektu ewaluacyjnego składa się z: opisu, oceny, podjęcie decyzji oraz próba wpłynięcia na bieg zjawisk. Projekt można podzielić na cztery fazy:

- planowanie pracy;
- realizacja planu;
- obserwacja;
- refleksja.

Ten typ projektu umożliwi nauczycielowi na sprawdzenie swoich działań dydaktycznych oraz modyfikować swoje postępowanie.

Pierwszy etap ewaluacji będzie badaniem opracowanego programu, metod i form. Program będzie badany w trakcie realizacji. Przebieg procesu kształcenia i dostosowanie zadań będą analizowane. Ostatnim etapem będzie pomiar osiągnięć uczniów, analiza końcowych efektów realizacji programu w celu naniesienia poprawek i zmian.

7 Aneks

7.1 Scenariusz zajęć lekcyjnych

7.1.1 Scenariusz lekcji

Klasa: 1

Czas: 45 min.

Temat: Tools – narzędzia, ich nazewnictwo i funkcje.

Cele:

- Kształcenie umiejętności prawidłowego nazywania i rozróżniania poszczególnych narzędzi
- Doskonalenie umiejętności opisywania poszczególnych narzędzi
- Kształcenie umiejętności projektowania urządzeń do pracy
- Kształcenie umiejętności słuchania i czytania ze zrozumieniem

Materiał leksykalny: Słownictwo związane z nazewnictwem, funkcjami i projektowaniem narzędzi.

Pomoce dydaktyczne:

- podręcznik: „Technical English 1”, str. 20-21;
- ilustracje narzędzi;
- autentyczne narzędzia;
- instrukcje obsługi narzędzi.

Przebieg lekcji:

1. Część wprowadzająca:
 - uczniowie pracują w parach i wymieniają narzędzia, które znają, a nauczyciel zapisuje je na tablicy (metoda : burza mózgów).
2. Prezentacja nowego materiału:
 - uczniowie czytają tekst – reklamę narzędzi i uzupełniają brakujące w nim elementy;
 - uczniowie słuchają dialogu o narzędziach i uzupełniają brakujące części.
3. Praca nad nowym materiałem:
 - uczniowie słuchają dialogu dotyczącego różnych narzędzi, a następnie konstruują podobny dialog w parach, żądając pytania typu: „Do you have a screwdriver, pliers, etc.?”
 - uczniowie dokonują porównania różnych narzędzi.
4. Ćwiczenia utrwalające nowy materiał:
 - uczniowie pracują w parach, w grupie i projektują nowe narzędzie - a Multi Tool dla swojej pracy (ćw. 5, str.20).
5. Praca domowa:
Ćw. 12, str.21

6. Podsumowanie lekcji:

- Lekcję kończymy powtórzeniem nazw narzędzi, ich funkcji i części składowych.

7.1.2 Ankieta ewaluacyjna

Odpowiedz na poniższe pytania zaznaczając wybraną przez siebie odpowiedź: TAK lub NIE.

1. Czy chętnie uczestniczyłeś/aś w zajęciach?
TAK
NIE
2. Czy odniosłeś/aś korzyści z uczestnictwa w zajęciach?
TAK
NIE
3. Czy treści były według Ciebie przedstawione w sposób zrozumiały i interesujący?
TAK
NIE
4. Czy forma prowadzenia zajęć była dla Ciebie ciekawa?
TAK
NIE
5. Czy stosowane przez nauczyciela metody pracy pozwoliły Ci aktywnie uczestniczyć w zajęciach?
TAK
NIE
6. Czy łączenie teorii z praktyką oraz stosowanie technik komputerowych i Internetu sprawiło, że omawiany materiał był dla Ciebie bardziej zrozumiały?
TAK
NIE
7. Czy w czasie zajęć mogłeś/aś samodzielnie zdobywać wiedzę?
TAK
NIE
8. Udziel krótkiej odpowiedzi:

Wymień jeden temat, którego realizacja podobała Ci się najbardziej.

.....

Wymień zagadnienia, które sprawiały Ci najwięcej trudności.

.....

Które tematy były Twoim zdaniem zbędne i dlaczego?

.....

Podaj zagadnienia, o które chciałbyś/abyś wzbogacić program?

.....

Bibliografia

- [1] Bandura, E., *Rozwijanie kompetencji interkulturowej w nauczaniu języka Angielskiego*, W Komorowska, H. (red.), 2000, 56-68.
- [2] Bingham, C., *Technical English*, 1, 2., Longman 2008.
- [3] Chodnicki J., Grondas M., Kołodziejczyk A., Królikowski J., *Program NOWA SZKOŁA. Ocenianie*, CODN, Warszawa 1999.
- [4] Davis, E.C., Nur, H., Ruru, S.A.A., *Helping teachers and students understand learning styles*, English Teaching Forum 32/1 1994, 12-15.
- [5] Dłutek A., *Program nauczania języka angielskiego dla liceum ogólnokształcącego, liceum profilowanego i technikum*, Wydawnictwo szkolne PWN, Warszawa 2002;
- [6] Drożdźiał-Szelest, K., *Language learning strategies in the process of acquiring a foreign language*, Motivex, Poznań 1997.
- [7] Drożdźiał-Szelest, K., *Towards strategic teaching in the foreign language classroom*, Network 1/1 1999, 17-22.
- [8] Ehrman, M.E., *Understanding second language learning difficulties*, Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications, 1996.
- [9] Harris M., Mower D, *Opportunities*, Longman 2007.
- [10] Komorowska, H., *Podstawy metodyki nauczania języków obcych*, EDE Poland, Warszawa 1993.
- [11] Komorowska, H., *Metodyka nauczania języków obcych*, WSiP, Warszawa 1999.
- [12] Komorowska, H. (red), *Nauczanie języków obcych w zreformowanej szkole*, IBE, Warszawa 2000.
- [13] McLean A.C., *Destroying the teacher: The need for learner-centered teaching*, English Teaching Forum 18/3 1980, 16-19.
- [14] Niemierko B., *Kształcenie szkolne. Podręczniki skutecznej dydaktyki*; Wydawnictwo Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2007.
- [15] *Reforma systemu edukacji; Projekt*, WSiP, Warszawa 1998.
- [16] Rubin, J., *Learner strategies: theoretical assumptions, research history and typology*, W. Wenden, A.L., Rubin, J. (red), 1987, 15-30.
- [17] Sosnowska J., Wieruszewska M., *Program nauczania języka angielskiego jako pierwszego języka obcego – kurs kontynuacyjny IV etap edukacyjny*, Oxford University Press 2002.
- [18] Szempruch K., Uberman A. *Założenia programowe, zasady opracowania i modyfikacji programu kształtowania kompetencji kluczowych w zakresie języków obcych*, Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie, Lublin 2009.
- [19] Tudor, J., *Teacher roles in the learner-centered classroom*, ELT Journal 47/1, 1993, 22-31.
- [20] Wenden, A.L., *Learner strategies for learner autonomy*, New York: Prentice Hall, 1991.
- [21] Wenden, A.L., Rubin, J. (red), *Learner strategies in language learning*, Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall, 1986;
- [22] Wykaz programów nauczania dopuszczonych do użytku szkolnego dla liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych, techników, zasadniczych szkół zawodowych oraz szkół policealnych w roku szkolnym 2008/2009-06-20.

- [23] Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla liceów ogólnokształcących, profilowanych, techników, uzupełniających liceów ogólnokształcących i techników – Rozporządzenie z 23. 08. 2007 r.